

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 9 Ιουλίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 775

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Εμεινε χωρίς πολιτικό απόθεμα

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος εκλέγεται για τρίτη φορά πρόεδρος του ΔΗΚΟ. Είναι η δεύτερη φορά που δεν αμφισβητείται, ωστόσο εγείρεται το ερώτημα αν με τις τελευταίες του επιλογές έχει φτάσει το πολιτικό του ταβάνι και έχει εξαντλήσει τις προοπτικές του στην προεδρία του κόμματός του. **Σελ. 6**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Καρφώνει την Ε.Ε. στα Η.Ε. ο Τατάρ

Αποδόμηση της προσπάθειας Χριστόδουλιδη για «ενεργότερη εμπλοκή» της Ε.Ε. στο Κυπριακό επιχειρεί ο κ. Τατάρ σε συντονισμό με την Άγκυρα, χαρακτηρίζοντάς την «μέρος του προβλήματος» της Κύπρου. **Σελ. 3**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

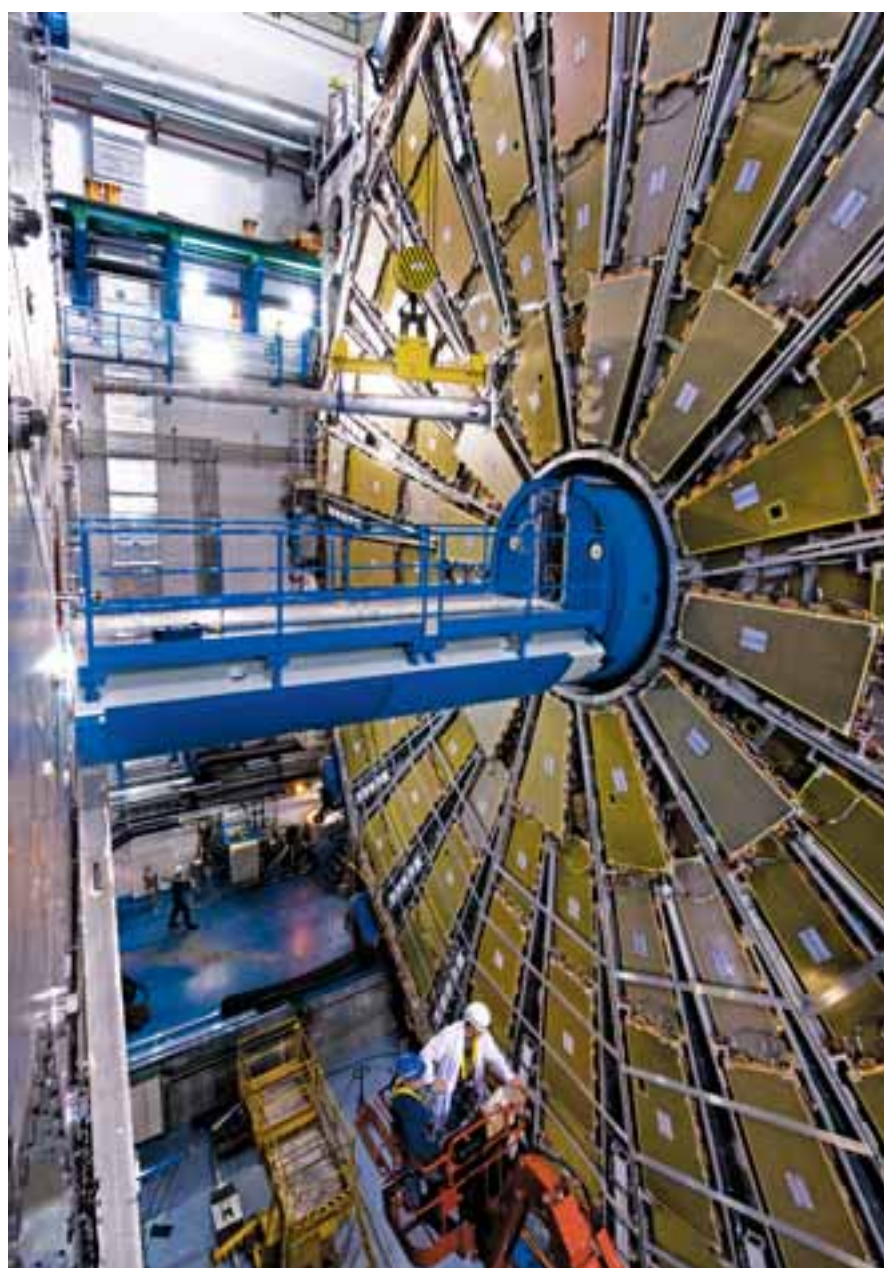
Η δύσκολη οδός των συνομιλιών

Το Κυπριακό φαίνεται να κινείται σε παράλληλα σύμπαντα. Υπάρχουν σημαντικά ορόσημα, εκ διαμέτρου αντίθετες αρετρίες διαπραγμάτευσης και δυσκολία επιστροφής στο τραπέζι του διαλόγου. **Σελ. 4**

ΥΠΕΞ ΙΣΡΑΗΛ

Η ενέργεια βασικό συστατικό συνεργασίας

Ο Ελι Κοέν, υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ σε συνέντευξη του περιγράφει την πρόσφατη συμφωνία Ισραήλ - Κυπριακής Δημοκρατίας για τη μεταφορά ισραηλινού αερίου. **Σελ. 17**

Η «Κ» ΣΤΟ CERN

Μια καταβύθιση στην ύλη

Η «Κ» καταδύθηκε στα έγκατα του CERN και μίλησε με τους ερευνητές που κυνηγούν τα μυστικά του σύμπαντος. «Είμαστε ένας πλανήτης πλάι σε ένα από τα εκατό δισεκατομμύρια άστρα του γαλαξία, ενός από τα εκατό δισεκατομμύρια γαλαξίες στο σύμπαν. Δεν είναι λίγο να κατανοείς από τι είναι φτιαγμένο το 5% του σύμπαντος» λέει ο Στίβεν Γκλόντφαρμ. **Σελ. 23**

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η διαδοχή στον ΣΥΡΙΖΑ και τι κρίνει την ηγεμονία Μητσοτάκη

Τα παλιά εσωκομματικά μπλοκ στον ΣΥΡΙΖΑ έχουν ρευστοποιηθεί μετά την παραίτηση Τσίπρα. Στη Βαβέλ που έχει προκύψει προβάλλουν δύο πολύ πιθανές υποψηφιότητες: της Εφης Αχτσιόγλου, που βρισκεί υποστηρικτές σε όλες τις τάσεις, και του Νίκου Παππά, που φιλοδοξεί να εκφράσει

τη στρατηγική προς το Κέντρο. Οι επιδόσεις σε οικονομία, ελληνοτουρκικά και εκσυγχρονισμό του κράτους θα κρίνουν τη στρατηγική για ηγεμονία στο Κέντρο. «Ένα» συν «τρία» στοιχεία θα διασφαλίσουν στον Κυριάκο Μητσοτάκη τη διατήρηση της πολιτικής ηγεμονίας του. **Σελ. 18**

ΣΟΒΑΡΕΣ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΚΑΜΑ

Τουλάχιστον 30 παράνομα υποστατικά

Ελεγχος του υπουργείου Εσωτερικών στην προστατευμένη ζώνη Natura

Οι οκτώ περιπτώσεις που εντόπισε η «Κ» είναι «λίγες» αναφορικά με τον πρώτο έλεγχο που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες του υπ. Εσωτερικών. Με εντολές του υπουργού Κωνσταντίνου Ιωάννου οι υπηρεσίες πραγματοποίησαν ηλεκτρονικό έλεγχο της περιοχής, εντοπίζοντας συνολικά τριάντα περιπτώσεις που εκ πρώτης όψεως θεωρούνται παράνομες κατασκευαστικές

παρεμβάσεις. Από την ερχόμενη εβδομάδα μεικτά συνεργεία του Τμήματος Πολεοδομίας, της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου και του Κτηματολογίου θα εισέλθουν εντός του δόσους του Ακάμα για να πραγματοποιήσουν επιτόπιους ελέγχους. Στα χέρια των συναρμόδιων υπουργών το προσέχδιο της έκθεσης των τεχνοκρατών για τα αντισταθμικά μέτρα στον Ακάμα. **Σελ. 8, 9**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΜΠΟΡΙΔΗΣ

Προχωρούμε σε δημιουργία πλατφόρμας

«Προχωρούμε με κάποιους φίλους στη δημιουργία μιας πολιτικής πλατφόρμας, ενός διαδραστικού εργαστηρίου πολιτικής μεταρρύθμισης» λέει ο Γιώργος Παμποριδής, σημειώνοντας πως το φθινόπωρο θα λειτουργήσει επίσημα και δεν θα έχει συγκεκριμένο ιδεολογικό στίγμα. Κεντρικός στόχος είναι η δημιουργία νέου συντάγματος. **Σελ. 7**

✓ **ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ:**

Ένα κόμμα δεν αλλάζει απ' τη μία μέρα στην άλλη. **Σελ. 3**

✓ **ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ:** Οικουμενικότητα στις αποφάσεις. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η φυσική προίκα μας

Η διαφύλαξη των περιβαλλοντικών θησαυρών της χώρας είναι πράξη ύψιστης πολιτικής αξίας. Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Πολιτείας οφείλουν να κάνουν τα πάντα προκειμένου όσα απλόχερα χάρισε η φύση να μη γίνουν βορά σε αδηφάγα οικονομικά συμφέροντα. Η Δημοκρατία διαθέτει μοναδικής αξίας περιβαλλοντικό απόθεμα, που, αν αξιοποιηθεί σωστά, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη των περιοχών που περικλείει, αποφέροντας πολλαπλά οφέλη στις τοπικές κοινωνίες. Καμία ανοχή σε παρανομίες δεν πρέπει να γίνει ανεκτή, και για κανέναν λόγο οι αρχές να μην αποστρέψουν το βλέμμα από τις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές της χώρας, θυσιάζοντάς τις στον βωμό αλλότριων συμφερόντων των ολίγων. Είναι ευθύνη όλων μας, μα πρωτίστως της Πολιτείας να προστατεύσει τη φυσική κληρονομιά της χώρας. **Σελ. 1**

ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

Εκποιήσεις και οίκοι αξιολόγησης

Τον δρόμο για αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης πιθανό να ανοίξει μια θετική εξέλιξη στο θέμα

του πλαισίου των εκποιήσεων. Το θρίλερ των εκποιήσεων θα συνεχισθεί και αυτή την εβδομάδα στη Βουλή. **Οικονομική, σελ. 3**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Η νέα ταινία του Κριστοφερ Νόλαν

Στις 21 Ιουλίου αναμένεται με μεγάλο ενδιαφέρον η προβολή της ταινίας «Οπενχάιμερ», με σκηνοθέτη και σεναριογράφο τον Κριστοφερ Νόλαν και πρωταγωνιστή τον Κίλιαν Μέρφι, γνωστό από τη δημοφιλή σειρά «Peaky Blinders». **Τέχνες, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο Πλάσινο Ντομίνγκο στην «Κ»

Ο Πλάσινο Ντομίνγκο, λίγες ημέρες προτού εμφανιστεί στην Κρήτη, μιλάει στην «Κ». «Όλοι μας έχουμε και θεό και διάβολο μέσα μας. Αλλά πρέπει να μάθεις να διαπραγματευθείς με αυτόν τον διάβολο», λέει ο σπουδαίος τενόρος. **Τέχνες, σελ. 4**

HUBLOT

CLASSIC FUSION CHRONOGRAPH TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

FANEROMENI²³
ΙΟΥΝΙΟΣ | ΙΟΥΛΙΟΣ | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Η παράδοση είμαστε **ΕΜΕΙΣ**

μουσική
ΤΕΧΝΕΣ χορός
κινηματογράφος

Με τη στήριξη: **Ζήσε το!**
Είσοδος ελεύθερη

www.boccl.org

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Έζησα, έχασα και κέρδισα

«Κάποιος κύριος στο Twitter ρωτάει την ηλικία σου Ιουλία» είπε η σιεροκουτάλα η Κούταλου τάχαμου αδιάφορα. «Πριν ή μετά τη θαυματουργική επίδραση της La Prairie;». «Γενικώς». «Γενικώς να του πείτε 80 φεύγα. Ειδικώς, ανάλογα με τη διάθεση της στιγμής» απάντησε η Ιουλία κι ένευσε στο γκαρσόνι να σερβίρει τα gin and tonics. «Θα τη θυμόμαστε πάντα με θαυμασμό κι αγάπη» είπε σκλώνοντας το ποτήρι της.

Σε γυναίκες όπως η Γιώτα Γιάννα δεν ταιριάζουν οι συμβατικοί αποχαιρετισμοί. Γι' αυτό και η Ιουλία επέλεξε να κρατήσει μια iconic τσάντα της 94χρονης εικαστικού Yagoi Kusama... «Για την Ελληνίδα Τζάνις Τζόπλιν, που έφυγε πλήρης ημερών στα 95 της χρόνια, δεν υπάρχει καταλληλότερος άνθρωπος να μιλήσει από τη Βίσιπ που μοιράστηκε μαζί της ένα υπέροχο ντουέτο: Τα "αντίο" δεν της άρεσαν όπως και τίποτα που μαύριζε το τοπίο της ζωής έτσι όπως εκείνη το ζωγράφιζε στο μυαλό της» είπε.

«Κάποιοι αναρωτιούνται επίσης, αγαπητή μου, πώς δικαιολογείται ένα τόσο ακριβό lifestyle...» συνέχισε απότομη η σιεροκουτάλα η Κούταλου κοιτώντας τη Louis Vuitton τσάντα της Ιουλίας. Εκείνη χαμογέλασε κι έπειτα ψιθύρισε τους στίχους του "Όσοι αγαπάνε δεν πεθαίνουν": «... έζησα, έχασα και κέρδισα, γονάτισα, σκώπηκα και μια και δυο και τρεις και τέσσερις φορές...». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, τα χρήματα είναι ένα μανιλάκι θέμα για το οποίο δεν ρωτάνε ποτέ μια κυρία. Εγώ άλλωστε, όμοια με την Μπλανς Ντιμπούα, πάντοτε βασιζόμουν στην καλοσύνη των ξένων».

Ήταν ένα ήσυχο απόγευμα στο Pralina. Έξω κόλαζε η ζέση. Τίποτε δεν φαινόταν ότι μπορούσε να διαταράξει τη νηβάνη της μικρής μας πόλης... Μια κυρία ανέφερε την

«Σε γυναίκες όπως η Γιώτα Γιάννα δεν αξίζει ένας συμβατικός αποχαιρετισμός» σκέφτηκε η Ιουλία κι ακούμπησε την τσάντα της Yagoi Kusama στο τραπέζι.

επίσκεψη του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη ο οποίος συνέτρωγε στην Μπέμμα με τον Κωνσταντίνο Κόμπο και μια κουστωδία διπλωματών. «Βαριέμαι φρικτά» τη διέκοψε η Ιουλία. «Όταν ακούω δηλώσεις του τύπου "δεν πρόκειται να δεχτούμε με κανένα τρόπο τετελεσμένα" αισθάνομαι ότι βρικόλακιάζουν τα κλισιά κι απειλούν να κάψουν τα τελευταία υγιή εγκεφαλικά μας κύτταρα».

Η κατατονική κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει οι πρωταγωνιστές της πολιτικής σκηνής όχι μό-

νο απασχόλησε το καρέ αλλά προκάλεσε και ζωηρή συζήτηση. Ήταν μια ακόμα ευκαιρία για την Ιουλία να παρλάρει... «Έχουμε ανέβει σε άλλο επίπεδο πλήξης. Η ανία, το ανώτατο στάδιο του υπαρκτικού Χριστοδουλδισμού. Ο Πρόεδρος επέβαλε στους υπουργούς του σιγή ασυρμάτου, με αποτέλεσμα να μην κινείται φύλλο. Τα πράγματα είναι πλέον τόσο σοβαρά, ώστε να θεωρείται είδηση η συνάντηση του Καρόλου με τον Γιωργάλα! Κάπως έτσι καταλήγουμε πάλι στην Αννίτα και την επίσκεψή της στο Λονδίνο. Αλλά τι να σχολιάσω; Βάλε τ' άσπρα

σου, γίνε κρίνο και βγες από τη γλάστρα σου;» μοιράστηκε την απελπισία της με το καρέ η Ιουλία.

«Από το αριστερό μέτωπο, κάνα νέο;». «Τα νέα είναι ότι τα γραφεία του ΑΚΕΛ μετατράπηκαν σε γιγαί και σύσσωμη η Κεντρική Επιτροπή μετακόμισε στην ΕΤΚΑ ΠΕΟ. Το κτίριο ανακαινίζεται εκ βάθρων και στον 4ο όροφο θα φτιαχτεί σύγχρονο studio και αίθουσες συσκέψεων. Ο Στέφανος μετακόμισε στο γραφείο που χρησιμοποιούσε ο Δημήτρης Χριστόφιας, μετά το τέλος της Προεδρίας του, το οποίο πάντως

πολυτελές δεν το λες...». «Κάποια άλλη σπαρταριστή είδηση;». «Ότι ο Άντρος συγγράφει βιβλίο κι ότι ο Μαυρογιάννης έγινε δις παππούς. Η κόρη του Αθνήα και η νύφη του Νοεμί γέννησαν με λίγες ώρες διαφορά δύο γλυκύτατα κοριτσάκια» συμπλήρωσε η ανταποκρίτρια του καρέ, αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλιτσία Κυριακού.

Σε άλλα νέα, η δεξιά βρίσκεται σε κοσμοπολίτικη δίνη, με τον γάμο της κόρης του Νίκου Τορνάριτη αυτή τη φορά να συγκεντρώνει τα φώτα της δημοσιότητας. Σαν να μην

έφτανε η τόση λάμψη και κοσμικότητα, προστέθηκε στο κάδρο και ο Ηλίας Ψινάκης, ο οποίος όχι μόνο συναντήθηκε με τον φίλο του Νίκο Αναστασιάδη, αλλά ένωσε την ανάγκη να μοιραστεί τα αισθήματά του με τον δοκιμαζόμενο κυπριακό λαό: «Η απλότητά του, η εξυπνάδα του, οι γνώσεις του, η ειλικρίνειά του, η εντιμότητά του και πάνω απ' όλα η φιλία του και η διάθεσή του να βοηθάει όποιον του ζητάει βοήθεια, είναι λίγα προσόντα από τις αρετές του που με έχουν σκλαβώσει». «Όλα αυτά ο ΔΙΚΟΣ μας Αναστασιάδης; Ψυχραιμία ρωτάω...» έθεσε το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα η Ιουλία.

Έπειτα από τόση ώρα, με τις κυρίες να έχουν πει ήδη δύο κοκτέιλ, έπρεπε να παραδεχτούν ότι αυτή η τόσο βαρετή βδομάδα δεν σωζόταν με τίποτα. Ώσπου έσωσε την παρτίδα, στο παρά πέντε, η Ρενέ Κυπαρίσι... «Προφανώς δεν ακούσατε για την Πανσέληνο του Ελαφίου» είπε με νόημα, εξάπτοντας την περιέργεια του καρέ.

«Τη Δευτέρα, με αφορμή το ολόγιομο φεγγάρι, έγινε πάρτι στο δάσος της Κλήρου με Dj, ειδικό φωτισμό στα δέντρα και catering από γνωστό εστιατόριο της Λευκωσίας. Αυτοί που έκλεψαν τις εντυπώσεις ήταν το ζεύγος Παπαδοπούλου. Ο Νικόλας ήταν ντυμένος στα μαύρα, πολύ ανεβασμένος, η δε Γιώτα φόραγε μια μπέρτα υπερπαραγωγής γεμάτη πολύχρωμα λαμπιόνια». «Εύγε, Ρενέ!» έδωσε τα εύσημα η Ιουλία κι ύστερα κάλεσε τις κυρίες να τραγουδήσουν όλες μαζί, τσουγκρίζοντας τελευταία φορά τα ποτήρια τους για τη Γιώτα Γιάννα: «Ζωή μου, κέρνα μια πυρκαγιά κι ούτρη τη βραδιά άσε με να καώ και μη φοβάσαι, με φωτιές ξεδιψάνε, όσοι αγαπάνε δεν πεθαίνουν...».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

9.7.1933

«ΜΙΑ ΝΤΟΛΤΣΕ ΑΜΟΡΕ»: Ηρξισε προ τινών ημερών η εκποίησης της πολυτιμού βιβλιοθήκης του μακαρίτου κόμπος Ρόσπερ, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ των άλλων, χειρόγραφα εξαιρετικής ιστορικής αξίας. Από τα πλέον ενδιαφέροντα είναι μερικά ερωτικά επιστολάκια του Μεγάλου Ναπολέοντος προς την Ιωσηφίνα Μπωαρναί.

«...» Όταν ευρίσκετο ακόμη εις τον μήνα του μέλιτος, ο Ναπολέων έγραφεν: «Εξυπνή γεμάτος από σας. Η εικόνη σας και η ανάμνησις της χθεσινής δηλητηριώδους βραδιάς δεν αφίνουν ψυχίαν εις τα αισθήματά μου. Γλυκειά και απαράμιλλος Ιωσηφίνα, ποίαν εξαιρετικήν δύναμιν έχετε επί της καρδιάς μου; Είθεθ θυμωμένη μαζί μου; Θα σας ιδώ εξωργισμένην; Η ψυχή μου έχει συντριβή από τον πόνον και δεν υπάρχει πλέον γαλήνη διά τον άνθρωπον που σας αγαπά... Θα φύγετε το μεσημέρι, και μετά τρεις ώρας θα σας ξαναδώ. Εν τω μεταξύ, "μία ντόλτσε αμόρε", δεχθήτε ένα εκατομμύριον φιλιά, αλλά μη μου δώσετε σας κανένα, επειδή μου κούουν το αίμα».

«ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΔΑ»: Εις την Γερμανίαν έχει αρχίσει σύντονος προπαγάνδα υπέρ της «εθνικής μόδας» και κατά των ξενικών επιρροών εις το κεφάλαιον της αμφιέσεως των γυναικών και των ανδρών του Τρίτου Ράιχ. Κατόπιν προτάσεως του υπουργού της Προπαγάνδας ιδρύθη ειδικόν Γραφείον της Γερμανικής Μόδας, το οποίον θα διευθύνεται υπό της συζύγου του υπουργού, κυρίας Μάγδας Γκαίμπελς. Εις το δημοσιευθέν πρόγραμμα του Γραφείου τονίζεται ότι, όπως και εις άλλας σφαιράς της καλλιτεχνικής δημιουργίας, πρέπει και εις το κεφάλαιον των δημιουργιών της μόδας να ευρεθούν εκφράσεις ανταποκρινόμεναι εις τον γερμανικόν χαρακτήρα.

ΤΕΛΕΤΗ: Εις την Αγγλίαν, μας πληροφορεί απογευματινή συνάδελφος, υπάρχει ναός αφιερωμένος εις τον Σωκράτην και κατ' έτος τελεείται μία τελετή καλουμένη «Τελετή του κωνείου», εις την οποίαν μετέχουν όλοι οι φίλοι της διδασκαλίας του μεγάλου Έλληνος φιλοσόφου.

Τα δύο τελευταία κοσμικά events στα οποία παρευρέθηκε το προεδρικό μας ζεύγος ήταν σε πολυτελή παλάτια: η στέψη του Καρόλου και ο γάμος ενός πρίγκιπα της Ιορδανίας. Αντιλαμβάνεστε λοιπόν την κατάθλιψη στη σύγκριση, όταν η Φιλίππα μας επέστρεψε στο δικό μας απραχαιωμένο Προεδρικό «μέγαρο». Άκου Μέγαρο. Θυμίζει τους στίχους του γνωστού σουξέ: «Εγώ δεν πάω μέγαρο θα μείνω με τον παιδαρό!»

Η τελευταία ανακαίνιση ήταν τον περασμένο αιώνα επί Βασιλείου - όχι του Βουλγαροκτόνου - και οι επιλογές ανήκαν στην Ανδρούλα, γνωστή από τη θρυλική πια στάκα «η Ανδρούλα και 'γω». Τα χρυσαφένια αλουμινία μπορεί τότε να φαινόταντουσαν υποφερτά, αλλά σήμερα αποτελούν την επιτομή του κιτς. Άστε που η εφαρμογή τους είναι τόσο άθλια ώστε εύκολα μπορούν να μπανιοβγαίνουν στο προεδρικό ζώα σε μέγεθος γάτας ή αλεπούς - χωράει μέχρι και την αλεπού της Αργάκας - ακόμα και όταν οι πόρτες είναι κλειστές.

Παρά λοιπόν την πρόσφατη κριτική μου επί του θέματος - που αφορούσε κυρίως τη διαφάνεια που επιβάλλεται να υπάρξει στη διαδικασία λήψης προσφορών - οφείλω να ομολογήσω ότι η ενεργειακή αναβάθμιση του Προεδρικού είναι επιβαλλόμενη. Πρώτον για να μειωθούν δραματικά οι μηνιαίοι λογαριασμοί ηλεκ-

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Εγώ δεν πάω Μέγαρο

Η εφαρμογή των αλουμινίων είναι τόσο άθλια που ακόμη και με την πόρτα κλειστή θα χωρούσε στο Προεδρικό μέχρι και αλεπού - μεγάλη αλεπού όπως αυτή της Αργάκας.

κτρισμού. Δεύτερον, διότι με τις πρόσφατες διασυνδέσεις της Φιλίππα δεν ξέρεις ποτέ ποιος γαλαζοαίματος μπορεί να μας επισκεφθεί για καφεδάκι. Και φυσικά δεν εννοώ τον δικό μας, εγχώριο πρίγκιπα. Αναφέρομαι σε άλλους πρίγκιπες που -σαν τη Βίσιπ- κάνουν καριέρα στο εξωτερικό, π.χ. Χάρρου.

Αρχίζοντας από τον Μακάριο έχω γνωρίσει προσωπικά όλους τους

προέδρους της Κύπρου αλλά κανείς δεν ήταν σαν αυτόν. Τάδε έφη Ηλίας Ψινάκης για τον Αναστασιάδη, σχολίο που συνόδευσε με φωτογραφία των δύο όπου ο Ψινάκης είναι όπως πάντα πλιοκαμένος σε χρώμα χαλασμένης κέτσαπ. Οι κακές γλώσσες λένε πως ο Ψινάκης ήταν ακριβώς έτσι - με τα ίδια γυαλιά ήλιου - και στη φωτογραφία που είχε βγάλει με τον Μακάριο το 1962, όταν ο Νίκαιος ήταν παιδάκι.

Ο Μιχάλης Χατζηγιάννης παρευρέθηκε σε φεστιβάλ παραδοσιακών χορών στη Γεροσκήπου, γνωστή για τα λουκούμια της και γενέτειρα του Νίκου του Ξεκάθαρου! Μάθαμε πως έσυρε τους χορούς του δρεπανιού και της τασιάς, ενώ έβαλε μέχρι και ποτήρια στο κεφάλι! Αρνήθηκε όμως να χορέψει το χορό του Ζαλόγγου.

Στο τσακίρ κέφι ακούστηκε να λέει στο πλήθος που παραληρούσε «Χέ-ρια ψηλά και όλοι μαζί τραγουδάμε "Τρεις ελιές τζιαι μίαν τομάταν"!»

Στο άκουσμα του συγκεκριμένου τραγουδιού οι εκστασιασμένοι φανς φώναζαν ρυθμικά «Μιχάλης, Μιχάλης» αλλά τελικά εννοούσαν τον Μιχάλη Τερλικιά!

Αν πάντως ακούσω τον Χατζηγιάννη να τραγουδά τη «Γέρμηνη την Βράκαν» τίποτα άλλο δεν θα θέλω απ' τον μάταιο τούτο κόσμο.

Δεινοπαθούν και απελπίζονται οι χαμηλοσυνταξιοκίτοι, δήλωσε ο γενικός γραμματέας της Ένωσης Συνταξιοκόων. Νομίζω είναι ακάριστοι διότι ο πατέρας μου με την αύξηση που υποσχέθηκε ο Πρόεδρος - ο Θεός να μας κόβει χρόνια και να τα δίνει σε αυτόν - παίρνει τώρα σχεδόν τέσσερα ευρώ το μήνα περισσότερα!

Δουλεύαμε μια ολόκληρη ζωή οπότε λογικό είναι τώρα να μας δουλεύουν, μου είπε φιλοσοφώντας το.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσεως: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

«Η Ε.Ε. δεν είναι έντιμος εταίρος»

Ο Ερσίν Τατάρ καρφώνει στον ΟΗΕ την Ε.Ε. – Υπόμνημα αποδόμησης της προσπάθειας του προέδρου Χριστοδουλίδη

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Αποδόμηση της προσπάθειας Νίκου Χριστοδουλίδη για «ενεργότερη εμπλοκή» της Ε.Ε. στο Κυπριακό, επιχειρεί ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ σε συντονισμό με την Άγκυρα. Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης «καρφώνει» την Ευρωπαϊκή Ένωση στον ΟΗΕ, χαρακτηρίζοντάς την ως «μέρος του προβλήματος» της Κύπρου, αμφισβητώντας ευθέως την εντιμότητα και την αμεροληψία της. Στο πλαίσιο υπομνήματος που απέστειλε προς τα Ηνωμένα Έθνη – και το οποίο έχει επισυναφθεί στην έκθεση για τις Καλές Υπηρεσίες του γενικού γραμματέα – ο κ. Τατάρ σημειώνει χαρακτηριστικά ότι: «Η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν θεωρεί την Ε.Ε., που έχει γίνει μέρος του προβλήματος, έντιμο εταίρο ούτε αμερόληπτο παράγοντα», ώστε να

Μέρος του προβλήματος της Κύπρου χαρακτηρίζει την Ε.Ε. ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ στα Ηνωμένα Έθνη, αμφισβητώντας την εντιμότητα και την αμεροληψία της.

είναι σε θέση να εμπλακεί στο Κυπριακό, υποστηρίζοντας ότι «το 2004, η Ε.Ε. παραβίασε τα δικά της κριτήρια ένταξης για να δεχθεί παράνομα την ελληνοκυπριακή πλευρά ως μέλος χωρίς τη συγκατάθεση του συνιδρυτή εταίρου, της τουρκοκυπριακής πλευράς...».

Στο υπόμνημά του, ο κ. Τατάρ υπογραμμίζει ακόμη χαρακτηριστικά ότι: «Το Κυπριακό βρίσκεται στην ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών και οποιαδήποτε ενδεχόμενη διαδικασία διευθέτησης θα διεξαχθεί υπό την αιγίδα του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ. Οποιαδήποτε προσπάθεια αλλαγής αυτού του καθιερωμένου κανόνα ή εμπλοκής οποιουδήποτε μέρους εκτός από τους τρεις εγγυητές (σ.σ. Ελλάδα, Τουρκία, Βρετανία), υπόκειται αυστηρά στην αμοιβαία συναίνεση των δύο πλευρών».

Πηγή στην έδρα της Ε.Ε. ανέφερε στην «Κ» ότι ανάλογα μηνύματα στάλθηκαν από την Άγκυρα και προς Ευρωπαίους επισήμους, καθιστώντας σαφές σε «ιδιαίτερα αυστηρούς τόνους» ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά θα έχει λόγο τόσο αναφορικά με το οποιοδήποτε ενδεχόμενο πρόσωπο προταθεί για να διοριστεί από την Ε.Ε., όσο και κυρίως και με τους όρους εντολής του. Η τουρκοκυπριακή πλευρά φρόντισε

Η Άγκυρα έστειλε μήνυμα προς Ευρωπαίους επισήμους, καθιστώντας σαφές σε «ιδιαίτερα αυστηρούς τόνους» ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά θα έχει λόγο τόσο αναφορικά με το οποιοδήποτε ενδεχόμενο πρόσωπο προταθεί για να διοριστεί από την Ε.Ε., όσο και κυρίως και με τους όρους εντολής του.

μάλιστα να υπενθυμίσει ότι «η Ε.Ε. θα έχει καθεστώς παρατηρητή και μόνο εάν της ζητείται να παρεμβαίνει σε μια ενδεχόμενη διαδικασία, όπως είχε γίνει και στο παρελθόν με τον τεχνοκράτη-νομικό Πίτερ Βαν Νούφελ, ο οποίος βρισκόταν εκτός αιθουσών για μεγάλα διαστήματα των απευθείας διαπραγματεύσεων, καθώς αυτό απαιτούσε η τουρκοκυπριακή πλευρά».

Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι την επιχείρηση αποδόμησης της πρωτοβουλίας Χριστοδουλίδη για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό, συνδράμει και ο Κόλιν Στιούαρτ. Τόσο στο πρόσφατο ταξίδι του στις Βρυξέλλες, όσο και μέσα από τις επαφές του με ευρωπαίους επισήμους, ο ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. χαρακτηρίζει ως «αντιπαραγωγική»

ενδεχόμενη εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαμνύει ότι δημιουργεί εντάσεις ότι θα έχει το πάνω χέρι στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού, υποσκελίζοντας τον ΟΗΕ.

Την εικόνα αυτή αναμένεται να επικαιροήσει η αναστρέψει στη συνάντησή του με τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, ο ΥΠΕΞ Κωνσταντίνος Κόμπος, με-

θαύριο 11 Ιουλίου.

Ο κ. Κόμπος, ο οποίος προγραμματίζεται να συναντηθεί και με τους βοηθούς γενικούς γραμματείς Λακρούα και Ντι Κάρλο, θα επαναλάβει την ετοιμότητα της Λευκωσίας για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου, ενώ θα επιχειρήσει παράλληλα να διαπιστώσει τις προθέσεις των Ηνωμένων

Δύο κράτη και 460 αιτήσεις στο Βαρώσι

Το υπόμνημα του Ερσίν Τατάρ, στο πλαίσιο της έκθεσης Καλών Υπηρεσιών του γενικού γραμματέα Αντόνιο Γκουτέρες, εκτείνεται σε έξι και πλέον σελίδες και είναι δομημένο στη λογική των δύο κρατών και της κυριαρχικής ισότητας, στην οποία επενδύει το μεγαλύτερο μέρος της επιχειρηματολογίας και των θέσεων που αναπτύσσει. Στο ζήτημα ωστόσο του Βαρωσίου, της περιφραγμένης πόλης της Αμμοχώστου, «αφαιρώνει» μόλις μία παράγραφο, η οποία όχι μόνο δεν απαντά στις υποδείξεις ΟΗΕ και Ε.Ε. για αναστροφή της διαδικασίας «πυλοποίησης ανοίγματος», αλλά διατυπώνει τη θέση ότι η πολιτική που ακολουθεί η τουρκοκυπριακή πλευρά, είναι ορθή. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «αύξηση του αριθμού των αιτήσεων από τους Ελληνοκύπριους πρώην

κατοίκους που έφτασε τις 460 αυτή την περίοδο, αντανάκλα την επικύρωση της πολιτικής μας για το άνοιγμα του Mara (σ.σ. περικλειστές Αμμοχώστου), παρά τις καταπιεστικές πολιτικές της ελληνοκυπριακής ηγεσίας έναντι των πολιτών της». Προσθέτει ότι η «Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας βρίσκεται στη διαδικασία αξιολόγησης αυτών των αιτήσεων, σύμφωνα με τη διεθνή εγκεκριμένη νομοθεσία της».

Σε ό,τι αφορά την προσπάθεια για αναγνώριση κυριαρχικής ισότητας της κατοικημένου ψευδοκράτους, επικαλείται τη συμμετοχή της λεγόμενης «ΤΔΒΚ» στον Οργανισμό Τουρκικών Κρατών, με καθεστώς παρατηρητή. Δίνοντας στήριξη προθέσεων, ο κ. Τατάρ αναφέρει ότι «τέτοια θετικά βήματα προς την αποκατάσταση των ίσων

εγγενών δικαιωμάτων μας θα βοηθήσουν στην αποκατάσταση της πολιτικής ισορροπίας μεταξύ των δύο ισότιμων πλευρών και θα συμβάλουν στην προετοιμασία των συνθηκών που απαιτούνται για την επίλυση της εξηταετούς διαμάχης, στο νησί μας. Υπογραμμίζω», αναφέρει, «ότι το Κυπριακό μπορεί να λυθεί μόνο στη βάση της εγγενούς ισότητας των δύο πλευρών», προσθέτοντας ότι «ο τουρκοκυπριακός λαός είναι τόσο κυρίαρχος όσο και ο ελληνοκυπριακός λαός και το καθεστώς του κράτους μας δεν μπορεί να είναι υποδεέστερο (lower) από αυτό του ελληνοκυπριακού κράτους. Αναμένουμε σεβασμό των δικαιωμάτων μας», καταλήγει στο υπόμνημα που επισυνάφθηκε στην έκθεση Καλών Υπηρεσιών του γ.γ. ΟΗΕ.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Ένα κόμμα δεν αλλάζει απ' τη μια μέρα στην άλλη

Το εύκολο και πασαρικό θα ήταν να ξεμυριαστούμε, με την πρώτη, την προσπάθεια του Στέφανου Στεφάνου να αλλάξει το ΑΚΕΛ. Στην εποχή των social media, όπου δεν υπάρχει ούτε χώρος ούτε χρόνος για δυο κουβέντες πέραν της κριτικής και της παντογνωσίας, η ροπή στον μηδενισμό προκύπτει αυτόματα και αβίαστα. Οι αλλαγές υποβαθμίζονται άμεσα σαν διακοσμητικές – ότι δεν ακουμπούν την ουσία και η συζήτηση επικεντρώνεται σ' ό,τι δεν χρειάζεται κόπο στην επιφάνεια της εικόνας, στο σύμβολο. Γι' αυτό και οι περισσότερες συζητήσεις αφορούν αν τη μετατροπή του ιδεολογικά φορτισμένου εμβλήματος, σε ένα ραφιναρισμένο λογότυπο.

Είναι όμως άδικο να εξαντλείται η αξιολόγηση της προσπάθειας σε γραμματοσειρές και στην πολιτική σημασία της μετατροπής του κόκκινου σε πορφυρό. Η ηγεσία του ΑΚΕΛ έκανε ένα πρώτο, προεκπτικό βήμα και δείχνει να έχει πλάνο και για τα επόμενα, με ένα λογικό χρονικό ορίζοντα τις προεδρικές του 2028 και δύο ενδιάμεσα ορόσημα, τις δημοτικές / ευρωεκλογές του

Είναι αρκετά που πρέπει να αλλάξουν στο ΑΚΕΛ και ορθά ο Στεφάνου το παίρνει προσεκτικά και με σαφές πλάνο, βάσει του οποίου θα πρέπει να κριθεί το 2028 και όχι σήμερα για το νέο λογότυπο και το νυν και αεί εμβλημα.

2024 και τις βουλευτικές του 2026. Ο Στέφανος Στεφάνου κρατά στα χέρια του το πηδάλιο ενός, σχεδόν, αιωνόβιου και συντηρητικού κόμματος, που μόλις πριν από δύο χρόνια στο «23ο Συνέδριο επαναβεβαίωσε την ιδεολογική φυσιογνωμία του ΑΚΕΛ ως ένα σύγχρονο κομμουνιστικό κόμμα που καθοδηγείται από την κοσμοθεωρία του μαρξισμού – λενινισμού». Όση να φθαλινή κι αν μυρίζουν τα κειμήλια στα μπαούλα του ΑΚΕΛ, δεν τα πε-

τάς, δεν αφηφιάς την ιστορία, τους υποστηρικτές και τα πιστεύω τους κυνηγώντας απλώς κάτι άλλο, άγνωστο και απροσδιόριστο, που κανένα αριστερό κόμμα στην Ευρώπη δεν βρήκε ακόμη. Το ΑΚΕΛ δεν θα πάψει να είναι μαρξιστικό κόμμα από τη μια μέρα στην άλλη, επειδή η ηγεσία του θα πει, «σύντροφοι, από αύριο δηγείται από την κομμοθεωρία του μαρξισμού – λενινισμού». Όση να φθαλινή κι αν μυρίζουν τα κειμήλια στα μπαούλα του ΑΚΕΛ, δεν τα πε-

να φλερτάρουν με την αποχή. Είναι ο μόνος σίγουρος τρόπος το ΑΚΕΛ να πάθει αυτό που φοβάται κάθε κόμμα, να γίνει ΠΑΣΟΚ. Να θυμίσω την ΕΔΕΚ στο πέρασμα στον 21ο αιώνα όταν, υπό την ηγεσία μάλιστα του Βάσου Λυσσαρίδη, έσπευσε να αλλάξει όνομα. Από ΕΔΕΚ έγινε ΚΙΣΟΣ και στις επόμενες εκλογές έχασε 20% της δύναμής της. Αστραπιαία ξανάγινε ΕΔΕΚ.

Αν ο Στεφάνου εννοεί ότι θέλει να αλλάξει ουσιαστικά το κόμμα,

έκανε καλή αρχή. Οι αλλαγές δεν επιβάλλονται. Καλλιεργείται το έδαφος για να γίνουν δεκτές ή έστω ανεκτές και παρέχεται χρόνος για να απορροφήσουν τις αντιδράσεις. Είμαι σίγουρος ότι η αφαίρεση του σφυροδρέπανου από το νέο λογότυπο προκάλεσε περισσότερα μουρμουρητά παρά χειροκροτήματα. Γι' αυτό, εικάζω, στη συνέντευξη του στην «Καθημερινή» ο Στεφάνου καθυστάχασε τους αντιδρώντες ότι «το ΑΚΕΛ διατηρεί το εμβλημα του» και ότι το λογότυπο που είδαμε «θα συνοδεύσει την προσπάθειά μας τουλάχιστον μέχρι τις εκλογές».

Έβαλε παράλληλα στο τραπέζι για την περίοδο που ενδεχόμενο ο γενικός γραμματέας του κόμματος να εκλεγεί από το συνέδριο αντί από την ελεγχόμενη Κεντρική Επιτροπή. Κάτι τέτοιο μπορεί να μεταμορφώσει το κόμμα, όχι απαραίτητα προς το καλύτερο μια και οι υποψήφιοι θα πρέπει να χαιδέψουν πολύ περισσότερα αφτιά για να περδίσουν ψήφους. Από την άλλη, πώς αλλιώς ένα κόμμα θα συντονισθεί με τα θέλω των υποστηρικτών του; Δίκαιο μαχαίρι, ειδικά για το ΑΚΕΛ που μέχρι πρόσφατα

Εθνών. Ο ΥΠΕΞ αναμένεται επίσης να επαναλάβει διευκρινιστικά, τη θέση της νέας κυβέρνησης για ανάληψη ενός ενεργότερου ρόλου από την Ε.Ε. στο Κυπριακό, ο οποίος όπως έχει λεχθεί επανειλημμένα τους τελευταίους μήνες, θα είναι υποστηρικτικός προς τα Ηνωμένα Έθνη, που θα έχουν, ως ειθιστά, το γενικό πρόσταγμα.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό ότι η Λευκωσία αντιλαμβάνεται ότι το ζήτημα της «ενεργότερης εμπλοκής» της Ε.Ε. στο Κυπριακό, που έθεσε προεκλογικά και μετεκλογικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης και αποτελεί τη «βασική του επένδυση» για δημιουργία κινητικότητας στο Κυπριακό, όχι μόνο δεν έχει αποδώσει μέχρι στιγμής καρπούς, αλλά τείνει να διαστρεβλώσει την εικόνα που θέλει να δημιουργήσει ο πρόεδρος της, θέτοντας θέμα ευθυνών της Λευκωσίας για δήθεν προσπάθεια αλλαγής του πλαισίου της διαδικασίας.

Παρά το γεγονός ότι το πλαίσιο έχει ήδη ανατρέψει η τουρκική πλευρά με τις προτάσεις της για δύο κράτη και για εξασφάλιση κυριαρχικής ισότητας πριν από την έναρξη μιας νέας ενδεχόμενης διαδικασίας διαπραγματεύσεων.

Ευθύνες για τον «κατήφορο» της προσπάθειας Χριστοδουλίδη έχει βεβαίως και η ίδια η Λευκωσία. Καθώς σε κανένα στάδιο της όλης προσπάθειας δεν υπήρξε διαφάνεια, με την κατάθεση και τη γνωστοποίηση της πρότασης του προέδρου της Δημοκρατίας, γραπτά και με κάθε επισήμότητα, ως ειθιστά σε τέτοιες περιπτώσεις.

Μια πρόταση, η οποία χαρακτηριζόταν και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από πολιτικά και τεχνοκρατικά κενά, τα οποία επικυρώθηκαν να καλυφθούν, αξιοποιώντας την εποικοδομητική ασάφεια σε συνδυασμό με την απουσία γραπτού κειμένου. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελούν οι αρχικές θέσεις Χριστοδουλίδη, για διορισμό «ισχυρής πολιτικής προσωπικότητας από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο», όργανο το οποίο εκ της «Συνθήκης Λειτουργίας της Ε.Ε.» δεν έχει καν αρμοδιότητα να κάνει έναν τέτοιο διορισμό.

Κάτι που όφειλε να γνωρίζει η νέα κυβέρνηση, η οποία προφανώς δεν έκανε την απαραίτητη προεργασία πριν γνωστοποιήσει την πρότασή της, προφορικός. Μια πρόταση που προσέλαβε δυστυχώς διαφορετικές αποχρώσεις, αναλόγως του συνολικότη που είχε ενώπιόν της η κυπριακή κυβέρνηση, γεγονός που καθιστά ευκολότερη την προσπάθεια της Άγκυρας να την αποδομήσει.

Το Κυπριακό σε παράλληλα σύμπαντα

Τα ορόσημα, οι εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηρίες διαπραγμάτευσης και ο δύσκολος δρόμος επανέναρξης των συνομιλιών

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν προ μνηνών η προεκλογική πρόταση του Προέδρου Χριστοδουλίδη για ενεργή εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία άρσης του αδιεξόδου στο Κυπριακό συνοδεύονταν και από την πρώτη συνάντησή του με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, Ερσίν Τατάρ, ακόμη και οι πιο αισιόδοξοι έσπευδαν να τονίσουν πως «ας δούμε τις εκλογές στην Τουρκία» και πως η Λευκωσία μπορεί να αποκομίσει μια σαφή διατύπωση, εκ μέρους των Βρυξελλών, για ειδικό απεσταλμένο – στο πλαίσιο του ΟΗΕ – εκ μέρους του Συμβουλίου. Έκτοτε, οι Νίκος Χριστοδουλίδης και Ερσίν Τατάρ δεν συναντήθηκαν εκ νέου, η (καλή επί της αρχής) διατύπωση των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν κάνει λόγο, ονομαστικά, για μια ευρωπαϊκή προσωπικότητα, περιοριζόμενη σε ένα γενικό περίγραμμα αρωγής της Ε.Ε. στο Κυπριακό, ενώ και η έκθεση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για το Κυπριακό, Αντόνιο Γκουτέρες, εστιάζει σε οδοφράγματα, τη στιγμή μάλιστα που σε τηλεοπτικά debates το Τμήμα Τελωνείων προειδοποιεί τους Ελληνοκύπριους για συνέπειες, αν φουλάρουν το αυτοκίνητό τους με καύσιμα από τα Κατεχόμενα, σε ένα μήνυμα που δεν δείχνει, μετά την έκθεση του ΟΗΕ, προθέσεις επιστροφής στον διάλογο.

Το Κυπριακό, μετά από μια εξαετία απουσίας κάθε διαλόγου, δείχνει να κινείται σε παράλληλα σύμπαντα σε σχέση με την προσπάθεια επανέναρξης των συνομιλιών – με ευρωπαϊκή εμπλοκή – όσο και «επί του εδάφους» με τη διαδικασία ανακίνησής του να περνά μέσα από την Άγκυρα, αλλά να μην περιορίζεται μόνο σε αυτή, σε μια σειρά ακολουθιών που εμπεριέχουν σημαντικά ορόσημα, εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηρίες διαπραγμάτευσης και, αντικειμενικά, δυσκολία ως προς την επίτευξη του στόχου επιστροφής στο τραπέζι του διαλόγου.

Τα ενδιάμεσα βήματα

Μια ακολουθία γεγονότων, χρονικά γραμμικά, θα κρίνει τους επόμενους μήνες αν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης και ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ θα καθίσουν, εκ νέου, στο ίδιο τραπέζι με άξονα, αρχικά, την επανάληψη των συνομιλιών – και όχι σε συνομιλίες per se σε φάση κορύφωσης. Τα ενδιάμεσα βήματα περνάνε μέσα από ένα σύνθετο πλέγμα διπλωματικών γεγονότων στο οποίο εμπεριέχεται –στη βάση της επικείμενης προσέγγισης της Λευκωσίας – η σχέση Τουρκίας-Δύσης και Τουρκίας-Ε.Ε. αρχής γενομένης από:

• **Τη Σύνοδο** του ΝΑΤΟ, αυτή την εβδομάδα, στο Βιλνιους της

Ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης και ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ έχουν συναντηθεί μόνο μία φορά, μέχρι στιγμής, πριν από τέσσερις μήνες.

Το Κυπριακό, μετά από μια εξαετία απουσίας κάθε διαλόγου, δείχνει να κινείται σε παράλληλα σύμπαντα σε σχέση με την προσπάθεια επανέναρξης των συνομιλιών – με ευρωπαϊκή εμπλοκή – όσο και «επί του εδάφους».

Λιθουανίας όπου ΗΠΑ και Τουρκία θα επιδοθούν σε ένα σκληρό διαπραγματευτικό παίγνιο με φόντο την ένταξη της Σουηδίας στη Συμμαχία. Η Αθήνα θα επιχειρήσει να θέσει το Κυπριακό στον Ερντογάν στο πλαίσιο της επαναπροσέγγισης της με την Άγκυρα για τις ελληνοτουρκικές διαφορές και σε μεγάλο βαθμό θα κριθεί, σε επίπεδο πραγματικό, τι endgame έχει ο Τούρκος Πρόεδρος για το Κυπριακό.

• **Παράλληλα**, ο υπουργός Εξωτερικών της Κ.Δ., Κωνσταντίνος Κόμπος, θα συναντηθεί στην Νέα Υόρκη με τον γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, προκειμένου να θέσει το ζήτημα του διορισμού ειδικού απεσταλμένου, απαραίτητου στοι-

χείου προκειμένου να υπάρξει πραγματική κινητικότητα προς την κατεύθυνση των συνομιλιών.

• **Στο περιθώριο** της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη τον προσεχή Σεπτέμβριο θα διαφανεί αν οι δύο ηγέτες, μετά από τετράμηνη απουσία κάθε συνάντησης, μπορούν να συναντηθούν με φόντο –αμέσως μετά– μια πιθανή συμφωνία για διορισμό ειδικού απεσταλμένου του γενικού γραμματέα.

• **Τους επόμενους** μήνες, με φόντο τις ευρωτουρκικές σχέσεις και εφόσον υπάρξει κινητικότητα και στο επίπεδο του ΟΗΕ θα διαφανεί αν η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί, όντως, να υποβληθεί στην διαδικασία με τον διορισμό μιας κορυφαίας πολιτικής προσωπικότητας ή αν απλά θα περιοριστεί στο να βάλει το Κυπριακό σε ένα νέο «καλάθι» ευρωτουρκικών με φόντο μια Σύνοδο για την Ανατολική Μεσόγειο ή, σε ένα δυσχερέστερο σενάριο για τη Λευκωσία διαπραγματευτικά, αν ο διορισμός Ευρωπαίου ειδικού απεσταλμένου περνάει μέσα από κέρδη για την Άγκυρα (π.χ. μεταναστευτικό, τελεωνειακή ένωση, κ.λπ.)

Επιμέρους δυσκολίες

Οι τέσσερις ενδιάμεσοι σταθμοί έχουν επιμέρους δυσκολίες που αφορούν όχι μόνο τη διαχείριση

του blame-game σε περίπτωση που δεν υπάρξει, τελικά, κινητικότητα στο Κυπριακό αλλά και που απορρέουν από τη διαχείριση των χρόνων και του διακυβεύματος σε περίπτωση που ο γ.γ. του ΟΗΕ στείλει όντως έναν απεσταλμένο στη Λευκωσία.

Συγκεκριμένα να διαφανεί αν όντως υπάρχει πραγματικό περιθώριο συνομιλιών στη λογική του «να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά» (άρα αποδοχή της ε/κ πλευράς του Πλαίσιου Γκουτέρες ως έχει και υποχώρηση της τ/κ πλευράς από την θέση περί κυριαρχικής ισότητας) ή αν θα υπάρξουν συνομιλίες από την αρχή (άρα αποδοχή της Ε/κ πλευράς απώλειας διαπραγματευτικών κερδών, π.χ. στο εδαφικό και ενίσχυση της τ/κ πλευράς ως προς την θέση της κυριαρχικής ισότητας ως προϋπόθεσης επανέναρξης του διαλόγου).

Όπως η «Κ» εσπώμανε πολλάκις ακόμη κι αν όλα τα πόνια στηθούν στη σκακιέρα του Κυπριακού η αρχή της παρτίδας εμπεριέχει, πριν από το άνοιγμα, δηλαδή την επιστροφή στις συνομιλίες, ένα άλλο παιχνίδι – μια διαπραγματευτική σχέση με το τι συζητάμε. Επιπλέον, όπως διαφάνηκε κι από την Έκθεση του γ.γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό, μετά από έξι χρόνια

απουσίας διαλόγου, η πτυχική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ήταν παρούσα στο Κραν Μοντανά, δεν απασχολεί ιδιαίτερα τα Ηνωμένα Έθνη έναντι π.χ. του ζητήματος των ΜΟΕ, του διανοίγματος περισσότερων οδοφραγμάτων και της συνεργασίας στο εμπόριο τη στιγμή που η προσπάθεια της Λευκωσίας εμμένει στην Ε.Ε. και στην πρόσκληση (κοινωνικού ενδιαφέροντος) στον Τ/κ ηγέτη, ο οποίος κι αυτός από πλευράς του εμμένει στην κυριαρχική ισότητα ως προϋπόθεση επανέναρξης κάθε διαλόγου.

Η κάθοδος πάντως Ερντογάν, εκτός απροόπτου, στις 20 Ιουλίου στα Κατεχόμενα, στο πλαίσιο των «εορτασμών» της τουρκικής εισβολής του 1974 στην Κύπρο αποτελεί σημαντικό ορόσημο προθέσεων σε σχέση με τα δύο πρώτα ορόσημα που παρατίθενται ως άνω. Το τι θα δηλώσει, και σε ποιο πλαίσιο, θα φανερώσει σε μεγάλο βαθμό αν η Τουρκία θα δώσει ακόμη μια ευκαιρία στον διάλογο ή θα συνεχίσει σε μια πορεία αναβάθμισης της λεγόμενης «ΤΑΒΚ» είτε μέσω μιας εκστρατείας μερικής κανονικοποίησης της/ανανώρσις, είτε –ακόμη παραπέρα– σε μια πλήρη απορρόφισή της, οικονομικά και πολιτικά, αρχικά χωρίς κάποια εμφανή «θεσμική πράξη» προσάρτησής της.

Τι να αναμένουμε

Ο εν δυνάμει διορισμός ειδικού απεσταλμένου του ΟΗΕ στο Κυπριακό θα δείξει σε μεγάλο βαθμό τις προθέσεις όλων των εμπλεκόμενων μερών δεδομένου ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά έχει εμπειρία στο να διαχειρίζεται το tempo κάθε φορά που υπάρχει απεσταλμένος εκ μέρους των Ηνωμένων Εθνών και η Άγκυρα δεν έχει δείξει, ακόμη, ότι μπλοφάρει στο θέμα των δύο κρατών –τουλάχιστον σε επίπεδο τετελεσμένων επί του εδάφους. Ενδιαφέρον πάντως έχει η κριτική του Κουντρέτ Οζερόαί στα Κατεχόμενα, θιασώτη μιας σκληρής γραμμής στο Κυπριακό και στην διαπραγματευτική, ο οποίος έκανε λόγο για εμμονή της ε/κ πλευράς στην Ε.Ε. έναντι του ΟΗΕ –πτυχή που αποκρυσταλλώνει σε μεγάλο βαθμό προλήψεις εντός της τουρκοκυπριακής Δεξιάς και κύκλων της Άγκυρας σε σχέση με την πρόταση της Λευκωσίας για ευρωπαϊκή διαμεσολάβηση – ως εργαλείου άρσης του αδιεξόδου.

Επιπλέον, στην τρέχουσα διεθνή συγκυρία υπάρχουν αρκετές δυναμικές που δείχνουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις της ευρωατλαντικής προσέγγισης σε σχέση με την Τουρκία του Ερντογάν: Ο συνεχιζόμενος πόλεμος στην Ουκρανία δεν αφήνει περιθώριο σε ΗΠΑ και συγκεκριμένα κράτη της Ε.Ε. να επιτρέψουν διαρρήξεις στο νότιο άκρο του ΝΑΤΟ και δη να αποτελούν τα ελληνοτουρκικά αιτία τριβής εντός της Συμμαχίας. Το περιφερειακό συγκείμενο δυναμικών στην Ανατολική Μεσόγειο, με φόντο τα κράτη MENA και τις σχέσεις τους με την Τουρκία, δεν μοιάζει καθόλου με αυτό του 2011-2017 και, τέλος, Κυπριακό και ελληνοτουρκικό έχουν απουσιάζει ως θέματα –πρωτίστως για την τουρκική διπλωματία– που πλέον τα βλέπει σε διαφορετικά πλαίσια ως προς την προοπτική κινητικότητας –σχεδόν αν θα υπάρξουν εξελίξεις ή ακόμη και κάποιο breakthrough (π.χ. με την Ελλάδα για οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών στο πλαίσιο μιας προσφυγής στη Χάγη ή σε διμερές επίπεδο).

Σε αυτό το πλαίσιο ακόμη κι αν ο, εξ ορισμού στο σημείο που βρισκόμαστε, δύσκολος δρόμος των συνομιλιών στο Κυπριακό δεν καταστεί έτοιμος για να τον διαβούν οι δύο κοινότητες με πλήρη, μάλιστα, υπευθυνότητα της Τουρκίας, η επιρροή ευθυνών την επόμενη ημέρα για τη Λευκωσία δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση. Αυτό αποτελεί μια ξεχωριστή και λεπτή διαπραγμάτευση με τους εταίρους της Κυπριακής Δημοκρατίας μακριά από τη μικροπολιτική διαχείριση –σε εσωτερικό και εξωτερικό– άλλων εποχών.

ΑΡΘΡΟ / Του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Να καταραστούμε τους Σπαρτιάτες;

Προβληματισμός μετά την εισοδό τους στην ελληνική Βουλή

Στο άρθρο του της Κυριακής των εκλογών ο Αλέξης Παπαχελάς εντόπισε τους κινδύνους από τον «προσωπικό θρίαμβο» του Κυριάκου Μητσοτάκη και τη μεγάλη απόσταση από τα επόμενα κόμματα, για να επισημάνει πως, με εξασθενημένη την αξιωματική αντιπολίτευση, «ο ρόλος για έλεγχο και καλόπιστη κριτική πέφτει στους ώμους του Τύπου και της κοινωνίας των πολιτών».

Και να η πρώτη πρόκληση. Τα αποτελέσματα φέρνουν στη Βουλή τρία νέα κόμματα, που οι περισσότεροι λίγο είχαμε προσέξει. Από αυτά, οι Σπαρτιάτες γιγαντώθηκαν σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, για να πετύχουν ποσοστό 4,63% και να εκλέξουν 12 Βουλευτές. Οπότε όλοι αισθανόμαστε την ανάγκη να ακτινογραφήσουμε το φαινόμενο. Κι εδώ βρίσκεται η παγίδα

της εύκολης αποκλήρυξης, αφού δεν κρύβουν τη σύνδεσή τους με τον φυλακισμένο χρυσαυγίτη Κασιδιάρη. Να τους δώσουμε, λοιπόν, την επίκεντρα του ακροδεξιού. Κι ύστερα, ακροδεξιός κι ο καθένας που τους ψήφισε;

Η ανάλυση των exit polls δίνει μια πιο περιπλοκή εικόνα. Οι Σπαρτιάτες συγκέντρωσαν 7,8% στους νέους μέχρι 24 και 8,2% στις ηλικίες 25-34. Προσέλκυσαν 6,8% στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα και 9,5% στους άνεργους (στοιχεία της εταιρείας Pulse). Ενδείξεις ότι το κόμμα δεν αναρριχήθηκε χάρη στους παλιούς χουντικούς, αλλά κατάφερε να ελκύσει έναν υπολογισμένο αριθμό από καλά παιδιά. Νέους, χωρίς σύνδεση με τη Χρυσή Αυγή. Γιατί, άραγε; Για να ανικνεύσουμε εξηγήσεις, ας εξετάσουμε το τοπίο της απασχόλησης στη σημερινή

Ελλάδα. Όσο κι αν θριαμβολογεί η κυβέρνηση, οι απολαβές των νέων, πτυχιούχων, κυμαίνονται λίγο πάνω από το χιλιάρικο. Όσοι αντέχουν να ζήσουν μόνοι, φεύγουν για άλλη χώρα. Το σύστημα υγείας χωλαίνει, αφού το κράτος ανέχεται να χρηματοδοτεί τις σπουδές των ιατρών της για 18+ χρόνια, για να τους ανοίγει μετά την πόρτα της μεταναστεύσης, αφού οι ιατροί στην Ελλάδα είναι οι δεύτεροι χαμηλότερα αμειβόμενοι στην Ε.Ε. Το «σπίτι μου», ένα πρόγραμμα επιδότησης πρώτης κατοικίας για νέους, που ξεκίνησε φέτος, δημιούργησε πολλές ελπίδες, και κινητοποίησε νέους που υπέβαλαν αίτηση, για να ακολουθήσει η απογοήτευση, όταν αυρίχθηκαν κατακόρυφα οι τιμές των προσφερόμενων τεμαχίων. Την ίδια άνοδο σημειώνουν και τα νοίκια, με συνέπεια οι νέοι σε μεγάλο πο-

σοστό να παραμένουν στη γονική στέγη.

Οι νέοι επίσης παρατηρούν την ελλιπή αξιοπιστία των κομμάτων mainstream (εξουσίας). Η οποία φάνηκε στις 28 Φεβρουαρίου, με το σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη, με τα 57 νέα παιδιά που σκοτώθηκαν. Οπου, χωρίς αμφισβήτηση, βγήκε στην επιφάνεια η μακροχρόνια διαφθορά στη διαχείριση ενός δημόσιου Οργανισμού, επί κυβερνήσεων και των δύο μεγάλων κομμάτων. Ας προσθέσουμε και τη συνεχιζόμενη, ανεμπόδιτη σε μεγάλο βαθμό, εξαπλώση των ναρκωτικών (από τα οποία κάποιοι, ευπολόγητοι, πλουτίζουν), και την ανευθυγράστη εξαπλώση (στο όνομα της ελευθερίας) των πορνογραφικών web sites, για να συνθέσουμε ένα σκηνικό στο οποίο τα mainstream κόμματα δεν πείθουν ότι θέλουν να δημιουργή-

σουν το επίπεδο ζωής που μπορούν και τα παιδιά μας ονειρεύονται.

Ζητούν, μήπως πολλά, αυτά τα παιδιά; Ή, άραγε, τα μεγαλώσαμε με φασιστική ιδεολογία; Η μέση ελληνική οικογένεια, αλλά και τα ελληνικά σχολεία, και ο ελληνικός στρατός έχουν κάθε λόγο να μη νιώθουν εννοχές, που γαλούχησαν τα παιδιά με τις συνθησιομένες, διαδομένες, αξίες της οικογένειας, της πίστης και της πατρίδας. Πρόκειται, δυστυχώς, για έννοιες που στις μέρες μας και στον δημόσιο στίβο, λησσορεύουν στο πλαίσιο της προσπάθειας μετάβασης σε μια κοινωνία με λιγότερες ανισότητες και μεγαλύτερη ανεκτικότητα. Πολύ σωστή η προσπάθεια για μεγαλύτερη ανεκτικότητα, φυσικά. Στην πορεία όμως, γίνονται λάθη που κάνουν αρκετούς νέους να διερωτώνται αν, προκειμένου να στηρίξουμε τους

λίγους, θυσιάζουμε τους πολλούς.

Θα πείτε ότι τα mainstream κόμματα είχαν να διαχειριστούν δυο έκτακτες καταστάσεις. Την πανδημία του covid-19, και την εισβολή στην Ουκρανία. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη αντιμετώπισε επίσης τις ροές μεταναστών στον Έβρο και στα νησιά, ενώ το μέτωπο με την Τουρκία δεν συσκάζει. Οι νέοι μας ζητούν περισσότερα. Τα παραδείγματα που αναφέρουμε δείχνουν ότι πολλά επείγον να γίνουν από την Πολιτεία, για να συγκρατήσει τις διαρροές σε επικινδύνους κομματικούς σχηματισμούς. Γιατί η νεολαία δεν είναι αδιάφορη, σκαμνιέται και το σαθρό κατεστημένο.

Ο Ξενοφών Χασάπης είναι σύμβουλος και Εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων. Xenophon.hasapis@gmail.com

Δύσκολες εξισώσεις στη Μαδρίτη

Με το βλέμμα στραμμένο στις εκλογές της 23ης Ιουλίου και τις ευρωεκλογές τα στοιχεία της Ισπανικής Προεδρίας

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η ατμόσφαιρα στη Μαδρίτη κατά την ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. από την Ισπανία ήταν πανηγυρική, και η Πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και ο Ισπανός πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ αντάλασαν δημόσιες φιλοφρονήσεις μετά την πρώτη συνάντηση συντονισμού στην Πινακοθήκη των Βασιλικών Συλλογών.

Και για τους δύο ηγέτες, οι επόμενοι έξι μήνες είναι κρίσιμοι ενόψει των ευρωεκλογών του ερχόμενου Ιούνη σε μια Ευρώπη που σε κάθε εκλογική αναμέτρηση στρέφεται προς τα άκρα της δεξιάς. Η προεκλογική δοκιμασία του Ισπανού πρωθυπουργού μάλιστα ξεκινά αιμάτως, καθώς η προεκλογική περίοδος ξεκίνησε την Παρασκευή, μερικές μέρες μετά που Ισπανοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι διαβεβαίωσαν δημοσιογράφους που ταξίδεψαν από τις Βρυξέλλες στη Μαδρίτη (μεταξύ τους και η «Κ») πως η Ισπανία είναι μια σοβαρή και έμπειρη χώρα και πως η ατζέντα της Ε.Ε. δεν θα ανατραπεί, αν η διακυβέρνηση περάσει από τους Σοσιαλιστές στο κεντροδεξιό Λαϊκό Κόμμα, ενδεχομένως σε συμμαχία με το ακροδεξιό Vox, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται για την πρόοδο των νομοθεσιών για κοινή διαχείριση της μετανάστευσης και αυτών για την κλιματική αλλαγή.

Το αποτέλεσμα των ισπανικών εκλογών της 23ης Ιουλίου δεν αφορά όμως μόνο την τύχη της Ισπανικής Προεδρίας, αλλά έχει και ευρύτερες πολιτικές προεκτάσεις. Μετά την επικράτηση Μητσοτάκη στην Ελλάδα, και το φλερτ της Τζόρτζια Μελόνι στην Ιταλία με την ευρωπαϊκή κεντροδεξιά – ή το φλερτ της κεντροδεξιάς του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος με τους Ευρωπαίους Συντηρητικούς και Μεταρρυθμιστές στους οποίους εντάσσεται η κ. Μελόνι, το ΕΛΚ καλοβλέπει μια δεξιά κυβέρνηση και στη Μαδρίτη ακόμα και με ακροδεξιό άρωμα. Μια ελπίδα την οποία μοιράζονται και ελληνικές κυβερνητικές πηγές που θα ήθελαν περαιτέρω ισχυροποίηση του ΕΛΚ σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως πληροφορείται η «Κ».

Οι ισπανικές εκλογές θα είναι κρίσιμη παράμετρος και στη συζήτηση για την επόμενη ηγεσία της ίδιας της Ε.Ε. Ο κ. Σάντσεθ ανέφερε σε δημοσιογράφους στη Μαδρίτη πως σε περίπτωση που ο επόμενος πρόεδρος της Κομισιόν πρέπει να προέρχεται από το ΕΛΚ, ο ίδιος θα στηρίξει την Ούρσουλα

Μια αλλαγή διακυβέρνησης στην Ισπανία θα φέρει ερωτηματικά και στο ζήτημα της μετανάστευσης, καθώς η ισπανική κυβέρνηση έχει θέσει ως απόλυτο στόχο την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για το νέο Πακέτο για τη μετανάστευση και το άσυλο πριν από το τέλος του χρόνου.

Ξεχωρίζει η δέσμευση της Ισπανικής Προεδρίας να προωθήσει την εκπόνηση μιας στρατηγικής για την οικονομική ασφάλεια και παγκόσμια ηγεσία της Ε.Ε. με ορίζοντα το 2030.

φον ντερ Λάιεν για δεύτερη θητεία, η οποία προέρχεται από το ΕΛΚ, αν και της κυβέρνησης στη Γερμανία αυτή τη στιγμή ηγούνται οι Σοσιαλδημοκράτες, και αν και η αντιπαράθεση της κ. Φον ντερ Λάιεν με τον επίσης Γερμανό ηγέτη του ΕΛΚ, Μάνφρεντ Βέμπερ, καλά κρατεί, έχοντας συνεισφέρει και στις εξελίξεις γύρω από τον σημαντικό για την Κομισιόν νόμο για την αποκατάσταση της φύσης και την πιθανότητα απόρριψης του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την ερχόμενη εβδομάδα.

Τι διακυβεύεται

Οι Ισπανοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι που μίλησαν στους ανταποκριτές του ευρωπαϊκού Τύπου

με βάση τις Βρυξέλλες που βρέθηκαν στη Μαδρίτη για την έναρξη της Προεδρίας ήταν εξαιρετικά προσεκτικοί στις τοποθετήσεις τους για την επόμενη ημέρα των εκλογών, τόσο γιατί ο ρόλος της Προεδρίας του Συμβουλίου είναι να είναι ουδέτερη σε θέματα πολιτικής (ασκώντας την επιρροή της μέσω του ορισμού της ατζέντας και της διαχείρισης της διαπραγματεύσεως μεταξύ των 27), όσο και ώστε να μη δοθεί η εντύπωση πως η ισπανική κυβέρνηση αξιοποιεί την Προεδρία της Ε.Ε. στην προεκλογική.

Στη δημόσια συζήτηση στην Ισπανία, όπως τη μετέφεραν και δημοσιογραφικές πηγές, η αίσθηση είναι πως η πρόοδος των νομοθεσιών για την κλιματική αλλαγή μπορεί να αντιμετωπίσει δυσκολίες λόγω της στάσης του ακροδεξιού Vox, αν αυτό βρεθεί στην κυβέρνηση. Την ίδια στιγμή, κυβερνητικοί αξιωματούχοι άφησε να εννοηθεί, μιλώντας σε δημοσιογράφους πως αν και το ΕΛΚ έρχεται σε αντίθεση με κρίσιμες περιβαλλοντικές νομοθεσίες, εκτιμά πως η ίδια η κ. Φον ντερ Λάιεν θα ασκήσει την επιρροή της ακόμα και σε μια δεξιά κυβέρνηση της Ισπανίας, για να διασφαλίσει πρόοδο.

Το άλλο θέμα στο οποίο μια αλλαγή διακυβέρνησης στην Ισπανία θα φέρει ερωτηματικά είναι αυτό της μετανάστευσης, καθώς η ισπανική κυβέρνηση έχει θέσει ως απόλυτο στόχο την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για το νέο Πακέτο για τη μετανάστευση και το άσυλο πριν από το τέλος του χρόνου, ούτως ώστε να μπορεί να τεθεί σε ισχύ πριν από τις ευρωεκλογές του Ιουνίου του 2024. Ωστόσο, σε αυτό το θέμα το Συμβούλιο της Ε.Ε. έχει ήδη συμφωνήσει τη θέση των 27 στις διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που σημαίνει πως αν και οι εργασίες θα είναι δύσκολες για όσα κυβέρνηση εκλεγεί, οι προκλήσεις θα προέλθουν από χώρες όπως η Πολωνία και η Ουγγαρία που ήδη προκαλούν προβλήματα στη συζήτηση για την εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης (σε σχέση δηλαδή με τη στήριξη σε τρίτες χώρες) λόγω των διαφωνιών τους με τους τρόπους λήψης αποφάσεων στο μεταναστευτικό.

Οι προτεραιότητες

Τα θέματα τα οποία δεν προκαλούν δημόσιες πολιτικές αναταράξεις είναι πιθανώς αυτά που θα αποδειχθούν δύσκολες ασκήσεις για

την Ισπανική Προεδρία του Συμβουλίου κυρίως αφορούν τεχνικά ζητήματα με πολιτικές προεκτάσεις τα οποία θα χρειαστούν πολλή δουλειά για να υπάρξει κατάληξη. Εδώ εντάσσεται η προσπάθεια για εμπάθωση της οικονομικής ολοκλήρωσης, και ιδιαίτερα το τεράστιο θέμα της αναθεώρησης του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021 - 2027. Το ΠΔΠ, ουσιαστικά ο μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός της Ε.Ε., έχει «στερέψει» μετά τους πολλούς δημιουργικούς τρόπους με τους οποίους Κομισιόν και κράτη μέλη συμφώνησαν να αντλήσουν και να δημιουργήσουν κονδύλια στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των πολλαπλών κρίσεων που ξεκίνησαν πριν καν ολοκληρωθεί η διαπραγματεύσή του τον Ιούλιο του 2020 – από την πανδημία και τον πόλεμο στην Ουκρανία και την ενεργειακή κρίση, μέχρι τις συνεχιζόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η Κομισιόν έχει ήδη προτείνει επιπρόσθετα κονδύλια για την Ουκρανία και την αντιμετώπιση της μετανάστευσης, και οι πολιτικές διαφορές που έχουν διάφορες χώρες στη διαχείριση αυτών των θεμάτων αναμένεται να δυσκολέψουν τη διαπραγμάτευση.

Η Ισπανική Προεδρία έχει, όπως

συνηθίζεται, παρουσιάσει τις προτεραιότητες σε τέσσερις θεματικές στις οποίες η λογική της ομαδοποίησης δεν είναι πάντα ξεκάθαρη. Για παράδειγμα, η μετανάστευση, ο εξορθολογισμός και η βελτίωση των μηχανισμών χρηματοδότησης, η Τραπεζική Ένωση και η στήριξη της Ουκρανίας καθώς και θέματα διεύρυνσης βρίσκονται όλες κάτω από την επικεφαλίδα της ενδυνάμωσης της ενότητας της Ε.Ε.

Από τις υπόλοιπες προτεραιότητες ξεχωρίζει η δέσμευση της Ισπανικής Προεδρίας να προωθήσει την εκπόνηση μιας στρατηγικής για την οικονομική ασφάλεια και παγκόσμια ηγεσία της Ε.Ε. με ορίζοντα το 2030 σε θέματα στρατηγικής αυτονομίας, επιχειρηματικότητας και τεχνολογίας.

Παράλληλα, ξεχωρίζει η προώθηση των πολιτικών κατά της κλιματικής αλλαγής με επίκεντρο τη μεταρρύθμιση του συστήματος ενέργειας ώστε να πέσουν οι τιμές του ηλεκτρισμού, με την Ισπανία να εστιάζει ιδιαίτερα στη διασυνδεσιμότητα όσον αφορά τον ηλεκτρισμό και το φυσικό αέριο και το υδρογόνο, με τα μάτια στραμμένα στην προσπάθεια να σπάσει η γεωγραφική απομόνωση της Ιβηρικής Χερσονήσου.

ΑΡΘΡΟ / Του ΤΑΚΗ ΚΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Οικουμενικότητα στις αποφάσεις

Ο πιο απρόσμενες εποχές, τα πιο αναπάντεχα γεγονότα έρχονται συνήθως όταν σχεδόν κανείς δεν τα περιμένει. Το γεγονός καταφάνει, όταν κανείς δεν μιλάει γι' αυτό. Δυστυχώς ή και όχι δεν είναι αυτό που μας συμβαίνει σήμερα στην Κύπρο. Όλοι αισθανόμαστε πως κάτι δεν πάει καλά. Η Τουρκία μάς γυροφέρνει για να πω το ελάχιστο. Και με διάφορους τρόπους. Και το ερώτημα λοιπόν είναι τούτο. Μπορεί να πάει για πολύ ακόμα η κατάσταση όπως την ξέρουμε; Είναι το στάτους κβο κάτι μόνιμο; Η λέξη «στάτους» δίνει την αίσθηση του μόνιμου. Είναι όμως έτσι; Και από την άλλη, μήπως πιθανή λύση θα μας περιπλέξει σε απρόβλεπτα προβλήματα; Κάθε νουνεχός άνθρωπος πρέπει να έχει μπροστά του αυτά τα ζητήματα.

Και αναφέρομαι σε μια λύση χωρίς εγγυητικά δικαιώματα τρίτων, χωρίς κατοχικό στρατό, με αίσθημα ασφάλειας για τους κατοίκους. Πιστεύω πως μια τέτοια λύση θα πάρει καιρό για να παραγάγει τα συνολικά της αποτελέσματα. Το Κυπριακό δεν θα λυθεί με τη λύση, θα λυθεί διά της λύσης.

Όσα χρόνια πέρασαν για να παραγάγει η δικτοσύνη όσα παρήγε, θα χρειαστούν πολλά άλλα για να μπούμε διά της λύσης σε μια νέα εποχή ενός πιο βιώσιμου, ασφαλούς και ειρηνικού μέλλοντος.

Τα ερωτήματα όμως που μου βάζουν διάφοροι φίλοι περιέχουν μια ανησυχία για το μέλλον μετά τη λύση. Για το μέλλον χωρίς λύση ανησυχούν λιγότερο, γιατί είναι πιο εύκολο για τον καθένα μας να θεωρούμε πως είναι η μετακίνηση που φέρνει τις αλλαγές. Αγνωστές έτσι πως συνήθως η ακινησία είναι εξίσου ή και περισσότερο επικίνδυνη από την κίνηση. Η λύση θα έχει λοιπόν τις δυσκολίες της, αλλά δια της λύσης μπαίνουμε στο γήπεδο. Τα πράγματα έρχονται και στα δικά μας χέρια. Αλλιώς, φοβούμαι πολύ τα χειρότερα. Και δεν χρειάζεται να είσαι προφήτης για να δεις λίγο πέρα από τη μύτη σου. Η Αμμόχωστος άνοιξε, άνοιξε υπό τουρκική διοίκηση. Τα Ηνωμένα Έθνη ήδη από το 2004 κάλεσαν τα κράτη-μέλη και άλλους διεθνείς οργανισμούς να άρουν με λογικό μέτρο την «οικονομική απομόνωση των Τουρκοκυπρίων». Η απόφαση εξακολουθεί να έχει ισχύ.

Δεν αποκλείω σε βάθος τριετίας – ίσως βάθος πολλά – να αναγνωριστεί στα Κατεχόμενα διεθνώς αερολιμένας. Αν γίνει αυτό πόσο θα τραυματίσει τη βασική μας βιομηχανία που είναι ο τουρισμός! Ήδη, όσο το αγνοούν, ας το διαβάσουν εδώ. Πολλοί ξένοι κάνουν τις διακοπές τους απέναντι. Ξένοι μόνο; Και πολλοί Έλληνοκυπριοί. Πληρώνουν κάτω από τα μισά, σε ένα εφτάστερο ξενοδοχείο, απ' ό,τι θα πλήρωναν εδώ. Χιλιάδες προμηθεύονται τη βενζίνη τους και αρκετοί ήδη νοικιάζουν διαμέρισμα, πληρώνοντας για ένα δωάρι κάτω από τα μισά απ' όσα θα πλήρωναν εδώ. Ανακόπεται αυτό; Δεν έχει σημασία ένα άλλο σύμπτω – ή στα όσα θα γίνονται να έχουμε λόγο και ρόλο για το τι και πώς γίνονται; Δεν έχουμε εμπιστοσύνη στους εαυτούς μας; Πολλοί λένε πως ουδέποτε η παρανομία μπορεί να πάρει νόμιμο περιβλήμα. Αγνωστών το

παγκοσμίως επιβεβαιωθέν πως όλα τα σύνορα, όλα τα σύνορα όλου του κόσμου είναι βασισμένα στην παρανομία. Αν όχι στην παρανομία, σίγουρα πάνω στο αίμα. Το ζήτημα όμως παραμένει. Τι να κάνουμε; Μερικά πράγματα! Πρώτο, να κατανοήσουμε τη διαφορά μεταξύ των δυσκολιών της λύσης, μεταξύ δηλαδή της απουσίας που προκαλεί η μετάβαση από αυτό που ξέρουμε προς αυτό που δεν ξέρουμε και από την άλλη να δούμε καθαρά πως αυτά που περιγράψαμε θα έρθουν. Βαθύς μα ανομολόγητος δικασμός, βαθύ οικονομικό τραύμα από την όποια απόφαση άρσης των «οικονομικών απομόνωσης» των Τουρκοκυπρίων, την αύξηση του πληθυσμού στα Κατεχόμενα πέραν του εκατομμυρίου (μάλλον αυτό έχει ξεπεραστεί ήδη) την αύξηση της στρατιωτικής παρουσίας της Τουρκίας, την περικύκλωσή μας ουσιαστικά, την άπειρη δυσκολία να αντλήσουμε από τα αποθέματα υδρογονανθράκων. Να τα υπολογίσουμε αυτά και σε αποφασιάζουμε. Να πάρουμε τα πράγματα και στα δικά μας χέρια ή ως κάποιον συνήθως να τα αφήσουμε όλα στον χρόνο;

Όταν συμβούν όσα λέω – και που όλοι τα ξέρουν μα δεν τα ομολογούν ανοικτά – όλοι και ομού θα μαραζώσουμε στον τόπο που μας γέννησε. Όσοι θα απομεινουμε δηλαδή, διότι πολλοί θα μεταναστεύσουν. Όσοι βρουν δουλειά αλλού και όσοι έχουν το χρήμα για να το κάνουν. Ήδη θα ακούτε πολλούς γύρω σας να λένε πως είναι καλά να αγοράσουμε και κάτι κάπου αλλού, και όσοι έχουν παιδιά στο εξωτερικό του λένε να μείνει εκεί. Αν αυτό ήδη το ακούμε σήμερα, ας σκεφτούμε πόσο θα επιταθεί αυτό αύριο;

Αυτό είναι το πρώτο που πρέπει. Το δεύτερο είναι πιο σοβαρό. Άποψή μου είναι λοιπόν πως χρειάζομαστε μια οικουμενικότητα στις αποφάσεις. Μπορεί η πολιτική ηγεσία να σκεφτεί και πολύ περισσότερο να υλοποιήσει κάτι τέτοιο; Διερωτώμαι ειλικρινά προβληματίζονται ποτέ αν έχουν το βάρος που έχει η καρέκλα στην οποία κάθονται; Τι κάνουν; Κοιμούνται τα βράδια; Ή μήπως ισχύει ο στίχος «στον ύπνο σταυραετοί, στο ζύπνιο στρατιωτάκια»;

Κανείς δεν θα μας σώσει. Ούτε οι Τριμερείς – που καλά τις κάνα-

με – ούτε κάποιο ξανθό γένος, ούτε η Ελλάδα, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Μόνοι εμείς να αντιληφθούμε τους κινδύνους που μας περιβάλλουν και να κινηθούμε με όσους βλέπουν όσα κατέγραψα. Και αυτή η κυβέρνηση δεν μπορεί να πράξει τίποτα προς την κατεύθυνση της σωτηρίας. Στο ερώτημα, εν κατακλείδι, που έχουν όλοι και έχω κι εγώ! Πώς και γιατί με αυτή την Τουρκία; Αυτή η Τουρκία κάνει όσα ξέρουμε, βλέπουμε ή προβλέπουμε. Πώς να την εμπιστευτούμε; Η απάντησή μου είναι αυτή. Να τη δυσκολέψουμε. Τώρα δεν μπορούμε. Θα ανακτήσουμε δυνάμεις και δυνατότητες μόνο μέσα από μια συμφωνία. Μόνο μέσα από μια συμφωνία θα ανακτήσουμε σφρίγγος και επιρροή πάνω στο μέλλον μας. Και αυτό μπορεί να το φέρει μόνο η οικουμενικότητα στις μεγάλες αποφάσεις. Γνωρίζω πως δεν θα γίνει. Έγραψα όμως τι θα γίνει.

Τέλος, όσοι διεκδικούν δημόσιο αξίωμα πρέπει πρώτα να ζυγίζονται και να είναι σε θέση να κατανοούν αν φαίνονται λιποβαρείς απέναντι στην ιστορικότητα της θέσης που επιζητούν.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Τον Δεκέμβριο του 2014, οι εσωκομματικές εκλογές του Δημοκρατικού Κόμματος αποτελούσαν την είδηση που μονοπωλούσε το πολιτικό ενδιαφέρον. Δεν ήταν μόνο το γεγονός ότι γύρω από τους δύο διεκδικητές, Νικόλα Παπαδόπουλο και Μάριο Καρογιάν, είχαν στηθεί δύο σκληρά στρατόπεδα από τους οπαδούς τους και τα στελέχη του κόμματος, αλλά και το ότι το ενδεχόμενο επικράτησης του πρώτου θα άλλαζε άρδην το πολιτικό σκηνικό. Πράγματι η εκλογή του Νικόλα Παπαδόπουλου σήμανε αμέσως την έξοδο από το κυβερνητικό σχήμα και τη συνέχιση της εσωστρέφειας εντός του κόμματος, αν ληφθεί υπόψη ότι οι Καρογιανικοί δεν επιθυμούσαν να εγκαταλείψουν τις θέσεις εξουσίας. Η εκλογή του όμως στην προεδρία του ΔΗΚΟ ερμηνευόταν και ως η απαρχή για ένα λαμπρό πολιτικό μέλλον. Όχι μόνο γιατί κατάφερε να επικρατήσει του ισχυρού Μάριου Καρογιάν, αλλά κυρίως γιατί μέσω της προεδρίας του ΔΗΚΟ ξεκινούσε το ταξίδι του με προορισμό τον προεδρικό θώκο.

Δέκα χρόνια μετά από εκείνη τη σκληρή εσωκομματική μάχη, οι εσωκομματικές εκλογές του ΔΗΚΟ δεν θυμίζουν σε τίποτα το παρελθόν. Δεν υπάρχουν ούτε διαφωνίες, ούτε υγιείς αντιπαράθεσεις, ούτε πολλά στελέχη που να ενδιαφέρονται να εμπλακούν ή να στηρίξουν μέχρι τέλους τον αρχηγό τους, όπως άλλοτε. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος εκλέγεται πρόεδρος του ΔΗΚΟ χωρίς ανθυποψήφιο για δεύτερη φορά και διαφαίνεται πως η όποια φωνή αμφισβήτησης, είτε έχει παρατηρηθεί από την όποια προσπάθεια είτε έχει αποχωρήσει/αποβληθεί από το κόμμα. Είναι λοιπόν ο νικητής αυτής της χωρίς αντίπαλου, κούρσας, ωστόσο εδραϊώνεται η εντύπωση πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ο οποίος φιλοδοξούσε μέχρι πρόσφατα να ανέλθει στο ανώτατο αξίωμα, έχει φτάσει το ταβάνι των προσωπικών πολιτικών του κατακτήσεων λόγω και των δικών του επιλογών.

Εφευρίσκοντας τον Νίκο...

Το κεφάλαιο της εξάντλησης των πολιτικών του αποθεμάτων φάνηκε λοιπόν ανοικτό, όταν κατά τη διάρκεια του καταστατικού συνεδρίου του ΔΗΚΟ, απευθύνθηκε στον Νίκο Χριστοδουλίδη και του είπε πως αν ο ίδιος δεν υπήρχε, θα έπρεπε να τον εφεύρουν. Ήταν μία δήλωση που προκάλεσε σωρεία αστεϊσμών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όμως προκάλεσε και σωρεία συζητήσεων στα πολιτικά πηγαδάκια. Πρώτα από όλα, για τη μετάλλαξη του ΔΗΚΟϊκού προέδρου και στη συνέχεια για την ουσία της τοποθέτησης. Αν ο Νικόλας Παπαδόπουλος εκτιμούσε πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα έπρεπε να εφευρεθεί, στην ουσία ακύρωνε τη δική του πολιτική ύπαρξη και υποθήκευε το δικό του πολιτικό μέλλον. Ενώ είχε θέσει αρχικά τον εαυτό του ως τελειογράφο στις συζητήσεις με το ΑΚΕΛ, όταν είδε πως η υποψηφιότητά του δεν θα περνούσε, έβαλε κατά μέρος τις φιλοδοξίες του και συνέπλευσε με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Η αίσθησή βεβαίως ήταν ότι αυτή η κίνηση έγινε στην προσπάθεια να αποκτήσει το ΔΗΚΟ μία τουλάχιστον νίκη, καθώς η μακρά απουσία του από το κέντρο εξουσίας είχε προκαλέσει προστριβές, γκρίνια ακόμα και διαρροές προς τη Δημοκρατική Παράταξη.

Ήταν μία κίνηση απελπισίας σε μία προσπάθεια να σώσει πρώτα και κύρια το κόμμα του που παράπαιε ή μία πράξη πολιτικής ωριμότητας;

Και λέμε πολιτικής ωριμότητας, γιατί σε αντίθεση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος υπερεκτίμησε τις ικανότητές του και ρίσκαρε, κάνοντας τελικά όχι μόνο την προεδρία της Δημοκρατίας αλλά και την προεδρία του κόμματός του, ο ίδιος αντιλήφθηκε πως μία δική του υποψηφιότητα θα κάψει και τον ίδιο πολιτικά αλλά θα βάλει και την ταφόπλακα στο κόμμα του. Το κατά πόσο ο Νικόλας Παπαδόπουλος αποδέχτηκε πως η προεδρία της Δημοκρατίας είναι ένα κεφάλαιο που έχει κλείσει για τον ίδιο ή αν βάζει απλώς μία άνω τελεία θα φανεί στη συνέχεια. Τα πάντα ρει στην πολιτική, όμως τα πράγματα θα είναι ιδιαίτερα δύσκολα, αν επιχειρήσει κάτι τέτοιο την επόμενη πενταετία. Σε ένα ενδεχόμενο που διεκδικήσει απέναντι από τον νυν Πρόεδρο της Δημοκρατίας, θεωρείται απίθανη η στήριξη του από τον ΔΗΣΥ—ουδέποτε στήριξε σε προεδρικές εκλογές άλλον πολιτικό αρχηγό—ενώ απίθανη θεωρείται και η στήριξη από το

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος επανεκλέγεται πρόεδρος του ΔΗΚΟ χωρίς αμφισβήτηση, χωρίς όμως και νέο αίμα να μπαίνει στο κόμμα του Κέντρου.

ΑΚΕΛ λόγω των πολύ κακών σχέσεων που έχουν πλέον αλλά και των διαφορετικών στοχεύσεων που έχει το κόμμα τις Αριστεράς. Αν εκτιμά πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης ενδεχομένως να μην επαναδιεκδικήσει και να τον στηρίξει, θα πρέπει να διασφαλίσει μεταξύ άλλων πως το εκλογικό ακροατήριο που ψήφισε τον Νίκο Χριστοδουλίδη μπορεί να συστρατευθεί γύρω από το δικό του όνομα.

ΔΗΚΟ που συρρικνώνεται

Βοήθησε όμως όλο αυτό αυτόματα το ΔΗΚΟ να ανασταθεί και να ξαναβρεί τον ρόλο του στη σκακιέρα; Το μηδενικό ενδιαφέρον γύρω από την εκλογική διαδικασία του ΔΗΚΟ θεωρήθηκε από στελέχη ως ένδειξη πολιτικού πολιτισμού και βελτίωσης του κόμματος σε σχέση με τα όσα εκτυλίσσονταν στο παρελθόν. Η ιστορία, ωστόσο, δείχνει πως όσες φορές υπήρχαν αρκετοί διεκδικητές για κομματικά αξιώματα, πολιτικές αντιπαράθεσεις—βάσει επιχειρημάτων και όχι προσωπικών αιτζέντας—το εκάστοτε κόμμα επωφελείτο, καθώς το μήνυμα ήταν πως είναι ανοικτό, εξωστρεφές και κυρίως πως δεν φοβάται τις εκλογές. Αντιθέτως, ο διορισμός προσώπων σε θέσεις, είτε γιατί δεν υπάρχει επαρκές ενδιαφέρον από άλλα στελέχη είτε γιατί επικρατεί η εντύπωση ότι το αποτέλεσμα είναι προκαθορισμένο, στέλνει το μήνυμα πως το κόμμα και συρρικνώνεται και οδηγείται σε εσωστρέφεια.

Το πολιτικό ταβάνι του Νικόλα

Πώς ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ εξάντλησε, με τις προσωπικές επιλογές του, το απόθεμά του

Η κίνηση του Νικόλα να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη έσωσε βραχυπρόθεσμα το κόμμα του, ωστόσο, φαίνεται να περιορίζει τις δικές του προσωπικές φιλοδοξίες για το μέλλον.

Το 2014 για παράδειγμα, για τη θέση του αναπληρωτή προέδρου υποψηφιότητα υπέβαλε σειρά πρωτοκλασάτων στελεχών. Οι Μάρκος Κυπριανού, Γιαννάκης Ιωάννου, Κωνσταντίνος Παναγιώ, Γιώργος Κωνσταντίνου, Αντιγόνη Παπαδόπουλου και Κώστας Μαυρίδης διεκδικούσαν τη θέση του δεύτερου τη τάξει, ενώ για τη μία θέση του αντιπροέδρου υποψηφιότητα υπέβαλαν οι Σάββας Βέργας, Κωνσταντίνος Παναγιώ, Χρίστος Πατσαλίδης και Γιάννης Αρμευτίης. Για τη θέση του γενικού γραμματέα υπέβαλαν υποψηφιότητα οι Θέμης Θεμιστοκλέους, Νέστορας Νέστορας, Μάριος Μουσιούττας, Αλέκος Τρυφωνίδης και Στέλιος Ιερωνυμίδης. Σήμερα στο ΔΗΚΟ ουδείς μπήκε στη διαδικασία να αμφισβητήσει

τον Νικόλα Παπαδόπουλο, κανείς δεν θέλησε να διεκδικήσει τη θέση του αναπληρωτή προέδρου απέναντι στη Χριστιάννα Ερωτοκρίτου, ενώ στη θέση του γενικού οργανωτικού επανεκλέγεται άνευ ανθυποψηφίου ο για χρόνια οργανωτικός Φύτος Κωνσταντίνου. Αξίζει να σημειωθεί πως ο κ. Κωνσταντίνου ήταν έτοιμος να παραδώσει τη σκυτάλη στον Παναγιώτη Παλατέ, ο οποίος επέλεξε αντί του κομματικού μηχανισμού να μετακινηθεί ως σύμβουλος στο Προεδρικό. Τις τρεις θέσεις των αντιπροέδρων διεκδικήσαν μόλις τέσσερα πρόσωπα: οι Χρύσανθος Σαββίδης, Νεόφυτος Χαραλαμπίδης Μιχαήλς Δαμιανός και ο Ανδρέας Μιχαηλίδης. Οι μόνες θέσεις οι οποίες έτυχαν διεκδίκησης είναι

αυτή του γενικού γραμματέα μεταξύ του για χρόνια στενού συνεργάτη του Νικόλα Παπαδόπουλου Γιώργου Σολωμού και του νομικού Ολύμπου Χριστοφί, ο οποίος πιστεύει σε μία πιο κεντροαριστερή προσέγγιση εντός του ΔΗΚΟ. Οι λόγοι της απουσίας ενδιαφέροντος βεβαίως ποικίλουν. Το 2014 ήταν μία μάχη επικράτησης μεταξύ δύο στρατοπέδων και δύο διαφορετικών πολιτικών προσεγγίσεων. Αυτά τα δύο στρατόπεδα έχουν εξαφανιστεί μετά τη μαζική διαγραφή πρωτοκλασάτων στελεχών το 2018 και τη δημιουργία της Δημοκρατικής Παράταξης. Πέραν όμως της καθαρότητας που επέπληξε στο κόμμα, μετά την αποχώρηση των Καρογιανικών το ζήτημα είναι ότι δεν βγήκαν νέα πρόσωπα μπροστά για να καλύψουν το κενό. Η μόνη περίπτωση είναι αυτή του Θεόδωρου Μαντιάρη, ο οποίος αν και εκπρόσωπος Τύπου δεν έχει βρει τα πατήματά του ακόμα, δεν θυμίζει δηλαδή σε καμία περίπτωση είτε τους προκατόχους του στις πολύ μετρημένες δημόσιες

Οι φόβοι για τις επικείμενες εκλογές, οι απειθαρχοί βουλευτές και ο ρόλος του επιτελάρχη της κυβέρνησης που επιδιώκει ο Μάριος Καρογιάν.

τοποθετήσεις του ούτε τους συναδέλφους του σε άλλα κόμματα. Ρόλο παίζει και το γεγονός ότι το ΔΗΚΟ οικονομικά δεν θυμίζει τις παλαιότερες ένδοξες εποχές του. Ενδεικτικό ότι εν καιρώ πανδημίας υπήρξαν μειώσεις αλλά και απολύσεις. Κανένα συνεπώς στέλεχος δεν θέλει να μπει σε μία διαδικασία όπου εξαιτίας και της ηγετικής του θέσης θα κληθεί να πάρει επώδυνες αποφάσεις και να δυσαρεστήσει εν δυνάμει ψηφοφόρους του.

Ένα όχι τόσο κλειστό κλαμπ

Όμως πέραν των στελεχών που φαίνεται να μειώνονται αισθητά, τα πράγματα διαφοροποιούνται και για τον περίγυρο του Νικόλα Παπαδόπουλου. Γιατί αν κάτι ζήλευαν στον προεκλογικό του 2018 οι συνεργάτες του Νίκου Αναστασιάδη, αυτό ήταν ότι ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος και τότε υποψήφιος για την προεδρία είχε μία ομάδα στελεχών που ήταν έτοιμη να μπει μπροστά, ασχέτως του προσωπικού κόστους που θα είχαν, για να στηρίξουν τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Ήταν τα στελέχη που είχαν καταγγελλεί από την καρογιανική τάση ως το «κλειστό κλαμπ» του Νικόλα Παπαδόπουλου που «επικράτησε στο κόμμα» και αφορούσε τους Χριστιάννα Ερωτοκρίτου, Χρύση Παντελίδη, Άθω Αντωνιάδη και Γιώργο Σολωμού. Πλέον η κημεία και ο δεσμός με τους πλειοψηφούς εφ' αυτών δεν είναι ο ίδιος με τότε και η ομάδα αυτή δεν είναι τόσο συμπαγής. Είτε γιατί οι προτεραιότητες

είναι πλέον διαφορετικές είτε γιατί το διακύβευμα άλλαξε σε σχέση με το παρελθόν.

Είναι λοιπόν μία διαφοροποιημένη κατάσταση σε σχέση με το 2014, όταν ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος αναλάμβανε για πρώτη φορά την ηγεσία του κόμματος. Η κόπωση είναι εμφανής αλλά και η απουσία ζήλου από πλευράς νέων ή παλιών στελεχών. Αυτό που θα κρίνει πολλά σε σχέση με τη δυναμική του Νικόλα Παπαδόπουλου είναι:

- **το αποτέλεσμα** των ευρωεκλογών-βουλευτικών
- **ο ρόλος** του εντός της κυβέρνησης

Υπάρχουν ήδη ανησυχίες για τις ευρωεκλογές ότι το ψηφοδέλτιο θα είναι αδύναμο—λόγω της δυναμικής που έχει ο Κώστας Μαυρίδης, η οποία φοβίζει άλλα στελέχη να διεκδικήσουν—αλλά οι κύριες ανησυχίες επικεντρώνονται στο ενδεχόμενο να χάσει την τρίτη θέση από το ΕΛΑΜ, που ολοένα και ενδυναμώνεται. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο σίγουρα θα ενισχύσει την γκρίνια εντός του κόμματος, όμως η δυναμική του Νικόλα Παπαδόπουλου θα εξαρτηθεί από το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών. Εκεί άλλωστε κρίνονται όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί και τα κόμματα.

Η δυναμική του ΔΗΚΟ θα εξαρτηθεί βεβαίως στο μεσοδιάστημα από τον ρόλο που θα έχει εντός της κυβέρνησης ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Ο ίδιος διατηρεί μία πολύ καλή σχέση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, έστω κι αν υπήρξαν συγκεκριμένοι διορισμοί που προκάλεσαν δυσφορία. Δεν κατάφερε ωστόσο να αποτελέσει τον επιτελάρχη της κυβέρνησης, ως ο έμπειρος πολιτικός και κυρίως αρχηγός του μεγαλύτερου κόμματος που συγκυβερνά, όπως άλλωστε έκανε επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο ρόλος που είχε ο συναγερμικός πρόεδρος βοηθούσε ώστε να περνούν αφενός τα νομοσχέδια και αφετέρου να διευκόλυνε πρόσωπα και σύνολα που βρίσκονταν στον περίγυρο του ΔΗΣΥ. Η αδυναμία του να περάσει τα ονόματα που ήθελε στη σύνθεση του Υπουργικού Συμβουλίου, αφήνοντας επί της ουσίας τον Μάριο Καρογιάν να ορίζει το παιχνίδι ή να παρουσιάζεται πως ορίζει το παιχνίδι, σίγουρα δεν βοήθησε την προσπάθειά του να φέρει ψήφους που μετακινήθηκαν στη ΔΗΠΑ πίσω. Την ίδια στιγμή βεβαίως και ο ίδιος δεν φρόντισε να επιβληθεί της κοινοβουλευτικής του ομάδας, σε ό,τι αφορά κυβερνητικά νομοσχέδια που ήρθαν στη Βουλή και τελικά καταψηφίστηκαν και από βουλευτές των συγκυβερνώντων κομμάτων, περιλαμβανομένου του ΔΗΚΟ.

Είναι λοιπόν ο Νικόλας Παπαδόπουλος νικητής ή ηττημένος της απόφασης του να συμπλεύσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη; Τα πάντα ρει στην πολιτική και αυτό επιβεβαιώθηκε πολλές φορές στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό. Βραχυπρόθεσμα ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος διαχειρίστηκε την γκρίνια που άρχισε να ενισχύεται εντός του κόμματος, της διαφωνίας στελεχών που θα ενισχύονταν στο ενδεχόμενο ήττας και σίγουρα ο ίδιος τη θέση του στο πηδάλιο του ΔΗΚΟ. Το ερώτημα που ο ίδιος θα πρέπει να απαντήσει είναι αν στην προσπάθειά του να μεταφέρει το ΔΗΚΟ σε κόμμα της συγκυβέρνησης, στηρίζοντας τον Νίκο Χριστοδουλίδη είναι προετοιμασμένος για το πολύ πιθανό σενάριο να έφτασε το προσωπικό πολιτικό του ταβάνι με την προεδρία του ΔΗΚΟ και να εξάντλησε έτσι το όποιο πολιτικό απόθεμα είχε για οποιαδήποτε άλλη υψηλότερη θέση.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι
παγκοσμίως

22 γραφεία
παγκοσμίως

πωλήσεις σε
110 χώρες

29% των κυπριακών
εξαγωγών

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Προχωρούμε με κάποιους φίλους στη δημιουργία μιας πολιτικής πλατφόρμας, ενός διαδραστικού εργαστηρίου πολιτικής μεταρρύθμισης» δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Γιώργος Παμποριάδης, σημειώνοντας πως Σεπτέμβριο με Οκτώβριο θα λειτουργήσει επίσημα. Στόχος, λέει, είναι η πολιτική παρέμβαση στα δημόσια πράγματα. Αυτή η πλατφόρμα, αναφέρει, θα αποτελέσει ένα νέο βήμα για ανθρώπους, οι οποίοι είναι ανενεργοί, να εμπλακούν στην πολιτική. Δεν θα έχει ιδεολογικό στίγμα, θα καλύπτει όλους τους χώρους και θα ενθαρρύνει την έκφραση πολιτικής άποψης. Διευκρινίζει ότι η εμπλοκή σε εκλογές δεν είναι αυτοσκοπός. Όπως σημειώνει, η αντικατάσταση του συντάγματος θα είναι το πιο σοβαρό θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί αυτή η πλατφόρμα. Σχολιάζει τη διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη, τον ΔΗΣΥ και γενικότερα τον ρόλο της αντιπολίτευσης. Αναφέρει ότι ο κ. Χριστοδουλίδης του ζήτησε να τον στηρίξει προεκλογικά και εξήγησε γιατί αρνήθηκε.

–Ποια είναι η πολιτική εικόνα που εκπέμπει ο τόπος σήμερα;
–Είναι αυτή που ταυτίζεται με τη σύγχρονη εποχή του ατομικισμού. Υπάρχει έμφαση στο άτομο και ένας υποβιβασμός της έννοιας «κοινωνία». Δίνεται έμφαση στην απόκτηση πλούτου, φήμης και δημοσιότητας.

Δεν θα συμμετάσχω σε συλλογικά σχήματα, τα οποία μπορεί να πει κάποιος ότι αποτελούν προσπάθεια μαντρίσματος των διαφόρων φωνών.

τας, χωρίς να ενδιαφέρεται σχεδόν κανένας για το κοινωνικό σύνολο.

–Πρόσφατα επικρίνατε την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Είχατε μεγαλύτερες προσδοκίες;

–Δεν επέκρινα την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, γιατί θεωρώ τελείως άδικο να κρίνεις μια κυβέρνηση στις 100 μέρες. Η ίδια η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη ανάγαγε αυτό το ορόσημο ως κρίσιμο. Αυτό που έκρινα είναι το ύψος της εξουσίας, το οποίο δεν συνάδει με αυτό που πρόβαλλε ο κ. Χριστοδουλίδης ως υποψήφιος και έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου ότι η εικόνα που εκπέμπει τις πρώτες 100 μέρες αυτή η κυβέρνηση δεν προοιωνίζει καλές εξελίξεις.

–Είπατε να εστιάσει η κυβέρνηση στην ουσία και να αφήσει την εικόνα. Δώστε ένα παράδειγμα, τι εννοείτε.

–Η επιμονή στην επικοινωνία του αφηγήματος χωρίς αντίστοιχα αποτελέσματα. Για παράδειγμα σε όλες τις επισκέψεις του Προέδρου στο εξωτερικό, μάς διαβεβαίωνε η κυβέρνηση ότι οι συνομιλητές του είναι υποστηρικτικοί της πρωτοβουλίας για τον Ευρωπαϊκό εκπρόσωπο στο Κυπριακό, όμως δεν έχουμε δει δηλώσεις των Ευρωπαίων που να συνηγορούν προς αυτή την κατεύθυνση.

–Μία από τις βασικές πολιτικές της κυβέρνησης είναι η πρωτοβουλία για ενεργή εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό, με τη μορφή που έχει πάρει πλέον αυτή η πρό-

ταση. Αυτό είναι το ζητούμενο σήμα στο Κυπριακό;

–Εμένα με ενδιαφέρει η εμπλοκή της Ε.Ε. ως ζήτημα ουσίας και όχι ως ζήτημα εικόνας. Από το 2018 προσαπώθη να πείσω για την αναγκαιότητα εμπλοκής της Ε.Ε. στις διαδικασίες επίλυσης του Κυπριακού ως μέσον διευκόλυνσης του αποτελέσματος. Ωστόσο, η έμφαση στον διορισμό ενός απεσταλμένου και μόνον, παραπέμπει και πάλι σε κάτι επικοινωνιακό παρά ουσιαστικό. Αν, αναλογιστεί κάποιος –επειδή υπάρχουν και αυτές οι φωνές– ότι το ζήτημα του διορισμού εκπροσώπου της Ε.Ε. στο Κυπριακό ίσως να είναι πρόσχημα για εμπλοκή στη διαδικασία έναρξης διαπραγματεύσεων, γνωρίζοντας ότι ακόμη κι αν γίνει αυτός ο διορισμός, δεν θα τύχει αποδοχής από την τουρκική πλευρά, τότε τα πράγματα καθίστανται πλέον επικίνδυνα, ενώ ο ουσιαστικός ρόλος που μπορεί να παίξει η Ε.Ε. θα χαθεί.

–Αναφερθήκατε στην κυβέρνηση. Η αντιπολίτευση ανταποκρίνεται στον ρόλο της;

–Όπως είπα ότι είναι νωρίς να κρίνουμε την κυβέρνηση, θεωρώ ότι είναι εξίσου νωρίς να κρίνουμε την αντιπολίτευση. Οι προσπάθειες να πολιτευθούν τα αντιπολιτευόμενα κόμματα στην παρούσα φάση είναι διερευνητικές. Πρέπει να δοθεί χρόνος και στην κυβέρνηση και στην αντιπολίτευση. Ένα καλό χρονικό διάστημα είναι μέχρι τα Χριστούγεννα, για να μπορούμε να κρίνουμε σοβαρά.

κρίμενος στο θέμα των θεσμών;

–Να σας δώσω ένα παράδειγμα. Η δημόσια διεγκυστήριδα Εισαγγελίας και Ελεγκτικής Υπηρεσίας στην οποία δυστυχώς, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δώλωσε ότι δεν θα εμπλακεί και το καθήκοντως όφειλε να εμπλακεί. Ο ελεγκτής επιλέγει να υποβάλει δημόσια σοβαρότατες καταγγελίες εναντίον του βοηθού γενικού εισαγγελέα. Αν υπάρξει οποιοδήποτε εύρημα εναντίον του βοηθού γενικού εισαγγελέα, τότε αναμφίβολα οφείλει να παραιτηθεί. Αν όμως δεν προκύψει οτιδήποτε εις βάρος του, τότε ο γενικός ελεγκτής που επέλεξε να σπρώξει τόσο ψηλά το θέμα, επίσης οφείλει να παραιτηθεί. Διότι αυτές οι πρακτικές και νοοτροπίες με εμμονικές διαθέσεις δηλητηριάζουν τον τόπο και προσομοιάζουν σε καταστάσεις που υπήρχαν τη δεκαετία του '60,

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΜΠΟΡΙΑΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Προς ολοταχώς για νέα πολιτική πλατφόρμα

Πρόκειται για ένα διαδραστικό εργαστήρι πολιτικής μεταρρύθμισης με κεντρικό στόχο ένα νέο σύνταγμα

Η ενασχόληση με την πολιτική δεν είναι απλώς να γιουχαίζεις από την κερκίδα, αλλά πρέπει να προσφέρει εποικοδομητικές εισηγήσεις και προτάσεις, λέει στην «Κ» ο Γιώργος Παμποριάδης.

–Με αφορμή τα γενέθλια του ΔΗΣΥ, τι κόμμα είναι σήμερα ο ΔΗΣΥ; Ποια είναι η ταυτότητά του;

–Το 2019 επέλεξα να παραμείνω αυτοεξόριστος στον χώρο της Κεντροδεξιάς και αποχώρησα από το κόμμα, καταγγέλλοντας ότι υπάρχει κρίση ταυτότητας, ότι εργαλειοποιείται πλέον ο Συναγερμός ως μοχλός κατάληψης θέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης των εκδοσιαστικού συστήματος και ότι περί άλλα τυχάζει, παρά περί εκείνων που είχε ταχθεί να διεκδικεί. Δεν θεωρώ ότι η νέα ηγεσία είχε επαρκή χρόνο για να δείξει που πατά και ως εκ τούτου περιμένω ακόμα.

Ο ΔΗΣΥ και ο εμπαιγμός

–Είπατε ότι αποχωρήσατε από το κόμμα, όμως, στις πρόσφατες εκλογές σκεφτήκατε να διεκδικήσετε την ηγεσία του ΔΗΣΥ. Γιατί τελικά δεν κάνατε το βήμα;

–Επειδή θα έκανα. Σκέφτηκα να διεκδικήσω την προεδρία του Συναγερμού σε μια προσπάθεια ανάταξης του κόμματος εκεί που θεωρώ ότι πρέπει να βρίσκεται. Όταν, όμως, διαπίστωση ότι ελέγχεται πλήρως από τις προθεσμίες των εκλογικών διαδικασιών που κάποιος επέλεξε να επιβάλουν με τον φόβο μήπως χάσουν το κόμμα, θεώρησα ότι ήταν εμπαιγμός.

–Η Αννίτα Δημητρίου εξέφρασε την πρόθεση δημιουργίας ενός προεδρικού συμβουλίου με τη συμμετοχή πρώην υπουργών της δια-

κυβέρνησης Αναστασιάδης. Αν κληθείτε να λάβετε μέρος, θα είστε εκεί;

–Όχι. Για μένα δεν αποτελεί αυτοσκοπό η συμμετοχή μου σε οποιοδήποτε όργανο και δη σε συλλογικά σχήματα τα οποία μπορεί να πει κάποιος ότι αποτελούν απλώς μια προσπάθεια να μαντρίσουμε τις διάφορες φωνές.

–Λαμβάνοντας υπόψη όσα συζητάτε, υπάρχει κάποιος χώρος που να σας εκκράζει πολιτικά σήμερα;

–Θεωρώ ότι στη σημερινή κοινωνία και στο διεθνές στερέωμα έχουν καταστεί πιο ασθενοί οι διαχωριστικές γραμμές της παραδοσιακής αντιληψής «Δεξιά, Κέντρο, Αριστερά». Η κατάσταση πλέον είναι πιο ήπια και επιτρέπει να μπορεί κάποιος να πολιτευτεί με γνώμονα την κοινή λογική και το δημόσιο συμφέρον.

–Αρα, πού τοποθετείτε τον εαυτό σας ιδεολογικά και πολιτικά;

–Είμαι ταξιμένος στον χώρο της Κεντροδεξιάς και υπηρετώ τις αρχές και τις αξίες της ελεύθερης οικονομίας, αλλά εξίσου σθεναρά υπηρετώ τις αρχές και τις αξίες της κοινωνικής ευαισθησίας, του κράτους πρόνοιας και του κράτους δικαίου.

–Βλέποντας τον κομματικό χάρτη, θεωρείτε ότι υπάρχει χώρος για νέες κινήσεις;

–Θεωρώ ότι τα κόμματα ασθενούν βαρύτερα. Εάν τα ίδια τα κόμματα δεν αντιληφθούν ότι αποτελούν κομμάτι του προβλήματος και δεν μεριμνήσουν στην εκ των έσω ανα-

δομήσή τους, τότε θα οδηγηθούμε σε νέα σχήματα, που θα προσπαθήσουν να διερμηνεύσουν τα θέλω της κοινωνίας. Πολύ μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας ασφυκτιούν υπό τους συγκεκριμένους κομματικούς συσχετισμούς και δεν βρίσκουν τρόπο έκφρασης μέσα από τα συγκεκριμένα κόμματα.

–Σκέφτεστε να αναλάβετε πρωτοβουλία για τη δημιουργία κάποιων πολιτικών κινήσεων;

–Προχωρούμε με κάποιους φίλους στη δημιουργία μιας πολιτικής πλατφόρμας, ενός διαδραστικού εργαστηρίου πολιτικής μεταρρύθμισης. Στόχος είναι η πολιτική παρέμβαση στα δημόσια πράγματα. Θέλουμε να δοθεί ένα νέο βήμα σε ανθρώπους που δεν μετείχαν μέχρι στιγμής για διάφορους λόγους στην πολιτική ζωή, να καταστούν πολιτικά ενεργοί και να εκφράσουν πολιτικές απόψεις, οι οποίες, αν βρισκουν έρεισμα στην κοινωνία, να μπορούν να ανáγονται σε προτάσεις πολιτικής. Και αυτό, γιατί θεωρώ ότι η ενασχόληση με την πολιτική δεν είναι απλώς να γιουχαίζεις από την κερκίδα, αλλά πρέπει να προσφέρει εποικοδομητικές εισηγήσεις και προτάσεις.

–Ποιο θα είναι το ιδεολογικό υπόβαθρο αυτής της πλατφόρμας;

–Δεν θα έχει ιδεολογικό στίγμα. Θα είναι μια πλατφόρμα που θα καλύπτει όλους τους χώρους και θα ενθαρρύνει την έκφραση ελεύθερης άποψης, την οποία μπορεί να θέλει κάποιος να την τοποθετήσει Δεξιά αλλά να απηχεί και σε αριστερό

ακρατήριο ή να την τοποθετεί Αριστερά αλλά να απηχεί και σε δεξιό ακρατήριο.

–Αρα σε ποιους απευθύνεται αυτή η πλατφόρμα;

–Κυρίως απευθύνεται όλα αυτά τα μέλη της κοινωνίας που όπως είπαμε ασφυκτιούν από την αδυναμία έκφρασης πολιτικού λόγου από το υφιστάμενο κομματικό σύστημα. Δηλαδή σε κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο. Απευθύνεται σε ανθρώπους, που επιθυμούν να αναδείξουν την ουσία και υγιείς νοοτροπίες, παρά τις εύκολες και γρήγορες λύσεις που προβάλλει το star system της Κύπρου μέσω των διατόντων αστέρων.

–Πώς θα λειτουργεί;

–Ας υποθέσουμε ότι αυτή η πλατφόρμα αποφασίζει να ασχοληθεί με το κυπριακό, την οικονομία, το μεταναστευτικό ή τα ενεργειακά, τότε μπορεί το επόμενο δίμηνο να προσκαλέσει για υποβολή προτάσεων συγκεκριμένων έκτασης που θα προτείνουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις σε αυτούς τους τομείς. Θα υπάρξει ένα πάνελ ειδικών που θα κρίνει αυτές τις προτάσεις και θα καταλήξει σε ένα short list π.χ. πέντε προτάσεων. Ακολούθως, θα διοργανωθεί μια δημόσια ημερίδα, στην οποία οι πέντε που έχουν επιλεγεί, θα μπορούσαν να αναπτύξουν τις θέσεις

Πρέπει να προχωρήσουμε τάχιστα σε νέο σύνταγμα, διότι, αν δεν το κάνουμε, τότε η πηγή όλων των κακών, που είναι το υφιστάμενο πολιτειακό σύστημα, θα διαιωνίζεται, ενθαρρύνοντας κι άλλο τη διαπλοκή και τη διαφθορά.

τους σε μια ανοιχτή συζήτηση στοργυλές τραπέζης και τα αποτελέσματα αυτής της διαπραμάτευσης θα μπορούσαν να καταγραφούν από αυτό το πάνελ και να αναρτηθούν ως προτάσεις της πλατφόρμας.

–Θα έχει παρουσία στις εκλογές τοπικές αυτοδιοικήσεις και στις ευρωεκλογές του 2024;

–Δεν είναι αυτοσκοπός η κάθοδος σε εκλογές.

–Στις βουλευτικές εκλογές του 2026;

–Η απάντηση είναι ίδια.

–Αναφερθήκατε σε φίλους που είναι μαζί σας σε αυτή την προσπάθεια. Περιλάμβαναν και πρώην συνάδελφοί σας υπουργοί ή και άλλα πρόσωπα που μπορείτε να αναφέρετε;

–Αρθόσα να ανακοινωθεί επίσημα πρώτα.

–Πότε θα λειτουργήσει επισήμως;

–Επιπλέον Σεπτέμβριο – Οκτώβριο.

–Γιατί πλατφόρμα και όχι κόμμα;

–Η ενασχόληση επαγγελματικά με την πολιτική που προϋποθέτει η σύσταση ενός κόμματος είναι κάτι που δεν με ενδιαφέρει προσωπικά. Πρέπει να δοθεί ικανός χρόνος στα υφιστάμενα κόμματα να διορθώσουν τα του οίκου τους και να αντιληφθούν ότι αποτελούν μέρος του προβλήματος της διαφθοράς και της διαπλοκής της χώρας μας και να αλλάξουν αληθινά. Η πλατφόρμα θα επιχειρήσει να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Αν, όμως, όλα αποτύχουν, τότε δεν πρέπει κανείς να αποκλείει τίποτα.

Η διεγκυστήριδα των θεσμών και οι δολοφονίες χαρακτήρων

–Η κυπριακή κοινωνία είναι έτοιμη για ριζοσπαστικές αλλαγές στον τρόπο που εκφράζεται πολιτικά;

–Η κυπριακή κοινωνία ασφυκτιεί και παραπαιεί και ο βασικός λόγος κατά την άποψή μου είναι το παρωχημένο, δοτό σύνταγμα του 1960. Η θεσμική διαφθορά που βλέπουμε σήμερα δεν είναι τυχαία. Πρέπει να προχωρήσουμε τάχιστα σε νέο σύνταγμα, διότι, αν δεν το κάνουμε, τότε η πηγή όλων των κακών, που είναι το υφιστάμενο πολιτειακό σύστημα, που εκκολάφθηκε από το σύνταγμα του 1960, θα διαιωνίζεται, ενθαρρύνοντας κι άλλο τη διαπλοκή και τη διαφθορά. Η αντικατάσταση του συντάγματος θα είναι το πιο σοβαρό θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί αυτή η πλατφόρμα.

–Θα θέλατε να γίνετε πιο συγκε-

κρίμενος στο θέμα των θεσμών;
–Να σας δώσω ένα παράδειγμα. Η δημόσια διεγκυστήριδα Εισαγγελίας και Ελεγκτικής Υπηρεσίας στην οποία δυστυχώς, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δώλωσε ότι δεν θα εμπλακεί και το καθήκοντως όφειλε να εμπλακεί. Ο ελεγκτής επιλέγει να υποβάλει δημόσια σοβαρότατες καταγγελίες εναντίον του βοηθού γενικού εισαγγελέα. Αν υπάρξει οποιοδήποτε εύρημα εναντίον του βοηθού γενικού εισαγγελέα, τότε αναμφίβολα οφείλει να παραιτηθεί. Αν όμως δεν προκύψει οτιδήποτε εις βάρος του, τότε ο γενικός ελεγκτής που επέλεξε να σπρώξει τόσο ψηλά το θέμα, επίσης οφείλει να παραιτηθεί. Διότι αυτές οι πρακτικές και νοοτροπίες με εμμονικές διαθέσεις δηλητηριάζουν τον τόπο και προσομοιάζουν σε καταστάσεις που υπήρχαν τη δεκαετία του '60,

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης μου ζήτησε να τον στηρίξω ως υποψήφιο, όμως, αρνήθηκα γιατί θεώρησα ότι δεν ήταν η ενδεδειγμένη λύση για τον τόπο και του το εξήφρασα, λέει ο κ. Παμποριάδης.

όταν δρούσαν τσιφλικάδες με έντοπες ομάδες με τη μόνη διαφορά ότι σήμερα οι ομάδες είναι «θεσμικές». Πέρασαμε απλώς σε δολοφονίες χαρακτήρων πλέον, αντί πρώτων όπως έκαναν το '60.

–Είχατε εκφράσει ενδιαφέρον για τις προεδρικές εκλογές αλλά τελικά δεν υποβάλατε υποψηφιότητα. Είχατε εκφράσει ενδιαφέρον για την ηγεσία του ΔΗΣΥ, αλλά και πάλι δεν κάνατε το βήμα. Αυτά δημιουργήσαν μια αμφισβήτηση γύρω από το πρόσωπό σας.

–Για να ασχοληθώ αποκλειστικά με την πολιτική πρέπει να υπάρχουν εκείνα τα στοιχεία που θα οδηγήσουν σε ουσιαστική μεταρρύθμιση του τόπου. Αν δεν συντρέχουν αυτά τα στοιχεία δεν έχω το ψώνιο της κερκίδας. Δεν με ενδιαφέρει η ενασχόληση με την πολιτική για χάρη της δημοσιότητας ή για τα οφίτια. Εμένα με ενδιαφέρει να είμαι ουσιαστικός και αποτελεσματικός για να αλλάξει ο τόπος. Αν λοιπόν δεν συντρέχουν εκείνα τα στοιχεία που θα μου επιτρέψουν να εμπλακώ σε μια προσπάθεια είτε ως υποψήφιος

εγώ ο ίδιος, είτε ως υποστηρίζων κάποιον άλλο, τότε δεν θα εμπλακώ. Γι' αυτό άλλωστε αρνήθηκα να συνδράμω την προσπάθεια του κ. Χριστοδουλίδη.

–Σας ζητήθηκε κάτι τέτοιο από τον κ. Χριστοδουλίδη;

–Ναι, βεβαίως. Ο κ. Χριστοδουλίδης μου ζήτησε να τον στηρίξω ως υποψήφιο. Ο άνθρωπος ήταν ευγενέστατος αλλά του εξέφρασα τις επιφυλάξεις μου για την αισιοδοξία που τον διέπνεε σε ό,τι αφορά τα πλάνα του και τη συνεργασία του με τον συγκεκριμένο πολιτικό χώρο αλλά και τις προθέσεις του για αλλαγή και διάρθρωση του συστήματος. Θεώρησα ότι δεν μπορείς με εκείνα τα υλικά να φέρεις κάτι καινούριο και σε κάθε περίπτωση, θεώρησα ότι δεν ήταν η ενδεδειγμένη λύση για τον τόπο και του το εξέφρασα.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Κορυφή του παγόβουνου αποδεικνύονται τα στοιχεία που συνέλεξε και παρουσίασε η «Κ» για τις παράνομες κατασκευαστικές παρεμβάσεις εντός του δάσους του Ακάμα, μιας περιοχής που κατ' έλλογον είναι προστατευόμενη και που με βάση το σχέδιο από τη δεκαετία του '80 έχει χαρακτηριστεί λευκή ζώνη. Οι οκτώ περιπτώσεις που εντόπισε η «Κ» είναι «λίγες» αναφορικά με τον πρώτο έλεγχο που πραγματοποιήσαν οι αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου Εσωτερικών. Μετά το δημοσίευμα της εφημερίδας και εφόσον έλαβε μια πρώτη ενημέρωση από το Τμήμα Πολεοδομίας με εντολές του υπουργού Κωνσταντίνου Ιωάννου οι αρμόδιες υπηρεσίες πραγματοποίησαν ηλεκτρονικό έλεγχο της περιοχής εντοπίζοντας συνολικά τριάντα (30) περιπτώσεις

Από την ερχόμενη εβδομάδα μεικτά συνεργεία του Τμήματος Πολεοδομίας, της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου και του Κτηματολογίου θα πραγματοποιήσουν επιτόπιους ελέγχους.

που εκ πρώτης όψης θεωρούνται παράνομες κατασκευαστικές παρεμβάσεις και δικαιολογούν εκτεταμένο έλεγχο. Σύμφωνα με πληροφορίες, το 80% των περιπτώσεων που εντόπισαν από τα κρατικά όργανα βρίσκονται εντός της προστατευμένης, από κάθε μορφής ανάπτυξη, περιοχής του Ακάμα η οποία έχει χαρακτηριστεί ως Natura. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες πρόκειται για κατασκευές που δεν προϋπήρχαν, δηλαδή δεν ήταν κτηνοτροφικά υποστατικά (στάδια). Η διαπίστωση ότι πρόκειται για αυθαίρετες υποστατικά τα οποία κατασκευάστηκαν από το μηδέν προκύπτει από ελέγχους που πραγματοποίησε το Κτηματολόγιο, τα αποτελέσματα των οποίων αντιπαραβάλλει με αεροφωτογραφίες από τις αρχές του περασμένου αιώνα. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν έθεσαν σε κινητοποίηση το ΥΠΕΣ και ήδη, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, την ερχόμενη εβδομάδα μεικτά συνεργεία κρατικών υπηρεσιών θα μπουν στο δάσος του Ακάμα προκειμένου να ταυτοποιήσουν τα στοιχεία που έχουν. Εκεί όπου διαπιστωθεί πως υπάρχει ταύτιση θα ετοιμασθεί σχετικός φάκελος και ο λόγος θα δοθεί στη δικαιοσύνη.

Ξεκινούν έλεγχοι

Την εβδομάδα που μας πέρασε οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως ολοκληρώθηκε ο πρώτος έλεγχος της περιοχής του Ακάμα ο οποίος πραγματοποιήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα. Δηλαδή αρμόδιοι λειτουργοί σάρωσαν την περιοχή με

Με βάση τα ευρήματα των πρώτων ηλεκτρονικών ελέγχων, αρμόδιες πηγές δεν θεωρούν απίθανο κατά την διαδικασία επιβεβαίωσης των ευρημάτων να εντοπιστούν και άλλες παρανομιές.

Τριάντα τα αυθαίρετα στον Ακάμα

Οργιο παρανομών εντόπισε ο προκαταρκτικός έλεγχος του υπ. Εσωτερικών στην προστατευμένη ζώνη Natura

τα ψηφιακά εργαλεία της Google Earth, εντοπίζοντας τριάντα (30) παράνομες, εκ πρώτης όψης, κατασκευές. Τα στοιχεία από τους δορυφορικούς χάρτες συγκρίθηκαν με αεροφωτογραφίες του 1930 και μετά του 1974 όπου διαπιστώθηκε ότι δεν πρόκειται για πρόχειρα κτηνοτροφικά υποστατικά τα οποία κατά εκατοντάδες υπάρχουν μέσα στον Ακάμα από το 1800. Δηλαδή ο έλεγχος έδειξε πως πρόκειται για κατασκευές που χρονικά προσδιορίζονται από το 1974 και μετά. Με οδηγίες του υπουργού Εσωτερικών την ερχόμενη εβδομάδα θα ξεκί-

νούν επίγειοι και εναεριοί έλεγχοι με επιτόπιες επισκέψεις μεικτών συνεργείων από το Τμήμα Πολεοδομίας, την Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου και το Κτηματολόγιο, drone του οποίου θα χρησιμοποιηθεί για απεικόνιση της περιοχής από αέρος προκειμένου να συλλεχθούν αεροφωτογραφίες οι οποίες όπου απαιτείται θα χρησιμοποιηθούν για την ετοιμασία του σχετικού φακέλου. Για το σκοπό αυτό την ερχόμενη Τρίτη θα πραγματοποιηθεί υπηρεσιακή σύσκεψη στην Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου προκειμένου να κατανεμηθεί εργασία.

Καμουφλαρισμένα

Κατά τον αρχικό έλεγχο της περιοχής από δορυφορικούς χάρτες οι λειτουργοί που ανέλαβαν το έργο διαπίστωσαν πως σε αρκετές από τις τριάντα (30) περιπτώσεις οι ιδιοκτήτες τους είχαν τοποθετήσει στις στέγες υλικά, όπως κλαριά ή χόρτα, προφανώς για να αποψύχουν τον εντοπισμό των κατασκευών από δορυφόρο. Μια τέτοια περίπτωση είχε εντοπίσει και η «Κ», φωτογραφικό υλικό που δημοσιεύθηκε. Όπως δείχνουν οι σχετικές φωτογραφίες η σκεπή κατασκευής είχε καμουφλαριστεί με ξεραμένα κλαδιά. Το

drone του Κτηματολογίου, το οποίο όπως μας λέχθηκε έχει μεγάλη διάρκεια πτήσης, θα φωτογραφίσει την καθεμία από τις κατασκευές που έχουν εντοπιστεί. Λειτουργοί του Κτηματολογίου θα προσδιορίσουν τη θέση της κατασκευής με συντεταγμένες. Με βάση τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί μετά τους επιτόπιους ελέγχους θα συντάσσεται έκθεση προκειμένου να προχωρήσουν διώξεις εναντίον όσων διαπιστωθεί ότι έχουν προχωρήσει σε αυθαίρετες κατασκευαστικές παρανομιές. Όπως υπολογίζεται ο έλεγχος της περιοχής του Ακάμα θα είναι διάρκειας 15 ημερών.

Εντός Natura

Οι περισσότερες από τις τριάντα παρανομιές έχουν εντοπιστεί στις παρυφές και εντός της περιοχής Natura ωστόσο όπως έλεγε αρμόδια πηγή στην «Κ» πιστεύεται πως κατά τους ελέγχους που θα πραγματοποιηθούν ενδεχομένως να εντοπιστούν και άλλες. Ο έλεγχος θα ξεκινήσει από την προστατευμένη περιοχή και στη συνέχεια θα επεκταθεί και στις περιοχές που γειτνιάζουν. Ο έλεγχος εκτός Natura θα αφορά γεωργική γη στην οποία, με βάση τη νομοθεσία, επιτρεπτόταν η κατασκευή υποστατικών αυστηρά για γεωργική χρήση. Οι οδηγίες που έχουν δοθεί από το ΥΠΕΣ είναι να ελεγχθούν μικρές κατασκευές, εάν έχουν υποστεί μετατροπή αναφορικά με την αρχική τους χρήση. Επίσης οι λειτουργοί θα αναζητήσουν και θα ελέγξουν εάν στάδια που βρίσκονται εντός της προστατευόμενης περιοχής του Ακάμα έχουν μετατραπεί σε εξοχικές κατοικίες. Μια τέτοια περίπτωση ήδη βρίσκεται ενώπιον της δικαιοσύνης.

Στο μάτι συμφερόντων

Ένα εξίσου σοβαρό ζήτημα που προκύπτει με τον εντοπισμό όπλων κατασκευαστικών παρεμβάσεων εντός του Ακάμα είναι και το ενδεχόμενο μελλοντικών παρεκκλίσεων και παρεμβάσεων με επιπτώσεις στο περιβάλλον της περιοχής. Ήδη όπως τονίζουν τοπικοί παράγοντες αλλά και όπως δείχνουν στοιχεία της «Κ» τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αγοραστική δραστηριότητα στην περιοχή που όπως λέγεται δεν είναι άσχετη με τις προοπτικές της περιοχής ένεκα και της εφαρμογής του τοπικού σχεδίου για τον Ακάμα από τον ερχόμενο Σεπτέμβριο. Οι φόβοι που εκφράζονται έχουν να κάνουν με το νέο χάρτη της τοπικής αυτοδιοίκησης της περιοχής και το ενδεχόμενο μελλοντικών παρεκκλίσεων, φόβοι που δεν είναι άσχετοι με τη μορφή ανάπτυξης περιοχών που γειτνιάζουν με τον Ακάμα από την πλευρά της Πέγγας. Επίσης γίνεται λόγος για έντονη δραστηριότητα γνωστού επιχειρηματία στον τομέα ανάπτυξης γης για τον οποία λέγεται ότι βρίσκεται πίσω από κάποιες περιπτώσεις πώλησης γης στην περιοχή. Αγορές που θεωρούνται επωφελείς επενδύσεις σε βάθος χρόνου.

Οι οκτώ ύποπτες περιπτώσεις της «Κ»

Οι εκτεταμένοι έλεγχοι που έδωσε εντολές να πραγματοποιηθούν ο υπουργός Εσωτερικών ήταν αποτέλεσμα των στοιχείων που παρουσίασε η «Κ». Συγκεκριμένα η εφημερίδα εντόπισε οκτώ ύποπτες περιπτώσεις οι οποίες με βάση των φωτογραφικό υλικό δείχνουν πως πρόκειται για κατασκευές η χρήση των οποίων μόνο κτηνοτροφική είναι. Σε μία από αυτές μάλιστα ο ιδιοκτήτης έχει προχωρήσει σε περιφράξη του χώρου, ενώ έχει εγκαταστήσει σύστημα αυτόματου ποτίσματος για κήπο με δένδρα που έχει δημιουργήσει εξωτερικά της οικίας. Η συγκεκριμένη περίπτωση όπως έχουμε πληροφορηθεί εντοπίστηκε μεσα στην περίοδο της πανδημίας και ήδη βρίσκεται ενώπιον της δικαιοσύνης. Επίσης όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε από στοιχεία που υπάρχουν στις αρμόδιες υπηρεσίες, ο ιδιοκτήτης αρχικά είχε ισχυριστεί πως η κατασκευή αφορούσε στάδιο. Ωστόσο, από τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν και πάλι με αεροφωτογραφίες διαπιστώθηκε πως ο εν λόγω ισχυρισμός δεν ευσταθούσε. Συνολικά ενώπιον της δικαιοσύνης βρίσκονται τρεις περιπτώσεις παράνομων κατασκευαστικών παρεμβάσεων εντός του Ακάμα για τις οποίες είναι άγνωστος ο χρόνος που θα τελεσιδικήσουν. Ένα ζήτημα που τίθεται επιτακτικά και από τοπικούς παράγοντες της Πάφου οι οποίοι επισημαίνουν πως υπήρχαν ανάλογες περιπτώσεις στο παρελθόν οι οποίες χρειάστηκαν πάνω από 15 χρόνια για να δώσει απόφαση η δικαιοσύνη.

Το δημοσίευμα της «Κ» στις 18 Ιουνίου 2023.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Η προστιθέμενη αξία ενός Πανεπιστημίου στην κοινωνία

Οι πρόσφατες τελετές αποφοίτησης του Πανεπιστημίου Κύπρου μας δίνουν την ευκαιρία για ένα απολογισμό και ένα (ανα)στοχασμό. Ένα ερώτημα που οφείλουμε να απαντήσουμε είναι, «τι προσφέρει πραγματικά ένα Πανεπιστήμιο στη χώρα, πέρα από στιγμές χαράς και συγκίνησης;». Η ερώτηση γίνεται ακόμα πιο επίκαιρη σε καιρούς οικονομικής περιουλογής, σκωπτικής διάθεσης, αλαλάζουσας παράνοιας αλλά και ειλικρινούς απορίας για την αποτελεσματικότητα της επένδυσης στα Πανεπιστήμια. Εν συντομία λοιπόν, μοιράζομαι ορισμένες αλήθειες που αφορούν στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Η επένδυση του κράτους στο Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι διαχρονικά σημαντική. Γι' αυτό και το Πανεπιστήμιο οφείλει να ακολουθεί διαφανείς και σύννομες διαδικασίες αξιοποίησης του κρατικού χρήματος και των εσόδων που παράγει το ίδιο. Και αυτό πράττει. Αυτός είναι και συχνά ο λόγος που αναδεικνύονται θέματα συζήτησης στη δημόσια σφαίρα. Ουδέν κρυπτόν ενώ αναγνωρίζουμε ότι είμαστε υπόλογοι (accountable) και οφείλουμε σε βά-

σμό στον φορολογούμενο πολίτη. Λάθη γίνονται και θα γίνονται. Περιθώρια αυτοκριτικής και βελτίωσης σαφώς και υπάρχουν. Αυτό δεν σημαίνει ότι οφείλουμε όλοι να ομολογούμε για το πώς διαχειρίζεται ένα Πανεπιστήμιο τους πόρους του. Άλλωστε κανείς δεν ξέρει καλύτερα από το ίδιο το Πανεπιστήμιο και τους ανθρώπους του, πώς διοικείται και πώς προοδεύει ένα πανεπιστήμιο. Και στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ξέρουμε. Το δείχνουν τα αποτελέσματα και η αναγνώριση που απολαμβάνει τοπικά και διεθνώς και η οποία αντανακλάται φυσιολογικά και περιφάνια και στην ίδια τη χώρα μας. Τελευταία εξέλιξη, η συμπερίληψη του Πανεπιστημίου στο 25% των κορυφαίων Πανεπιστημίων παγκοσμίως.

Μια άλλη αλήθεια είναι το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα της επένδυσης στο Πανεπιστήμιο. Μελέτες διεθνώς δείχνουν ότι η επένδυση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποφέρει σαφώς καλύτερα αποτελέσματα από δημόσιες επενδύσεις σε άλλους τομείς της οικονομίας, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Τα αποτελέσματα

αυτά μετρώνται στη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, με ψηλές αμοιβές και συνεπώς μεγαλύτερη φορολογική βάση, υψηλή φορολογική συνεισφορά αλλά και μικρότερη ανάγκη κοινωνικών επιδομάτων και αναστροφή του brain drain. Πέραν τούτου, υπάρχει και η σημαντικότερη επιστροφή της επένδυσης υπό μορφή αγορών και καταναλώσεων στην αγορά της Κύπρου.

Αλήθεια είναι επίσης ότι το Πανεπιστήμιο Κύπρου είναι ανάμεσα στα κορυφαία ευρωπαϊκά πανεπιστήμια στην προσέλκυση ερευνητικών προγραμμάτων και έργων όχι μόνο κατά αναλογία πληθυσμού αλλά και σε απόλυτους αριθμούς. Ανταγωνιζόμενο με πανεπιστήμια μεγαλύτερα στα πανεπιστημιακά δρώμενα. Η έρευνα και τα αποτελέσματα της αποτελούν κύριο εργαλείο προσέλκυσης πολυεθνικών εταιρειών τεχνολογίας αιχμής που πρέπει – κατά γενική ομολογία – να αποτελέσει τη βάση του νέου βιώσιμου οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης του τόπου μας. Με την κατάλληλη τροποποίηση της νομοθεσίας θα δοθεί ακόμα η προοπτική αξιοποίησης της έρευνας

για τη δημιουργία νεοφυών επιχειρήσεων (startups and spinoffs) αλλά και κοινωνικών επιχειρήσεων. Φυσικά, πέραν των οικονομικών συνεισφορών, υπάρχει και η κοινωνική σημασία και αξία της πανεπιστημιακής έρευνας, αφού μέσα από την έρευνα παράγεται νέα γνώση, κατανόηση και πρόοδος που είναι από μόνη της μια ανθρώπινη και κοινωνική ανάγκη.

Μια άλλη μεγάλη αλήθεια είναι η αναγνωρισμένη ποιότητα των αποφοίτων του Πανεπιστημίου. Μέσα από τα προγράμματα σπουδών αλλά και συμπληρωματικές δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων και καλλιέργειας τρόπου σκέψης και νοοτροπίας, οι απόφοιτες/οι του Πανεπιστημίου διακρίνονται στην επιχειρηματική, πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου. Μέσα από συγκεκριμένες δράσεις προωθείται συστηματικά η κουλτούρα της καριέρας και της επιχειρηματικότητας, του εθελοντισμού, της ευθυκρισίας και της ηγεσίας, των ισών ευκαιριών και της ενσωμάτωσης ομάδων των πληθυσμού με λιγότερες ευκαιρίες και περισσότερες προκλήσεις.

Δεν θα μπορούσαμε να μην αναγνωρίσουμε τη συνεισφορά του Πανεπιστημίου σε μια σειρά άλλων θεμάτων, όπως τον πολιτισμό, την προστασία της δημόσιας υγείας, την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, της παραπληροφόρησης, της μαζοκρατίας και του σωβινισμού αλλά και της δημιουργίας χώρων συνάντησης της κοινωνίας με τη διανόηση και τη γνώση. Το Πανεπιστήμιο προσφέρει με λίγα λόγια στο ευ ζην όλων μας. Μέρος τούτου είναι και η Πανεπιστημιοποίηση ως αρχιτεκτονικό επίτευγμα υψηλής αισθητικής παγκόσμιας εμβέλειας που «μιλά» από μόνη της και δεικνύει σε κάθε επισκέπτη, τη σημασία που αποδίδουμε ως κοινωνία και κράτος στα θέματα ανώτατης εκπαίδευσης, έρευνας και πρόοδου.

Τέλος, είναι αλήθεια ότι για όλες τις πιο πάνω αλήθειες, υπάρχει, πέραν της διαισθητικής πρόσθετης αξίας του Πανεπιστημίου, η ανάλογη και απαραίτητη τεχνοκρατική τεκμηρίωση. Τεκμηρίωση η οποία τροφοδοτεί την αυτοπεποίθηση με την οποία ζητούμε από την πολιτεία την περαιτέρω επένδυση στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το Πανεπιστή-

μιο ως το πρώτο και μεγαλύτερο δημόσιο πανεπιστήμιο της Κύπρου θα αποτελέσει το θεμέλιο αλλά και το αέτωμα του οικοδομηματος που ονομάζεται τριτοβάθμια εκπαίδευση και σαφώς θα στηρίξει και θα συμβάλει καθοριστικά στην επίτευξη του στόχου για μετατροπή της Κύπρου σε «ποιοτικό και αναβαθμισμένο Εκπαιδευτικό και Ερευνητικό Κέντρο Αναφοράς». Είμαστε έτοιμοι να συμβάλλουμε μαζί με όλα τα άλλα τριτοβάθμια ιδρύματα προς αυτή τη κατεύθυνση.

Η πολιτεία και η κοινωνία οφείλουν να έχουν μεγάλες προσδοκίες και υψηλές απαιτήσεις από το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Οι άνθρωποι του Πανεπιστημίου οφείλουμε να ανταποκριθούμε σε αυτές, προσφέροντας στιγμές περηφάνειας προς την κοινωνία αλλά κυρίως λειτουργώντας ως παράγοντες αλλαγής και κοινωνικής κινητικότητας. Παρόντας ελπίδες. Συνεχίζουμε.

Ο κ. Μενελάος Α. Μενελάου είναι προϊστάμενος της Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας και αναπληρωτής διευθυντής Οικονομικών και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Αντισταθμιστικά μέτρα για τους κατοίκους του Ακάμα που προτείνουν οι τεχνοκράτες στην κυβέρνηση

Για μια σειρά αντισταθμιστικών μέτρων προς τις κοινότητες και ιδιοκτήτες, που έχουν απωλέσει τα αναπτυξιακά τους δικαιώματα μέσα από το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, υπάρχουν νομικά ή οικονομικά εμπόδια, γεγονός που τα καθιστά μεσοπρόθεσμα - μακροπρόθεσμα.

Άμεσα

- **Η διάνοιξη** οδικού δικτύου σε περικλειστές οικιστικές περιοχές
- **Η σύσταση** Συντονιστικού Τοπικού Φορέα, ο οποίος θα έχει διπλό ρόλο
 1. **Ενημέρωση** των κατοίκων για κρατικές χορηγίες και επιδοτήσεις
 2. **Πρωώθηση** τοπικών προϊόντων και δραστηριοτήτων.

Μεσοπρόθεσμα - μακροπρόθεσμα

- **Η δημιουργία** ειδικού Ταμείου
- **Η αυξημένη** εκταρική επιδότηση
- **Η τεχνοκρατική** στήριξη από την Παγκόσμια Τράπεζα για τουριστική αναβάθμιση των κοινοτήτων
- **Η μεταφορά** συντελεστή δόμησης
- **Η σύσταση** επιτροπής για αγορά γης από το κράτος
- **Η δημιουργία** συστήματος πληρωμών, με βάση τις οικοοικονομικές υπηρεσίες των επηρεαζόμενων ιδιωτικών τεμαχίων

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Ο χρόνος κυλάει αντίστροφα για την ανακοίνωση από πλευράς κυβέρνησης των αντισταθμιστικών μέτρων προς τις κοινότητες και ιδιοκτήτες του Ακάμα, που αποδεδειγμένα έχουν απωλέσει τα αναπτυξιακά τους δικαιώματα μέσα από το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, όπως επανειλημμένως έχει λεχθεί δημόσια, πρόκειται για ένα από τα θεμελιώδη προαπαιτούμενα επιτυχούς εφαρμογής του Τοπικού Σχεδίου, διότι μέσα από την ικανοποίηση των τοπικών κοινωνιών αποτρέπεται το γκρέμισμα (στο σενάριο νομικής προσφυγής), όσων κερδήθηκαν μετά από πολλές προσπάθειες.

Όπως πληροφορείται η «Κ», την περασμένη Παρασκευή (7 Ιουλίου 2023), έφτασαν στα χέρια των συναρμόδιων υπουργών, Γεωργίας και Εσωτερικών, ένα προσχέδιο της πολυαναμενόμενης έκθεσης πορισμάτων της τεχνοκρατικής ομάδας και μία άτυπη ενημέρωση, για τον βαθμό στον οποίο είναι εφικτά, και επομένως ανακοινώσιμα, τα αντισταθμιστικά μέτρα, τα οποία προτάθηκαν από τον τώως υπουργό Γεωργίας και τα συναρμόδια Τμήματα. Με τη σειρά τους, οι υπουργοί, Πέτρος Ξενοφώντος και Κωνσταντίνος Ιωάννου, θα πρέπει να ενημερώσουν το Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο θα λάβει τις τελικές αποφάσεις.

Σε δηλώσεις της στην «Κ» η ανώτερη λειτουργός του Τμήματος Πολεοδομίας, Νατάσα Κασπαρή, είπε ότι η τεχνοκρατική ομάδα εργασίας έχει διαβαθμίσει τα αντισταθμιστικά μέτρα, σε δύο κατηγορίες: τα άμεσα και τα μεσοπρόθεσμα - μακροπρόθεσμα. Σε πρώτη φάση θα προχωρήσει η υλοποίηση των άμεσων μέτρων, ενώ τα μεσοπρόθεσμα - μακροπρόθεσμα, τα οποία κατά την άποψη της τεχνοκρατικής ομάδας κληθούν περαιτέρω ρυθμίσεων, διότι υπάρχουν ζητήματα, είτε νομικής είτε οικονομικής φύσεως, θα πρέπει να ανακοινωθούν σε μετα-

γενέστερο στάδιο. Από τη στιγμή, όμως, που τον τελικό λόγο θα τον έχει το Υπουργικό Συμβούλιο, η κα Κασπαρή δεν απέκλεισε, σε περίπτωση πολιτικής απόφασης, κάποιο από τα μέτρα της δεύτερης ομάδας να μεταφερθεί στην κατηγορία των άμεσων, αφού αξιολογηθούν το νομικό πλαίσιο και το οικονομικό κόστος, που παρουσιάζονται αναλυτικά στην έκθεση πορισμάτων.

Άμεσα μέτρα

Από πλευράς τεχνοκρατικής ομάδας, η οποία συστάθηκε για να εντοπίσει μέτρα ενίσχυσης της αναπτυξιακής δραστηριότητας των κοινοτήτων του Ακάμα, δύο είναι τα μέτρα, τα οποία, μέσα από έναν κατάλογο αξιολογημένων δράσεων, κρίθηκαν ότι μπορούν να έχουν καθαρά άμεση υλοποίηση, χωρίς κανέναν λόγο επιφύλαξης. Το πρώτο άμεσο μέτρο αφορά τη δημιουργία σχεδίων ρυμοτομίας στις υφιστάμενες ζώνες για υποβοήθηση της διαδικασίας σχεδιασμού εγγραφής και κατασκευής οδικού δικτύου. Πρόκειται για ένα μέτρο που εισήχθη το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικιστικής και μπορεί να υλοποιηθεί αμέσως από τους ήδη εγκατεστημένους προϋπολογισμούς του Τμήματος. Η κα Κασπαρή ανέφερε

Σύμφωνα με την ομάδα των τεχνοκρατών, η διάνοιξη οδικού δικτύου σε περικλειστές οικιστικές περιοχές θα ενισχύσει οικονομικά τις γύρω κοινότητες.

ότι για την ομάδα των τεχνοκρατών είναι και ένα από τα πολύ βασικά μέτρα, που θα ενισχύσει οικονομικά την περιοχή, «διότι η διάνοιξη του οδικού δικτύου των περικλειστών οικιστικών περιοχών είναι και από τα μεγαλύτερα ζητήματα που αντιμετωπίζουμε γενικότερα στην Κύπρο, επομένως θεωρούμε ότι με αυτό το μέτρο θα μπορούν να απαγκλωβιστούν αρκετές περιοχές που είναι σήμερα καθορισμένες οικιστικές ζώνες, και δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί για αξιοποίηση τεμαχίων από τους ιδιοκτήτες τους». Το δεύτερο άμεσο μέτρο είναι η σύσταση Συντονιστικού Τοπικού Φορέα, ο οποίος θα έχει διπλό ρόλο. Όπως εξήγησε η κα Κασπαρή, ο φορέας αυτός θα είναι εγκατεστημένος στην περιοχή, «για να μπορεί από τη μία να παρέχει πληροφορίες

στον τοπικό πληθυσμό, για τα διάφορα σχέδια κρατικών χορηγιών και επιδοτήσεων, αλλά και αντίστροφα, να προωθεί είτε τα τοπικά προϊόντα της περιοχής είτε διάφορες δραστηριότητες που γίνονται εκεί».

Νομικά-οικονομικά εμπόδια

Από εκεί και πέρα, για μια σειρά άλλων μέτρων, η τεχνοκρατική επιτροπή έκρινε ότι υπάρχουν ζητήματα, είτε νομικής είτε οικονομικής φύσεως, γεγονός που τα κατατάσσει στην ομάδα των μεσοπρόθεσμων - μακροπρόθεσμων. Σύμφωνα με την κα Κασπαρή ως τέτοια μέτρα έχουν κριθεί τα εξής:

- **Η δημιουργία** ειδικού Ταμείου. Πρόκειται για ένα μέτρο, το οποίο είχε εισηγηθεί το υπουργείο Γεωργίας, όμως, σύμφωνα με συστάσεις του υπουργείου Οικονομικών, πρέπει να γίνει περαιτέρω επεξεργασία, στη βάση μελέτης σχετικά με τη βιωσιμότητα ενός τέτοιου ταμείου.
- **Η αυξημένη** εκταρική επιδότηση. Το μέτρο, που είχε εισηγηθεί το υπουργείο Γεωργίας με τα συναρμόδια τμήματα (Κτηματολόγιο και Υπηρεσία Θήρας), επίσης χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία και διερεύνηση, κυρίως για τη διαθεσιμότητα αυτών των κονδυλίων

από τον Οργανισμό Εκταρικών Επιδότησεων.

• **Η τεχνοκρατική** στήριξη από την Παγκόσμια Τράπεζα για τουριστική αναβάθμιση των κοινοτήτων του Ακάμα. Η πρόταση, την οποία είχε κάνει το υπουργείο Γεωργίας, βρίσκεται ακόμα στο στάδιο μελέτης, μέσα από συνεργασία του Υπουργείου με την Παγκόσμια Τράπεζα. Δεν έχει ακόμα εκπονηθεί, για να καταδείξει τις δράσεις τις οποίες θα εφαρμόσει το υφυπουργείο Τουρισμού.

• **Η μεταφορά** συντελεστή δόμησης, με μεγαλύτερο περιοριστικό παράγοντα την απουσία νομικού πλαισίου.

• **Η σύσταση** επιτροπής για αγορά γης από το κράτος. Το μέτρο αυτό αντιμετωπίζει τεχνικές δυσκολίες και θα πρέπει να ρυθμίζεται διά νόμου.

• **Η εφαρμογή** συστήματος πληρωμών, με βάση τις οικοοικονομικές υπηρεσίες (η συμβολή των δομών και των λειτουργιών των οικοοικονομικών στη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου) που προσφέρουν τα επηρεαζόμενα ιδιωτικά τεμάχια. Σύμφωνα με την τεχνοκρατική επιτροπή, θα πρέπει να γίνει μελέτη για το πώς θα ρευστοποιείται αυτή η

αξία, πώς θα αποδίδεται, πού θα σπριζείται και πώς θα αξιολογείται. Αυτό το μέτρο είναι κάτι που δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ προηγουμένως στην Κύπρο και χρειάζονται συγκεκριμένες μελέτες και προτάσεις, με ερωτήματα, τα οποία θα πρέπει να απαντηθούν από το υπουργείο Γεωργίας.

Οι ανησυχίες...

Σε ό,τι αφορά τις αποζημιώσεις που ζητούν οι ιδιοκτήτες γης που απώλεσαν τα αναπτυξιακά τους δικαιώματα, η κα Κασπαρή εξήγησε ότι η διαδικασία των αποζημιώσεων είναι ανοικτή στη βάση πρόνοιων που υπάρχει στο Τμήμα Πολεοδομίας και ότι θα ενημερωθούν σχετικά οι ενδιαφερόμενοι. «Ανά πάσα στιγμή μπορούν να προβούν στις απαιτούμενες ενέργειες για να διεκδικήσουν κάποια αποζημίωση», είπε. Για το κρίσιμο ερώτημα, εάν τα μέτρα που θα ανακοινωθούν, θα ικανοποιήσουν τους κατοίκους και θα διασκεδάσουν τις ανησυχίες, σημείωσε ότι μετά την ολοκλήρωση του συμβουλευτικού έργου των τεχνοκρατών, επαφίεται στις τελικές αποφάσεις των υπουργών και του Υπουργικού Συμβουλίου και στον βαθμό υλοποίησης των εισηγήσεων, ώστε να βοηθηθεί η περιοχή. Για την εκπόνηση της έκθεσης εργάστηκε μία μεγάλη ομάδα τεχνοκρατών υπό τον συντονισμό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικιστικής. Συνεδράμαν Τμήματα του υπουργείου Γεωργίας (Τμήμα Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών) και από πλευράς του υπουργείου Εσωτερικών, το Τμήμα Κτηματολογίου, το Τμήμα Πολεοδομίας και η Υπηρεσία Θήρας. Επίσης, εκπρόσωποι των γενικών διευθυντών των υπουργείων Οικονομικών, Εσωτερικών και Γεωργίας. Συμμετείχαν ακόμα εκπρόσωποι από το υπουργείο Εμπορίου και το υφυπουργείο Τουρισμού. Όπως ανέφερε η κα Κασπαρή, για κάθε μέτρο που εξετάζονταν, το υπουργείο Οικονομικών έθετε το δημοσιονομικό πλαίσιο, που έχει σήμερα το κράτος για διάφορα θέματα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΝΗΣ

Το μυστικό του αρχαίου ρωμαϊκού σκυροδέματος

Το αρχαίο ρωμαϊκό σκυροδέμα έχει επιβιώσει χιλιετίες, αλλά οι γνώσεις για τους λόγους της μακρόχρονης αντοχής του, παρέμειναν ένα αίνιγμα μέχρι σήμερα. Μια έρευνα που δημοσιεύτηκε στις 6 Ιανουαρίου 2023 στο Science Advances, το περιοδικό της Αμερικανικής Ένωσης για την Προώθηση της Επιστήμης (AAAS), υποστηρίζει ότι έχουν εντοπιστεί οι λόγοι του πλεονεκτήματος αυτού.

Το πιο εντυπωσιακό παράδειγμα ρωμαϊκού σκυροδέματος είναι το Πάνθεον, το οποίο ο ζωγράφος Μιχαήλ Άγγελος περιέγραψε ως «αγγελικό και όχι ανθρώπινο σχέδιο». Εξακολουθεί να φαίνεται εντυπω-

σιακά μοντέρνο σήμερα και παραμένει ο μεγαλύτερος θόλος από μη οπλισμένο σκυροδέμα στον κόσμο, 19 αιώνες μετά την κατασκευή του.

Με μερικές μόνο μεμονωμένες εξαιρέσεις, πέρασαν περίπου 1.400 χρόνια μετά την πτώση της δυτικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας έως ότου το σκυροδέμα χρησιμοποιηθεί ξανά σε μεγάλη κλίμακα. Η εφεύρεση του οπλισμένου σκυροδέματος έδωσε στο υλικό μια νέα ζωή. Πρωτοπαρουσιάστηκε στη Γαλλία στα μέσα του 19ου αιώνα. Οι επιστήμονες αναρωτιούνταν από καιρό πώς οι Ρωμαίοι πέτυχαν ένα τόσο τεράστιο επίτευγμα μηχανικής. Οι ερευνητές βρήκαν ότι το ρωμαϊκό σκυροδέμα

είχε τη δυνατότητα να επιδιορθώνεται τις ρωγμές που δημιουργούνται σε αυτό. Οι ρωγμές αυτές επιτρέπουν την υγρασία να εισχωρεί, κάτι το οποίο αποτελεί θανάσιμο εχθρό του οπλισμένου σκυροδέματος. Η κατάρρευση της γέφυρας Ponte Morandi στη Γένοβα της Ιταλίας και οι καταρρεύσεις μπαλκονιών στην Κύπρο και αλλού, είναι παραδείγματα αυτής της αδυναμίας. Για να μελετήσουν το ανθεκτικό οικοδομικό υλικό, οι ερευνητές πήραν δείγματα κονιάματος από τοίχους στην αρχαία πόλη Privernum, κοντά στη Ρώμη. Το κονίαμα περιείχε μικρά λευκά ψήγματα αποθέ-

σεων ασβεστίου. Προηγουμένως, οι ερευνητές πίστευαν ότι τα ψήγματα σήμαιναν ότι οι Ρωμαίοι δεν ανακάλυψαν αρκετά καλά το σκυροδέμα. Η νέα μελέτη αποκάλυψε την προέλευση των αποθέσεων. Οι αρχαίοι μηχανικοί χρησιμοποιούσαν την ξηρή, πιο δραστητική μορφή ασβεστόλιθου που ονομάζεται ασβεστός, αντί, ή με προσθήκη, σβησμένου ασβέστη, ο οποίος συνδυάζεται πρώτα με νερό. Η ανάμιξη με ασβεστό θα δημιουργούσε χημικές αντιδράσεις, προκαλώντας υψηλές θερμοκρασίες και δημιουργώντας εναποθέσεις ασβεστίου. Οι εναποθέσεις εξυπνέτησαν επίσης τον σκοπό της αυτοθεραπείας των ρωγ-

μών, διαπίστωσαν οι ερευνητές. Καθώς το νερό εισχωρεί σε ρωγμές στο σκυροδέμα, διαλύει τα ψήγματα του ασβεστίου. Στη συνέχεια, οι διαλυμένες χημικές ουσίες ανακρυσταλλώνονται ή αντιδρούν με άλλα υλικά, γεμίζοντας τις ρωγμές και ενισχύοντας τη δομή. Για να δοκιμασθεί αυτό, η ομάδα έφτιαξε σκυροδέμα χρησιμοποιώντας μια ρωμαϊκή συνταγή και μια σύγχρονη συνταγή. Στη συνέχεια έσπασαν το σκυροδέμα και άφησαν το νερό να περάσει μέσα από αυτό για 30 ημέρες. Το σύγχρονο σκυροδέμα εξακολουθούσε να αφήνει το νερό να περνά, κάτι που δεν επέτρεπε το ρωμαϊκό σκυροδέμα, υποδηλώ-

νοντας ότι οι ρωγμές είχαν γεμίσει. Τα νέα ευρήματα, ευελπιστούν οι ερευνητές, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε πιο ανθεκτικό σύγχρονο σκυροδέμα. Δεδομένου ότι περίπου το 8% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου προέρχονται από την παραγωγή τσιμέντου, το σκυροδέμα μεγαλύτερης διάρκειας ζωής θα μπορούσε επίσης να μειώσει τη συμβολή της βιομηχανίας αυτής στην κλιματική αλλαγή.

Ο Κ. Πέτρος Κρόνης είναι μηχανολόγος μηχανικός μέλος του ΕΤΕΚ. petros.kronis@gmail.com, www.kronis.tech

Η πρώτη νίκη κατά του Αλτσχάιμερ

Το πολλά υποσχόμενο φάρμακο της αμερικανικής Biogen και της ιαπωνικής Eisai πήρε έγκριση στις ΗΠΑ

Τι δεν πρέπει να ξεχνάμε

ΣΤΙΣ ΗΠΑ

6,5 εκατ.

άνθρωποι ηλικίας 65 ετών και άνω ζούν με Αλτσχάιμερ. Από αυτούς, το 75% είναι 75 ετών και άνω.

26.500 δολάρια

ετησίως είναι το κόστος του νέου φαρμάκου και σε ποσοστό 80% θα καλύπτεται για τους ασφαλισμένους από το Medicare (ασφαλιστικό σύστημα των ΗΠΑ).

από 300 δισ. ————— έως ————— 1,8 τρισ.

θα μπορούσε να εξοικονομήσει το σύστημα υγείας στις ΗΠΑ εάν περισσότεροι άνθρωποι με Αλτσχάιμερ λάμβαναν εγκαίρως θεραπεία.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

55 εκατ.

άνθρωποι πάσχουν παγκοσμίως από άνοια, το 60%-70% έχει τη νόσο Αλτσχάιμερ.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

από 160.000 άτομα ————— έως ————— 280.000

σε πρώιμο στάδιο της ασθένειας υπάρχουν στη χώρα μας, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με την Εταιρεία Αλτσχάιμερ.

! Τα 3 δισ. πλησιάζει στην Ελλάδα
το ετήσιο κόστος της άνοιας.

60%

λιγότερες πιθανότητες να πάθουν Αλτσχάιμερ έχουν, σύμφωνα με έρευνα, όσοι...

- 1 δεν καννίζουν
- 2 κάνουν γυμναστική
- 3 κάνουν περιορισμένη χρήση αλκοόλ
- 4 ακολουθούν μεσογειακή διατροφή

H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Της ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

«Αυτό το φάρμακο έχει τις δυνατότητες να εξελιχθεί σε εμπορικό... μπλοκπαστέρ, με την προϋπόθεση ότι το CMS (σ.σ. το κρατικό συμβούλιο που αποφασίζει για την αποζημίωση φαρμάκων από το Medicare, το οποίο καλύπτει τα έξοδα για την ιατρική περίθαλψη των άνω των 65 ετών ασφαλισμένων στις ΗΠΑ) θα πειστεί να το πληρώσει», έγραφε στις αρχές Ιανουαρίου ο Άνταμ Φοϊερστάιν, ειδικός σε θέματα βιοτεχνολογίας, στον ιστότοπο STAT.

Το φάρμακο στο οποίο αναφερόταν ήταν το Leqembi, για την αντιμετώπιση του Αλτσχάιμερ, που μόλις είχε εξασφαλίσει επίγους έγκριση από τον αμερικανικό Οργανισμό Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA). Αρχικά το γνωρίζαμε ως lisanemab (με την επιστημονική ονομασία του) και αποτελεί καρπό της συνεργασίας μεταξύ της ιαπωνικής εταιρείας Eisai και της αμερικανικής Biogen. Από εδώ και στο εξής θα φανεί αν η πρόβλεψη του Αμερικανού δημοσιογράφου θα επαληθευτεί, αφού το Leqembi μόλις την περασμένη Πέμπτη έλαβε την τελική αδειοδότηση του FDA, όπως και το πράσινο φως του Medicare, που το περιλαμβάνει στα σκευάσματα που πληρώνει (σε ποσοστό 80%) για τους ασφαλισμένους του.

Η είδηση προκαλεί αισιοδοξία σε εκατομμύρια ασθενείς και στις οικογένειές τους. Το Leqembi είναι ένα αντίσωμα το οποίο στοχεύει στις κολλώδεις τοξικές πλάκες της πρωτεΐνης βήτα αμυλοειδούς, που συσσωρεύονται στον εγκέφαλο των ατόμων με Αλτσχάιμερ καταστρέφοντας σταδιακά ζωτικά κύτταρα των νευρώνων τους και κατ'επέκταση τις μνημονικές και γνωστικές λειτουργίες τους. Στην πλειονότητα των ασθενών στους οποίους χορηγήθηκε το φάρμακο, οι εγκεφαλικές πλάκες «καθάρισαν» εντελώς και η εξέλιξη της νόσου επιβραδύνθηκε κατά μέσον όρο σε όλους τους ασθενείς.

Ταυτόχρονα, η έγκριση και κυκλοφορία του αποτελεί μεγάλη επιτυχία και για την Biogen και για τον Έλληνα Στέλιο Παπαδόπουλο, μέχρι πρότινος πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της. Εστίασαν στην έρευνα για το Αλ-

τσχάιμερ, επένδυσαν τεράστια ποσά για την έρευνα και τις κλινικές μελέτες, δεν ποιοθήκαν από τις δυσκολίες, τις ανατροπές, ακόμη και τις αποτυχίες (όπως με το Aducanumab, που βρήκε μπροστά του τον «τοίχο» του CMS, το οποίο αρνήθηκε να καλύψει το κόστος του), και επέμειναν. Οι στρατηγικές επιλογές τους δικαιώνονται.

Από τη Χαλκιδική, όπου βρίσκεται για τις διακοπές του, ο Θεσσαλονικιός «πατριάρχης της βιοτεχνολογίας» (ξέρω πως έχει βαρθεί να το ακούει, αλλά αυτός ο τίτλος, δοσμένος από τον ίδιο τον κλάδο της βιοτεχνολογίας, αναπόφευκτα τον ακολουθεί) δεν κρύβει την ικανοποίησή του. «Όλα τα δεδομένα της κλινικής μελέτης σταδίου 3 δείχνουν ότι το Leqembi έχει πολύ καλύτερα αποτελέσματα καθώς και λιγότερες και ηπιότερες παρενέργειες σε σχέση με το δικό μας Aducanumab και το Donanemab της Eli Lilly. Αυτό είναι πιθανόν να οφείλεται έως ένα βαθμό και στον τρόπο χορήγησής του: μέσω ενδοφλέβιας έγχυσης κάθε δύο εβδομάδες. Δεν θεραπεύει το Αλτσχάιμερ, δεν το σταματά, αλλά το καθυστερεί, βάζει τροχοπέδη στη φθίνουσα πορεία κι αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό», τονίζει. «Ενδείκνυται για άτομα σε πρώιμη φάση της νόσου με αμυλοειδές στον εγκέφαλο. Στους δεκαοκτώ μήνες λήψης του το αμυλοειδές εξαφανίστηκε σχεδόν από όλους τους ασθενείς. Σε επίπεδο συμπτωμάτων, υπήρχε επιβράδυνση κατά 27% στην εξέλιξη του Αλτσχάιμερ».

Τα βαριά περιστατικά

Αυτό σημαίνει ότι δεν θα είχε αποτέλεσμα σε πιο βαριά περιστατικά; «Το πιστεύουμε, όμως δεν αποκλείεται να κάνουμε λάθος. Τα πρώτα φάρμακα της συγκεκριμένης κατηγορίας, πριν από μία και πλέον δεκαετία, είχαν δοκιμαστεί σε ασθενείς σε προχωρημένο στάδιο και απέτυχαν. Αυτό μας έκανε να αλλάξουμε προσανατολισμό. Να κάνουμε κάτι για να προλάβουμε, να σώσουμε ό,τι μπορεί να σωθεί, σκεφτήκαμε. Βέβαια, μέσα στα

Στην πλειονότητα των ασθενών στους οποίους χορηγήθηκε το φάρμακο, οι εγκεφαλικές πλάκες «καθάρισαν» εντελώς και η εξέλιξη της νόσου επιβραδύνθηκε.

Ο Έλληνας «πατριάρχης της βιοτεχνολογίας» Στέλιος Παπαδόπουλος, μέχρι πρότινος πρόεδρος της Biogen, συνέβαλε σε αυτή την μεγάλη ιατρική επιτυχία.

χρόνια τα φάρμακα έχουν βελτιωθεί κατά πολύ, πιθανότατα θα βοηθούν και σε άλλες περιπτώσεις. Μένει να διαπιστωθεί μέσα από μελέτες που θα γίνουν στο μέλλον», επισφαιρίζει ο Στέλιος Παπαδόπουλος.

Του ζητώ να εστιάσουμε στις παρενέργειες του Leqembi. «Η βασιική είναι αυτό που αποκαλείται Amyloid-related imaging abnormalities (ARIA): αλλαγή στην αρχιτεκτονική του εγκεφάλου, που διαπιστώνεται μέσω μαγνητικής

τομογραφίας. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση, όμως, δεν είχαν όλοι οι ασθενείς συμπτώματα. Επίσης παρατηρήθηκαν κάποια αιμορραγικά εγκεφαλικά επεισόδια, γι' αυτό και η σύσταση προς τους γιατρούς είναι να παρακολουθούνται στενά οι ασθενείς που το λαμβάνουν».

Το κόστος του νέου φαρμάκου ανέρχεται σε 26.500 δολάρια ετησίως. «Η τιμή του δεν είναι υψηλή αν αναλογιστεί κανείς ότι τα καινοτόμα φάρμακα έχουν πίσω τους τεράστιες επενδύσεις για την έρευνα και την ανάπτυξη τους», εξηγεί ο Στέλιος Παπαδόπουλος. Υπάρχει και μια άλλη παράμετρος: Σύμφωνα με μελέτη που εκπονήθηκε από το Πανεπιστήμιο του Σικάγο, το αμερικανικό σύστημα υγείας θα μπορούσε να εξοικονομήσει από 300 δισ. έως 1,8 τρισ. δολάρια, συνολικά, εάν περισσότεροι άνθρωποι με Αλτσχάιμερ λάμβαναν εγκαίρως θεραπεία με φάρμακα όπως το Leqembi, που μπορούν να «φρενάρουν» την εξέλιξη της νόσου.

Πότε θα έρθει στην Ευρώπη

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με την Εταιρεία Αλτσχάιμερ, στη χώρα μας υπάρχουν σήμερα 160.000 ασθενείς και 280.000 άτομα σε πρώιμο στάδιο της ασθένειας. Θα δούμε το φάρμακο να κυκλοφορεί σύντομα και στην Ευρώπη; «Οι διαδικασίες αδειοδότησής του και από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων

(EMA) έχουν ξεκινήσει. Πιθανότατα λοιπόν να κυκλοφορήσει μέσα στο 2024».

Κάπως έτσι καταγράφεται μια κερδοσιμική μάχη στον πόλεμο με το Αλτσχάιμερ, ο οποίος συνεχίζεται με αμείωτη ένταση. Τι κάνει τόσο δύσκολη την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης ασθένειας; «Πέρα από το γεγονός ότι εμφανίζεται σε διάφορες ηλικίες, ακόμη και στα πνήντα ή και νωρίτερα, δυστυχώς δεν έχουμε στα χέρια μας επαρκή διαγνωστικά εργαλεία. Με μια μαγνητική τομογραφία κανείς δεν μπορεί να διαγνωστεί με σιγουριά. Αρκετοί ασθενείς, όπως φαίνεται στο pet scan, παρουσιάζουν εναπόθεση βήτα αμυλοειδούς στον εγκέφαλό τους αλλά δεν έχουν απολύτως κανένα σύμπτωμα. Επίσης, δεν υπάρχουν αξιόπιστες βιοχημικές εξετάσεις αίματος που να το εντοπίζουν, όπως συμβαίνει με τις λοιμώξεις ή με τους καρκινικούς δείκτες.

Και κάτι ακόμη: όσο οι άνθρωποι μεγαλώνουμε και όσο ταλαιπωρούμε το μυαλό μας με τη συνήθη πολυδιάσπαση, λίγο ή πολύ ξεχνάμε. Το ότι δεν θυμόμαστε πού έχουμε αφήσει τα κλειδιά του αυτοκινήτου, για παράδειγμα, δεν σημαίνει ότι έχουμε Αλτσχάιμερ», διευκρινίζει ο κ. Παπαδόπουλος, που πριν από μερικές εβδομάδες αποχώρησε από το Δ.Σ. της εταιρείας την οποία, όπως βεβαιώνουν οι συνάδελφοί του στον χώρο, «ανέστησε».

«Η έγκριση του Leqembi είναι το αποκαίρειο δώρο σας στην Biogen;» τον ρωτώ. Γελάει. «Ήταν ένας μαραθώνιος και καιροί που ολοκληρώθηκε με επιτυχία. Η Biogen ήταν ένα πολύ μεγάλο κομμάτι στην πορεία μου. Φέραμε στην αγορά σημαντικά φάρμακα, όπως το Tecfidera για τη σκλήρυνση κατά πλάκας, το Sprinza για τη νωτιαία μυϊκή ατροφία και το Tofersen για τη μυοτροφική πλευρική σκλήρυνση. Κερδίσαμε τον σεβασμό των άλλων εταιρειών του χώρου για το γεγονός ότι είχαμε το κουράγιο και την επιμονή να αντιμετωπίσουμε δύσκολα και πολύπλοκα επιστημονικά προβλήματα για σοβαρές ασθένειες – και το ότι βρήκαμε πρωτοποριακές λύσεις σώζοντας ζωές. Ας κρατήσουμε αυτόν τον επιλογό».

Διατροφή, διάβασμα, άσκηση και ύπνος

Η νόσος Αλτσχάιμερ αποτελεί τον κυριότερο εκπρόσωπο μιας ομάδας νοσημάτων που προκαλούν την άνοια – τη σταδιακή μείωση της μνημονικής ικανότητας, της ικανότητας σκέψης και των κοινωνικών δεξιοτήτων. Δρα προκαλώντας υπερσυσσώρευση πρωτεϊνών στον εγκέφαλο, πράγμα που προκαλεί τη συρρίκνωσή του και τελικά οδηγεί τα εγκεφαλικά κύτταρα σε νέκρωση. Συνήθως εμφανίζεται μετά την ηλικία των 60, σε λίγες περιπτώσεις ωστόσο έχει παρατηρηθεί και νωρίτερα. Στις ΗΠΑ υπολογίζεται πως αυτή τη στιγμή περίπου 6,5 εκατ. άνθρωποι ηλικίας 65 ετών και άνω ζουν με Αλτσχάιμερ. Από αυτούς, το 75% είναι 75 ετών και περισσότερο. Από τους περίπου 55 εκατ. ανθρώπους που πάσχουν παγκοσμίως από άνοια, το 60%-70% έχει τη νόσο Αλτσχάιμερ. Το ετήσιο κόστος της άνοιας παγκοσμίως το 2010 ανήλθε σε 604 δισ. δολ., ενώ στην Ευρώπη ξεπέρασε τα 170 δισ. ευρώ. Στην Ελλάδα το ετήσιο κόστος της άνοιας πλησιάζει τα 3 δισ. ευρώ. Το κυριότερο σύμπτωμα της νόσου είναι η απώλεια της μνήμης. Το Αλτσχάιμερ επιδεινώνεται με την πάροδο του χρόνου, όμως οι αγωγές που υπάρχουν μέχρι στιγμής μπορούν να καθυστερήσουν την ανάπτυξη του. Οι άνθρωποι με Αλτσχάιμερ σε προχωρημένο στάδιο μπορεί να επαναλαμβάνουν φράσεις και ερωτήσεις ξανά και ξανά, να ξεχνούν συμβάντα και συζητήσεις, να αφήνουν αντικείμενα σε παράλογα μέρη, να χάνονται σε χώρους που γνώριζαν καλά στο παρελθόν, ακόμη και να ξεχνούν εντελώς τα ονόματα των οικογενειακών τους προσώπων. Επιπλέον, προκαλεί αλλαγές στη συμπεριφορά και είναι πιθανό ηλικιωμένοι άνθρωποι που πάσχουν από τη νόσο να εκδηλώνουν κατάθλιψη, κοινωνική απομάκρυνση, καχυποψία, εκρήξεις θυμού και εμμονές, όπως να πιστεύουν επίμονα ότι τους έχει κλαπεί κάποιο αντικείμενο. Αν και οι διαθέσιμες φαρμακευτικές αγωγές δεν είναι ακόμη σε θέση να γιαντρέψουν το Αλτσχάιμερ, υπάρχουν μια σειρά από πράγματα που μπορούμε να κάνουμε ώστε να προστατεύσουμε τον εγκέφαλό μας από το ρίσκο. Το 2020 διενεργήθηκε μια έρευνα σε 1.845 άτομα ηλικίας 73 ετών και 920 άτομα ηλικίας 81. Στην αρχή της έρευνας, κανένας από τους συμμετέχοντες δεν είχε τη νόσο. Εξι χρόνια μετά, οι 608 ανέπτυξαν Αλτσχάιμερ (περίπου το 1/4). Οι ερευνητές κατέληξαν σε πέντε βασικούς παράγοντες που βοήθησαν τους υπόλοιπους να μην εμφανίσουν συμπτώματα: αποχή από το κάπνισμα, συχνή μέτρια ή έντονη φυσική άσκηση, περιορισμένη κατανάλωση αλκοόλ, υψηλής ποιότητας μεσογειακή διατροφή και εντασκόληση με δραστηριότητες που ασκούν τον νου. Ο επικεφαλής της έρευνας, δρ Κλοντιάν Ντάνα, εξήγησε πως οι πέντε αυτοί παράγοντες σχετίζονται μεταξύ τους και λειτουργούν καλύτερα όταν συνδυάζονται. «Η δική μου συμβουλή θα ήταν να ασχολείται κανείς με πράγματα που του διεγείρουν το μυαλό, όπως να διαβάζει βιβλία και εφημερίδες ή να παίζει σκάκι και να λύνει σουντόκου», είπε. «Ταυτόχρονα, να ασκείται καθημερινά». Επιπλέον, όλο και περισσότερες έρευνες υπογραμμίζουν τη σημασία του καλού ύπνου κατά τις βραδινές ώρες. Ενα κακό πρόγραμμα ύπνου στερεί από τον εγκέφαλο τον χρόνο που χρειάζεται για να αποβάλει φυσικά του απορρίμματα, όπως οι πρωτεΐνες «ταυ», γεγονός που μακροπρόθεσμα μπορεί να οδηγήσει στην άνοια.

«Το ότι δεν θυμόμαστε πού έχουμε αφήσει τα κλειδιά του αυτοκινήτου δεν σημαίνει ότι έχουμε Αλτσχάιμερ», διευκρινίζει ο κ. Στέλιος Παπαδόπουλος.

Ερχεται ίσως το θερμότερο καλοκαίρι στη Γη

Απανωτά ρεκόρ θερμοκρασιών και αλλεπάλληλα κύματα καύσωνα προμηνύουν ένα ιδιαίτερα ζεστό καλοκαίρι στον πλανήτη

Όταν καίγεται το σπίτι του διπλανού σου...

Του ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟΥ

Ανησυχία προκαλούν και στην Ελλάδα οι υψηλότερες θερμοκρασίες που καταγράφονται διεθνώς και στην Ευρώπη, παρά το γεγονός ότι ο περασμένος Ιούνιος ήταν αρκετά δροσερός. «Όταν όλος ο πλανήτης θερμαίνεται, αργά ή γρήγορα η κυκλοφορία των συστημάτων θα αλλάξει και οι θερμές αέριες μάζες θα φθάσουν και στην Ελλάδα. Δεν μπορεί να υπάρχει εφυσιασμός», λέει στην «Κ» ο Κώστας Λαγουβάρδος, διευθυντής Ερευνών στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών και επιστημονικά υπεύθυνος της ιστοσελίδας meteo.gr.

Για τους Έλληνες και γενικότερα τους Ευρωπαίους μετεωρολόγους η ανακοίνωση από την αμερικανική Υπηρεσία Παράτηρησης των Ωκεανών και της Ατμόσφαιρας πως η 4η Ιουλίου ήταν η πιο θερμή ημέρα στην Ιστορία ήρθε να συνδυαστεί με την εκτίμηση ευρωπαϊκού οργανισμού πως ο φετινός Ιούνιος ήταν ο πιο θερμός παγκοσμίως από το 1979. Η μέση θερμοκρασία του Ιουνίου 2023 στην Ευρώπη κυμάνθηκε κατά 0,73 βαθμούς Κελσίου (°C) πάνω από τα επίπεδα της περιόδου 1991-2020. Σε παγκόσμια βάση η θετική απόκλιση ήταν 0,53°C. «Μάλιστα, Αγγλία, Ιρλανδία, Βέλγιο και Ολλανδία κατέγραψαν τον πιο θερμό Ιούνιο στα χρονικά», σημειώνει ο κ. Λαγουβάρδος.

«Προξενεί ανησυχία το γεγονός πως το θερμοκρασιακό ρεκόρ τείνει να φθάσει ή και να υπερβεί τον 1,5°C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα του 19ου αιώνα, που έχει τεθεί ως στόχος-όριο από τη Συνθήκη του Παρισιού. Εάν κάτι τέτοιο σταθεροποιηθεί σε ετήσια βάση, τα πράγματα θα είναι πολύ άσχημα», συμπληρώνει ο διευθυντής Ερευνών του ΕΕΑ.

Φέτος πάντως αναμένεται, λόγω του φαινομένου Ελ Νίνιο, που εμφανίζεται κάθε 5-6 χρόνια και προκαλεί άνοδο των θερμοκρασιών, τα θερμομέτρα να «κοκκινίσουν». Ας σημειωθεί πως μέχρι τώρα το θερμότερο καταγεγραμμένο έτος στην Ιστορία είναι το 2016, όταν είχε εκ-

δηλωθεί και πάλι το Ελ Νίνιο. «Εκτιμήσεις της αυστραλιανής υπηρεσίας είναι πως το Ελ Νίνιο θα είναι φέτος ένα έντονο φαινόμενο, δίνοντας υψηλές θερμοκρασίες», αναφέρει ο κ. Λαγουβάρδος.

Αν ο Ιούνιος ήταν πολύ ζεστός για τη Δυτική και τη Βόρεια Ευρώπη, η θερμοκρασία ήταν κάτω του συνθησιμένου στα Νότια Βαλκάνια, στην Ελλάδα, την Τουρκία και τη Δυτική Ρωσία, συνεχίζοντας τη διαφορετική πορεία αυτών των περιοχών τον Απρίλιο και τον Μάιο.

Στην Ελλάδα, ειδικότερα, τον Ιούνιο η μέση τιμή των μέγιστων ημερήσιων θερμοκρασιών κυμάνθηκε χαμηλότερα από τον μέσο όρο της περιόδου 2010-2019. Στη Θεσσαλία το θερμότερο κυμάνθηκε 1,6°C κάτω από τα κανονικά για την εποχή επίπεδα, ενώ σε Μακεδονία - Θράκη ήταν 1,2°C κάτω, και σε όλη τη χώρα (εκτός Δυτικής Ελλάδας) ήταν χαμηλότερο κατά 1,1°C. Όπως αναφέρει το meteo.gr, «στη Θεσσαλονίκη και οι 30 ημέρες του μήνα ήταν ψυχρότερες από τη μέση τιμή της περιόδου 2010-2019».

«Τους τελευταίους μήνες στην Ελλάδα είχαμε ψυχρότερο από τον κανονικό καιρό. Το ίδιο είχε συμβεί και πέρσι το καλοκαίρι, όταν η Δυτική Ευρώπη αντιμετώπισε ένα πάρα πολύ ζεστό καλοκαίρι, με πολλούς καύσωνες και ξηρασία. Αλλά αυτά έρχονται και παρέρχονται. Το 2021 είχαμε εμείς καύσωνες και η Δυτική Ευρώπη πιο κανονικό καιρό. Το συνολικό θέμα είναι πως η θερμοκρασία τείνει να ανεβαίνει», υπογραμμίζει ο κ. Λαγουβάρδος.

Η δροσερή περίοδος πάντως βαίνει στο τέλος της και στην Ελλάδα, καθώς από την Τρίτη αναμένεται μεγάλη αύξηση της θερμοκρασίας και διαμόρφωση συνθηκών καύσωνα, με το θερμομέτρο σε μια πορεία να πλησιάζει ή και να φθάσει τους 40°C σε αρκετές περιοχές. Μάλιστα, το πιο ανησυχητικό είναι πως αναμένεται διάρκεια στο κύμα καύσωνα - περίπου μία εβδομάδα. Μπαίνουμε πλέον στην πιο θερμή περίοδο του φετινού καλοκαιριού.

Οι πιο θερμές στη σύγχρονη ιστορία του πλανήτη ήταν οι τελευταίες τρεις ημέρες, καθώς πρωτόγνωρο κύμα καύσωνα συνεχίζει να καταρρίπτει ρεκόρ θερμοκρασίας από τη Βόρεια Αμερική μέχρι και την Ανταρκτική. Η απότομη εκτίναξη της θερμοκρασίας καταγράφεται τη στιγμή που η επιστημονική κοινότητα προειδοποιεί για είσοδο της Γης σε πολυετή θερμή περίοδο, εξαιτίας δύο παραγόντων: των συνεχιζόμενων εκπομπών καυσαερίων από την καύση πετρελαίου, βενζίνης και άνθρακα, και της επανόδου του περιοδικού μετεωρολογικού φαινομένου Ελ Νίνιο.

Ο πλανήτης βίωσε μόλις τον θερμότερο Ιούνιο που έχει ποτέ καταγραφεί, σύμφωνα με επιστήμονες, με φονικούς καύσωνες να πλήττον το Τέξας, το Μεξικό και την Ινδία. Στα ανοικτά της Ανταρκτικής, το πάχος του πάγου βρίσκεται φέτος στα χαμηλότερα επίπεδά του. Στον Βόρειο Ατλαντικό η επιφανειακή θερμοκρασία ήταν τον Μάιο 1,6 βαθμό Κελσίου υψηλότερη από τον μέσο όρο προηγούμενων ετών, καταρρίπτοντας το ρεκόρ με μεγάλη διαφορά.

Η απότομη μεταβολή έχει θορυβήσει επιστήμονες που παρακολουθούν την κλιματική αλλαγή. «Είναι

τόσο αποκομμένο από τις παρατηρήσεις μας που δεν μοιάζει αληθινό», λέει ο Μπράιαν Μακντόλι, επικεφαλής ερευνών στο Πανεπιστήμιο του Μαϊάμι. Την Τρίτη, η μέση θερμοκρασία της Γης έφθασε τους 17 βαθμούς Κελσίου, απόλυτο ρεκόρ από το 1940, όταν άρχισε να τηρείται τέτοιο αρχείο, σύμφωνα με ανάλυση της ευρωπαϊκής υπηρεσίας «Κοπέρνικος». Καθώς αυτή η τιμή αφορά μέσο όρο, ορισμένες περιοχές του πλανήτη χτυπήθηκαν πιο σκληρά από καύσωνες.

«Η υπερθέρμανση του πλανήτη έχει προβλεφθεί αξιόπιστα από τον επιστημονικό κόσμο», λέει ο κλιματολόγος Ζικ Χαουσφάτερ. Η μέση θερμοκρασία της Γης έχει αυξηθεί κατά ένα βαθμό Κελσίου από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα λόγω και της ανθρώπινης δραστηριότητας. Την αύξηση της θερμοκρασίας τους τελευταίους μήνες ευλόγησαν όμως και άλλοι παράγοντες. Το περιοδικό μετεωρολογικό φαινόμενο Ελ Νίνιο στον Ειρηνικό Ωκεανό προκαλεί μεταβολές στη θερμοκρασία των υδάτων. Κατά τη διάρκεια των θερμότερων ετών Ελ Νίνιο, η θερμοκρασία της επιφάνειας του νερού τείνει να είναι υψηλότερη, ενώ με την εκδίωξη του αντίστροφου φαινομένου

Ελ Νίνια, τα θαλάσσια ύδατα ψύχονται. «Ενας από τους λόγους των απαντών ρεκόρ θερμοκρασίας είναι η ασυνήθιστα μεγάλη χρονική διάρκεια της Ελ Νίνια, που κράτησε τρία ολόκληρα χρόνια και καταπίεσε τις παγκόσμιες θερμοκρασίες, για να μας εισαγάγει φέτος στο Ελ Νίνιο», λέει ο δρ Χαουσφάτερ. Αυτό σημαίνει ότι ο πλανήτης θα πρέπει να προετοιμάζεται για ακόμη περισσότερη ζέστη. Το σημερινό Ελ Νίνιο μόλις ξεκινάει και πολλοί επιστήμονες εκτιμούν ότι η κορύφωσή του θα σημειωθεί τον Δεκέμβριο ή τον Ιανουάριο, με τις παγκόσμιες θερμοκρασίες να καταγράφουν νέα κορύφωση τους επόμενους μήνες. Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι το 2024 μπορεί να είναι ακόμη πιο θερμό.

Υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες που επδρούν. Στον Βόρειο Ατλαντικό τα ρεκόρ θερμοκρασίας άρχισαν να σπάνε από τις αρχές Μαρτίου, πριν από την επικράτηση του Ελ Νίνιο. Αυτό ίσως να οφείλεται σε υποτροπικό υψηλό βαρομετρικό, γνωστό ως Υψηλό των Αζορών, που οδήγησε σε εξασθένιση των ανέμων πάνω από τον ωκεανό και περιορίσει τον όγκο σκόνης από τη Σαχάρα, γνωστό παράγοντα μείωσης της θερμοκρα-

σίας του Ατλαντικού. Αυτά τα μετεωρολογικά δεδομένα μπορεί να αλλάξουν στις επρχόμενες εβδομάδες. «Ακόμη και αν γίνει αυτό, τα ρεκόρ θερμοκρασίας θα είναι πρωτοφανή», λέει ο δρ Μακντόλι.

Οι ιστορικά υψηλές θερμοκρασίες κάνουν πολλούς μετεωρολόγους να επαυξάνουν τις προειδοποιήσεις τους για την επερχόμενη εποχή των τροπικών καταιγίδων. Την Πέμπτη, μετεωρολόγοι του Πανεπιστημίου του Κολοράντο αποκάλυψαν ότι αναμένουν εντονότερη του κανονικού περίοδο τροπικών καταιγίδων, με περίπου 18 τροπικούς κυκλώνες. Παρότι οι τροπικές καταιγίδες στον Ατλαντικό είναι συνήθως περιορισμένες ισχύος κατά τη διάρκεια ετών Ελ Νίνιο, η φετινή χρονιά αναμένεται να αποτελέσει εξαίρεση εξαιτίας της ασυνήθιστα υψηλής θερμοκρασίας των επιφανειακών υδάτων, ικανής να τροφοδοτήσει καταιγίδες. Άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι πρόσφατες προσπάθειες απαγόρευσης της χρήσης θειούχων ενώσεων στα ναυτικά καύσιμα μπορεί να ευνοούν την αύξηση της θερμοκρασίας, καθώς το διοξείδιο του θείου τείνει να αντανακλά την ηλιακή ακτινοβολία ψύχοντας λίγο τον πλανήτη.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

«I have a dream»

«Ζητούμε από τους εταίρους μας σε όλο τον κόσμο που μοιράζονται το όραμά μας, να μας βοηθήσουν να πραγματοποιήσουμε το όνειρό μας για μια επανενωμένη, ελεύθερη Κύπρο». Τάδε έφη ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης. Ο δε υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ιωάννου ανέφερε ότι «από την πρώτη μέρα ανάληψης της διακυβέρνησης του τόπου, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, ξεκίνησε ένα διπλωματικό μαραθώνιο για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων» προσθέτοντας: «η προσπάθεια της Τουρκίας για σφετερισμό της περιουσίας των Ε/Κ κατοίκων δεν αποτελεί παρά μέρος της προσπάθειας της για δημιουργία δύο κρατών. Αυτή η προσπάθεια νομιμοποίησης των τετελεσμένων της εισβολής, θα πέσει και πάλι στο κενό».

Δεν μπορώ να μην παραδεχθώ την αισιοδοξία και του κ. Χριστοδουλίδη και του κ. Ιωάννου. Αλλά αναρωτιέμαι, μήπως αντί για μαραθώνιο να περνάγαμε σε 200άρι; Διότι με τους μαραθώνιους και τους μακροχρόνιους φτάσαμε να έχει ανοίξει το Βαρώσι, να ζητάμε αντιπροσώπους και να μη βρίσκουμε και σε λίγο, οι άλλοι που τρέχουν 100άρι -ούτε καν 200άρι- θα μας προσπεράσουν και εμείς ακόμα θα είμαστε στα υψίπεδα συνθήματα...

«I have a dream» II

Ο κ. Ιωάννου έκανε τις δηλώσεις του σε έκθεση στο Μουσείο Θάλασσα στην Αγία

Δεν μπορώ να μην παραδεχθώ την αισιοδοξία και του κ. Χριστοδουλίδη και του κ. Ιωάννου. Αλλά αναρωτιέμαι, μήπως αντί για μαραθώνιο να περνάγαμε σε 200άρι; Διότι με τους μαραθώνιους και τους μακροχρόνιους δεν είδαμε προκοπή! (φωτ. Κατεχόμενη Καλοψίδα).

Νάπα, αφιερωμένη στην Αμμόχωστο με τίτλο «Ημέρα Μνήμης Αμμοχώστου». Να θυμίσω στον κ. Ιωάννου ότι και ο βασιλιάς Πέτρος Α΄ είχε βγει στην Ευρώπη και έψαχνε συμμάχους και έλλειπε και πολλά χρόνια και τα πράγματα δεν πήγαν και

πολύ καλά. Το ίδιο και ο γιος του, ο Πέτρος Β΄, ο οποίος μάλιστα αιχμαλωτίστηκε από τους Γενουάτες, όταν αυτοί κατέλαβαν την Αμμόχωστο. Τι θέλω να πω... Η ιστορία, αν τη διαβάσει κανείς με ανοικτό μυαλό, μπορεί να πει πολλά. Άλλωστε, ο

κ. Χριστοδουλίδης διαθέτει βιβλιοθήκη 6.000 τόμων, οπωσδήποτε μια-δυο εγκυκλοπαιδικές ιστορίες της Κύπρου θα τις διαθέτει. Οι εξελίξεις τρέχουν, οι φίλοι και σύμμαχοί μας έχουν ταυτόχρονα και συμφέροντα...

Όχι άλλο κάρβουνο!

Καταντάει τραγελαφικό αυτό με τα καύσιμα και τους ελέγχους στα οδοφράγματα. Και δυστυχώς δεν είναι το μόνο που δείχνει πως δεν μπορούμε να δούμε παρουνί από τη μύτη μας. Όπως δεν μπορούν οι πολιτικοί μας να καταλάβουν ότι μία μέρα θα ξυπνήσουμε και δεν θα υπάρχει η βόρεια κατεχόμενη Κύπρος όπως την ήξεραν ή την είχαν γνωρίσει.

Από τη μία η ιλιγγιώδης τουριστική ανάπτυξη περιοχών όπως των Λιβαρών, του Καραβά-Λαπήθου, του Αγίου Επικτιπτού, η οικιστική ανάπτυξη όπως στο Τρίκωμο και στα περίχωρα της Λευκωσίας και της Κυθρέας, και από την άλλη τα τεράστια στρατόπεδα που καταλαμβάνουν χιλιάδες σκάλες σε πάρα πολλές περιοχές, διαμορφώνουν οσημέρη νέες γεωγραφικές και χωρογραφικές πραγματικότητες.

Και από εδώ κάποιοι να το παίζουν πατριώτες και ταυτόχρονα να εγγράφουν εταιρίες που έχουν διεθνή παρουσία... Πώς το είχε γράψει ο Ανδρέας Παπαδόπουλος στο ποίημά του «Εμπορεία Φοινικικά»: «Στην πατρίδα μου πλήθυναν οι Φοινικές / την πατρίδα μου πουλάν καθημερινά μεσοτιμής οι Φοινικές και στο «Το αυτοκέφαλον»: «Απ' τον καιρό που γίναμε αυτοκέφαλοι / θρίαμβος της βυζαντινής διπλωματίας μας [...] γίναμε ξεροκέφαλοι / κι όλο του κεφαλιού μας κάναμε, / αλλά κάθε φορά το κάθε μας μοιραίο σφάλμα / ανάθεμα φορτώνουμε την τύφλα μας / σ' άλλων ανύποπτων κεφάλια».

Κοντά στους πολίτες

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ήμουν τις προάλλες φιλοξενούμενη στην εκπομπή της συναδέλφου Κάτιας Σάββα όπου είχα την ευκαιρία να θίξω στον υπουργό Εργασίας το θέμα των ατόμων της τρίτης ηλικίας και της παράλογης «απαίτησης» του κράτους όπως αυτοί βρίσκουν τρόπους (βλέπε παιδιά, εγγόνια, γείτονες) για να τα βγάλουν πέρα με την τεχνολογία ώστε να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Είχα γράψει πριν από μερικές βδομάδες σχετικό άρθρο κάτω από τον τίτλο «Byes στη γειτονιά» όπου υπογράμιζα το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι (και όσοι δεν έχουν ψηφιακές δεξιότητες) καθώς και την επείγουσα ανάγκη εξεύρεσης μιας λύσης από πλευράς του κράτους ώστε να βοηθούνται αυτά τα άτομα δεδομένου ότι στην παρούσα φάση δεν υπάρχει κανένας υποστηρικτικός κρατικός μηχανισμός και η προτροπή είναι να ζητούν βοήθεια από συγγενικά τους πρόσωπα, πράγμα που όχι μόνο πλήττει την αξιοπρέπεια τους αλλά συντηρεί και προωθεί τον ηλικιακό ρατσισμό και τη διάκριση πολιτών. Πρόθυμος ο κ. Παναγιώτου να ακούσει αλλά και να βρει λύσεις μάς ανακοίνωσε πως παράλληλα με την παροχή δυνατότητας για υποστήριξη είτε με φυσική παρουσία, είτε τηλεφωνικά αυτών των ατόμων, το υπουργείο του ετοιμάζει και κάτι άλλο. Από το φθινόπωρο προγραμματίζεται, όπως μας ενημέρωσε, φυσική παρουσία κλιμακίου των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε διάφορα μέρη της Κύπρου –ειδικά τις Κυριακές το πρωί– όπου υπάρχει συγκεντρωμένος κόσμος στις κοινότητες και δη ηλικιωμένοι. Μέσα από αυτή την επί τόπου επίσκεψη, εξήγησε ο κ. Παναγιώτου, θα υπάρχει η δυνατότητα της πρόσβασης στο σύστημα των Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το εν λόγω κλιμάκιο θα απαντά σε ερωτήσεις και θα επεξηγεί διάφορα προβλήματα.

Ο υπουργός δήλωσε μάλιστα πως θα συμμετέχει προσωπικά σε κάποιες από αυτές τις επί τόπου «εξομήσεις» ώστε να δώσει το μήνυμα ότι πέρα από την υποστήριξη αυτή καθ' εαυτή το κράτος βρίσκεται δίπλα από τους πολίτες και δεν είναι κρυμμένο στα γραφεία αλλά είναι παρόν εκεί όπου ο κόσμος χρειάζεται την υποστήριξη του. Αναμφισβήτητη η προσωπική επαφή των αξιωματούχων του κράτους με τους πολίτες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και δη σε κοινότητες που είναι πιο «παραγκωνισμένες» βοηθά ώστε να διατηρούν οι υπηργοί και λοιποί κρατικοί αρμόδιοι επαφή με την πραγματικότητα αλλά από την άλλη αυτή «επιδοσ» ότι «βρισκόμαστε κοντά στον λαό» άλλως επειδή πήμαε στις κοινότητες και ακούμε τα προβλήματά τους, δεν μπορεί να αποτελέσει πανάκεια. Αντιθέτως ενέχει τον κίνδυνο να γλιστρήσει κανείς εύκολα στην παγίδα του λαϊκισμού. Και δη όταν μιλάμε για συγκεκριμένα προβλήματα που απαιτούν συγκεκριμένες λύσεις πρακτικής φύσεως για τις οποίες δεν χρειάζεται καν αυτή η επί τόπου κυριακάτικη επίσκεψη. Οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας θέλουν να είναι συνεπείς με τις υποχρεώσεις τους και δεν μπορούν, γιατί δεν έχουν ψηφιακές δεξιότητες και ούτε είναι υποχρεωμένοι να αποκτήσουν. Το κράτος οφείλει λοιπόν να αναθέσει σε λειτουργούς του να εξυπηρετούν αποκλειστικά αυτούς τους πολίτες που δεν τα βγάζουν πέρα με την τεχνολογία. Να ξέρει δηλαδή ο χωρίς ψηφιακές δεξιότητες πολίτης ότι μπορεί να επικοινωνήσει με τον τάδε αριθμό και να μιλήσει με τον τάδε λειτουργό του οποίου αποκλειστική αρμοδιότητα είναι να τον βοηθήσει. Όλα τ' άλλα περί επί τόπου επισκέψεων και μεταφορές μνημάτων πως η κυβέρνηση βρίσκεται κοντά στον λαό είναι μεν ωραία και καλά αλλά τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το εν λόγω θέμα δεν αποτελούν την λύση στο πρόβλημα. Το να είσαι κοντά στους πολίτες και στα προβλήματά τους δεν σημαίνει καθ' ανάγκη ότι πρέπει να παίρνεις σβάρνα τις κοινότητες και να μαζεύεις τον κόσμο στις πλατείες. Μπορείς κάλλιστα να είσαι κοντά στους πολίτες προσφέροντας πρακτικές λύσεις στα προβλήματά τους και μάλιστα σε εκείνα που το ίδιο το κράτος δημιουργήσε, επειδή δεν είχε την «ευαισθησία» και την «προνοητικότητα» να προχωρήσει στην ψηφιακή του μεταρρύθμιση, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους πολίτες και παρέχοντας υποστήριξη σε εκείνους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Τόσο απλά.

elenixenou11@gmail.com

Η Sophia (Δ), το πρώτο ρομπότ Πρόεββειρα Καινοτομίας για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών με τη Nadine (Α), ένα από τα πιο ρεαλιστικά ανθρωποειδή κοινωνικά ρομπότ, κατά τη διάρκεια της πρώτης στον κόσμο συνέντευξης τύπου με μια ομάδα ανθρωποειδών κοινωνικών ρομπότ με δυνατότητα AI.

Πουλώντας μακροχρόνιο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λίγο προτού ο Νίκος Χριστοδουλίδης καλέσει «όλους τους εταιρούς μας σε όλο τον κόσμο που μοιράζονται το όραμά μας να μας βοηθήσουν να υλοποιήσουμε το όνειρό μας για μία επανενομένη ελεύθερη Κύπρο», ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, Tingy Cox, απαντούσε προκαταβολικά στο όραμά του με συγκεκριμένα βήματα που πρέπει να γίνουν για την επίλυση του Κυπριακού. Προέτρεπε από το βήμα της Βουλής τον Πρόεδρο να μην ξεκινήσει από την αρχή, να συνεχίσει από εκεί που έμεινε στο Κραν Μοντανά αλλά και να αξιοποιήσει πλήρως το πλαίσιο Γκουτέρες. Ήταν ομοιογενής δόση τοποθετήσεις με εμφανείς διαφορές. Η πρώτη μιλούσε στο θυμικό των Ελληνοκυπρίων, συντηρούσε το πολιτικό αφήγημα πενήντα ετών με άλυτο το Κυπριακό και στα συμπεράσματά του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, έτσι και στην τοποθέτηση του Cox, δεν υπήρχε καμία αναφορά για διορισμό απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό, μόνο περιοριζόταν να στηρίξει την έκκληση του Προέδρου ώστε η Ε.Ε. να κάνει περισσότερα για να καταστήσει δυνατή μία βιώσιμη λύση.

Ο διορισμός απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό όμως, ήταν η κύρια θέση και προεκλογική δέσμευσή του Νίκου Χριστοδουλίδη για άρση του αδιεξόδου στο εθνικό μας θέμα. Ζήτησε την ψήφο των πολιτών, υποσχόμενος πως ο διορισμός απεσταλμένου –τον οποίο περιέργως μέχρι σήμερα δεν σκέφτηκε κανείς προκάτοχός του– είναι αφενός κάτι επιβεβλημένο και αφετέρου κάτι που θα συμβάλει στην ανακίνηση των διαπραγματεύσεων. Ήταν λοιπόν ένα σχέδιο επαρκώς μελετημένο ή ένας τακτικισμός που θα δημιουργούσε στο εσωτερικό την αίσθηση της κινητικότητας και στο εξωτερικό θα έκτιζε επιμελώς το blame game για τους «εταίρους που τελικά δεν βοήθησαν, σφριζώντας αδιάφορα μπροστά στην αδιαλλαξία της τουρκικής πλευράς»;

Όλο αυτό το διάστημα, όχι μόνο δεν δόθηκε κανένα συγκεκριμένο έγγραφο που να εξηγεί ποιος θα είναι ο ρόλος του περιβόητου

απεσταλμένου, αλλά όλες οι δηλώσεις και οι αναφορές διακατέχονταν από εποικοδομητική ασάφεια. Ουδέποτε εξηγήθηκε με ποιον τρόπο η εμπλοκή αυτή δεν θα υποκαθιστά τον ρόλο των Ηνωμένων Εθνών, ούτε πως η Τουρκία, η οποία απέρριψε την παρουσία της Ε.Ε. στο τραπέζι των συνομιλιών το 2016-2017 θα δεχόταν σήμερα κάτι τέτοιο.

Η εμπλοκή της Ε.Ε. θα είχε νόημα αν ασχολείτο με την ουσία και όχι με τον διορισμό ενός απεσταλμένου τη στιγμή που δεν υπάρχουν καν συνομιλίες. Θα είχε ουσία, αν οι προσπάθειες επικεντρώνονταν στο να αποτελέσει ανάχωμα στα τετελεσμένα που δημιουργούνται στο Βαρώσι. Τα αποτελέσματα της μη λύσης και της διαίωσης του στάτους quo άλλωστε τα βιώνουμε καθημερινά. Και γι' αυτά τα τετελεσμένα η νέα κυβέρνηση θα έπρεπε να είχε συγκεκριμένο πλάνο. Όταν για παράδειγμα προκαλείται σάλο με τα καύσιμα, η λύση δεν θα έπρεπε να είναι η παραβίαση του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής. Όταν αποκάλυπται από τον «Πολίτη» πως η Κυπριακή Δημοκρατία είχε δώσει άδεια σε εταιρείες να χτίζουν στα Κατεχόμενα, η αντίδραση ενός σοβαρού κράτους που δεν περιορίζεται στη συνθηματολογία θα έπρεπε να είναι σαφής και στοχευμένη. Ο χρόνος δυστυχώς λειτουργεί εις βάρος και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο απαιτούνται σοβαρές κινήσεις. Πρώτα προς της Ηνωμένα Έθνη, τα οποία περιέργως υποβαθμίστηκαν από την εξίσωση ανακίνησης των συνομιλιών και στην συνέχεια με τον κύριο σύμμαχό μας, που δεν είναι άλλος από την τ/κ κοινότητα. Οι πολιτικοί δεν είναι προφήτες για να έχουν οράματα. Δεν είναι ούτε έφηβοι για να μας διηγούνται τα όνειρά τους. Οι πολιτικοί εκλέγονται, γιατί έχουν συγκεκριμένους στόχους. Για να μιλούν με ρεαλισμό και να είναι έτοιμοι να λάβουν οδυνηρές αλλά αναγκαίες αποφάσεις. Αν κάτι μάθαμε τις τελευταίες μέρες από όλα όσα συνέβησαν είναι πως η εποχή όπου οι πολίτες έβλεπαν με προσοχή συγκεκριμένους κύκλους να κρατούν το πατριδομέτρο, να τους διαχωρίζουν σε προδότες και πατριώτες, έχει παρέλθει. Ίσως γιατί στην πορεία διαφάνηκε πως κάποιοι εξ αυτών πουλώντας μακροχρόνιο δημοσίως δεν είχαν κανένα πρόβλημα ιδιωτικά να πουλούν και εγγραφή εταιρειών που κτίζουν στα Κατεχόμενα. Προκαλώντας και τη νομολογία τους αλλά και το δημόσιο αίσθημα.

economidou@kathimerini.com.cy

Έγκλημα και ατιμωρησία

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Πολύ πρωί, 6:30 έδειχνε το ρολόι, έφυγε ο Θανάσης από το πατρικό του. Αποβραδīs είχε ετοιμάσει την τσάντα με τα ρούχα που του έπλενε η μάνα του, μαζί με κάποια φαγώσιμα που αγόρασε, για να πάρει μαζί του στο στρατόπεδο. Αυτό έκανε όποτε είχε διανυκτέρευση.

Αυτό έκανε κι εκείνο το βράδυ του Σεπτεμβρίου του 2005. Όταν ξύπνησε το πρωί, έκανε ντους, έστρωσε το κρεβάτι του, έφαγε δημητριακά για πρόγευμα κι ύστερα προγραμματίισε το video για να γράψει μια τηλεοπτική εκπομπή ώστε να τη δει στην επόμενη εβδομάδα του. Δεν θα υπήρχε όμως άλλη εβδομάδα. Η σορός του εντοπίστηκε το απόγευμα της ίδιας μέρας κάτω από μια γέφυρα, όχι μακριά από το σταθμευμένο αυτοκίνητό του.

Η οικογένεια κατάθεσε ότι ο γιος τους υπήρξε θύμα άγριου bullying, αλλά η καταγγελία δεν αξιολογήθηκε ως σοβαρή από την αστυνομία, με αποτέλεσμα ν' αποκλεισθεί η εγκληματική πράξη και ο θάνατος του Θανάση Νικολάου να θεωρηθεί αυτοκτονία. Η θεωρία αυτή επικυρώθηκε και από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού. Η οικογένεια, έχοντας στοιχεία που καταδεικνύουν τη διάπραξη ενός ειδικού εγκλήματος, άσκησε έφεση. Ο τότε γενικός εισαγγελέας όμως αρνήθηκε ν' ανοίξει ξανά την υπόθεση, προσθέτοντας έτσι ένα ακόμα κρίκο σε μια αλυσίδα ενεργειών κραυγαλέας ανεπάρκειας και ασυγκρότητων ευθυνών. Γεγονός που επιβεβαιώθηκε από την απόφαση του ΕΔΑΔ, το οποίο καταδίκασε την Κυπριακή Δημοκρατία για παραβίαση του Άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επικαίροντας αποζημιώσεις υπέρ της οικογένειας του Θανάση. Μια απόφαση κόλαφος, όχι μόνο για την Αστυνομία και τους Ιατροδικαστές, αλλά και για την Γενική Εισαγγελία.

Δεκαοκτώ χρόνια μετά, η απόφαση της Νομικής Υπηρεσίας να μην ασκήσει ποινικές διώξεις προκαλεί βάνουσα το κοινό περί δικαίου αίσθημα. Πρόκειται για μια στενή νομικιστική λογική, η οποία εστιάζει στην αδυναμία να προσαχθούν οι ένοχοι ενώπιον της δικαιοσύνης, προσπερνώντας το έγκλημα της συγκάλυψης και των ερασιτεχνικών χειρισμών στη διερεύνηση από τους υπευθύνους. Ο γενικός εισαγγελέας έχει υποχρέωση, εκ της θέσεώς του, να δώσει τη μάχη απόδοσης της δικαιοσύνης ακόμα κι αν κινδυνεύει να τη χάσει. Έχει υποχρέωση, με το θεσμικό βάρος που διαθέτει, να στείλει το μήνυμα ότι σε μια ευνομούμενη πολιτεία η ατιμωρησία δεν είναι ανεκτή. Αντ' αυτού, κρύφτηκε πίσω από νομικισμούς, φουρντώνοντας το κύμα της οργής, αλλά συνάμα και της συμπάραστασης στην οικογένεια του Θανάση.

Στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης έχουν δημιουργηθεί ομάδες οι οποίες καλούν όσους αισθάνονται απογοητευμένοι από τους έως τώρα χειρισμούς να συγκεντρωθούν έξω από τη Νομική Υπηρεσία την Τετάρτη, 12/7, ώρα 6:30 μ.μ. Στο κείμενο μιας τέτοιας Ομάδας, που υπογράφουν άνθρωποι του πολιτισμού, έβαλα και τη δική μου υπογραφή επειδή αισθάνομαι ότι ο κάθε σκεπτόμενος πολίτης οφείλει να είναι εκεί. Γιατί, όπως γράφει το κείμενο που συντάξε ο λογοτέχνης Κώστας Λεοντίου: «Αν ένας πολίτης αδικείται, αδικείται όλο το έθνος. Η ρήση αυτή του Ρήγα Φεραίου μάς βρίσκει πλήρως σύμφωνους. Εμείς που υπογράφουμε αυτό το κείμενο, πιστεύοντας ότι εκφράζουμε την αγωνία του λαού της Κύπρου, ζητούμε δικαιοσύνη για τον Θανάση Νικολάου».

Δικαιοσύνη. Αυτή η λέξη τα εμπεριέχει όλα. Κι αν ο γενικός εισαγγελέας καμώνεται πως δεν καταλαβαίνει τη διαφορά ανάμεσα στο γράμμα και το πνεύμα του νόμου, όπως εύστοχα έγραφε ο συνάδελφος Ελένη Ξένου σε αυτή τη σελίδα την περασμένη Κυριακή, οι ενεργοί πολίτες πρέπει να του το υπενθυμίσουμε. Αλλά πάλι, αν η δική μας φωνή δεν είναι αρκετά πειστική για να ευαισθητοποιήσει τον κύριο Σαββίδη, ας διαβάσει την επίσημη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δίκαιο και την Κύπρο. Όσα καταγράφονται είναι σημαντικά όχι μόνο για την ποιότητα απόδοσης της δικαιοσύνης (π.χ. αναστολή διώξεων - ανέλεγκτο απόφασεων Γενικού Εισαγγελέα) αλλά κυρίως για την ποιότητα της δημοκρατίας μας.

Αντι επιλόγου, αντιγράφω από το κείμενο διαμαρτυρίας για την εγκληματική υπόθεση με θέμα τον Θανάση Νικολάου: «Ζητούμε απονομή δικαιοσύνης γιατί η καλλιέργεια και ο εθισμός σε μια κουλτούρα ατιμωρησίας με μαθηματική ακρίβεια οδηγεί σε μια παντοδύναμη διαφθορά, στη σήψη και την παρακμή».

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι «Καλές Υπηρεσίες» του Γ.Γ στο Κυπριακό

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Πόσο καλές είναι οι «Καλές Υπηρεσίες» του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, στον οποίο επενδύουμε να διορίσει «απεσταλμένο», με στόχο να ενεργοποιηθούν προσπάθειες για επανέναξη της διαδικασίας στο Κυπριακό; Η έκθεση «Καλών Υπηρεσιών», την οποία συνέταξε ο ειδικός αντιπρόσωπος Κόλιν Σπιοούαρ (3 Ιουλίου 2023) για λογαριασμό του Αντόνιο Γκουτέρες, χαρακτηρίζεται από ένα μεγάλο κενό. Δεν λέει λέξη για την εμμονή της τουρκικής πλευράς να αξιώνει αναγνώριση «κυριαρχικής ιδιότητας», ως προϋπόθεση επανέναξης συνομιλιών, για επίλυση του Κυπριακού. Κι αυτό, παρά το γεγονός ότι συστατά παραβίαση του «συμφωνημένου πλαισίου», ως επίσης και των όρων εντολής του ίδιου του γενικού γραμματέα, όπως αυτοί –οι όροι εντολής– απορρέουν από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, για το Κυπριακό. Την ίδια ώρα, ο συντάκτης και κυρίως ο γενικός γραμματέας που υπογράφει την

έκθεση για τις «Καλές του Υπηρεσίες», υποστηρίζουν ότι «[...] το χάσμα μεταξύ των κοινοτήτων συνεχίζει να διευρύνεται, χωρίς όμως να εξηγούν ποιος ευθύνεται για τη διευρυνση του χάσματος. Ποιος έχει απομακρυνθεί τόσο από το «συμφωνημένο πλαίσιο», ώστε να συντείνει στη διευρυνση του χάσματος; Μήπως είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης; Που δηλώνει έτοιμος να συζητήσει με βάση το πλαίσιο του Γενικού Γραμματέα Γκουτέρες (διεκδικώντας αλλαγές); Ή μήπως είναι η τουρκική πλευρά που έχει αλλάξει τα φώτα του πλαισίου Γκουτέρες, υποβάλλοντας γραπτή πρόταση για λύση δύο χωριστών κρατών και εμμένοντας σε αναγνώριση «κυριαρχικής ιδιότητας», ως προϋπόθεση για να καθίσει σε συνομιλίες; Η απάντηση είναι τουλάχιστον προφανής.

Μήπως όμως ευθύνες έχει και ο ίδιος ο γενικός γραμματέας, ο οποίος δεν παίρνει θέση, γύρω από το χάσμα που έχει δημιουργηθεί; Και μήπως αυτή του η πολιτική συμπεριφορά, δεν συστατά άσκηση «Καλών

Υπηρεσιών»; Την στιγμή μάλιστα που παρακολουθεί αμέτοχος την τουρκική πλευρά να αποστασιοποιείται από το «συμφωνημένο πλαίσιο» λύσης, βάζοντας στο τραπέζι θέμα μόνιμης διαιρέσης της Κύπρου, ενώ τα ψηφίσματα του Σ.Α. είναι κάθεται αντίθετα σε κάθε προσπάθεια απόσχισης.

Το πλέον παράδοξο στοιχείο της έκθεσης «Καλών Υπηρεσιών» του γ.γ. ΟΗΕ, είναι ο συνδυασμός της παραγράφου 35, για το χάσμα που επικρατεί μεταξύ των δύο πλευρών και της παραγράφου 36 στο πλαίσιο της οποίας ο κ. Γκουτέρες αναφέρει: «Ενθαρρύνω τους δύο ηγέτες να είναι προορατικοί στην αναζήτηση αμοιβαία αποδεκτών τρόπων διαλόγου στο επίπεδο τους, καθώς πιστεύω ότι αυτό παραμένει ζωτικής σημασίας για την εξεύρεση μιας αμοιβαία αποδεκτής οδού προς τα εμπρός». Πώς όμως οι δύο ηγέτες «θα αναζητήσουν αμοιβαία αποδεκτούς τρόπους διαλόγου», όταν ο ένας κοιτάζει στην ανατολή και ο άλλος στη δύση; Και όταν ο «έντιμος μεσολαβητής», δηλαδή τα Ηνωμένα Έθνη δεν καλούν

αυτών που αλληθωρίζει και θέλει λύση εκτός του συμφωνημένου πλαισίου και εκτός ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας να τερματίσει κάθε σκέψη για λύση δύο κρατών;

Η πραγματικότητα είναι ότι ο κ. Γκουτέρες έχει συμβάλει στο «χάσμα» που ο ίδιος παρατηρεί ότι δημιουργήθηκε, στο πλαίσιο των «Καλών του Υπηρεσιών». Διότι ο ίδιος ο γενικός γραμματέας είναι αυτός που νομιμοποίησε την πρόταση της τουρκικής πλευράς για λύση δύο κρατών. Αντί να την επιστρέψει ως απαράδεκτη, προτάσσοντας τους όρους εντολής και τα σχετικά ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ, την παρέλαβε, προσδίδοντας της επίσημη υπόσταση. Άλλωστε, μια πρόταση δεν προσλαμβάνει επίσημη υπόσταση με τη συγγραφή της, παρά μόνον με την παραλαβή από κάποια επίσημη αρχή, όπως ο γενικός γραμματέας του Διεθνούς Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Αν λοιπόν ο γενικός γραμματέας επιθυμεί να λειτουργεί στη βάση των «Καλών Υπηρεσιών» του, θα πρέπει και να πάρει θέση

και να διασφαλίσει ότι το «συμφωνημένο πλαίσιο» και οι όροι εντολής του θα αποτελούν πυξίδα για όλους, περιλαμβανομένου του ίδιου και του ειδικού του αντιπροσώπου. Διαφορετικά, όντως, το χάσμα θα διευρύνεται. Και οι «Καλές του Υπηρεσίες» θα τίθενται εν αμφιβόλω.

Σημείωση: Θα ήταν επίσης μια «καλή υπηρεσία» εκ μέρους των Η.Ε., εάν αναγνώριζαν λάθος χειρισμό, αν μη τι άλλο, στο ζήτημα του «γνησίου Τσεϊνγκάγια». Ένας χειρισμός που είχε ως συνέπεια, να εκκωπηθεί καθ' υπέρβαση εξουσίας, έδαφος της νεκρής ζωής στο ψευδοκράτος, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αντί αυτού, η έκθεση ανανέωση της ηπείρας ΟΥΝ-ΦΙΚΥΠ, αναφέρεται σε εντάσεις και αντιδράσεις, που «προκαλούν αρνητική ρητορική στα ΜΜΕ». Αυτό είναι το πρόβλημα; Η η εκχώρηση εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας στο κατοκικό ψευδοκράτος;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το κοινό δίλημμα Μακαρίου και Ζελένσκι

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Πώς και πότε θα λήξει ο πόλεμος στην Ουκρανία; Για το πώς υπάρχει μια σχετική ομοφωνία των δυτικών πολιτικών και αναλυτών. Η Ουκρανία είτε θα ενταχθεί στο ΝΑΤΟ είτε θα εξασφαλίσει μια ρητή δέσμευσή του ότι η Συμμαχία θα προστατεύσει από εδώ και πέρα τα σύνορά της. Ταυτόχρονα ενδέχεται να γίνει δεκτή στην Ε.Ε., ενώ θα διατεθούν τεράστια κεφάλαια για την ανοικοδόμησή της, ενδεχομένως και από τη ρευστοποίηση των «παγωμένων» ρωσικών περιουσιακών στοιχείων. Σαν αντίλλαγμα το Κίεβο θα πρέπει να αποδεχθεί την οριστική και τελεσίδικη απώλεια κυριαρχίας στην Κριμαία και σε ορισμένες άλλες περιοχές.

Η φόρμουλα ακούγεται ρεαλιστική, αλλά πολιτικά είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί. Η ηγεσία της Δύσης θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι κέρδιζε «στα σημεία». Απέτρεψε την κατάληψη του Κιέβου, ανέδειξε τις τεράστιες αδυναμίες της ρωσικής στρατιωτικής μηχανής και έδειξε ότι μπορεί να συσπειρωθεί στα δύσκολα.

Μπορεί όμως ο Ζελένσκι να αποδεχθεί μια τέτοια λύση; Πολύ πολύ δύσκολα. Προφανώς είναι ο μόνος Ουκρανός που θα μπορούσε να βάλει την υπογραφή του σε μια συμβιβαστική συμφωνία. Απέδειξε ότι είναι ένας ηγέτης που αντέχει στα δύσκολα και κινητοποίησε την παγκόσμια κοινότητα με έναν μοναδικό τρόπο. Θα είναι πολύ δύσκολο, αλλά όχι αδιανόητο, να τον κατηγορήσει κανείς για προδοσία ή λιποψυχία.

Από την άλλη, δεν είναι εύκολο για κανέναν ηγέτη, αλλά και απλό πολίτη, να αποδεχθεί το τελεσίδικό της απώλειας κυριαρχίας

σε ένα κομμάτι της πατρίδας του. Ειδικά έπειτα από σκληρές μάχες, χιλιάδες θανάτους, ακρωτηριασμούς, καταστροφές. Αυτός ο πόλεμος δεν θα τελειώσει όμως με έναν ουκρανικό θρίαμβο και την ανακατάληψη όλων των χαμένων ουκρανικών εδαφών. Κανένας ψυχραιμώς αναλυτής δεν προβλέπει κάτι τέτοιο. Το πιθανότερο είναι ένα αδιέξοδο, ένα τέλμα που θα διαρκέσει πολύ καιρό ακόμη.

Κάποια στιγμή, ο Ζελένσκι θα μπει σε μια θέση που δεν θα ζήλευε κανείς μας.

Μου φέρνει στο μυαλό έναν ιστορικό διάλογο που είχε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με τον Κίσιγκερ μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών του πρότεινε να δεχθεί μια συμβιβαστική λύση, σύμφωνα με την οποία οι Τούρκοι θα μείωναν το έδαφος που κατείχαν από 36% σε κάτι λιγότερο από 28%. Ο Μακάριος αντέστρεψε το ερώτημα: «Πέστε ότι η Τουρκία συμφωνεί να μειώσει το ποσοστό της στο 28%. Το ερώτημα, λοιπόν, είναι τι είναι καλύτερο για εμάς. Να νομιμοποιήσουμε μια de facto κατάσταση ή όχι;». Ο Κίσιγκερ απέφυγε να απαντήσει και ο Αρχιεπίσκοπος απέρριψε τελικά τον συμβιβασμό με το επιχείρημα ότι «υπάρχουν ελπίδες ότι μια μέρα, έπειτα από πολλά χρόνια, θα καταλήξουμε σε μια συμφωνία που θα είναι καλύτερη για την Κύπρο». Η συζήτηση συνεχίστηκε και ο γκουρού της ρεαλιστικής σχολιάσε: «Υπάρχουν πολλοί ήρωες που δεν ξέρουν πώς να πάρουν πίσω 1% του εδάφους τους». Τις μέρες αυτές, μπορώ να φανταστώ τον Ζελένσκι να βρίσκειται μπροστά σε ανάλογα διλήμματα. Πιθανώς ακόμη και να ρωτάει τον Κίσιγκερ τι θα έκανε στη θέση του...

Η λαγνεία του Κέντρου

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ

Η εντυπωσιακή νίκη στις τελευταίες εκλογές του κ. Κυριάκου Μητσοτάκη –κεντρώου και φιλελεύθερου πολιτικού– έχει αντιμετωπισθεί από πολιτικούς, σχολιαστές και αναλυτές ως ένδειξη ωριμάνσεως του εκλογικού σώματος της Ελλάδας. Αλλά και ως σάρωση των παλαιών διαχωριστικών γραμμών μεταξύ Δεξιάς, κεντρώων ή σοσιαλδημοκρατών. Ως ένα βήμα αποφασιστικό πολιτικού μετασχηματισμού της κοινωνίας προς τα ευρωπαϊκά ισχύοντα. Ίσως πράγματι να συμβαίνει αυτό.

Δεν είναι τυχαίο ασφαλώς πως κατά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων, το απόγευμα της Πέμπτης, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης έκρινε σκόπιμο να αναφερθεί στους «τρεις μεγάλους σταθμούς που σφράγισαν την πρόοδο της χώρας μας τα τελευταία εκατό χρόνια».

Πρώτος σταθμός βεβαίως κατά τον κ. Μητσοτάκη είναι ο «αστικός εκσυγχρονισμός του Ελευθερίου Βενιζέλου». Λησμόνησε, ωστόσο, ο πρωθυπουργός, ως ήταν φυσικό και αναμενόμενο, τον Δικασμό που δημιούργησε ο μακρινότατος εκείνος συγγενής του, που η εθνικιστική του μεγαλομανία οδήγησε στη Μικρασιατική Καταστροφή.

Δεύτερος σταθμός ήταν ο ανορθωτικός εκσυγχρονισμός των δεκαετιών '50 και '60 των κυβερνήσεων τεχνικής ωμορφιάς –Δαϊκών και Φιλελευθέρων– των πρωθυπουργών Αλ. Παπάγου και Κων. Καραμανλή, που επιστεύχθη από επίμονη προσπάθεια των ΗΠΑ. Λησμόνησε και πάλι ο κ. Μητσοτάκης ότι η «συγκώνευση» εκείνη είχε ως συνέπεια την ανάδειξη της ΕΔΑ σε αξιωματική αντιπολίτευση το 1958, με ποσοστό 24,42%. Η νεκρανάσταση του φιλελεύθερου Κέντρου κατέστη τότε επιτακτική και το άστρο του Καραμανλή όδευε πλέον προς τη δύ-

ση του. Τρίτος και τελευταίος σταθμός ήταν μια μόνιμη επωδός. «Ο πολιτικός εκσυγχρονισμός της Μεταπολιτεύσεως, εξέλιξη που χάρη στον ιδρυτή μας Κωνσταντίνο Καραμανλή στερέωσε τη Δημοκρατία», είπε ο κ. Μητσοτάκης.

Και πάλι λησμόνησε ο πρωθυπουργός ότι, έπειτα από σαράντα χρόνια, το θαυμαστό εκείνο σύστημα πολιτικής διακυβερνήσεως της χώρας κατέρρευσε, η Ελλάδα χρεοκόπησε και ανεδείχθη πρωθυπουργός το 2015 ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας. Όμως η Αριστερά –μαρξιστικής ή λενινιστικής αρετηρίας– δεν είχε θέση στον πολιτικό αλγόριθμο που χρησιμοποιεί ο κ. Μητσοτάκης.

Είναι ομολογουμένως ωραίο και περιεκτικό το σχήμα που περιέγραψε ο πρωθυπουργός την Πέμπτη. Το γοητευτικό με τις ιστορικές αναφορές στο παρελθόν είναι ότι επιδέχονται ερμηνείες επιλεκτικές, εάν παραλείψει φυσικά κανείς κάποια εννοητικά στοιχεία. Αρκεί το όλο σχήμα να δημιουργεί ανθεκτικό υπόβαθρο που θα στηρίξει τον νέο, «τέταρτο σταθμό» ή, όπως τον ονόμασε ο κ. Μητσοτάκης, τον «ευρωπαϊκό εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής πατρίδας μας». Εκεί κανείς την αίσθηση ότι στη λεγομένη πλιν όμως άμορφη ιδεολογικής ελληνική Κεντροδεξιά κυριαρχεί κλίμα λαγνείας του Κέντρου και του φιλελευθερισμού εις βάρος της παραδοσιακής Δεξιάς.

Στην Ιταλία, ωστόσο, η πρωθυπουργός Τζόρτζια Μελόνι μιλάει για την ανάγκη συνάψεως μιας συμφωνίας της Κεντροδεξιάς με στόχο να αποκλειστούν οι σοσιαλιστές – οι δύο πυλώνες δηλαδή επί των οποίων διαμορφώθηκε πολιτικός η Ενωμένη Ευρώπη.

Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι μάλλον ποικίλης ιδιοσυγκρασίας, που πίσω από τα ενθαρρυντικά χαμόγελα των Βρυξελλών «βλέπουν το ενδεχόμενο, την άβυσσο που έρχεται». Όμως αυτοί ζουν σε ένα δικό τους σύμπαν.

Μετά θάνατον τεκνοποιία – και όμως συμβαίνει

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Το όνομά του ήταν Ντίλαν Λάιους και εργαζόταν ως τηλεοπτικός παρουσιαστής στην Αμερική. Ο ξαφνικός θάνατός του, από δυστύχημα, βύθισε τη μητρού του σε πένθος. Ηθελαν πολύ να κάνουν μαζί παιδιά. Ωστόσο, σύμφωνα με το περιοδικό Wired και την αρθρογράφο-συγγραφέα Κατρίνα Μόρτον, η γυναίκα είχε, μέσα στον θρήνο της, μια ιδέα: ήταν δυνατόν να πάρουν σπέρμα από το νεκρό αρραβωνιαστικό της και να αποκτήσει το παιδί του με τεχνητή γονιμοποίηση; Απευθύνθηκε σε ουρολόγο και η απάντηση ήταν καταφατική. Δεν είναι η μοναδική γυναίκα που επέλεξε αυτή την ανορθώδη οδό τεκνοποιίας. Η πρώτη σχετικά περίπτωση πιάει πολύ πίσω, μέχρι το 1980, αφού, σύμφωνα με έρευνες, το σπέρμα παραμένει ενεργό έως και 106 ώρες (περισσότερο από τέσσερις ημέρες) μετά τον θάνατο ενός άνδρα.

Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, αμέσως γείρονται ηθικά ζητήματα. Στις ΗΠΑ, το πλαίσιο είναι σαφές: εφόσον ο άνθρωπος που πέθανε

είχε, ενόσω ζούσε, εκφραστεί θετικά απέναντι σε μια τέτοια διαδικασία, δεν τίθεται κανένα ζήτημα. Φυσικά, αυτό είναι και θέμα συγκυρίας: μια δυναμικά θανατηφόρος νόσος να ωθήσει ένα ζευγάρι να υπογράψει εγκαίρως τη συμφωνία τους απέναντι σε μια τέτοια –μετά θάνατον, όσον αφορά τον άνδρα– ιατρική διαδικασία. Αλλά είναι πάντοτε τόσο ξεκάθαρο ότι μια τέτοια απόφαση ζωής ήταν όντως συναινετική; Και νηφάλια, μέσα σε μια τόσο πιεστική, χρονικά και συναισθηματικά, εξοντωτική συνθήκη; Ας μη σπεύσουμε σε εύκολες και αφοριστικές απαντήσεις. Το συγκεκριμένο είναι από τα λεπτά ζητήματα τεχνολογίας/ επιστήμης και ηθικής, όπως, π.χ., η ευθανασία. Η έννοια του σεβασμού απέναντι στον νεκρό είναι πανάρχαια και, κυρίως, αποτελεί ισχυρή και βαθιά συλλογική πολιτισμική και ανθρωπολογική εγγραφή.

Ακόμα παραπέρα: Η σκύλευση του νεκρού, από τα μυθικά ομηρικά έπη έως τη σύγχρονη ιστορία, ή ο άταφος νεκρός, από την αρχαία

τραγωδία και πάλι, έως τους μαζικούς, ανώνυμους τάφους των θυμάτων των γενοκτονιών και των εθνοκαθάρσεων, όλα αυτά είναι λεπτά και δύσκολα ζητήματα μέσω των οποίων ερχόμαστε όλοι αντιμέτωποι με μακράιωνα συλλογικά σύνδρομα και πιστεύω.

Με την ίδια μας τη θνητότητα, στην ουσία. Είναι βαθιά ανθρώπινο και τρυφερό ένα νέο ζευγάρι που ονειρεύεται μια κοινή, μακρά ζωή με παιδιά, και πέφτει πάνω σε μια τόσο μεγάλη κακοτυχία, όπως ο ξαφνικός θάνατος, να έχει το δικαίωμα, εφόσον η επιστήμη και η τεχνολογία παρέχουν τον τρόπο, σε μια τέτοια επιλογή; Ή πρόκειται για τερατώδη;

Οι άνθρωποι κάνουν παιδιά για πολλούς λόγους, συχνά χωρίς να το έχουν καλοσκεφτεί. Συχνά χωρίς να το θέλουν στ' αλήθεια επίσης. Ένας, πάντως, από τους λόγους που επιθυμούν να γίνουν γονείς, είναι για να εξασφαλίσουν ένα είδος –ή έστω επίφαση– συνέχειας. Πόσο μάλλον ένας άνθρωπος που γνωρίζει ότι σύντομα θα φύγει από τη

ζωή. Μπορεί αυτός ο λόγος να είναι μεταδοτικός, εγωκεντρικός ακόμη, αλλά τα ανθρώπινα έχουν άφθονη μεταδοξία και εγωκεντρισμό μέσα τους. Ας μη βιαστούμε να κρίνουμε.

Επειτα είναι και το ζήτημα του ανθρώπου που μένει πίσω. Της γυναίκας, εν προκειμένω, που ονειρεύεται με έναν συγκεκριμένο άνδρα να κάνει παιδιά. Οχι για να ζορκίσει το πένθος (το πένθος δεν ζορκίζεται, ότι κι αν κάνουμε), αλλά για να προσδώσει ένα στοιχείο ροής σε μια κοινή ζωή που διακόπηκε βίαια και πρόωρα από την τυφλή φύση.

Οι άνθρωποι θέλουμε να ζήσουμε. Θέλουμε να μας θυμούνται. Ή, αλλιώς, δεν θέλουμε να ξεχαστούμε. Συχνά λέμε ότι ο άνθρωπος παύει πραγματικά να πεθαίνει όταν κανείς δεν τον θυμάται. Όπως το είχε πει σε ένα στίχο του ο Νίκος Καρούζος: «Αμα πεθαίνεις/ έως πού πεθαίνεις;».

• Ο Τάκης Θεοδωρόπουλος απουσιάζει σε άδεια.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΗ. imakris@kathimerini.gr

Βόσπορος, Θάλασσα του Μαρμαρά και Δαρδανέλλια

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Το 1988, ΝΑΤΟ και Σύμφωνο της Βαρσοβίας ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις με σκοπό να ανταλλάξουν πληροφορίες για τη δομή των στρατιωτικών τους δυνάμεων. Η Τουρκία, επειδή συνόρευε με Συρία, Ιράκ και Ιράν (που δεν συμμετείχαν στα δύο αμυντικά σύμφωνα) εζήτησε τις αναλυτικές πληροφορίες της. Η Ελλάδα αντέδρασε όταν πληροφορήθηκε ότι στην περιοχή εξαιρέσεις ήταν και η Μερσίνα στη νότια Τουρκία. Το λιμάνι της χρησιμοποιήθηκε κατά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Το θέμα είχε κυρίως πολιτικό συμβολισμό δεδομένου ότι σε κοντινή απόσταση βρίσκεται το λιμάνι της Αλεξανδρέττας, που ούτως ή άλλως είχε εξαιρεθεί. Τελικά, η λύση βρέθηκε με την υιοθέτηση ενός ασφαλούς κειμένου που δεν προσδιόριζε εάν στην περιοχή εφαρμογής της συνθήκης περιλαμβάνονταν και η Μερσίνα. Στον ημεπίσμο αμερικανικό χώρο που κυκλοφόρησε, οι ΗΠΑ τοποθέτησαν ακριβώς πάνω στην επίμαχη περιοχή με τη Μερσίνα ένα ερμηνευτικό σκόλο που δεν επέτρεπε να διαπιστωθεί σε ποιο ακριβώς σημείο κατέληγε το όριο στη θάλασσα και εάν τελικώς περιελάμβανε το λιμάνι.

Πρόκειται για μια από τις πολλές ιστορίες που διαδραματίζονται εδώ και χρόνια στους διαδρόμους του ΝΑΤΟ μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας. Δεν αλλάζουν ριζικά τα δεδομένα ούτε συνιστούν στρα-

τηγική νίκη αλλά είναι τμήμα του καθημερινού σιωπηλού πολέμου μεταξύ των δύο κρατών που διεξάγεται σε κάθε επίπεδο. Το ΝΑΤΟ και οι ΗΠΑ παρεμβαίνουν συνήθως πυροσβεστικά. Το τρέχον αντικείμενο διαμάχης Ελλάδας - Τουρκίας είναι οι νέοι επικερσιακοί χάρτες που ετοιμάζονται από το ΝΑΤΟ μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Η Τουρκία –μεταξύ άλλων– επιδιώκει να αλλάξει το όνομα

Η Ελλάδα έχει κάθε λόγο να είναι υπέρ της μεγαλύτερης δυνατής ελευθερίας στον διάπλου των Στενών ως ενιαίου συνόλου, όπως αναφέρονται στη Συνθήκη του Μοντρέ.

του χρησιμοποιεί η Συνθήκη του Μοντρέ (1936) για τα Δαρδανέλλια, τη Θάλασσα του Μαρμαρά και τον Βόσπορο και να τα ονομάσει συλλήβδην «τουρκικά στενά» [Turkish straits]. Παράλληλα, μετονομάζει τα Δαρδανέλλια σε «στενά του Τσανάκαλε» και τον Βόσπορο σε «στενά της Ισταμπούλ». Οι λόγοι που η Τουρκία επιδιώκει κάτι τέτοιο μπορεί να είναι συμβολικοί αλλά και ουσιαστικοί.

Κατ' αρχάς εδώ και καιρό ο Ερν-

τογάν επιχειρεί ένα rebranding. Επί παραδείγματι, τον Δεκέμβριο του 2021 ζήτησε από τον ΟΗΕ να αποκαλεί τη χώρα του «Τουρκιγιέ» [Turkiye]. Πρόκειται για το όνομα που χρησιμοποιούν οι ίδιοι οι Τούρκοι στη γλώσσα τους. Ο Ερντογάν ισχυρίστηκε ότι με τον όρο «Τουρκιγιέ» εκφράζονται καλύτερα ο πολιτισμός και οι αξίες του τουρκικού έθνους. Κυρίως όμως φαίνεται ότι αποφεύγεται η σύγκυση του ονόματος της χώρας του με την ομόσημη, στα αγγλικά, λέξη για τη γαλοπούλα. Ένας δεύτερος λόγος για τη μετονομασία των Στενών φαίνεται ότι είναι η διαρκής προσπάθεια αφέλησης των γεωγραφικών ονομάτων της Τουρκίας. Ο Βόσπορος (bosus-poros) είναι ελληνική λέξη που παραπέμπει στο μυθολογικό πέρασμα (πόρο) του βοός, της Ιούς δηλαδή που είχε μεταμορφωθεί σε αγελάδα και περιπλανιόταν κυνηγημένη από την Ηρα. Αντιστοίχως, τα Δαρδανέλλια (γνωστά και ως Ελλησπόντος) πήραν αυτό το όνομα από την αρχαία πόλη Δάρδανο που ήταν χτισμένη εκεί όπου είναι σήμερα το Τσανάκαλε.

Ένας τρίτος πιο σοβαρός λόγος, που ξεπερνά το επίπεδο των συμβολισμών, είναι η διάσπαση του ενιαίου χαρακτήρα των Στενών. Στη Συνθήκη του Μοντρέ (1936) τα Δαρδανέλλια, η Θάλασσα του Μαρμαρά και ο Βόσπορος αναφέρονται ως ένα και ενιαίο στενό που συνδέει δύο ανοικτές θάλασσες (Αιγαίο και Εύξεινο Πόντο). Η Τουρ-

κία είναι υποχρεωμένη να σέβεται απολύτως τον διάπλου των πλοίων σε όλη την απόσταση των 160 ν. μιλίων από την είσοδο των Δαρδανελίων μέχρι την έξοδο του Βοσπόρου. Η μετονομασία μόνον του Βοσπόρου (μήκος 19 ν. μίλια) και των Δαρδανελίων (μήκος 38 ν. μίλια) και όχι και της Θάλασσας του Μαρμαρά (γνωστής και ως Προποντιδίας) προκαλεί την εντύπωση δημιουργίας δύο διεθνών στενών που συνδέουν μια ανοικτή θάλασσα με μια εσωτερική θάλασσα, με την πάλαιον ονομασία του Μαρμαρά. Σε μια τέτοια περίπτωση η Τουρκία θα μπορεί στη Θάλασσα του Μαρμαρά να ασκεί απόλυτο έλεγχο των πλοίων. Όλα αυτά συνδέονται με την πάγια τουρκική θέση ότι πρέπει να ξανασυζητηθεί το καθεστώς του διαπλου των Στενών και να εφαρμοστούν ειδικοί κανόνες ειδικώς για τον Βόσπορο.

Η συμβιβαστική πρόταση των ΗΠΑ να χρησιμοποιούνται διπλές ονομασίες θεωρητικώς μπορεί να δημιουργήσει ανησυχτικό προηγούμενο. Η Συνθήκη του Μοντρέ έχει λύσει το θέμα των ονομασιών. Ως κατευθυντήρια γραμμή πάντως, η Ελλάδα έχει κάθε λόγο να είναι υπέρ της μεγαλύτερης δυνατής ελευθερίας στον διάπλου των Στενών ως ενιαίου συνόλου.

Ο κ. Αγγελος Μ. Συρίγος είναι αν. καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, βουλευτής της Ν.Δ. στην Α' Αθηνών.

Αιχμάλωτοι του φανταστικού μας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ηδη από τις αρχές του '90, ο Γάλλος γεωγράφος και διπλωμάτης Michel Foucher όριζε πως τα σύνορα, σε μια πιο μοντέρνα εκδοχή του όρου τους, αποτελούν «στοιχειώδεις διαρθρώσεις του χώρου που έχουν ευθύγραμμη μορφή και λειτουργούν ως σημεία αναφοράς για την γεωπολιτική ασυνέχεια και οριοθέτηση σε τρία επίπεδα: του πραγματικού, του συμβολικού και του φανταστικού». Στην Κύπρο η συζήτηση για το Κυπριακό, τουλάχιστον σε φανταστικό επίπεδο, είναι μια συζήτηση για τα σύνορα. Εξού και το γνωστό, μετά την εθνική καταστροφή του 1974, «τα σύνορά μας είναι στην Κερύνεια», που εξ ορισμού δεν ισχύει, μιας και η Κερύνεια τελεί υπό de facto στρατιωτική κατοχή. Στο συμβολικό επίπεδο, που μετά το '63-64 έγινε ρεαλιστικό, ξανά το 1974, τα σύνορα στην Κύπρο ορίστηκαν από το μέτωπο, με την αυστηρή έννοια του στρατιωτικού όρου. Το μέτωπο του '63-64 χάραξε την «πράσινη γραμμή» και η έκβαση του πολέμου τον Ιούλιο του 1974 γέννησε έναν αμιγώς γεωστρατηγικό χώρο. Ένα ανάχωμα. Μια γραμμή κατάπαυσης πυρός (ΓΚΠ). Με φυλάκια στα οποία όλοι υπηρετήσαμε και θα κληθούμε ως έφεδροι να κρατήσουμε αν συμβεί κάτι.

Φυσικά, η Κύπρος που, με βεσφαλικούς όρους, συνέχισε και συνεχίζει να υφίσταται το 2004 εισήλθε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως ισότιμο κράτος-μέλος με έναν συμπληρωματικό αστερίσκο ωστόσο σε σχέση με το καθεστώς που διέπει την πράσινη γραμμή. Τόσο η Γεωγραφία όσο και η κοινωνική επιστήμη και δη οι Πολιτικές Επιστήμες και οι Διεθνείς Σχέσεις όταν έχουν να κάνουν με... μέτωπα και σύνορα γεννούν τρεις κυρίαρχες τάσεις ή, ακριβέστερα, φαινόμενα σε σχέση με τον χώρο: Δημιουργούν εμπόδια, δηλαδή ορίζουν τον διαχωρισμό. Μια συνθήκη που τη ζούμε κατά μήκος της (νήσου) Κύπρου από το 1963-1964 και, σε πλήρη ισχύ, μετά το 1974. Δημιουργούν διαπαφή και αλληλεπίδραση, γιατί ένα μέτωπο ανοίγει και κλείνει αναλόγως. Στην Κύπρο μετά το 2004 το μέτωπο άνοιξε φέρνοντας διαμέσους των οδοφραγμάτων σε επαφή τις δύο κοινότητες αλλά και εκάστη κοινότητα με το υπόλοιπο της πατρίδας της και, τέλος, δημιουργούν φαινόμενα αμιγώς εδαφικά. Δηλαδή ζώνες που οριοθετούνται με συγκεκριμένες ταυτότητες. Αυτό που οι Αγγλοσάξονες όρισαν ως μεθορίου (frontiers), που στην Κύπρο δεν το βιώνουμε ακριβώς λόγω μεγέθους και νησιωτικού ανάγλυφου αλλά που μέρος της κάθε κοινότητας το αισθάνεται ταυτιστικά. Εξού κι αν ταξιδέψει κάποιος σε ένα χωριό εγγύς της νεκρής ζώνης, ακόμη κι αν αυτό θέλει ένα δεκάλεπτο με αμάξι από το κέντρο της Λευκωσίας, θα δει την ταμπέλα «η ακριτική κοινότητα τάδε σας καλωσορίζει».

Αυτές οι σύνθετες φιλοσοφικά αλλά απλές ως προς την κατανόηση έννοιες που εκκινούν από την κατανόηση της Γεωγραφίας, του τερν (ως πεδίου κι όχι θεωρητικά) αλλά και από την κοινωνική μηχανική στην Κύπρο δεν απασχόλησαν ποτέ τη δημόσια συζήτηση περί βενζίνης στα Κατεχόμενα, ανοικτών και κλειστών οδοφραγμάτων, ή ακόμη σοβαρότερα της συνοριοποίησης της νεκρής ζώνης απέναντι σε μια μεγαλύτερη πληθυσμιακά και σε στρατιωτική ισχύ Τουρκία ή απέναντι σε μια πρόκληση όπως το προσφυγικό ή η παράτυπη μετανάστευση. Και δεν απασχόλησαν και το τεχνοκρατικό συγκείμενο της ευρωπαϊκής πλέον Κύπρου, εδώ και μια εικοσαετία όσο κι αν αναζητούμε Ευρωπαϊκό διαμεσολαβητή επιπέδου... Μέρκελ για το Κυπριακό. Κοινώς δεν απασχόλησαν, ποτέ, τη συζήτηση για το Κυπριακό και τις συνομιλίες.

Τα επόμενα χρόνια ανεξαρτήτως του τι προτάσει η ρομαντική μας προσήλωση στο φανταστικό, η γεωπολιτική ασυνέχεια θα οριοθετηθεί με ρεαλιστικούς όρους ως προς τι θα συμβαίνει κατά μήκος της πράσινης γραμμής. Καιρός να αρχίσουμε να το συνειδητοποιούμε.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Η ατμόσφαιρα στην κοινότητα Λα Γκρέσια της Νικαράγουας είναι καλυμμένη με ηφαιστειακή τέφρα και με έντονη την οσμή θείου, μετά την έκρηξη του ηφαιστείου San Cristobal, το υψηλότερο στη Νικαράγουα, στις 5 Ιουλίου, στην Chinandega.

Έντεκα εντολές με... αποζημιώσεις!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η μεγάλη είδηση: «Αποζημίωση ύψους 345.000 ευρώ σε Τ/κ αμερικανικής καταγωγής θα καταβάλει η Κυπριακή Δημοκρατία, ενώ θα του επιστρέψει και την περιουσία του στη Λεμεσό, η οποία αξιοποιείτο παράτυπα. Συγκεκριμένα, ο Τ/κ Orhan Hussein Dervish κέρδισε την εκδίκαση της αγωγής εναντίον του γενικού εισαγγελέα και υπουργού Εσωτερικών ως Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών. Η αγωγή αφορούσε τη διαχείριση της ακίνητης περιουσίας του Τ/κ από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών».

Το περιουσιακό είναι κατ' εξοχήν πολιτικό ζήτημα, αν δεν ληφθεί η αναγκαία απόφαση στο πιο υψηλό επίπεδο, όλα θα σέρνονται στον χρόνο μέχρι που θα το (δια)λύσει ο χρόνος και η κάθε επόμενη ήττα του κ. Κηδεμόνα. Το περιουσιακό ρυθμίστηκε εν πολλοίς στο Κραν Μοντάνα, όπως ανέφερε ο γ.γ. και ενήμερος σε Τ.Α. του ΟΗΕ επ' αυτού στις 28/9/17: «Όσον αφορά το περιουσιακό, οι πλευρές συμφώνησαν κατ' αρχήν σε δύο ξεχωριστά καθεστώτα ιδιοκτησίας, ενώ απέμειναν κάποιες λεπτομέρειες». Κανένας με ευθύνη στα πράγματα δεν διέψευσε οτιδήποτε από όσα ανέφερε τότε ο γ.γ. Αίφνης, έξι χρόνια μετά, ο ΠΓΔ ανοίγει ξανά το θέμα στη δημοσιογραφική διάσκεψη για τις 100 ημέρες της θητείας του (20/6) απορριπτοντας τη θέση Γκουτέρες.

Καθώς η ΚΔ θα πληρώνει την από €345.000 αποζημίωση στον Orhan Dervish, θα έχουμε ακόμα μια απόδειξη ανάμεσα στις δεκάδες άλλες, ότι το άλλο το Κυπριακό περπατά, αλλάζει μορφή (Παράλια Βαρωσίου), αλλάζει περιεχόμενα (Τρίκωμο), παίρνει στα δι-

καστήρια τον Γ.Ε., τον ΥΠΕΣ και τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών (Orhan Dervish), ταξιδεύει τους επιβάτες κρουαζιέρας σε διπλή κατεύθυνση (Λεμεσό-Σαλαμίνα). Επίσης, «δεν ξεχνά» πως η φθνήτερη βενζίνη κινεί την οικονομία!

Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ένα ακόμα προειδοποιητικό σήμα ότι στραβά αρμενίζουμε –γάλι-άλι έχουμε ξεπεράσει και αυτό ακόμα το «όραμα» Ντενκτάς. Καθώς ο φερόλογοι πολίτες θα πληρώνει την αποζημίωση, είναι χρήσιμο ο ίδιος πολίτης να θέσει ερωτήματα σε όλους εκείνους που του υποσχέθηκαν τα πολύ καλύτερα –αλλά μόνο τα χειρότερα έρχονται! Ο πολίτης πληρώνει κάθε φορά και περισσότερα, όσο κοροϊδεύουμε εαυτούς και αλλήλους, όσο αναβάλλουμε τις λύσεις, παίζοντας παιχνίδια με τον (ανεξέλεγκτο) χρόνο.

Μέσα στην συγκυρία της αποζημίωσης, ήρθε και η Έκθεση του γ.γ. προς τα μέλη του Σ.Α. των Η.Ε. (περίοδος από τις 13 Δεκεμβρίου 2022 μέχρι τις 12 Ιουνίου 2023), ημ. 4/7. Ο γ.γ. των Η.Ε. απευθύνεται στους δύο ηγέτες αλλά με ακροατήριο την κοινωνία των πολιτών.

Ο γ.γ. αφού διαπιστώνει ότι «η διαίρεση μεταξύ των κοινοτήτων συνεχίζει να διευρύνεται» υπογραμμίζει ότι «ο χρόνος δουλεύει εναντίον μιας αμοιβαία αποδεκτής πολιτικής διευθέτησης στην Κύπρο. Καλό τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων να αναλάβουν επείγουσα δράση για να δημιουργήσουν χώρο για ουσιαστικό διάλογο».

Ύστερα ο γ.γ. ζητά ουσιαστικές πρωτοβουλίες, οι 11 «εντολές» του:

1) «Καλό τις δύο πλευρές να παρέχουν στις Τεχνικές Επιτροπές την απαραίτητη στήριξη και ευχερεία προκειμένου να διατηρήσουν την ικανότητα

τους να λειτουργούν, να παράγουν αποτελέσματα.

2) Οι Δικονομικές Τεχνικές Επιτροπές θα μπορούσαν να κάνουν περισσότερα. Ειδικότερα τα εμπόδια που αντιμετωπίζει η Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία είναι κάτι το ατυχές και πρέπει να αντιμετωπιστούν.

3) Η ενίσχυση της συνεργασίας επί φυσικών και ανθρωπογενών κρίσεων και η ανάπτυξη συγκεκριμένων προτάσεων που να καλύπτουν μια συντονισμένη πρόληψη και αντιμετώπιση είναι ύψιστες σημασίας.

4) Χαιρετίζω την επέκταση της χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς τις Τεχνικές Επιτροπές-σπίρη της Ε.Ε. σε υπό συζήτηση έργα όπως η ηλεκτροπαραγωγή μονάδα με φωτοβολταϊκά που δυνητικά θα δημιουργηθεί στη νεκρή ζώνη.

5) Ενθαρρύνω τους δύο ηγέτες να συμφωνήσουν και να εφαρμόσουν αμοιβαία αποδεκτά Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης.

6) Παροτρύνω τους δύο ηγέτες να ενθαρρύνουν τις επαφές και τη συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

7) Καλό τους ηγέτες να στοχεύσουν επίσης σε μια πιο συμπεριληπτική συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων τώρα και να εμπλέξουν αποτελεσματικά τις γυναίκες, τις μειονότητες, τη νεολαία και τα άτομα με αναπηρίες.

8) Οι δύο ηγέτες πρέπει να προωθήσουν ενεργά τις επαφές μεταξύ του κόσμου, τη συνεργασία και το εμπόριο, περιλαμβανομένων μέσω της βελτίωσης των υφιστάμενων σημείων διέλευσης και του ανοίγματος νέων.

9) Η εξέταση υποβοηθητικών μονομερών βημάτων ή χειρονομιών πρέπει επίσης να τύχει σοβαρής προσοχής, καθώς αυτά μπορεί να αποτελέσουν

σημαντικές επενδύσεις προς μια αμοιβαία συμφωνημένη διευθέτηση.

10) Το γενικό πεδίο των Μέσων Ενημέρωσης στο νησί δεν ήταν βοηθητικό, με περιστατικά λανθασμένες ενημέρωσης ή παραπληροφόρησης, τα οποία συνέχισαν να υποσκάπτουν τις προσπάθειες για οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των πλευρών.

11) Ένα σημαντικό βήμα προς τα μπρος θα ήταν μία συμφωνία με τις πλευρές για τον διορισμό ενός απεσταλμένου των Η.Ε. που θα μπορούσε να διερρευνήσει τρόπους για την εξεύρεση κοινού εδάφους προς την επανένταξη των διαπραγματεύσεων για μια διαρκή διευθέτηση στην Κύπρο».

Συνολικά, ο γ.γ. ζητάει «επείγουσα δράση». Μόνο οι επείγουσες δράσεις κατεβάζουν τα εμπόδια και φέρνουν και τον απεσταλμένο.

Αν ζητάς μόνο απεσταλμένο και παραγνωρίζεις όλα τα άλλα, δεν κερδίζεις πόντους. Λοιπόν, και να έρθει σήμερα το πρωί απεσταλμένος από τα Η.Ε. ακριβώς τα πιο πάνω θα ζητήσει, γιατί μόνο έτσι θα κινηθεί το καράβι, θαυματοποιοί δεν υπάρχουν. Γι' αυτό ο επικεφαλής των Η.Ε. ζητάει αυτά, για να αξιολογήσει και να αποφασίσει. Θέτει τους όρους του:

1. Όχι ξανά συνομιλίες χάριν των συνομιλιών.

2. Χώρος για ουσιαστικό διάλογο».

3. «Αυτή τη φορά τα πράγματα θα είναι διαφορετικά».

4. «Ουσιαστικές, προσανατολισμένες σε αποτελέσματα διαπραγματεύσεις που να οδηγήσουν σε μια διευθέτηση».

5. «Συμφωνία με τις πλευρές για τον διορισμό ενός απεσταλμένου των Η.Ε.».

www.larkoslarkou.org.cy

Ο Άης Βασίλης στην προεκλογική

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Την Πέμπτη, η μεγαλύτερη πολιτική ομάδα της Ευρώπης, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, ανέβασε στο Twitter ανάρτηση η οποία υποστηρίζει πως η νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης την οποία προσπαθεί να μπλοκάρει «έχει καλές προθέσεις αλλά κακό σχεδιασμό», με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, να μετατρέψει το Ροβανιέμι της Φινλανδίας σε δάσος. Το εν λόγω tweet ξεκινούσε με έκκληση Φινλανδού ευρωβουλευτή προς τον αντιπρόεδρο της Κομισιόν για την Ευρωπαϊκή Πρόσινη Συμφωνία: «Μην δώξετε τον Άη Βασίλη από το σπίτι του».

Την προηγούμενη, σε άλλη ανάρτηση, το ΕΛΚ είχε υποστηρίξει πως ο νόμος για την αποκατάσταση της φύσης θα οδηγήσει σε μετατροπή του... Ελσίνκι σε δάσος (χωρίς να αναγνωρίζει πως τα κριτήρια δια-

φέρουν από πόλη σε πόλη ανάλογα με το πόσο πράσινο περιέχει ήδη). Τα προόρτια της προεκλογικής περιόδου για τις ευρωεκλογές έχουν λοιπόν ξεκινήσει ήδη στις Βρυξέλλες, και το ΕΛΚ ήδη καθυστεράει άθελά του τους Κύπριους που έχουν παράπονο για την έλλειψη σοβαρότητας στην κυπριακή πολιτική, δείχνοντας πως τα φαιδρά συμβαίνουν και στις καλύτερες (πολιτικές) οικογένειες.

Μετά τις καλοκαιρινές διακοπές η προεκλογική θα αρχίσει όλο και περισσότερο να μεταλλάσσεται και να συνδυάζεται με τα θέματα που απασχολούν τους ψηφοφόρους στα κράτη μέλη, οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων θα γίνουν ψηφοδέλτια, και τα πρόσωπα στα ψηφοδέλτια αυτά θα κληθούν να ισορροπήσουν μεταξύ των θεμάτων πάνω στα οποία θα δουλέψουν αν εκλεγούν και των θεμάτων που θεωρούν πως είναι πιο εύκολα αναγνωρίσιμα από

Η νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης παραμένει μια περίπλοκη συζήτηση που δύσκολα τραβά πάνω της τα φώτα των ΜΜΕ.

τους ψηφοφόρους. Οπότε θα είμαστε τυχεροί αν δεν ακούσουμε και χειρότερα. Όσοι ενδιαφερόμαστε για τις ευρωπαϊκές εκλογές (που ίσως θα αυξηθούμε, αν οι τοπικές εκλογές τραβήξουν κόσμο στις κάλπες) καλό είναι να βλέπουμε τις προεκτάσεις των επιλογών μας στο επίπεδο της Ε.Ε., και της πολιτικής στην Ε.Ε. στα καθ' ημάς. Το παιχνίδι στις Βρυξέλλες λοιπόν έχει ξεκινήσει, με το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα του Μάνφρεντ Βέμπερ, όπου ανήκει ο ΔΗΣΥ, να επιχειρεί να στείλει πίσω στο

μπέν τις διεργασίες για τη νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης, επενδύοντας στις ψήφους των αγροτών, υποστηρίζοντας πως θα επηρεαστούν από την απόλυτη καλλιεργήσιμης γης.

Την επόμενη εβδομάδα στην Ολομέλεια θα κριθεί αν η νομοθεσία θα προχωρήσει σε κάποια μορφή ή αν η Κομισιόν θα αναγκαστεί να επιστρέψει με νέα πρόταση, κάτι που δεν αναμένεται να γίνει πριν τις ευρωεκλογές.

Ανεξάρτητα από την ουσία της διαφωνίας, οι επικριτές του ΕΛΚ συνδέουν τη στάση του με την εμμονή του κ. Βέμπερ να υποσκάψει την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τις (μη επιβεβαιωμένες) φιλοδοξίες της για δεύτερη θητεία ως Προέδρου της Κομισιόν. Ακόμα και άτομα που συνδέονται με το ΕΛΚ και θεωρούν πως υπάρχουν αδυναμίες στο νομοσχέδιο, αναγνωρίζουν πως παίζουν τον δικό τους ρόλο και οι φι-

λοδοξίες Βέμπερ, ο οποίος είχε επιδιώξει την εκλογή του στην προεδρία της Κομισιόν το 2019 ως υποψήφιος της μεγαλύτερης πολιτικής ομάδας. Η νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης παραμένει μια περίπλοκη συζήτηση που δύσκολα τραβά πάνω της τα φώτα των ΜΜΕ. Την ίδια στιγμή ξεκινά στις Βρυξέλλες η συζήτηση μεταξύ των θεσμών για μια νέα αρχή ελέγχου και λογοδοσίας για τους πολιτικούς αξιωματούχους, ως συνέχεια του σοκ που προκάλεσε το σκάνδαλο Qatargate, που έχει παίξει πολύ στις τηλεοράσεις μας λόγω της true crime θεματολογίας και της γκλάμουρ αισθητικής της.

Και σε αυτή την περίπτωση, οι πολιτικές ομάδες ξεκίνησαν την προεκλογική, με τους Renew (Φιλελεύθεροι) να διαφωνούν με την πρόταση της Κομισιόν λόγω της απουσίας ισχυρών μηχανισμών λογοδοσίας, καθώς πρόκειται περισ-

σότερο για έναν μηχανισμό συντονισμού και λιγότερο για τον αυστηρό θεσμό ελέγχου που πολλοί θεωρούν πως χρειάζεται. Η έκκληση των Φιλελευθέρων στην Κομισιόν να φέρει μια διαφορετική πρόταση θα ήταν κάτι απλό σε άλλες χρονικές περιόδους, όμως τώρα έγινε αφορμή για το ΕΛΚ να απαντήσει με ένα whataboutism που θυμίζει κυπριακό κόμμα, υποστηρίζοντας πως το Renew κάνει αυτό για το οποίο κατηγορεί την κεντροδεξιά.

Φυσικά θα πρέπει να αναγνωρίσουμε κάτι στον κ. Βέμπερ και τους εμπνευστές της καμπάνιας για τη νομοθεσία της αποκατάστασης της φύσης. Δίνουν την ευκαιρία στους ψηφοφόρους να δουν τις Βρυξέλλες όχι ως ένα βαρετό και γκριζό τοπίο αγέλαστων γραφειοκρατών, αλλά ως πολιτικές αρένας όπου υπάρχει χώρος και για κιούμφορ.

ykakouris@gmail.com

Τεχνητή α-νοημοσύνη

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ανθρώπος έναντι της μηχανής, ήταν το μεγάλο στοίχημα, το οποίο καθήλωνε πριν από μερικές δεκαετίες, όλο τον κόσμο. Πρωταγωνιστές ο σπουδαιότερος ίσως σκακιστής του κόσμου, ο Γιούρι Κασπάροφ και οι πανίσχυροι για την εποχή τους ηλεκτρονικοί υπολογιστές, οι οποίοι μπορούσαν να κάνουν υπολογισμούς, εκατομμύρια φορές πιο γρήγορα από τους ανθρώπους.

Οι νίκες εναλλάσσονταν, αλλά στο τέλος της ημέρας, αποδείχθηκε ότι ο άνθρωπος, με τη δύναμη της φαντασίας, άρα και της μπλόφας, μπορούσε και νίκησε τελικά το μηχάνημα. Όλα ξεκινούν από τη φιλοσοφική ρήση, ότι ο άνθρωπος είναι το ασθενέστερο ζώο στον κόσμο, αλλά με το ισχυρότερο μυαλό. Ακολουθούν η ομιλία, τα αισθήματα, η φαντασία και τελικά η θέωση του ανθρώπου, όπως και αν αυτή ορίζεται.

Η «τρέλα» της τεχνολογίας δεν έχει όρια, όπως και η «τρέλα» του μυαλού. Ο νέος τρόπος για το τέλος του κόσμου ακούει στο όνομα της τεχνητής νοημοσύνης. Το νέο «παχνίδι» στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα κινητά τηλέφωνα, το ChatGPT, το θαύμα της τεχνητής νοημοσύνης, ξέρει τα «πάντα» και λέει τα «πάντα» σε δευτερόλεπτα. Μετά την πρώτη έκπληξη, έρχεται μοιραία ο φόβος, ότι τα λεγόμενα έξυπνα μηχανήματα θα κλέψουν τις δουλειές των ανθρώπων, θα κατευθύνουν τη ζωή τους και τελικά θα καταστρέψουν τον άνθρωπο και την ανθρωπότητα. Ο φόβος επιτάθηκε το τελευταίο διάστημα και από την ανοικτή επιστολή εκατοντάδων κορυφαίων επιστημόνων, από τα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου, οι οποίοι προειδοποιούν ότι έρχεται το τέλος του κόσμου, λόγω τεχνητής νοημοσύνης και υποδεικνύουν ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα.

Ο φόβος των μηχανών ξεκίνησε μερικούς αιώνες πριν, με τη βιομηχανική επανάσταση, επιτάθηκε με την έλευση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και σήμερα παίρνει διαστάσεις τρόμου, με την έλευση της τεχνητής νοημοσύνης. Γράφεται ότι για πρώτη φορά υπάρχουν μηχανές οι οποίες «σκέπτονται» και λαμβάνουν αποφάσεις. Στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης γράφεται ήδη ότι ρομπότ σκότωσαν τους δημιουργούς τους. Όλα αυτά βεβαίως κινούνται στο εκκρεμές της αλήθειας, του ψέματος. Ξεκινούν από τον μύθο ή την πραγματικότητα, ότι μηχανές σκότωσαν χιλιάδες εργάτες και φθάνουν μέχρι τη ρήση, ότι για να πλουτίσει κάποιος πρέπει να πατήσει επί πτωμάτων.

Στην εξίσωση της τεχνητής νοημοσύνης πάντα παρεμβάλλεται ως άγνωστος «X» ο παράγοντας της ψυχολογίας, της φαντασίας, της μπλόφας

και κυρίως ο παράγοντας των παθών των ανθρώπων, είτε αυτά ονομάζονται ζήλια, είτε μίσος, είτε αγάπη, είτε ακόμη και παραλογισμός. Όπως τραγουδά και ο Στέλιος Καζαντζίδης: «Άλλος μεθάει από χαρά / και άλλος από λύπη / και εγώ για την αγάπη μου / που από κοντά μου λείπει...». Τα «έξυπνα» ή «παλαβά» μηχανήματα, είτε έτσι, είτε αλλιώς, κινούνται πάντα στη βάση κανόνων και ανάλογου προγραμματισμού και σίγουρα δεν έχουν αισθήματα, τα οποία αποτελούν πρόνομο, μόνο των ανθρώπων. Ίσως θα πρέπει να καλείται τεχνητή α-νοημοσύνη. Από το άλφα το στερητικό, το οποίο ανατρέπει και ακυρώνει, την έννοια της λέξης η οποία ακολουθεί.

Στην «τρέλα» των νέων τεχνολογικών επινοήσεων, εντάσσεται και το όπλο του μέλλοντος, όπως αποκαλούνται οι κβαντικές δορυφορικές επικοινωνίες. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη, ένας σιωπηλός πόλεμος μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Κίνας, χωρίς να ξέρει κανείς τι ακριβώς συμβαίνει στη Ρωσία, την Ινδία, στο Ισραήλ και άλλες τεχνολογικά εξελιγμένες χώρες. Σε αυτό το πεδίο, ήδη εργάζεται και η Hellas Sat, όπως ανακοινώθηκε στο Φόρουμ των Δελφών από τον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρίας, Χριστόδουλο Πρωτοπαπά. Επισήμανε ότι «οι κβαντικές επικοινωνίες και οι κβαντικοί υπολογιστές είναι το υπερρόπλο του μέλλοντος και του κυβερνοπολέμου, που επέρχεται. Μπορούν να σπάσουν πρωτόκολλα κρυπτογράφησης σε 10 δευτερόλεπτα». Και γι' αυτούς οι οποίοι αντιλαμβάνονται την έννοια της κυβερνοασφάλειας και του κυβερνοεγκλήματος, αυτό αποτελεί ένα άπιστευτο γεγονός. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 50% του εγκλήματος, υπολογίζεται ότι διενεργείται διαδικτυακά.

«Ουδέν κακόν, αμιγές καλού...» και η τεχνητή νοημοσύνη, το τελευταίο επινόημα του ανθρώπου, εκτός από φόβο, σίγουρα κουβαλά και πολλές ελπίδες. Αυτός ο έρμος κόσμος, της ταλαιπωρίας, της διαφθοράς, των εγκλημάτων και των καταστροφικών πολέμων, μπορεί να αναγεννηθεί με τη βοήθεια μηχανών, τις οποίες θα κατευθύνουν τίμιοι άνθρωποι. Από τα πιο απλά, τη ρύθμιση των φωτάν τροχαίας, ώστε να αντιμετωπιστεί το κυκλοφοριακό χάος, μέχρι και τα πολύ σύνθετα επινοήματα και την αναδημιουργία ανθρώπινων μελών, ώστε να μειωθεί ο πόνος των ανθρώπων. Κατά τα άλλα αυτός ο κόσμος, «ο μικρός, ο μέγας» ακολουθεί κυκλική πορεία, γεννιέται και πεθαίνει και κατευθύνεται κάθετα προς τον δημιουργό του, σε μια άλλη διάσταση. Ευτυχώς από αυτή την πορεία προς τον θάνατο, δεν υπάρχουν εξαιρέσεις, ούτε για ανθρώπους, ούτε για μηχανές.

kaparispan@yahoo.gr

Για μια ισχυρή Ευρώπη των αξιών και του δικαίου

Του ΠΑΝΙΚΟΥ ΛΕΩΝΙΔΟΥ

Προέρχομαι από ένα νησί στη νοτιοανατολική άκρη της Μεσογείου, στο μεταίχμιο κυριολεκτικά τριών ηπείρων, της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής, του οποίου η πολιτισμική ταυτότητα ήδη σφραγίστηκε από τα τέλη της δεύτερης χιλιετίας π.Χ., με την έλευση των Αχαιών. Εφεξής εντάχθηκε, χωρίς διακοπή, στον ευρύτερο ελληνικό πολιτισμικό χώρο, ανεξαρτήτως της κρατικής εξουσίας, που επικρατούσε κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα από διάφορες δυνάμεις. Η ελληνική γλώσσα, η ελληνική γραμματεία, η ελληνική φιλοσοφία ήταν τα στοιχεία που κατέστησαν την Κύπρο μέρος του ελληνικού και, κατά συνέπεια, του ευρωπαϊκού κόσμου. Και επ' αυτού του πολιτισμικού εδάφους σπάθηκε ήδη από τον 1ο αιώνα, εποχή που η Κύπρος ήταν τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ο σπόρος του χριστιανισμού, από τους Αποστόλους Παύλο και Βαρνάβα. Έκτοτε, ο χριστιανισμός και ιδιαίτερα η Ορθοδοξία κατέστη αδιάσπαστο στοιχείο των Κυπρίων στο διάβα δύο χιλιετιών, όπως και όλων των Ελλήνων. Αυτό ήταν το υπόβαθρο της ιστορίας μας, της παράδοσής μας, της ταυτότητάς μας.

Αυτά τα στοιχεία συγκρότησαν τον Ευρωπαϊκό άνθρωπο, την ευρωπαϊκή σκέψη, την ευρωπαϊκή τέχνη. Αυτά υπήρξαν τα κοινά θεμέλια επί των οποίων οικοδομήθηκε η αίσθηση της ενότητας των ευρωπαϊκών λαών, παρά τις επιμέρους διαφορετικές ιστορικές τους περιπέτειες. Ασφαλώς, οι καιροί αλλάζουν. Και μαζί οι ιδέες, που ανανεώνονται, εμπλουτίζονται, συντίθενται. Έτσι, η ευρωπαϊκή σκέψη ήταν αυτή που δημιούργησε και το θαύμα της Αναγέννησης και του Ουμανισμού, που άρδευσε την ζωτική τους έμπνευση από τα αρχαία ελληνορωμαϊκά πρότυπα. Η Ευρώπη ήταν πάλι αυτή που στη συνέχεια γέννησε και το κίνημα του Διαφωτισμού, που πρόβαλλε με ένταση τις αρχές της ελευθερίας και της ισότητας, των αναφαίρετων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ιδέες που εκδηλώθηκαν από τη μεγάλη Γαλλική Επανάσταση.

Χρειάστηκαν βεβαίως, δύο παγκόσμιοι

πόλεμοι αλλά και ο τερματισμός της δραματικής εμπειρίας του υπαρκτού σοσιαλισμού αυτές οι αρχές να κατοχυρωθούν στον ευρωπαϊκό κόσμο. Χωρίς ακόμη να έχουν εφαρμοστεί πλήρως ούτε εξολοκλήρου στον ευρωπαϊκό χώρο. Απόδειξη εκκωφαντική αυτού του γεγονότος είναι η συνεχιζόμενη από το 1974 παράνομη εισβολή και κατοχή σχεδόν της μισής Κύπρου από τον τουρκικό στρατό.

Όλες όμως οι πνευματικές αξίες και κατακτήσεις της Ευρώπης είναι μια ενιαία κληρονομιά, επί της οποίας εμείς σήμερα μπορούμε να προσδιοριζόμαστε. Το ζήτημα ωστόσο που προκύπτει είναι για ποιο λόγο συγκεκριμένοι κύκλοι στα κέντρα των ευρωπαϊκών αποφάσεων θέτουν σε αντιδιαστολή της σύγχρονης Ευρώπης το χριστιανικό παρελθόν της, τις χριστιανικές της παραδόσεις, αλλά και την αναμφίβολη χριστιανική της πλειοψηφία. Αναμφίβολα, πρόκειται για μια εξόφθαλμα ανιστόρητη, αυθαίρετη και αντιδημοκρατική θεώρηση των πραγμάτων. Ανιστόρητη, γιατί, όπως αναφέραμε, η ευρωπαϊκή ιστορία είναι συνυφασμένη με τον χριστιανισμό. Αυθαίρετη, διότι δεν εφαρμόζεται κατόπιν κάποιων συλλογικών, θεσμικών αποφάσεων. Αντιδημοκρατική γιατί δεν λαμβάνει υπόψη της την πλειοψηφία των ευρωπαϊκών λαών, που δηλώνουν ότι είναι χριστιανοί. Ως εκ τούτου, έχουμε να κάνουμε με μια κοινωνική μηχανική που προωθείται από κάποιες ομάδες και όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Καμύ, «ο ευρωπαϊκός πολιτισμός είναι αρχικά ένας πλουραλιστικός πολιτισμός. Είναι ο τύπος της ποικιλομορφίας των σκέψεων, των αντιθέσεων, των αντιτιθέμενων αξιών και της ατέρμονης διαλεκτικής. Αυτός ο πλουραλισμός υπήρξε το θεμέλιο της έννοιας της ευρωπαϊκής ελευθερίας».

Δυστυχώς, το φαινόμενο της αυταρχικής και ιδεολογικής επέμβασης στην ιστορική αλήθεια, δεν περιορίζεται, μόνον, στη χριστιανική διάσταση του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι. Αντιθέτως, βλέπουμε να ενδυναμώνονται κινήματα καθολικής αμφισβήτησης των πολιτισμικών επιτευγμάτων της Ευρώ-

πης, όπως είναι το Woke, όπου στο όνομα υποτίθεται της απελευθέρωσης από ρατσιστικές, πατριαρχικές, εξουσιαστικές αντιλήψεις ριχνονται στην πυρά ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης ή και ο Σαίξπηρ. Όλα τα παραπάνω δεν μπορεί παρά να δημιουργούν ερωτηματικά σε κάθε ευαίσθητο πολίτη, σε κάθε Ευρωπαίο.

Το κοινό μας οικοδόμημα βασίζεται σε μια δημιουργική σύνθεση των διαφορετικών εθνών μας, το καθένα από τα οποία έχει τη δική του συμβολή στον ενιαίο ευρωπαϊκό πολιτισμό. Αυτόν τον πλούτο πρέπει να τον διατηρήσουμε και να τον κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενιές και όχι να δώσουμε μια Ευρώπη άνευρη, άρριξη, κλωμή, χωρίς ταυτότητα. Γιατί ποτέ δεν μπόρεσε στην ιστορία να επιβιώσει μια οντότητα χωρίς να διατηρεί τον ομφάλιο λώρο της με τα επιτεύγματα του παρελθόντος της. Αν επιχειρήσει να τον κόψει, τότε θα οδηγηθεί στην παρακμή. Εμείς θέλουμε, λοιπόν, μια Ευρώπη ζωντανή, ισχυρή, ενωμένη και ηγέτιδα δύναμη στον κόσμο. Υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, η οποία θα στηρίζεται και στις αξίες της Ορθοδοξίας που είναι ταυτισμένες με τις αρχές και αξίες του κράτους δικαίου, προπύργιο της δημοκρατίας απέναντι σε κάθε είδους αυταρχισμό και αναθεωρητισμό. Και ταυτόχρονα μια Ευρώπη υπερήφανη για τις υψηλές στιγμές της ιστορίας της, κριτική ασφαλώς προς τις σκοτεινές της πλευρές, αλλά και σε διαρκή διάλογο με τις πηγές της συγκρότησής της.

Σημ.: Το άρθρο προέρχεται από την ομιλία του Πάνικου Λεωνίδου στην Ειδική Θεματική Συνεδρίαση «Ο ρόλος των χριστιανικών αξιών στην Ευρώπη και τον Κόσμο: Συγκλίσεις και Αποκλίσεις», στο πλαίσιο της ΕΠΕΤΕΙΑΚΗΣ 30ής Συνέλευσης της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδόξων, που πραγματοποιήθηκε στη Χαλκίδα (29 Ιουνίου-1 Ιουλίου), με τη συμμετοχή 19 κοινοβουλευτικών αντιπροσωπειών, εκπροσώπων της Εκκλησίας, διεθνών οργανισμών και της ακαδημαϊκής κοινότητας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΑΝΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Το σπασμένο τζάμι

Μετά τα πολυήμερα επεισόδια στις πόλεις της Γαλλίας, τα ερωτήματα πληθαίνουν, χωρίς όμως να σχετίζονται όλα με τα κοινωνικά προβλήματα ή τις αιτίες των αναταραχών. Τέτοια ερωτήματα είναι όσα αφορούν τις οικονομικές αλλά και πολιτικές επιπτώσεις των τελευταίων γεγονότων. Πόσο κοστίζει η προστασία ενός κράτους όταν απειλείται από τους ίδιους τους πολίτες του; Ποιος θα πληρώσει για την αποκατάσταση των ζημιών και την αποζημίωση των μικροεπιχειρηματιών που είδαν τα καταστήματά τους να παραδίδονται σε πλιατσικολόγους και εμπρηστές; Ποιος αναλαμβάνει το κόστος μη λειτουργίας των επιχειρήσεων όλο αυτό το διάστημα, τις υπερφορίες των αστυνομικών δυνάμεων και τα έξοδα των νοσοκομείων για τους τραυματίες; Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που γείρονται και που δεν έχουν άμεση σχέση με τα κοινωνικά αίτια της έκρηξης και της οργής των πολιτών. Είναι όντως μια νέα οικονομική καταστροφή τα όσα συνέβησαν ή μήπως με κάποιον παράδοχο

τρόπο όλο αυτό αποτελεί ευκαιρία ανάπτυξης για τη γαλλική οικονομία; Στο ερώτημα αυτό θα μπορούσε κάλλιστα να απαντήσει για εμάς σήμερα ο Γάλλος οικονομολόγος Frédéric Bastiat, συγγραφέας του πάντα επίκαιρου άρθρου «Αυτά που βλέπουμε και αυτά που δεν βλέπουμε» (1850).

Ο Bastiat θέτει το εξής ερώτημα: «Υπήρξατε ποτέ μάρτυρας της οργής αυτού του ακέραιου πολίτη, του Κυρίου Ιάκωβου, όταν ο αδιόρθωτος γιος του έτυχε να σπάσει ένα τζάμι; Αν έχετε παρακολουθήσει αυτό το θέαμα, σίγουρα θα έχετε παρατηρήσει ότι οι θεατές, ακόμη και τριάντα να είναι, μοιάζουν να είναι όλοι σύμφωνοι με τα παρήγορα λόγια που λένε στον άτυχο ιδιοκτήτη: ουδέν κακό αμιγές καλού. Τέτοια ατυχήματα κρατούν τη βιομηχανία σε λειτουργία. Τι θα γινόταν με τους κατασκευαστές τζαμιών, αν κανείς δεν έσπαγε ποτέ ένα παράθυρο; Με άλλα λόγια, το ατύχημα είναι ευκαιρία για έναν ολόκληρο κλάδο της οικονομίας. Παραγωγοί, προμηθευτές, μεταφορείς, εργάτες τοποθέτησης τζαμιών, πρώτες ύλες κ.ο.κ., όλοι όσοι κερδίζουν από την τοποθέτηση

Παραγωγοί, προμηθευτές, μεταφορείς, εργάτες τοποθέτησης τζαμιών, πρώτες ύλες, όλοι όσοι κερδίζουν από την τοποθέτηση ενός νέου τζαμιού χαιρόνται με κάθε παλιό τζάμι που σπάει.

ενός νέου τζαμιού χαιρόνται με κάθε παλιό τζάμι που σπάει. Σύμφωνα με αυτή τη λογική, όλες οι καταστροφές που συνέβησαν τόσο στα γαλλικά πρόβατα όσο και στα κέντρα των μεγαλοπύλων έχουν και τη θετική τους πλευρά. Το κράτος θα αναγκαστεί να βρει τα χρήματα και να επενδύσει στην πραγματική οικονομία. Επαγγελματίες και βιοπαλαιστές θα χρηματοδοτηθούν από κρατικές επενδύσεις να επισκευάσουν τα σπασμένα, να αποκαταστήσουν τα κλεμμένα και τα κατεστραμμένα, να αποζημιώσουν τον χαμένο τζίρο. Τα πολυήμερα επεισόδια θα γίνουν δηλαδή αφορμή για εφαρμογή φιλολαϊκής

σοσιαλιστικής οικονομικής πολιτικής από τη γαλλική κυβέρνηση, η οποία καλείται τώρα να αντλήσει τους πόρους για τον σκοπό αυτό. Δανεισμός, αύξηση της φορολογίας ή και χρήση κεφαλαίων αρχικά καταμετρηθέντων σε άλλους σκοπούς, όλοι αυτοί οι μηχανισμοί ή συνδυασμοί αυτών θα ενεργοποιηθούν για να εξασφαλιστούν η αναγκαία κεφάλαια για τη νέα οικονομική πολιτική δημοσίων επενδύσεων.

Θα μπορούσε μάλιστα να ισχυριθεί κάποιος ότι οι εξεγερμένοι πολιτικοί δημόσιων επενδύσεων. Η εξέγερσή τους κατά του «κακού» φιλελευθερισμού και του επάρατου νεοφιλελευθερισμού της αγοράς καρποφόρησε. Πολλέμισαν υπέρ μιας νέας οικονομικής πραγματικότητας, την οποία στο τέλος διαμόρφωσαν με την πράξη τους. Ου αποτρόπαια κι αν φαίνονται τα γεγονότα, οδήγησαν τελικά σε ένα μεγάλο καλό, την αλλαγή πλεύσης της οικονομίας, που μοιραία από φιλελευθερία θα γίνει, εν μέρει τουλάχιστον, κρατιστική. Διότι φυσικά, σκοπός των επεισοδίων δεν ήταν ποτέ να αποδυναμωθεί το κράτος, αλλά να αναγκασθεί να κοιτάξει προς τη μεριά των εξεγερμένων,

να διαθέσει τα μέσα του για να βελτιώσει τη ζωή τους, να χρηματοδοτήσει το δίκτυο μικροεπιχειρηματιών και μικροεπιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη «ζώνη». Αυτά όμως, έλεγε ο Bastiat, είναι μόνο «αυτά που βλέπουμε» και που ίσως θα δούμε. Υπάρχουν όμως και «αυτά που δεν βλέπουμε» και που σίγουρα δεν θα δούμε.

«Τώρα, στη φράση 'ουδέν κακό αμιγές καλού' εμπιέρεται μια ολόκληρη θεωρία, την οποία είναι καλό να παρατηρήσουμε στην πράξη σε αυτή την πολύ απλή περίπτωση, αφού είναι ακριβώς η ίδια με εκείνη που, δυστυχώς, διέπει τους περισσότερους οικονομικούς μας θεσμούς. Ας υποθέσουμε ότι πρέπει να δαπανηθούν έξι φράγκα για την αποκατάσταση της ζημιάς. Αν θέλουμε να πιστέψουμε ότι το ατύχημα παράγει έξι φράγκα για τη βιομηχανία τζαμιών, ότι ενθαρρύνει την προαναφερθείσα βιομηχανία με το ποσό των έξι φράγκων, συμφωνώ, δεν αμφισβητώ σε καμία περίπτωση ότι συλλογίζομαστε σωστά. Ο τζάμης θα πάρε τα έξι φράγκα και θα ευχαριστήσει το enfant terrible. Αλλά αν καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα, όπως γίνεται πολύ συχνά,

ότι είναι καλό να σπάμε τζάμια, διότι αυτό κάνει το χρήμα να κυκλοφορεί, ενθαρρύνει τη βιομηχανία γενικά, τότε είμαι υποχρεωμένος να αναφωνήσω: σταματήστε εκεί! Η θεωρία σας σταματά σε αυτό που μπορούμε να δούμε, δεν λαμβάνει υπόψη της αυτό που δεν μπορούμε να δούμε. Και δεν βλέπουμε ότι, αφού ο αστός μας ξόδεψε έξι φράγκα για ένα πράγμα, δεν θα μπορέσει να τα ξοδέψει για κάτι άλλο. Δεν βλέπουμε ότι αν δεν είχε να αντικαταστήσει ένα παράθυρο, θα είχε αντικαταστήσει, για παράδειγμα, τα παλιά του παπούτσια ή θα είχε τοποθετήσει ένα άλλο βιβλίο στη βιβλιοθήκη του. Εν ολίγοις, θα είχε χρησιμοποιήσει τα έξι φράγκα του διαφορετικά». Όσοι λοιπόν σκέφτονται ότι οι καταστροφές κατά την περίοδο των ταραχών θα μπορούσαν τελικά να είναι ωφέλιμες για τους πολίτες, ως συλλογιστούν ότι τον μόνο που ευνοούν είναι τον ίδιο αυταρχικό κρατισμό, υπεύθυνο για την κατάσταση στις πόλεις της Γαλλίας.

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστιάς είναι Αν. Καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Τον ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Ημέρα της αλήθειας για τα ελληνοτουρκικά ξημερώνει μεθαύριο στο Βίλνιους, οπότε αρχίζουν οι πολλές και παράπλευρες εργασίες της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ (11-12 Ιουλίου). Το βασικό μενού περιστρέφεται, βεβαίως, γύρω από την κατάσταση στην Ουκρανία, ωστόσο για την Ελλάδα η προτεραιότητα αφορά τη δυνατότητα οι δύο νέες κυβερνήσεις στην Αθήνα και στην Αγκυρα να εκμεταλλευθούν την κατάσταση, η οποία πηγάζει κατά κύριο λόγο από την πακτική αποχής από τις εντάσεις στο πεδίο που ακολουθεί η Τουρκία μετά τον καταστροφικό σεισμό της 6ης Φεβρουαρίου. Στην Αθήνα επικρατεί μεν αισιοδοξία για την προοπτική θεμελίωσης των διαύλων επικοινωνίας με την Αγκυρα, δεν τρέφουν δε ψευδαισθήσεις για το πόσο μπορεί να έχουν αλλάξει οι βλέψεις της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, όπου άλλωστε εδράζονται τα πιο σοβαρά προβλήματα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Στο Βίλνιους θα πραγματοποιηθούν τρεις διαφορετικές συναντήσεις. Η πρώτη σε επίπεδο ηγεσίας ανάμεσα στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και στον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Η δεύτερη σε επίπεδο υπουργών Εξωτερικών, ανάμεσα στον Γιώργο Γεραπετρίτη και στον Χακάν Φιντάν. Και η τρίτη σε επίπεδο υπουργών Εθνικής Αμυνας, μεταξύ του Νίκου Δένδια και του Γιασάρ Γκιουλέρ, μέχρι πριν από ένα μήνα αρχηγού των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων (ΤΕΔ). Στην πρώτη συνάντηση ανάμεσα στους κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν από ελληνικής πλευράς θα συμμετάσχουν ακόμη ο κ. Γεραπετρίτης και η διπλωματική σύμβουλος του πρωθυπουργού Άννα-Μαρία Μπούρα. Βέβαια, η ελληνική αντιπροσωπεία στη Λιθουανία θα είναι πολύ μεγαλύτερη, με σκοπό την καλύτερη προετοιμασία των συναντήσεων.

Ηδη έχει γνωστοποιηθεί, με βάση πανομοιότυπες δημόσιες αναρτήσεις από τα δύο υπουργεία Εθνικής Αμυνας Ελλάδας και Τουρκίας, ότι υπάρχει συμφωνία για ταχεία προώθηση του διαλόγου σε επίπεδο μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), δηλαδή μεταξύ στρατιωτικών με συμμετοχή κάποιων διπλωματών, με το τετ α τετ Δένδια - Γκιουλέρ να εκκρεμεί προκειμένου να διευκρινιστούν κάποιες λεπτομέρειες. Βέβαια οι σημαντικές εξελίξεις αναμένεται να προκύψουν από τη συνάντηση Μητσοτάκη - Ερντογάν. Είναι απολύτως σαφές ότι στην παρού-

Με ατζέντα επανεκκίνησης στο τετ α τετ του Βίλνιους

Το «μενού» της συνάντησης Μητσοτάκη - Ερντογάν στο περιθώριο της συνόδου του ΝΑΤΟ και οι προσδοκίες της Αθήνας

Η τελευταία τους συνάντηση, τον Μάρτιο του 2022 στην Κωνσταντινούπολη, δεν άλλαξε το τεταμένο σκηνικό στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Τώρα αμφότεροι έχουν υψηλή λαϊκή εντολή και καθαρό πολιτικό ορίζοντα.

σα φάση το Μέγαρο Μαξίμου θα διαδραματίσει πολύ έντονο ρόλο, με την παρουσία του κ. Γεραπετρίτη στο υπουργείο Εξωτερικών, ενός μέχρι πρότινος από τους στενότερους συνεργάτες

Στην ελληνική πλευρά επικρατεί μεν αισιοδοξία για θεμελίωση διαύλων επικοινωνίας, ωστόσο δεν τρέφουν ψευδαισθήσεις για τις τουρκικές βλέψεις στην Ανατολική Μεσόγειο.

του κ. Μητσοτάκη, να διασφαλίζει τον απόλυτο συντονισμό. Επιπλέον φαίνεται ότι προκρίνεται μια προσάθεια ώσμωσης ανάμεσα στο Μέγαρο Μαξίμου και στο υπουργείο Εξωτερικών, γεγονός το οποίο το επόμενο χρονικό διάστημα θα αποτυπωθεί

και μέσα από πυκνές μετακινήσεις εμπειρών διπλωματών, που έχουν ήδη ξεκινήσει αλλά απομνημονίου και -το επόμενο έτος- την κρίση του «Ορούτς Ρέις» και του Εβρου. Σημαντικός συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο 2019 και στο σήμερα είναι η υφυπουργός Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, η οποία έχει πλήρη γνώση όλων όσα συνέβησαν τότε, αλλά και έκτοτε, με το συμπληρωματικό πλεονέκτημα της τριετίας στην Ουάσιγκτον που της παρέχει μια πολύ καλή αντίληψη του βάθους των αλλαγών που συντελέστηκαν στον τρόπο διαμόρφωσης εξωτερικής πολιτικής στις ΗΠΑ.

Στο επίπεδο του κ. Μητσοτάκη υπάρχει πεποίθηση ότι η τρέχουσα συγκυρία είναι ουσιαστικά διαφορετική από τη συνάντηση που είχε γίνει τον Σεπτέμβριο του 2019, λίγο μετά την ανάδειξη του για πρώτη φορά ως πρωθυπουργού, με τα γνωστά, διόλου ενθαρρυντικά, αποτελέσματα. Υπενθυμίζεται ότι εκείνη η συνάντηση είχε ουσιαστικά τερματιστεί από την πολύ σκληρή

στάση Ερντογάν, η οποία επιβεβαιώθηκε λίγους μήνες αργότερα με την υπογραφή του τουρκολιβυκού μνημονίου και -το επόμενο έτος- την κρίση του «Ορούτς Ρέις» και του Εβρου. Σημαντικός συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο 2019 και στο σήμερα είναι η υφυπουργός Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, η οποία έχει πλήρη γνώση όλων όσα συνέβησαν τότε, αλλά και έκτοτε, με το συμπληρωματικό πλεονέκτημα της τριετίας στην Ουάσιγκτον που της παρέχει μια πολύ καλή αντίληψη του βάθους των αλλαγών που συντελέστηκαν στον τρόπο διαμόρφωσης εξωτερικής πολιτικής στις ΗΠΑ.

Παζάρι για τα Στενά

Σε επίπεδο ΝΑΤΟ, πάντως, πέρα από το υπερκείμενο ζήτημα της ένταξης της Σουηδίας στο Βορειοατλαντικό Σύμφωνο, που αποτελεί άτυπο κομμάτι της διαπραγματεύσεως μεταξύ Ουάσιγκτον και Αγκυρας για τα F-16 και όχι μόνο, υπάρχουν θέματα

αμιγώς ελληνοτουρκικής φύσεως. Η «Κ» αποκάλυψε τις προηγούμενες ημέρες ότι οι Αμερικανοί επιχειρούν να βρουν συμβιβαστική φόρμουλα, έπειτα από την απαίτηση της τουρ-

Εκτός από τη συνάντηση των δύο ηγετών θα πραγματοποιηθεί μία μεταξύ των ΥΠΕΞ Γεραπετρίτη και Φιντάν και μία σε επίπεδο υπουργών Εθνικής Αμυνας, Δένδια και Γκιουλέρ.

κικής αντιπροσωπείας στο ΝΑΤΟ τα Στενά του Βοσπόρου και των Δαρδανελλίων να ονομαστούν «Τουρκικά Στενά» (Ιστανμπούλ και Τσανάκαλε, αντιστοίχως) κατά παράβαση της Σύμβασης του Μοντρέ του 1936 που καθορίζει το καθεστώς τους. Οι Αμερικανοί

με τη συνδρομή της Στρατιωτικής Επιτροπής (CMC) του ΝΑΤΟ και μικρότερων χωρών (όπως η Νορβηγία) σε επίπεδο Βορειοατλαντικού Συμβουλίου (North Atlantic Council) επιχειρήσαν να προτείνουν διπλή ονομασία προκειμένου να αρθεί το αδιέξοδο. Ωστόσο, από το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών αποφασίστηκε ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονται και σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις έχει προταθεί να προστεθεί μια υποσημείωση η οποία θα ξεκαθαρίζει ότι οι περιοχικοί χάρτες του ΝΑΤΟ (Regional Plans) δεν αλλάζουν την πολιτική, ούτε και ερμηνεύουν νομικές θέσεις, παραπέμποντας προφανώς στην υπεροχή της Σύμβασης του Μοντρέ έναντι οποιασδήποτε άλλης ερμηνείας. Διατηρείται, βέβαια, το δικαίωμα της Τουρκίας να αποκαλεί μόνο αυτά τα Στενά ως «Τουρκικά Στενά».

Αν και το θέμα αυτό δεν προσεγγίζει σε σοβαρότητα τα οξυτάτα προβλήματα των ελληνοτουρκικών σχέσεων την περίοδο μεταξύ 2018 και αρχών του 2023, αξιολογείται ως μια ακόμη προσπάθεια των Αγκυρας να αλλοιώσει το νόημα διεθνών συνθηκών που καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Υπενθυμίζεται ότι η Σύμβαση του Μοντρέ το 1936 ουσιαστικά αποτέλεσε μια καθυστερημένη κατά 13 χρόνια διόρθωση της Συνθήκης της Λωζάνης, που επέτρεψε τον στρατιωτικό έλεγχο των Στενών από την Τουρκία, αλλά και τη δυνατότητα στρατιωτικοποίησης των ελληνικών νησιών Λήμνου και Σαμοθράκης. Με διπλωματικούς ελιγμούς, όπως αυτός που αφορά τα Στενά ή το υποτιθέμενο «σαφές» καθεστώς κυριαρχίας των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου που δεν κατονομάζονται στη Συνθήκη της Λωζάνης, η Αγκυρα ουσιαστικά επιχειρεί να αντιστρέψει σαφώς καθορισμένες έννοιες και καταστάσεις.

Τα F-35

Σημειώνεται, τέλος, ότι μετά το Βίλνιους αναμένεται -και αν θα προωθηθεί όπως αναμενόταν- η επιστολή αποδοχής του ελληνικού αιτήματος για προμήθεια F-35 από τις ΗΠΑ (Letter of Acceptance), γεγονός που θα λειτουργήσει ως σημείο έναρξης για τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών για το θέμα. Υπενθυμίζεται ότι από την τουρκική πλευρά η προμήθεια της Ελλάδας με F-35, δίχως παράλληλα να έχει λυθεί το ζήτημα αγοράς και εκσυγχρονισμού νέων F-16 για την Τουρκία, αντιμετωπίζεται αρνητικά.

ΑΠΟΨΗ

Η δύσκολη εξίσωση του Ερντογάν στο ΝΑΤΟ

Τον ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Η σύνοδος κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βίλνιους αποτελεί μια πρώτη ευκαιρία για να ξαναπιάσουν το νήμα η Ελλάδα με την Τουρκία. Η τετραετία που προηγήθηκε ξεκίνησε άσχημα, με την απότομη αύξηση των προσφυγομεταναστευτικών ροών το καλοκαίρι του 2019, εξελίχθηκε ακόμη χειρότερα με την υπογραφή του τουρκολιβυκού συμφώνου τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, η κρίση κορυφώθηκε τον Φεβρουάριο - Μάρτιο του 2020 με την προώθηση χιλιάδων μεταναστών στον Εβρο και μετέπειτα με τις σεισμικές έρευνες που διεξήγαγε το «Ορούτς Ρέις» για 82 μέρες. Οι τόνοι έπεσαν όταν επιδεινώθηκε η σχέση Τουρκίας - Ευρωπαϊκής Ένωσης και διαταράχθηκε η αντίστοιχη με τις ΗΠΑ μετά την εκλογή Μπάιντεν. Ακολούθησε ύφεση επί του πεδίου για ένα μέρος του 2021, αλλά διπλωματικά η Αγκυρα κλιμάκωσε τις αξιώσεις της, τόσο στην εδραίωση του ιδεολογήματος της «Γαλάζιας Πατρίδας», όσο και με την πρώτη επιστολή στον ΟΗΕ, όπου συνέδεε την αποστρατιωτικοποίηση με την κυριαρχία ελληνικών νησιών. Η συνάντηση Ερντογάν - Μητσοτά-

Στη σύνοδο κορυφής, ο πρόεδρος της Τουρκίας είτε θα αναζητήσει καλές ειδήσεις είτε θα γίνει ο μεγάλος πρωταγωνιστής, με μια ανατροπή στο παρά ένα, συνηγορώντας στη σουηδική υποψηφιότητα.

κη στην Κωνσταντινούπολη τον Μάρτιο του 2022 έγινε σε καλό κλίμα, αλλά το μπαράζ παραβιάσεων και υπερπητήσεων πάνω από ελληνικά νησιά, η ομιλία του Έλληνα πρωθυπουργού στο Κογκρέσο και το περιώκιος «Μητσοτάκης γιοκ», που «πάγωσε» τις επαφές σε όλα τα επίπεδα, επανέφερε τις σχέσεις σε ένα αρνητικό σπινάλ. Οι λεκτικές επιθέσεις έγιναν πλέον απειλές, απ' το «θα έρθουμε μια νύχτα ξαφνικά» στην προειδοποίηση για τον πυραυλο Τυρφοο που θα έπιπτε την Αθήνα. Επρεπε να συμβεί ο καταστροφικός σεισμός για να αλλάξει το κλίμα και να περάσουμε σε ένα θετικό ρεκόρ τετραετίας, με μηδενική πηπτική δραστηρι-

ότητα για σχεδόν πέντε μήνες.

Σε πρόσφατη δήλωσή του ο Ερντογάν μίλησε για επανεκκίνηση και η αλήθεια είναι ότι έκτοτε οι περισσότερες τοποθετήσεις, τόσο από τον ίδιο όσο και από τους νέους υπουργούς εκφράζουν τη διάθεση για μια νέα αρχή. Γιατί συνέβη αυτό; Προφανώς ο σεισμός και τα άμεσα αντανακλαστικά που επέδειξε η ελληνική πλευρά διευκόλυναν την αναθεώρηση της πολιτικής του. Εντούτοις, είναι σαφές ότι οι λόγοι είναι βαθύτεροι. Ο Ερντογάν άρχισε να συνειδητοποιεί τους περιορισμούς της υπερέκτασης (overstretching) της Τουρκίας, γι' αυτό άλλωστε επιχείρησε την αναθεώρηση με Ισραήλ και Αίγυπτο, η οικονομική ανάγκη τον υποχρέωσε να προσεγγίσει -έστω και με τον γνωστό αδόκιμο τρόπο του- τη Δύση και μετά τη ρωσική εισβολή η αποδυνάμωση της Μόσχας τού στέφθηκε ένα σημαντικό χαρτί, που συχνά χρησιμοποιούσε απέναντι στη Δύση.

Στο Βίλνιους ο Ερντογάν είτε θα αναζητήσει καλές ειδήσεις, επί παραδείγματι από τη συνάντησή του με τον Έλληνα πρωθυπουργό, για να μετριάσει τις αντιδράσεις

που θα έχει προκαλέσει η ανυποχώρητη στάση του στο ζήτημα της ένταξης της Σουηδίας είτε θα γίνει ο μεγάλος πρωταγωνιστής, με μία ανατροπή στο παρά ένα, συνηγορώντας στη σουηδική υποψηφιότητα, λαμβάνοντας κάποιες επιπλέον εγγυήσεις που ίσως διατυπωθούν σε ένα νέο συμφωνητικό. Στην πρώτη περίπτωση ο Τούρκος πρόεδρος -ταυτιζόμενος με το μαύρο πρόβατο της Δύσης, τον Ορμπαν, ο υπουργός Εξωτερικών του οποίου έσπευσε να σημειώσει ότι η Ουγγαρία θα ακολουθήσει την Τουρκία στην τελική της απόφαση αναφορικά με τη Σουηδία- θα πρέπει, προκειμένου να αποτινάξει τη ρετινιά του δούρειου ίππου της Ρωσίας, ή τελοςπάντων να εκτονώσει τον θυμό όσων έχουν εδώ και καιρό επενδύσει στη συγκεκριμένη σύνοδο για τη διευθέτηση του σουηδικού ζητήματος, να δείξει πιο διαλλακτικός στην υιοθέτηση του νέου action plan του ΝΑΤΟ, που μπλοκάρει κυρίως από τις διαφωνίες ανάμεσα σε Αγκυρα και Ουάσιγκτον. Θα πρέπει, ταυτόχρονα, να δώσει την αίσθηση για αλλαγή σελίδας στα ελληνοτουρκικά, που ταλανίζουν τη νοτιοανατολική πτέρυγα της Βορειοατλαντι-

κής Συμμαχίας. Εδώ που έχουμε φτάσει απαιτούνται λεπτοί χειρισμοί από πλευράς Ερντογάν, ώστε να μην αναδιπλωθεί χωρίς απτά ανταλλάγματα (ήδη την περασμένη Πέμπτη είχαμε την καταδίκη μέλους του ΡΚΚ από σουηδικό δικαστήριο και προηγούμενες την πρώτη έκδοση στην Τουρκία), αλλά και να μη φαλκιδεύσει την προσέγγιση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ανοικοδόμηση της οικονομίας και τον εκσυγχρονισμό και προμήθεια των F-16. Στο τελευταίο, παρά τη θέλησή του, κάρη και στην πολύ καλή δουλειά του ελληνοαμερικανικού λόμπι, εμπλέκεται και η Αθήνα, με το Κογκρέσο να πρέπει να μεταπειστεί με απτές αποδείξεις και όχι μόνο υποσχετικές, προκειμένου να δώσει το πράσινο φως. Εισερχόμενοι δε σε λίγους μήνες σε εκλογική χρονιά στις ΗΠΑ, θα είναι δύσκολο για τον Μπάιντεν να αγνοήσει το νομοθετικό σώμα για κάρη της Τουρκίας.

Η πρώτη διά ζώσης συνάντηση των δύο ηγετών έπεται από 15 μήνες δεν είναι καθοριστική, αλλά ενδέχεται να αποδειχθεί κρίσιμη. Κατ' αρχάς θα πρέπει να αποκατασταθεί η προσωπική σχέ-

ση, γνωρίζοντας την καταλυτική επίδραση Ερντογάν στην τουρκική εξωτερική πολιτική. Κατά δεύτερον, μπορεί να αναζητηθεί η επανέναρξη κάποιου τύπου επαφών, στη μορφή ΜΟΕ, διερευνητικών ή και μιας νέας χρονοδιάγραμμα επαναξιολόγησης των καταστάσεων από τους δύο ηγέτες, που θα δώσει στίγμα των προθέσεών τους. Το σημαντικότερο στην παρούσα φάση είναι να εμπεδωθούν οι συνθήκες αποκλιμάκωσης, να οικοδομηθεί σχετικά η εμπιστοσύνη μέσα από την εντατικοποίηση των επαφών σε όλα τα επίπεδα, με έμφαση στις (χαμηλές πολιτικές) κοινές προκλήσεις. Ας έχουμε κατά νου πως η τουρκική πηπτική δραστηριότητα δύσκολα θα παραμείνει μηδενική πέραν του καλοκαιριού, μα κρίσιμος ότι τα περιθώρια ελιγμών για τον Ερντογάν είναι συρρικνωμένα, από τη στιγμή που έχει πλέον ταυτιστεί με το βαθύ κράτος, το οποίο και τον έχει αφομοιώσει.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων, καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος και αναλυτής διεθνών θεμάτων στον ANTI.

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Οι σχέσεις Ελλάδας - Ισραήλ απογειώνονται και δεν επιβραδύνονται, σημειώνει στην αποκλειστική συνέντευξή του στην «Κ» της Κυριακής ο υπουργός Εξωτερικών της χώρας, Ελι Κοέν, ο οποίος πραγματοποίησε την πρώτη επίσημη επίσκεψή του στην Αθήνα πριν από λίγες ημέρες. Μιλάει, συγκεκριμένα, για τουριστική έκρηξη, καθώς το Ισραήλ ανέβηκε φέτος στην έκτη θέση των χωρών από τις οποίες προέρχονται οι επισκέπτες στην Ελλάδα, ενώ κάνει λόγο για επενδύσεις άνω του 1 δισ. ευρώ στον τομέα του τουρισμού. Μιλάει επίσης για τις επενδύσεις στην άμυνα, τις εξαγορές αλλά και την προοπτική ακόμη και συμπαράγωγής οπλικών συστημάτων. Ο κ. Κοέν επανέλαβε ότι η βελτίωση της σχέσης του Ισραήλ με την Τουρκία δεν θα επηρεάσει τη φιλία με την Ελλάδα, ενώ υπογράμμισε πως οι παράλληλοι δίαυλοι ανάμεσα σε Ιερουσαλήμ - Αγκυρα και Αθήνα - Αγκυρα ενισχύουν την περιφερειακή σταθερότητα. Ο κ. Κοέν σημειώνει ότι ο αγωγός EastMed παραμένει στο τραπέζι, ωστόσο η βιωσιμότητά του πρέπει να αξιολογηθεί από την επιχειρηματική κοινότητα, ενώ περιγράφει και την πρόσφατη συμφωνία Ισραήλ - Κυπριακής Δημοκρατίας για τη μεταφορά ισραηλινού αερίου στην Ευρώπη μέσω Κύπρου.

– Ελλάδα και Ισραήλ βρίσκονται στη διαδικασία να πάνε ένα βήμα παραπέρα τις πολύ καλές σχέσεις τους. Ποια επιοσημάνετε ως κορυφαία προτεραιότητα αυτή τη στιγμή;

– Το Ισραήλ και η Ελλάδα έχουν μια στρατηγική εταιρική σχέση που χαρακτηρίζεται από πολυδιάστατη συνεργασία σε μια μεγάλη ποικιλία τομέων, όπως η άμυνα, η ενέργεια, ο τουρισμός, το εμπόριο, η τεχνολογία, η καινοτομία και ο πολιτισμός. Θα έλεγα ότι στόχος μας θα ήταν η εδραίωση αυτής της εταιρικής σχέσης με την εμβάθυνση της συνεργασίας σε όλους αυτούς τους τομείς. Θα έλεγα ότι πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή σε τομείς όπως η ενέργεια, η καινοτομία και η τεχνολογία. Το Ισραήλ και η Ελλάδα μοιράζονται επίσης παρόμοιες απόψεις σχετικά με τις περιφερειακές προκλήσεις και ευκαιρίες, και ως εκ τούτου θα έλεγα ότι ο κοινός μας στόχος είναι να προωθήσουμε την περιφερειακή σταθερότητα, ασφάλεια και ευημερία. Αυτός είναι επίσης ο στόχος του τριμερούς σχήματος συνεργασίας μας με την Κύπρο και των περιφερειακών πλαισίων μας στη Μέση Ανατολή.

– Πολλοί Ισραηλινοί αξιωματούχοι έχουν δηλώσει ότι η βελτίωση της τουρκοϊσραηλινής σχέσης δεν θα επηρεάσει τη δυναμική της ελληνοϊσραηλινής σχέσης. Ωστόσο παρατηρήσαμε κάποια επιβράδυνση σε ορισμένες διαδικασίες που συνέδεσαν ή/και ενίσχυσαν τις συνεργείες μεταξύ των δύο χωρών μας,

με αξιοσημείωτη εξαίρεση την άμυνα. Βλέπετε ανανέωση της διμερούς συνεργασίας και σε ποιους τομείς;

– Η στρατηγική συνεργασία Ελλάδας - Ισραήλ και η τριμερής συνεργασία μας με την Κύπρο είναι σταθερή και δεν επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες. Η Τουρκία είναι μια σημαντική χώρα στην περιοχή με την οποία θα θέλαμε να βελτιώσουμε τους δεσμούς μας, αλλά αυτό σε καμία περίπτωση δεν θα επηρεάσει την ισχυρή φιλία μας με την Ελλάδα. Δεν συμφωνώ μαζί σας ότι υπήρξε επιβράδυνση των διαδικασιών ή των συνεργειών που συνδέουν τις δύο χώρες μας. Ακριβώς το αντίθετο. Βλέπουμε μια τεράστια βελτίωση των σχέσεων μας σε όλους τους τομείς. Και ξεπερνάει κατά πολύ την άμυνα. Τα τελευταία 10 χρόνια είχαμε τεράστιες ισραηλινές επενδύσεις, που ξε-

περνούν το 1 δισ. δολάρια, στην ελληνική τουριστική βιομηχανία. Οι Ισραηλινοί είναι μια από τις μεγαλύτερες τουριστικές αγορές της Ελλάδας. Υπήρξε μεγάλη αύξηση σε σύγκριση με τις προγραμματισμένες πτήσεις του περασμένου καλοκαιριού από το Ισραήλ φέτος. Αυτή τη σεζόν ανέρχονται

Η Ελλάδα και το Ισραήλ βρίσκονται σε μια διαδικασία προσπάθειας βελτίωσης των σχέσεων με την Τουρκία, ενισχύοντας παράλληλα τους δικούς τους δεσμούς.

Είμαι αισιόδοξος ότι θα επεκτείνουμε τις σχέσεις μας με περισσότερες αραβικές και μουσουλμανικές χώρες. Πρέπει να μιλήσουμε ωστόσο και για το Ιράν, που είναι ο ελέφαντας στο δωμάτιο.

να αντιμετωπιστεί αυτός ο κίνδυνος είναι να συγκεντρωθεί η διεθνής κοινότητα για να ασκήσει πίεση στο Ιράν. Το Ισραήλ έχει δεσμευθεί να εμποδίσει το Ιράν να αποκτήσει στρατιωτικές πυρηνικές δυνατότητες με οποιοδήποτε μέσο. Οι πρόσφατες προγραμματισμένες τρομοκρατικές επιθέσεις που ενόχλησαν από το Ιράν στην Ελλάδα και την Κύπρο, και ευτυ-

σε 953.000 θέσεις, από 584.000 το 2022. Με βάση τη ζήτηση, οι Ισραηλινοί τουρίστες κατατάσσονται ως η έκτη σημαντικότερη ξένη αγορά για τον ελληνικό τουρισμό, μετά το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γερμανία, την Ιταλία, τη Γαλλία και την Ολλανδία. Πραγματοποιούνται σημαντικές επιχειρηματικές συμφωνίες, όπως η πρόσφατη μεταξύ της Greek Grid Telecom και της ισραηλινής Tamara Telecom για την κατασκευή ενός υποθαλάσσιου καλωδίου τηλεπικοινωνιών οπτικών ινών για τη σύνδεση της Κύπρου και του Ισραήλ με την Ελλάδα. Ισραηλινές εταιρείες έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις στην Ελλάδα, όπως η επένδυση του Tikun Olam σε ιατρική κάρναβη στην Κόρινθο. Άλλες εταιρείες ενδιαφέρονται να πραγματοποιήσουν μεγάλες επενδύσεις στην ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων της

ανανεώσιμης ενέργειας στην Ελλάδα. Δεν υπάρχει επιβράδυνση. Οι σχέσεις μας απογειώνονται. **– Θα μπορούσε το Ισραήλ να διευκολύνει μια καλύτερη ελληνοτουρκική σχέση σε ορισμένες πτυχές;**

– Τόσο η Ελλάδα όσο και το Ισραήλ βρίσκονται τώρα σε μια διαδικασία προσπάθειας βελτίωσης των σχέσεων με την Τουρκία, ενισχύοντας παράλληλα τους δικούς τους δεσμούς. Και οι δύο έχουμε άμεσους διαύλους επικοινωνίας με την Τουρκία, αλλά σίγουρα οι προσπάθειές μας να βελτιώσουμε τις σχέσεις με την Αγκυρα θα συμβάλουν στην ενίσχυση της περιφερειακής σταθερότητας.

– Γίνονται συζητήσεις για έναν αγωγό που συνδέει το Ισραήλ με την Κυπριακή Δημοκρατία, για να βοηθήσει στην εξαγωγή ισραηλινού αερίου (LNG) προς

την Ευρώπη. Ταυτόχρονα υπάρχει ο EuroAsia Interconnector. Οι ενεργειακοί δεσμοί μεταξύ των τριών χωρών μπορούν να γίνουν ακόμη πιο στενοί από αυτό; Βλέπετε πιθανότητα για αναβίωση του EastMed;

– Η ενέργεια είναι ένα από τα βασικά συστατικά της συνεργασίας μας τόσο με την Κύπρο όσο και με την Ελλάδα. Πρόσφατα, οι υπουργοί Ενέργειας του Ισραήλ, Ισραήλ Kats, και της Κύπρου, Γιώργος Παπαναστασίου, συμμετείχαν σε συζήτηση για συνεργασία στην ανάπτυξη περιφερειακών υποδομών φυσικού αερίου, που στοχεύει στη μεταφορά φυσικού αερίου μέσω Κύπρου στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των πόρων φυσικού αερίου του Ισραήλ. Σε οποιοδήποτε σενάριο, συμπεριλαμβανομένου του EastMed, η Ελλάδα θα παίξει σημαντικό ρόλο καθώς είναι πρωτοπόρος στις μεταφορές με δεξαμενόπλοια. Υποστηρίζουμε επίσης το EuroAsia Interconnector που θα συνδέει τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας Ισραήλ - Ελλάδας - Κύπρου και χαϊρόμαστε που βλέπουμε ότι υλοποιούνται βήματα για τις συνδέσεις Κύπρου - Ελλάδας και Ισραήλ - Κύπρου. Η υποστήριξη για τον αγωγό EastMed βρίσκεται ακόμη στο τραπέζι. Αλλά για ένα πρόγραμμα όπως αυτό χρειάζεστε επίσης την επιχειρηματική κοινότητα. Θα πρέπει να δούμε τη βιωσιμότητα αυτού του σχεδίου. Και η βιωσιμότητα είναι υπό εξέταση. Ένας περιοριστικός παράγοντας είναι το γεγονός ότι η Ευρώπη θέλει να απομακρυνθεί από τα ορυκτά καύσιμα. Πρέπει λοιπόν να περιμένουμε να ολοκληρωθεί η αξιολόγηση βιωσιμότητας του σχεδίου από την επιχειρηματική κοινότητα.

– Η Ελλάδα έχει αγοράσει από το Ισραήλ ορισμένα οπτικά συστήματα ποιοτικής αιχμής. Ταυτόχρονα, οι ισραηλινές εταιρείες έχουν αυξήσει το μερίδιό τους στο τοπικό αμυντικό οικοσύστημα. Υπάρχει χώρος συνεργασίας ή και συμπαράγωγής συστημάτων Ελλάδας - Ισραήλ επί ελληνικού εδάφους;

– Η άμυνα είναι ένας από τους πυλώνες των ελληνοϊσραηλινών σχέσεων. Οι αμυντικοί μας δεσμοί περιλαμβάνουν πληθώρα κοινών ασκήσεων αλλά και προμηθειών. Οι αμυντικές μας ασκήσεις συμβάλλουν στην επιχειρησιακή μας ετοιμότητα αλλά και δημιουργούν συνεργείες. Στα ορόσημα των δεσμών μας περιλαμβάνεται η συμφωνία για το Διεθνές Κέντρο Εκπαίδευσης Πτήσεων στην Καλαμάτα που θα λειτουργεί υπό την Elbit Systems του Ισραήλ. Μία άλλη σημαντική συμφωνία είναι η πρόσφατη αγορά της Intracom Defense (IDE) από την Israel Aerospace Industries. Οι συμφωνίες και οι ασκήσεις αποδεικνύουν ότι υπάρχει μια αυξανόμενη οικειότητα στις αμυντικές σχέσεις μας. Σίγουρα πιστεύω ότι υπάρχει χώρος για περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των αμυντικών βιομηχανιών μας, που μπορεί να περιλαμβάνει ακόμη και συμπαράγωγες.

«Η άμυνα είναι ένας από τους πυλώνες των ελληνοϊσραηλινών σχέσεων», επισημάνει μιλώντας στην «Κ» ο κ. Ελι Κοέν.

Μας ανησυχεί η άνοδος της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη

– Το Ισραήλ έχει μια μακροχρόνια άποψη για τις ισσοροπίες στη Μέση Ανατολή. Ωστόσο, οι Συμφωνίες του Αβραάμ δημιούργησαν χώρο για συνεργασία που δεν υπήρχε πριν. Καθώς οι δυνάμεις στην περιοχή φαίνεται να αποσπώνται από τους παραδοσιακούς δεσμούς με παράγοντες όπως ο ΗΠΑ (το παράδειγμα της Σαουδικής Αραβίας και μέχρι ενός σημείου της Τουρκίας), πώς μπορεί το Ισραήλ, του οποίου η προστασία της ασφάλειας εγγυάται από την Ουάσιγκτον, να περιηγηθεί σε αυτό το νέο περιβάλλον;

– Οι Συμφωνίες του Αβραάμ εγκαινίασαν μια νέα εποχή ειρήνης και ευημερίας με το Ισραήλ και τα αραβικά έθνη, όπως τα ΗΑΕ και το Μπαχρέιν. Έχουμε επίσης επιτύχει ειρήνη με το Μαρόκο και μια αρχική συμφωνία με το Σουδάν. Αυτές οι σχέσεις αποτελούν σημαντικό

συμπλήρωμα των ειρηνικών σχέσεων που έχουμε με τους γείτονές μας στην Αίγυπτο και την Ιορδανία. Αυτές οι συμφωνίες μεταφράστηκαν σε αυξημένο εμπόριο, τουρισμό, αμυντική συνεργασία και επαφές ανθρώπων με ανθρώπους που φέρνουν αναμφίβολα σταθερότητα στην περιοχή. Είμαι πολύ αισιόδοξος ότι θα μπορέσουμε να επεκτείνουμε τις σχέσεις μας με περισσότερες αραβικές και μουσουλμανικές χώρες. Ωστόσο πρέπει να μιλήσουμε και για τον ελέφαντα στο δωμάτιο, που δεν είναι άλλος από το Ιράν. Η αναζήτηση του Ιράν για πυρηνικά όπλα, η υποστήριξή του στον ριζοσπαστισμό και στην τρομοκρατία στη Μέση Ανατολή το έχουν καταστήσει σημαντική δύναμη αστάθειας στην περιοχή και παγκοσμίως. Παρέχει ακόμη και drones που χρησιμοποιούνται στον πόλεμο στην Ουκρανία. Ο μόνος τρόπος για

ως απετράπησαν, δείχνουν τις εκτεταμένες μοχθηρές δραστηριότητες του ιρανικού καθεστώτος. Το Ισραήλ δεν θα διστάσει να κάνει ό,τι χρειάζεται για να υπερασπιστεί και να προστατεύσει τον εαυτό του.

– Η άνοδος της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη ανησυχεί την κυβέρνησή σας, ιδιαίτερα καθώς ταυτόχρονα παρατηρείται άνοδος του αντισημιτισμού;

– Η αναζωπύρωση του αντισημιτισμού στην Ευρώπη είναι σίγουρα μια αιτία ανησυχίας για οποιαδήποτε ισραηλινή κυβέρνηση. Ως το έθνος-κράτος της εβραϊκού λαού, το Ισραήλ θα βρίσκεται πάντα στην πρώτη γραμμή της καταπολέμησης του αντισημιτισμού παγκοσμίως. Πιστεύουμε ότι είναι υποχρεώσής μας. Αλλά δεν είναι ζήτημα Ισραήλ. Οι χώρες στην Ευρώπη θα πρέπει να πολεμήσουν τον αντισημιτισμό και τον φασισμό

επειδή αποτελούν απειλή για τις δημοκρατίες τους. Χαίρομαι που η Ελλάδα έχει υιοθετήσει τον ορισμό του αντισημιτισμού από τη Διεθνή Συμμαχία για τη Μνήμη του Ολοκαυτώματος και διοργανώνει μια σειρά από εκδηλώσεις μνήμης του Ολοκαυτώματος κάθε χρόνο. Πιστεύω επίσης ότι η κατασκευή του Μουσείου Ολοκαυτώματος στη Θεσσαλονίκη θα συμβάλει στην προώθηση της μνήμης και των κοινών δημοκρατικών αξιών μας.

– Τα τελευταία χρόνια, το Ισραήλ έχει ζήσει ένα πολύ ταραχώδες εσωτερικό πολιτικό περιβάλλον (πέντε εκλογές σε τρία χρόνια και μια πολύ πολωμένη ατμόσφαιρα). Έχει επηρεάσει την εξωτερική πολιτική;

– Το Ισραήλ έχει επί του παρόντος μια πολύ σταθερή κυβέρνηση με επικεφαλής τον πρωθυπουργό Μπέντζαμιν Νετανιάχου

έπειτα από πολλές εκλογικές αναμετρήσεις. Ο πρώτος υπουργός Νετανιάχου είναι ένας πολύτικός άνδρας με τεράστια εμπειρία. Όπως γνωρίζετε, το Ισραήλ είναι μια ζωντανή δημοκρατία. Παρά τις διαφωνίες που μπορεί να υπάρχουν στο Ισραήλ σχετικά με τις πολιτικές, πιστεύω ότι η δημοκρατία μας θα αναδειχθεί ισχυρότερη. Η εξωτερική μας πολιτική παραμένει συνεπής και πολύ σαφής. Θα συνεχίσουμε να αποτρέπουμε αρνητικούς παίκτες όπως το Ιράν, που επιδιώκει την καταστροφή μας και αποσταθεροποιεί την περιοχή μας. Θα επιδιώξουμε να συνεχίσουμε να επεκτείνουμε τον κύκλο της ειρήνης με τους γείτονές μας ακολουθώντας τις Συμφωνίες του Αβραάμ και ενισχύοντας τις σχέσεις μας με τους συμμάχους μας, όπως ο Ηνωμένος Πολιτείες, και τους στρατηγικούς εταίρους μας, όπως η Ελλάδα και η Κύπρος.

Τρεις ασκήσεις τριγωνομετρίας

Οι επιδόσεις σε οικονομία, ελληνοτουρκικά και εκσυγχρονισμό του κράτους θα κρίνουν τη στρατηγική για ηγεμονία στο Κέντρο

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΟΧΟΥ

«Ένα» συν «τρία» στοιχεία, που εάν κερδηθούν θα διασφαλίσουν στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη τη διατήρηση της πολιτικής ηγεμονίας που προέκυψε από την αναμέτρηση της 25ης Ιουνίου, έχει μπροστά της η νέα κυβέρνηση, η οποία έλαβε χθες την εμπιστοσύνη της Βουλής.

Πρώτο εξ αυτών είναι, όπως το τοποθέτησε ο ίδιος κατά την παρουσίαση των προγραμματικών δηλώσεων, η μετάβαση της χώρας από τη μετά την κρίση περίοδο σε μια πλήρη ευρωπαϊκή κανονικότητα με βάση τις προτεραιότητες των «μπλε φακέλων» που προετοίμασαν οι κ. Σταύρος Παπασταύρου και Ακης Σκέρτσος για κάθε τομέα κυβερνητικής ευθύνης. Εάν αυτό το έργο υλοποιηθεί, θα επιτευχθεί η βασική επιδίωξη του κ. Μητσοτάκη, να συνεχιστεί με επιτυχία η στρατηγική της «τριγωνοποίησης» που του επιτρέπει να αντλεί στήριξη από ένα ευρύτατο φάσμα ψηφοφόρων, το οποίο εκκινεί από τη «σκειπτόμενη» και συστημική Δεξιά και φθάνει μέχρι την Κεντροαριστερά. Βασικούς πυλώνες αυτής της στρατηγικής, που μένει να υλοποιηθεί με επάρκεια κατά τη νέα τετραετία και απευθύνεται σε επιμέρους ακροατήρια, αποτελούν:

— Ο «υπεύθυνος πατριωτισμός» με προσανατολισμό στα δεξιόστροφα κοινά. Ο κ. Μητσοτάκης ενδεικτικά αναφέρθηκε ενόψει της νέας τετραετίας στη συνέχεια των εξοπλιστικών προγραμμάτων της χώρας, στην αυστηρή φύλαξη των συνόρων και στην ολοκλήρωση του φράχτη στον Εβρο.

— Ο συνδυασμός φιλελεύθερων πολιτικών στο πεδίο της οικονομίας και αποτελεσματικότητας στη μάχη για εκσυγχρονισμό του κράτους, με την παράλληλη στήριξη των πιο ευάλωτων, ακόμη και με τη χρήση επιδοματικών εργαλείων. Δεν είναι τυχαίο ότι μέτρα όπως το market pass κατά τις ακρίβειας συνεχίζονται παρότι από τα κόμματα της αντιπολίτευσης είχαν χαρακτηριστεί προεκλογικού χαρακτήρα με ημερομηνία λήξης τις πρόσφατες κάλπες.

— Η υιοθέτηση μιας σύγχρονης - προοδευτικής ατζέντας που μέχρι

Η «τριγωνική» προσέγγιση επιτρέπει στον πρωθυπουργό να απευθύνεται σε ακροατήρια πέραν της εκλογικής βάσης της Ν.Δ.

πριν από μερικά χρόνια αποτελούσε «προνομιϊκό» γήπεδο της Κεντροαριστεράς και της Αριστεράς, με σημεία αιχμής, μεταξύ άλλων, τη νομοθέτηση του γάμου για τα ομόφυλα ζευγάρια, το άνοιγμα της συζήτησης για την τεχνητή νομοσύνη, την πράσινη ενέργεια και την κλιματική αλλαγή.

Όπως αναφέρουν στενοί συνεργάτες του κ. Μητσοτάκη, η ανωτέρω «τριγωνική» προσέγγιση, παρότι δεν οδηγεί σε «πλήρη ταύτιση» του κάθε ψηφοφόρου με τη Ν.Δ., επιτρέπει στον πρωθυπουργό να απευθύνεται σε σαφώς ευρύτερα πολιτικά ακροατήρια από την παραδοσιακή εκλογική

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης χειροκροτείται από τους υπουργούς και τους βουλευτές της Ν.Δ. μετά την ομιλία του την Πέμπτη. Η υλοποίηση των κυβερνητικών εξαγγελιών για αυξήσεις μισθών και μειώσεις φόρων, αλλά και η συνέχιση της επιδοματικής πολιτικής για τους ευάλωτους, περνάει μέσα από την «υπεραπόδοση» της οικονομίας.

βάση του κυβερνώντος κόμματος.

Είναι βεβαίως προφανές πως αυτό το θεωρητικό σχήμα, στη διάρκεια της νέας κυβερνητικής θητείας που μόλις ξεκίνησε, πρέπει να «υπηρετηθεί» από απτά αποτελέσματα σε κρίσιμους τομείς του κυβερνητικού έργου που αποτελούν και τα τρία πρόσθετα μεγάλα στοιχεία της επόμενης περιόδου: τις θετικές επιδόσεις στο πεδίο της οικονομίας, την επαρκή διαχείριση των πάντα «δύσκολων» ελληνοτουρκικών σχέσεων και την αντιμετώπιση μεγάλων υστερήσεων στο κράτος με αιχμή τους τομείς της Υγείας και της Δικαιοσύνης.

Είναι σαφές πως η υλοποίηση των κυβερνητικών εξαγγελιών για αυξήσεις μισθών και μειώσεις φόρων, αλλά και η συνέχιση των επιδοματικών πολιτικών για τους ευάλωτους ή για την αντιμετώπιση έκτακτων προβλημάτων όπως η ενεργειακή κρίση περνά μέσα από την «υπεραπόδοση» της οικονομίας και τη δημιουργία πρόσθετου δημοσιονομικού χώρου, πέραν δηλαδή των στόχων για την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων. Στο οικονομικό επιτελείο, σύμφωνα με πληροφορίες, επικρατεί βεβαιότητα ότι επαρκής δημοσιονομικός χώρος έχει «κλειδώσει» για το τρέχον έτος, για το οποίο

γίνεται λόγος για ένα ποσό που μπορεί να προσεγγίσει τα 2 δισ. ευρώ. Ανάλογη είναι, δε, η εκτίμηση και για το 2024, στην περίπτωση κατά την οποία επιτευχθεί ο στόχος για ανάπτυξη της τάξεως του 2,5%-3% του ΑΕΠ. Μάλιστα στο Μέγαρο Μαξίμου εκτιμούν πως ο δημοσιονομικός χώρος τα επόμενα χρόνια θα διευρυνθεί περαιτέρω, καθώς θα τροφοδοτείται πέραν της ανάπτυξης και από την πάταξη της φοροδιαφυγής μέσω της εξάλειψης των ηλεκτρονικών συναλλαγών και των εργαλείων διασταύρωσης στοιχείων.

Τα ελληνοτουρκικά, με πρώτο κρίσιμο σταθμό την επικείμενη

συνάντηση των κ. Μητσοτάκη και Ερντογάν στο Βιλνίους, είναι ένα ακόμη μέτωπο από το οποίο θα κριθεί η νέα κυβέρνηση. Ο πρωθυπουργός απέδειξε την προηγούμενη τετραετία ότι είναι σε θέση να διαχειριστεί με επάρκεια κρίσεις με την Αγκυρα. Όμως, μετά τα «ήρεμα νερά» των τελευταίων μηνών, με αφετηρία τον καταστροφικό σεισμό στην Τουρκία, φέρεται αποφασισμένος να μην αρνηθεί την αναζήτηση «πρόσθετων βημάτων» προκειμένου οι διμερείς σχέσεις να αλλάξουν σελίδα. Όπως αναφέρει στενός συνεργάτης του, οι συνθήκες είναι πλέον καλύτερες, το διεθνές περιβάλλον ενδεδειγμένα ευνοϊκότερο και η Αθήνα είναι έτοιμη να διερευνήσει τις προοπτικές που υπάρχουν, αλλά χωρίς «εκπτώσεις» από τις εθνικές κόκκινες γραμμές και «καταναγκασμούς».

Τελευταίο αλλά κρίσιμο στοιχείο για την κυβέρνηση αποτελεί η αλλαγή της υφιστάμενης εικόνας στην Υγεία και στη Δικαιοσύνη με βασικό ζητούμενο τη βελτίωση του χρόνου απόκρισης των δύο συστημάτων που, ενώ άπτονται πλήρως της καθημερινότητας του πολίτη, είναι πλήρως παρωχημένα. Η αποτελεσματική μεταρρύθμιση στους τομείς της Υγείας και της Δικαιοσύνης έχει εξάλλου και πολιτική βαρύτητα, καθώς ο κ. Μητσοτάκης επέλεξε για τα συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια τους προερχόμενους από το ΠΑΣΟΚ Μιχάλη Χρυσοκρίδη και Γιώργο Φλωρίδη αντιστοίχως, οι οποίοι δεν έχουν την «ασυλία» που ενδεχομένως θα διέθεταν στελέχη προερχόμενα από τον σκληρό πυρήνα της Ν.Δ.

Το βραχυκύκλωμα των τάσεων

Οι εσωκομματικές ομάδες ρευστοποιούνται, ενώ «κλειδώνουν» οι υποψηφιότητες του Νίκου Παππά και της Εφης Αχτισιόγλου

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Το δίλημμα «Αριστερά ή Κέντρο», οι αποκλίνοσες στρατηγικές, το χρονοδιάγραμμα για την εκλογή του νέου προέδρου και η ονοματολογία για τη διαδοχή του Αλέξη Τσίπρα αποτελούν το «εκρηκτικό κοκτέιλ» που στην Κουμουνδούρου έχει φέρει τα πάνω κάτω. Οι τάσεις βρίσκονται στα χαρακτηριστικά, προσπαθούν να συνέλθουν από το σοκ και σε μεγάλο βαθμό δεν αναγνωρίζονται. Παρά τη συντριπτική ήττα, στον ΣΥΡΙΖΑ ψάχνουν το πρόσωπο που «θα μπορούσε να κερδίσει τον Μητσοτάκη». Ένα στέλεχος που πρώτα θα γοητούσε, όπως ο Αλέξης Τσίπρας το 2008, και μετά θα προκάλυπτε «ορισμό» ακολουθώντας το πρότυπο του 2012. Εγχείρημα ιδιαίτερα δύσκολο μετά τις 23 μονάδες διαφορά με τις οποίες κέρδισε η Νέα Δημοκρατία. Στις τάξεις της πλειοψηφίας δύσκολα μπορεί κανείς να αναγνωρίσει το 75% υπερκοχής που της έδωσε το προηγούμενο συνέδριο. Η «Κίνηση Μελών» σπαράσσεται, με τον Χρήστο Σπίρτζη να έχει αυτονομηθεί επιχειρώντας να συσπειρώσει ένα κομμάτι των πασοκογενών, φέροντας κοντά του τη «ΡΕΝΕ» των Αντώνη Κοτσάκα, Πάνου Ρήγα, Νίκου Σκορρινή και Χάρη Τσιόκα. Ποια είναι η επιχειρηματολογία τους; Πως η πολιτική πρέπει να προσδιοριστεί τα πρόσωπα και όχι τα πρόσωπα την πολιτική. Το ερχόμενο Σάββατο ο Χρήστος Σπίρτζης θα επαναφέρει στο τραπέζι της Κεντρικής Επιτροπής την πρόταση του να εκλογηθεί ο προέδρου να γίνει μετά τον Νοέμβριο, ταυτόχρονα με το έκτακτο συνέδριο. Με αυτή τη γραμμή δεν συμφώνησαν στην τελευταία Πολιτική Γραμματεία άλλα στελέχη των «προεδρικών», μεταξύ αυτών ο Κώστας

Ζαχαριάδης, ο Αλέκος Φλαμπουράρης, η Μαριλίτζα Ξενογιαννακοπούλου, ο Γιάννης Ραγκούσης. Δεν είπαν «ναι» ούτε στη γραμμή της «Ομπρέλας» που βιαζόταν για εκλογές μέσα στον Ιούλιο, αλλά ούτε στην πρόταση για «καλό Δεκέμβριο και βλέπουμε», όπως τονίζαν χαρακτηριστικά.

Αλληλοκαρφώματα

Το ερώτημα είναι ποια στάση θα κρατήσει ο Νίκος Παππάς για το συγκεκριμένο θέμα στις 15 του μηνός. Από τις συσκέψεις που έχουν κάνει στην «Κίνηση Μελών», ο πρώην υπουργός φέρεται να προκρίνει τη συνεννόηση προκειμένου να βρεθεί η λύση που να ικανοποιεί τους πάντες. Θα είναι δύσκολο οι ισορροπίες να αλλάξουν και οι ημερομηνίες που έχουν αποφασιστεί για διαρκές συνέδριο στα τέλη Αυγούστου και εκλογή προέδρου στις αρχές Σεπτεμβρίου να μετατεθούν. Ωστόσο, τίποτα δεν είναι απίθανο. Όσο οι μέρες περνούν τόσο η υποψηφιότητα του Νίκου Παππά «κλειδώνει». Την Παρασκευή η «Κίνηση Μελών» είχε νέα σύσκεψη και όλα οδηγούν σε αυτό το συμπέρασμα. Επιθυμεί να εκπροσωπηθεί τη διεύθυνση που αποφάσισε το συνέδριο του Απριλίου του 2022. Όσοι τον στηρίζουν λένε «όχι» στην αναδιπλωμένη γραμμή που θέλει τον ΣΥΡΙΖΑ να υποχωρεί στη «ριζοσπαστική του γωνία», η οποία συνεχεται ραγδαία μείωση των ποσοστών του. «Καρφώνοντας»

το οικονομικό επιτελείο που βρίσκεται απέναντί του στην κούρσα της διαδοχής, μέλη της «Κίνησης Μελών» τονίζουν πως «το μαξιλάρι των 37 δισ. ευρώ είναι η άλλη όψη της υπερφορολόγησης».

Είναι φανερό πως στην πλειοψηφία αιφνιδιάστηκαν. Δεν περίμεναν την παραίτηση του Αλέξη Τσίπρα και είχαν επαναπαυθεί. Κάποιοι μέσα στους «προεδρικούς» αισθάνονται αιμώδη από την υποψηφιότητα του Νίκου Παππά γνωρίζοντας πως η Ν.Δ. θα εκμεταλλευθεί πολιτικά την ταραχώδη τετραετία που πέρασε, στοχοποιώντας τόσο τον ίδιο όσο και τη Ρένα Δούρου. Η τέως περιφερειάρχης Αττικής πολύ σύντομα θα καταλήξει στις αποφάσεις της. Για κάποιους η πλειοψηφία θα είχε «λυμένα τα χέρια» αν ο Κώστας Ζαχαριάδης είχε καταφέρει να πάρει το εισιτήριο για τη Βουλή. Ανεξάρτητα από τις τελικές αποφάσεις των Ν. Παππά και Ρ. Δούρου, δεν μπορεί να αποκλειστεί ο κάθοδος του Παύλου Πολάκη ως «ημιαυτόνομη» κίνηση που θα επικριθεί να καταγράψει τη δύναμή του στο κόμμα.

Ο Τσακαλώτος

Για την «Ομπρέλα» των Ν. Βούτση, Ν. Φίλη, Π. Σκουρλέτη, Δ. Βίτσα κ.ά., που συνεδρίασε διαικτικά για τρεις ημέρες με τη συμμετοχή περίπου 1.000 στελεχών, ο Ευκλείδης Τσακαλώτος είναι το πρόσωπο με το διεθνές κύρος, δοκιμασμένο πολιτικά και κυβερνητικά, που μπορεί σίγουρα να κάνει τη

διαφορά. Ο πρώην υπουργός Οικονομικών μίλησε την πρώτη ημέρα σε ένα από τα ιντερνετικά γκρουπ που σχηματίστηκαν, ωστόσο δεν έχει πει το τελικό «ναι». Δευτέρα ή Τρίτη θα έχει λάβει την τελική του απόφαση. «Αν κατέβει, θα το κάνει για να κερδίσει την προεδρία», τονίζει στέλεχος της εσωκομματικής αντιπολίτευσης στην «Κ», καθώς θα απευθυνθεί και σε ανθρώπους που βρίσκονται εκτός της τάξης. Στην «Ομπρέλα» το κλίμα είναι πολύ καλό και ετοιμάζουν ένα ιδεολογικοπολιτικό κείμενο θέσεων. Κάνοντας έναν απολογισμό αναδεικνύουν την προγραμματική σαφήνεια που έλειπε την προηγούμενη τετραετία, τις αποφασιστικές πρωτοβουλίες που πάρθηκαν και την κακή διαχείριση της απλής αναλογικής.

Στη νέα τάξη πραγμάτων που έχει διαμορφωθεί στο επίπεδο των τάσεων, η κίνηση των «6+6» των Νάσου Ηλιόπουλου και Δημήτρη Τζανακόπουλου είναι σαφές πως βρίσκεται πιο κοντά στην «Ομπρέλα», υποστηρίζοντας όμως το δίδυμο Αχτισιόγλου - Χαρίτσιου.

Το δίδυμο και η πλατφόρμα

Η «Κ» εδώ και μέρες είχε αναφερθεί στον κοινό βηματισμό της Εφης Αχτισιόγλου με τον Αλέξη Χαρίτσιου, αλλά και στην «Πλατφόρμα θέσεων» που ετοιμάζουν τα δύο στελέχη. Τα σημάδια και η κινητικότητα που υπάρχει οδηγούν στο συμπέρασμα πως η υποψηφιότητα της πρώην υπουργού Εργασίας «κλειδώνει». Ασφαλείς πληροφορίες της «Κ» μιλούν για τηλεφωνήματα που έχει κάνει η κ. Αχτισιόγλου σε στελέχη από όλο το

πολιτικό φάσμα του ΣΥΡΙΖΑ προκειμένου να ανταλλάξει απόψεις, αλλά και να σφυγμομετρήσει την καθοδήγηση στις εσωκομματικές εκλογές. Ο Γιάννης Δραγασάκης είναι η πιο χαρακτηριστική περίπτωση, ενώ από τους πασοκογενείς φέρεται να έχει ήδη συνομιλήσει με τον Γιάννη Ραγκούση. Η Εφη Αχτισιόγλου έχει συμπάθειες σε πολλές πτέρυγες του κόμματος και αυτή την περίοδο βρίσκεται στο επίκεντρο των διβουλεύσεων για την επόμενη ημέρα στην ηγεσία της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Στελέχη εκτιμούν πως μια τέτοια εξέλιξη μπορεί να δώσει προοπτική σε κοινωνικές δυνάμεις, όπως οι νέοι και οι εργαζόμενοι, καθώς και να συμβάλει στη συσπείρωση δημοκρατικών και προοδευτικών πολιτών. Τι βλέπουν από τη διαφανή υποψηφιότητά της; Τι διάθεση για άσκηση συγκροτημένης προγραμματικής αντιπολίτευσης με τεχνοκρατικά χαρακτηριστικά και σύγχρονο λόγο. «Περιμένουμε τις πρωτοβουλίες που θα πάρει η Εφη με την ανακοίνωση της υποψηφιότητάς της», ανέφερε στέλεχος της «Ομπρέλας» στην «Κ», εκτιμώντας πως στις αρχές της εβδομάδας θα διαλυθούν τα σύννεφα που υπάρχουν.

Είναι σαφές πως η απόφαση που θα λάβει ο πρώην υπουργός Οικονομικών εξαρτάται έως ένα βαθμό από τον τρόπο που θα τοποθετηθεί η Εφη Αχτισιόγλου.

Το «πόκερ» αναμένεται να είναι σκληρό.

Η πλειοψηφία επικεντρώνεται στην επαναπροσέγγιση του μετροπαθέως Κέντρου που είναι απαραίτητο για την επαναφορά του ΣΥΡΙΖΑ σε τροχιά εξουσίας. Η «Ομπρέλα» θα στοχεύσει στην επικράτηση μιας αριστερής κυβερνώσας πλειοψηφίας χτυπώντας «καμπανάκι» για τα δύο κόμματα της άκρας Δεξιάς που μπήκαν στη Βουλή. Για τους υποστηρικτές της Εφης Αχτισιόγλου, τυχόν αναμέτρσή της στην εκλογική κούρσα με τον Ευκλείδη Τσακαλώτο θα βγάλει από πάνω της την «ταμπέλα» της εκπροσώπου της αριστερής πτέρυγας.

Το αυτισάντερ

Επιτέλεσα στελέχη της Κουμουνδούρου υποστηρίζουν πως τρεις με τέσσερις δυνατός υποψηφιότητες θα δώσουν ένα μήνυμα σύνθεσης, ενότητας και δημοκρατικών διαδικασιών, που ήταν το ζητούμενο τα προηγούμενα χρόνια. Όσοι φοβούνται πως «αν ο νέος πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι στη Βουλή, τότε αξιωματική αντιπολίτευση θα είναι ο Νίκος Ανδρουλάκης» δεν είχαν δει από την αρχή με καλό μάτι μια πιθανή υποψηφιότητα του Διονύση Τεμπονέρα.

Το νεαρό στέλεχος, πάντως, είναι γεγονός ότι με τις παρεμβάσεις του έχει αφήσει το αποτύπωμα του κάνοντας μια καλή εγγραφή για το μέλλον. Αναμένεται άλλωστε με ενδιαφέρον η νέα τοποθέτησή του στην Κεντρική Επιτροπή. Υπάρχει κάποια άλλη υποψηφιότητα-έκπληξη; Ο Νίκος Φαραντούρης φέρεται να δέχθηκε κάποιες κρούσεις με το βλέμμα στραμμένο στο ισχυρό βιογραφικό του ως πανεπιστημιακού και στο κεντρικό προφίλ του, χωρίς όμως να καταγραφεί κάποιο ρεύμα που να τον βάζει στην κούρσα διαδοχής.

VOUÉ

GREECE

ΚΥΡΙΑΚΗ
16/07
H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

SENSES

JESSICA STAM BY PANOS DAVIOS

Του ΠΑΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Είναι η πιο πολυσυζητημένη γυναίκα του ΣΥΡΙΖΑ, όχι πάντα για πολιτικούς λόγους. Το 2016 ήταν η νεότερη υπουργός (μόλις 31 ετών). Επικροτήθηκε για την πολιτική και τεχνοκρατική της συγκρότηση στις διαπραγματεύσεις με τους θεσμούς, αλλά και για τις ενδυματολογικές επιλογές της. Ένα γυναικείο περιοδικό έγραψε το 2017 ότι «ντύνεται τόσο κομψά που μοιάζει σαν να βρέθηκε κατά λάθος σε αυτή την κυβέρνηση». Μετά το 2019 ανέλαβε κομματικά αξιώματα (έως τις πρόσφατες εκλογές ήταν συντονίστρια Οικονομικών), κυρίως όμως συζητήθηκε (και συζητείται) για τη σχέση της με τον πρώην κυβερνητικό εκπρόσωπο και βουλευτή Δημήτρη Τζανακόπουλο, με τον οποίο έχουν αποκτήσει ένα αγοράκι, τον Άρη, που σήμερα είναι δύο ετών.

Αυτές τις ημέρες συζητείται (επιπλέον) ότι η Αχτσιόγλου θα είναι μία από τις επικρατέστερες υποψηφίστριες για τη διαδοχή του Αλέξη Τσίπρα. Θα είναι πράγματι υποψήφια η δικηγόρος από την Πέλλα και πρώτη σε σταυρούς (28.491) βουλευτίς του Β2 Δυτικού Τομέα Αθηνών, ακριβώς 100 χρόνια μετά τον ερχομό στην Ελλάδα των προσφύγων Μικρασιατών προγόνων της;

Οι πρόγονοι της Εφης (Ευτυχίας) Αχτσιόγλου ήταν πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στα Γιαννισιά το 1923 μετά την ανταλλαγή πληθυσμών από το Τσανάκκαλε, τα Δαρδανέλλια, τη δεύτερη πιο σημαντική πόλη των Στενών μετά την Πόλη και την πιο κοντινή στην αρχαία Τροία. Το Κάστρο των Δαρδανελίων ήταν κύριο τμήμα της οχύρωσης των Στενών από τους Οθωμανούς και η ελληνική κοινότητα χρονολογούνταν στην πόλη από τα τέλη του 17ου αιώνα. Στα Γιαννισιά, ο παππούς της από την πλευρά του πατέρα της έχτισε μαζί με τα αδέρφια του ένα φούρνο στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου στο κέντρο της πόλης, απέναντι από το πάρκο. Άνθρωπος θρησκευόμενος, εργατικός και πηικός, λένε στην «Κ» άνθρωποι που τον γνώρισαν.

Ο φούρνος βρισκόταν στο ισόγειο της οικογενειακής πολυκατοικίας όπου μεγάλωσαν η Εφη και ο μεγαλύτερος αδελφός της, ο Πάνος. Η οικογένεια Αχτσιόγλου είναι γνωστή στην ευρύτερη περιοχή. Ο πατέρας της, Θέμης Αχτσιόγλου, είναι δικηγόρος και η μητέρα της, Ρόδη-Αντιγόνη Ντιούδη, είναι παιδίατρος. Έχουν ένα εξοχικό στο Πάλλιο. Ο αδελφός της, Πάνος Αχτσιόγλου, είναι κριτικός κινηματογράφου. Πρόσφατα, τον Απρίλιο, τα δύο αδέρφια μίλησαν στη Θεσσαλονίκη σε προβολή για τον «Θάνατο του εμποράκου», την ταινία που βασίζεται στο ομώνυμο θεατρικό αριστούργημα του Άρθουρ Μίλερ. «Δείχνει τα όρια του αμερικανικού ονείρου», είπε η πρώην υπουργός.

Άρτος και διδάγματα

Πρόέρχεται από αριστερή μεσοαστική οικογένεια. Ο πατέρας της είχε συμμετοχή στον Ρήγα, στο ΚΚΕ Εσωτερικού, στον Συνασπισμό, στον ΣΥΡΙΖΑ. Συμμετέχει στα κοινά των Γιαννισίων. Η μητέρα της δεν έχει πολιτική δράση, είναι αφοσιωμένη στην παιδίατρική. Είναι δεμένη οικογένεια. Και οι δύο γονείς της βρίσκονται κοντά στην μοναχοκόρη τους, η οποία γεννήθηκε το 1985 και πήγε σχολείο στα Γιαννισιά. Όταν ήταν μικρή κατέβαινε συχνά στον φούρνο του παππού της. Εκεί απέκτησε τις πρώτες παραστάσεις για το τι σημαίνει μόχθος. Έμαθε να σέβεται τους ανθρώπους της εργασίας. Έμαθε ακόμη ότι θέλει δουλειά το αλεύρι για να γίνει ψωμί, ότι τα έργα δεν γίνονται με λόγια – έστω κι αν στο μέλλον θα έμπαινε σε ένα κόμμα που υποσχέθηκε πολλάπλασιασμό των άρτων χωρίς πόνο και μόχθο. Διάβαζε πολύ και ήταν σπασίμορφος στο γυμνάσιο και το λύκειο. Στα Γιαννισιά έζησε έως τα 18 της, όταν έφυγε για τη Θεσσαλονίκη για να σπουδάσει στη Νομική του Αριστοτελείου.

Στα τέσσερα χρόνια του πανεπιστημίου δεν είχε ιδιαίτερη πολιτική δράση. Το πολιτικό της ένστικτο ενεργοποιήθηκε χάρη στις προσπάθειες της Μαριέττας Γιαννάκου να καταργήσει το άρ-

θρο 16. Λίγο πριν πάρει το πτυχίο της το 2006 (με άριστα) συμμετείχε στο Κίνημα κατά των αναθεωρήσεων του Αρθρου 16. Συμμετείχε επίσης στο Δίκτυο Αυτόνομων Ριζοσπαστικών Αριστερών Σχημάτων. Δεν ήταν όμως ιδιαίτερα φλογερή. Πάνω απ' όλα ήταν αφο-

Από το 2006 έως το 2009, εκπόνησε το πρώτο μεταπτυχιακό της με τον Αντώνη Μανιτάκη στο Δημόσιο Συνταγματικό Δίκαιο – Ο γνωστός καθηγητής μιλάει μέχρι σήμερα για μια «δυναμική προσωπικότητα».

σιωμένη στο διάβασμα.

Το 2008 εργάστηκε στο Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου στη Θεσσαλονίκη. Από το 2006 έως το 2009 εκπόνησε το πρώτο μεταπτυχιακό της με τον Αντώνη Μανιτάκη στο Δημόσιο Συνταγματικό Δίκαιο. Βαθμολογήθηκε με άριστα. Ο γνωστός καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου μιλάει μέχρι σήμερα για μια «δυναμική προσωπικότητα». Με δική του συστατική επιστολή η Αχτσιόγλου έλαβε υποτροφία του ΙΚΥ. Αρχικά σκεφτόταν να

συνεχίσει κάνοντας διδακτορικό στο Συνταγματικό Δίκαιο, αλλά επέλεξε το Εργατικό Δίκαιο υπό την επίβλεψη του καθηγητή Αρι Καζάκου. Ενδεχομένως επηρεάστηκε και από τον πατέρα της, ο οποίος είναι ειδικευμένος στα εργατικά ζητήματα.

Το 2012 συμμετείχε μαζί με άλλους επιστήμονες στον συλλογικό τόμο «Ξαναπάνοντας το νήμα». Η δική της συμβολή είχε τίτλο «Η σοσιαλιστική πραγματικότητα στη σκιά της νεοφιλελεύθερης ορθολογικότητας». Ήταν ήδη μέλος της Νομαρχιακής Επιτροπής του ΣΥΡΙΖΑ στη Θεσσαλονίκη και το όνομά της έπεσε στο τραπέζι ως υποψήφια για τον Δήμο Θεσσαλονίκης το 2014, ως το θηλυκό αντίστοιχο του Γαβριήλ Σακελλαρίδη. Θυμίζουμε ότι ο Γαβριήλ τάρταξε τα νερά στις εκλογές για τον Δήμο Αθηναίων (και παραλίγο να κερδίσει τον Γιώργο Καμίνη, αποσιτώντας 48,6% στον δεύτερο γύρο).

Τελικώς η Αχτσιόγλου βοήθησε στις εκλογές τη Δέσποινα Χαριλαμπίδου, υποψήφια για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (η Χαριλαμπίδου αποκώρπησε από τον ΣΥΡΙΖΑ το καλοκαίρι του 2015). Τον Ιανουάριο του 2015 η Αχτσιόγλου τοποθετήθηκε στην τιμητική 11η θέση του ψηφοδελτίου Επικρατείας του ΣΥΡΙΖΑ. Ολοκλήρωσε το διδακτορικό της στα μέσα του 2014, ενώ παράλληλα ασκούσε δικηγορία στο νομικό γραφείο του Καζά-

κου. Ο στόχος της ήταν να ακολουθήσει ακαδημαϊκή καριέρα. «Δεν ξέρω πώς έφτασα έως εδώ, αν σκεφτείτε ότι ήθελα να γίνω ακαδημαϊκός», λέει γελώντας σε όσους τη ρωτούν.

Βρυξέλλες - Αθήνα

«Έφτασε έως εδώ» γιατί γνώρισε τον Γιώργο Κατρούγκαλο σε ένα επιστημονικό συνέδριο. Εγγραψαν μαζί ένα επιστημονικό άρθρο («Μνημονιακές» Πολιτικές και Εργατικό Δίκαιο») που δημοσιεύτηκε στην «Επιθεώρηση Δικαίου». Ο Κατρούγκαλος εκλέχτηκε ευρωβουλευτής το 2014. «Θέλω να έρθεις στις Βρυξέλλες και πρέπει να μου απαντήσεις σε δώδεκα ώρες». Σκέφτηκε ότι είναι μια ευκαιρία να δει πώς λειτουργούν τα ευρωπαϊκά όργανα «από μέσα» και πήγε. Το φθινόπωρο του 2014 ετοιμαζόταν να ξεκινήσει μια μεταδιδακτορική έρευνα στην Ιρλανδία, αλλά ο ΣΥΡΙΖΑ κερδίζει τις εκλογές του 2015 και ο Κατρούγκαλος ορίζεται υπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης. «Θα έρθεις στην Αθήνα για να γίνεις διευθύντρια του γραφείου μου».

Μέχρι τότε με τον Τσίπρα είχε μόνο μια καλημέρα. Η πραγματική γνωριμία έγινε το φθινόπωρο του 2015 όταν ο Κατρούγκαλος μετακινήθηκε στο υπουργείο Εργασίας και η Αχτσιόγλου ανέλαβε επικεφαλής της διαπραγματεύσεως με τους θεσμούς για τις συντάξεις και τα εργασιακά. Κάποιοι

είπαν ότι ήταν αμιλητή, ψυχρή και απόμακρη. Κάποιοι άλλοι μιλούσαν για τη σοβαρότητα και τις γνώσεις της, αλλά και για την επάρκεια που επέδειξε στη διαπραγμάτευση.

Ανήκει στα ελάχιστα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ που το πέρασμα από

Το μεγάλο «στυλιστικό πραξικόπημα» έγινε σε εκπομπή της Ράνιας Τζίμα, όπου η υπουργός προσήλθε με φόρεμα Zeus+Dione – πρόκειται για το brand που ίδρυσε η Μαρέβα Μπισσοτάκη. Η «σκληρή τεχνοκράτιση» έχει και κιούμορ.

την εξουσία δεν άφησε επάνω τους τη ρετινιά της ασοετούνης και του δογματισμού. «Σήκωσε το βάρος των διαπραγματεύσεων, ήξερε το αντικείμενό της και μιλούσε πολύ καλά αγγλικά», λέει υπουργός προηγούμενης κυβέρνησης που την παρακολουθούσε. Τα τρού του ΣΥΡΙΖΑ αποκαλούσαν «Δρακουλέσκου» την (εμβρόντητη) επικεφαλής της ομάδας του ΔΝΤ, Ντέλια Βελκουλέσκου. Οι βαρώνοι του κόμματος επικροτούσαν τα τρικάρια στο Χίλτον που ένα μεσημέρι σκόρπισε ο

Το χειρουργικό στυλ της αριστερής αριστείας

Η καλή μαθήτριά από τα Γιαννισιά, που «μαθίτευσε» και στον φούρνο του παππού της, ήθελε να κάνει ακαδημαϊκή καριέρα. Πώς βρέθηκε να προαλείφεται για τον θρόνο του ΣΥΡΙΖΑ;

«Ρουβίκωνας» και δεν δίστασαν να χρησιμοποιήσουν ως πολιτικό όπλο συνομιλίες του Τόμσεν που είχαν υποκλαπεί στην Αθήνα. Την ίδια ώρα ανέθεσαν τη διαπραγμάτευση σε μια επιστήμονα που δεν ήταν τρού και δεν έλεγε ανοησίες. Αυτός ήταν ο διπολισμός της Αριστεράς.

«Δουλεύαμε για να διασώσουμε τις συλλογικές συμβάσεις με τεκμηριωμένα επιχειρήματα», φέρεται να έχει πει σε ιδιωτική της συζήτηση. «Θέλαμε να αποδείξουμε ότι αυτό που θέλαμε εμείς ήταν ένα ευρωπαϊκό μοντέλο και ότι αυτό που ήθελαν οι θεσμοί ήταν κατάσταση εξαιρετική. Και ότι δεν θα έπρεπε η Ελλάδα να βρεθεί σε κατάσταση εξαιρετικής». Στις 5 Νοεμβρίου 2016 ορκίζεται υπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Μεταξύ άλλων έβαλε στόχο την προστασία των επισφαλών μορφών εργασίας και την αιτιολόγηση του λόγου απόλυσης. Εκείνο όμως που συζητήθηκε περισσότερο ήταν το στυλ της.

Στυλιστική κανονικότητα

Προέρχεται στην ορκωμοσία στο Προεδρικό Μέγαρο φορώντας ένα μαύρο κιτπούρ φόρεμα και έχοντας δίπλα της τον Αλέξη Χαρίτση, με τον οποίο συγκροτούν «πολιτικό δίδυμο» μέχρι σήμερα. Τι να πρωτοπούμε για τις ενδυματολογικές επιλογές της στις δημόσιες εμφανίσεις της; Η μία καλύτερη από την άλλη. Μίνιμαλ μαύρο φόρεμα με έντονο V. Ίβουάρ τοπ και διακριτικό σετ κοσμημάτων από πέρες. Μαύρο skinny jean με μαύρα ankle boots και κόκκινο πουκάμισο. Αλλά το μεγάλο «στυλιστικό πραξικόπημα» έγινε σε εκπομπή της Ράνιας Τζίμα, όπου η υπουργός προσήλθε με φόρεμα Zeus+Dione στο χρώμα της άμμου. Πρόκειται για το brand που ίδρυσε η Μαρέβα Μπισσοτάκη. Εκτός από στυλ, η «σκληρή τεχνοκράτιση» μάλλον έχει και κιούμορ.

Στην αντιπολίτευση δεν έλασε το στυλ της, αλλά ορισμένοι της καταλογίζουν ότι ίσως έχασε ένα ποσοστό από την τεχνοκρατική της αυστηρότητα. Αναφέρονται κυρίως στο «ακοστολόγητο» οικονομικό πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ του 2023. Οι φίλοι της την υπερασπίζονται επιμένοντας ότι το πρόγραμμα υπέστη «προκρούστεια μεταχείριση» από άλλα στελέχη. Ευρέως έχει συζητηθεί μια φράση της από το 2021, ότι «η κανονικότητα δεν είναι ποτέ ευκαιρία για την Αριστερά». Οι επικριτές της θεωρούν ότι αυτή ήταν μια κυνική ομολογία ότι η Αριστερά πρέπει να επιδιώκει την ανωμαλία και το χάος, έτσι ώστε να βρίσκει «ευκαιρίες».

Η ίδια εξηγεί στις ιδιωτικές συζητήσεις της πως αναφερόταν στο γεγονός ότι η (λόγω κορωνοϊού) «στροφή του νεοφιλελευθερισμού σε μια κενυσιανή πολιτική υποστήριξης της οικονομίας, η μερική αναστολή του Συμφώνου Σταθερότητας και η προτροπή της [επικεφαλής του ΔΝΤ] Κριστίν Λαγκάρντ στις κυβερνήσεις “να ξεδεψουν” διαμορφώνει μια κανονικότητα, η οποία ενσωματώνει στον νεοφιλελευθερισμό αρχές και πολιτικές της Αριστεράς». Αυτή η μεταβολή αποδυναμώνει πρόσκαιρα την πειστικότητα της αριστερής κριτικής και πρότασης.

Προ ετών η Αχτσιόγλου και ο σύντροφός της Δημήτρης Τζανακόπουλος ίδρυσαν δικηγορική εταιρεία, αλλά την έκλεισαν στο τέλος του 2022. Ο Τζανακόπουλος απασχόλησε την επικαιρότητα εσχάτως με αφορμή την έφεση που έχει στη ζωνή ανταλλαγή απόψεων, αλλά ο ίδιος και η Αχτσιόγλου φροντίζουν να αφήνουν έξω από τις μετεκλογικές διαπραγματεύσεις «συνδυαστικό κουτομπολιό» που ανθεί στον ΣΥΡΙΖΑ για την πολιτική και προσωπική σχέση τους.

Η Αχτσιόγλου διατηρεί κοινό πολιτικό βηματισμό με τον Αλέξη Χαρίτση και παρά το γεγονός ότι δεν έχει αποφασίσει οριστικά αν θα είναι υποψήφια, διότι σκέφτεται τις γονεϊκές υποχρεώσεις της, όλοι προεξοφλούν ότι τελικά θα είναι υποψήφια – και ότι ο Χαρίτσης θα την υποστηρίξει. Όμως η νέα ηγεσία δεν είναι μόνο μια εσωκομματική υπόθεση. Τον καθοριστικό λόγο θα έχουν τα μέλη του κόμματος.

Οι φωτιές που επωάζουν τη Λεπέν

Προβάλλει ως «ήρεμη δύναμη» που αντιμετωπίζει με πυγμή την έκρηξη της βίας στα παρισινά προάστια

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Στο τέλος της ταινίας «Athena» του Ρομέν Γαβρά υπάρχει μια απρόσμενη, κάπως διδακτική, σκηνή που υπονοεί ότι η άκρα Δεξιά είναι εκείνη που υποκινεί τα επεισόδια στα παρισινά προάστια. Αν και κατά την προβολή της η συγκεκριμένη αιχμή ενόχλησε ορισμένους θεατές ως απλουστευτική ανάγνωση των προβλημάτων στα μπανλιέ, η αλήθεια είναι ότι η Ακροδεξιά και δη η Μαρίν Λεπέν είναι αυτή που ευνοείται περισσότερο από τις πρόσφατες ταραχές μετά τη δολοφονία του 17χρονου Ναέλ, από αστυνομικό στη Ναντέρ.

Les Beurs (αναγραμματισμός του Arabes) είναι η λέξη που περιγράφει τα παιδιά ή και εγγόνια μεταναστών από το Μαγκρέμπ. Η μετέωρη γενιά τους είναι εκείνη που δεν ταυτίζεται ούτε με τους γονείς τους ούτε με τους λευκούς Γάλλους συνομηλίκους τους. Όσο η Γαλλία τους επισημαίνει το μεταναστευτικό τους υπόβαθρο, τόσο εκείνοι ενδύονται με τρόπο ταυτοτικό, ως παράσημο, την ιδιότητα του μετανάστη. Η εξέγερσή τους δεν είναι ισλαμική όπως πάνε να την παρουσιάσουν οι Γάλλοι ακροδεξιοί. Είναι κυρίως αντιγαλλική, μια βίαιη διαμαρτυρία για τις συνεχιζόμενες κοινωνικές ανισότητες, τον αποκλεισμό, τη ματαιώση των ονείρων τους, που διαψεύδουν τις βασικές αρχές της γαλλικής δημοκρατίας λίγες μέρες πριν από την Ημέρα της Βαστίλλης. Καμία ελευθερία, ισότητα ούτε αδελφότητα για τους Beurs. Οι εκτεταμένες ζημιές στις αστικές συγκοινωνίες, σε κυβερνητικά κτίρια, στις δημόσιες υπηρεσίες που άφησαν πίσω τους, δείχνουν πόσο ξένοι νιώθουν απέναντι σε μια χώρα που δεν φρόντισε να τους ενσωματώσει. Το κοινωνικό κλάτος δεν τους αφορά, δεν τους περιλαμβάνει.

Ναντέρ και Ντεφάνς

Δίπλα στη Ναντέρ το επίκεντρο των επεισοδίων, ορθώνεται η Ντεφάνς, στους 72 ουρανοξύστες της οποίας στεγάζονται οι μεγάλες επιχειρήσεις της χώρας, από την Total και την AXA ως τη Societe General. Εκατόν ογδόντα χιλιάδες εργαζόμενοι μπαίνουν στο παρισινό Σίτι κάθε μέρα. Εκεί έχουν μετακομίσει πολλές πολυεθνικές μετά το Brexit. Το τζαζ φεστιβάλ που είχε προγραμματιστεί τις μέρες των ταραχών ανακοίνωσε με λύπη ότι αναβάλλεται για λίγες μέρες. Η αντίφαση με την ατμόσφαιρα στη διπλανή γειτονιά, όπου οι πιστορικάδες έσπαγαν και λεηλατούσαν ό,τι έβρισκαν μπροστά τους μόλις

Τα επεισόδια και οι λεηλασίες στο Παρίσι μετά τον φόνο του 17χρονου Ναέλ από αστυνομικό έδωσαν την ευκαιρία στη λαϊκίστικη Δεξιά και στην Ακροδεξιά ναβάλουν εναντίον των μεταναστών και να ζητήσουν ακόμη πιο αυστηρή αντιμετώπιση των διαδηλωτών από τις δυνάμεις επιβολής της τάξης.

Από τους σχεδόν 4.000 ανθρώπους που έχουν συλληφθεί, το 60% δεν έχει ποινικό παρελθόν, ενώ σχεδόν ο ένας στους τέσσερις είναι ανήλικος.

Εξίσου βίαια ήταν τα επεισόδια στη Μασσαλία. Πριν από δύο χρόνια ο πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν είχε μεταβεί εκεί εξαγγέλλοντας ένα σχέδιο ύψους 5 δις. ευρώ με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και της εγκληματικότητας στην πόλη. Λίγο προτού ξεσπάσουν τα επεισόδια στη χώρα ο Μακρόν επέστρεψε στο λιμάνι. «Πρέπει να κινηθούμε γρηγορότερα», αναγνώρισε επιθεωρώντας τα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη. «Όταν έρχεται ο

Μακρόν, έρχεται να κάνει ανακοινώσεις, όχι να μας ακούσει», σχολίασαν κάτοικοι της πόλης.

Κατά τη διάρκεια των επεισοδίων συνελήφθησαν σχεδόν 4.000 άνθρωποι, το 60% εκ των οποίων δεν έχει ποινικό παρελθόν, ενώ σχεδόν ο ένας στους τέσσερις είναι ανήλικος. Τώρα δικάζονται μαζικά με fast track διαδικασίες και πολύμηνες ποινές φυλάκισης, ακόμη και για την κλοπή ενός αναψυκτικού από λεηλατημένο κατάστημα ή την πυρπόληση ενός κάδου, σε μια σύγχρονη εκδοχή των «Αθλίων».

Πολιτική εκμετάλλευση

Η τυφλή οργή των νεαρών διαδηλωτών στο μεταξύ τρόμαξε ακόμη και όσους ενοχλήθηκαν από την εν ψυχρώ εκτέλεση του αλγερινής και μαροκινής καταγωγής Ναέλ. Η δημόσια συζήτηση από την υπέρμετρη αστυνομική βία μεταφέρθηκε στο ζήτημα του νόμου και της τάξης. Τον

φόβο και τον θυμό για τις ζημιές ύψους 1,1 δις. στις επιχειρήσεις και 20 εκατ. ευρώ στα παρισινά μέσα μαζικής μεταφοράς έσπευσαν να καρπωθούν πολιτικά τα συντηρητικά κόμματα κατά μήκος του δεξιού φάσματος. Οι γκωλικόι «Ρεπουμπλικανοί» κάλεσαν τους πολίτες να περιμένουν πρώτα το πόρισμα της έρευνας προτού καταδικάσουν τον αστυνομικό. Παρά το βίντεο που κυκλοφόρησε και επιβεβαίωσε την εκδοχή της εκτέλεσης του θύματος, αλλά και τη σύλληψη του δράστη, το κόμμα όχι μόνο εξέφρασε την εμπιστοσύνη του στην αστυνομία αλλά ζήτησε την κήρυξη κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, που θα έδινε στις Αρχές τη δυνατότητα να περιορίσουν το δικαίωμα συνάθροισης και να πραγματοποιούν επιδρομές σε σπίτια πολιτών. Σημειώθηκε η ιδία η ακροδεξιά ηγέτης Μαρίν Λεπέν απέφυγε να ζητήσει τη λήψη του συγκεκριμένου,

Στις δημοσκοπήσεις η επικεφαλής του Εθνικού Συναγερμού εμφανίζεται να επικρατεί άνετα του Μακρόν σε περίπτωση που γίνονταν σήμερα εκλογές.

σκληρού μέτρου, λέγοντας ότι θα πρέπει να αποτελέσει ύστατο καταφύγιο του κράτους σε περίπτωση περαιτέρω κλιμάκωσης των επεισοδίων. Η κυβέρνηση «εγκαταλείπει όλες τις συνταγματικές αρχές της από τον φόβο επεισοδίων, γεγονός που συμβάλλει τελικά στην υποκίνησή τους. Η χώρα μας γίνεται όλο και χειρότερη καθώς οι Γάλλοι πληρώνουν το τίμημα της δειλίας και των συμβιβασμών», αρκέστηκε να πει για τις εξελίξεις.

Ο Εθνικός Συναγερμός όμως,

το κόμμα της, άδραξε την ευκαιρία για να επαναφέρει στο προσκήνιο το ζήτημα της παράτυπης μετανάστευσης και της άμεσης απέλασης όσων βρίσκονται παράνομα στη χώρα. Για το ακροδεξιοί κόμμα οι μετανάστες και δη οι μουσουλμάνοι είναι πάντα εγκληματίες και δαιμονοποιούνται για όλα τα δεινά της χώρας: από τις τρομοκρατικές επιθέσεις έως τα πρόσφατα επεισόδια.

Ο Ζεμούρ

Υπερθεματίζοντας ο τηλεοπτικός αστέρας και ακροδεξιός προεδρικός υποψήφιος το 2022, Ερίκ Ζεμούρ, έκανε λόγο για την έναρξη ενός εμφυλίου και εγκαινίασε μέσω στενού συνεργάτη του εκστρατεία για τη συγκέντρωση χρημάτων υπέρ του αστυνομικού (σχεδόν 1,5 εκατ. ευρώ!). Αν η Λεπέν έκανε κατά την περυσινή προεκλογική της εκστρατεία σαφή αναφορά στην ακρίβεια και στο αυξημένο κόστος ζωής ως αιτία για τη διάχυτη κοινωνική δυσαρέσκεια στη Γαλλία, ο Ζεμούρ στοχοποίησε αποκλειστικά το Ισλάμ και τη μετανάστευση. «Τα τελευταία 20 ως 30 χρόνια συνεχίσαμε να δεχομαστε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους από τη Βόρεια Αφρική και την υποσαχάρια Αφρική», επισήμανε και υποσχέθηκε ότι η άμεση προτεραιότητά του αν εκλεγεί θα είναι η ανακοπή του μεταναστευτικού κύματος. Μετά τη δολοφονία του Ναέλ και την ένταση αισθάνεται δικαιωμένος. Πολλοί αναλυτές προβλέπουν μια δυναμική επιστροφή του στον πολιτικό στίβο, αφότου πέρσει τεράστιο τέρτατος στον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, μεταξύ του «μαλθακού» Μακρόν, που άφησε τη Γαλλία να καεί, του λαϊκιστή ηγέτη των Ρεπουμπλικανών, Ερίκ Σισί, και του σκληρού Ζεμούρ, η Λεπέν κερδίζει έδαφος ως «ήρεμη δύναμη», που αντιμετωπίζει την κρίση με πυγμή αλλά και ψυχραιμία. «Ακόμη όμως και αν δεν το λείει ανοικτά η Λεπέν, όλοι ξέρουν ότι σύμφωνα με το κόμμα της, η μετανάστευση φταίει για την εγκληματικότητα στη Γαλλία. Όταν άλλοι πολιτικοί όπως ο Σισί λένε παρόμοια πράγματα, τότε αυτό βοηθάει τον Εθνικό Συναγερμό, επειδή οι ψηφοφόροι προτιμούν το πρωτότυπο από το αντίγραφο», εξήγησε στην Deutsche Welle ο κοινωνιολόγος Σιλβέν Κρεπόν, απόφοιτος της Ναντέρ, ο οποίος διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Francois Rabelais de Tours. Στις τελευταίες δημοσκοπήσεις η Λεπέν εμφανίζεται να επικρατεί άνετα του Μακρόν σε περίπτωση που γίνονταν σήμερα εκλογές.

ΑΠΟΨΗ

Φλεγόμενη η Γαλλία, αλλά όχι μόνον

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΟΥΚΑΛΑ**

Η Γαλλία φλέγεται. Οργή, βία, καταστροφικότητα. Οργισμένα πλήθη βαιοπραγούν, καινε και καταστρέφουν ό,τι συναντήσουν στο διάβα τους. Η αποκλειστική όμως επικέντρωση στην ίδια τη βία και στην ανατριχίλα που αυτή προκαλεί δεν σημαίνει τίποτα. Απειλεί να συσκοτίσει μίαν άλλη πλευρά, δυσκολότερα αντιμετωπίσιμη και ιστορικά πρωτόγνωρη. Έχει να κάνει με το γεγονός ότι οι πρωταγωνιστές των βίαιων επεισοδίων είναι έφηβοι ακόμα και πρόεφηβοι. Οι περισσότεροι από αυτούς κατοικούν στα υποβαθμισμένα περιχώρα των μεγάλων πόλεων. Είναι Γάλλοι υπήκοοι, μετανάστες τρίτης γενιάς, Αραβες, Αφρικανοί ή Ασιάτες, οι οποίοι καταστρέφουν ένα περιβάλλον που είναι το μόνο που γνωρίζουν.

Ηδη λοιπόν στο σημείο αυτό, οι σπι-

Η παραδοσιακή Αριστερά μοιάζει ανίκανη και ανήμπορη να συνδιαλλαγεί με τις προεκτάσεις και τις αγκυλώσεις της αγοραίας παγκοσμιοποίησης, ενώ το φαντασιακό οπλοστάσιο του εθνικεντρικού απομονωτισμού ενισχύεται.

μερινές εκρήξεις διαφέρουν διαμετρικά από όλες τις άλλες «εξεγέρσεις» που ταλάνισαν τη γαλλική κοινωνία τα τελευταία 50 χρόνια. Ο Μάνσ του '68 π.χ. ήταν ένα κίνημα «νεολαιστικό», μια έκφραση νέων ανθρώπων που εισέρχονταν στη ζωή διαφοροποιούμενοι, και αυτονομούμενοι από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περι-

βάλλον. Ως ελεύθερα άτομα, καλούσαν να επινοήσουν εξ αρχής τη ζωή τους. Το σύνθημα «Ζωή δίχως νεκρές στιγμές, απόλυση δίχως εμπόδια», του Ραούλ Βανέγκεν, όριζε ένα αίτημα ζωής. Οι ενορμήσεις της ζωής μαζί με την πίστη σε μια άλλη εκδοχή ύπαρξης και συνύπαρξης είχαν το προβάδισμα. Ακόμα και στα οδοφράγματα οι νέοι συσκέπτονταν, μιλούσαν, εξηγούσαν, απαιτούσαν, προσέβλεπαν σε έναν καλύτερο κόσμο για όλους.

Τώρα συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Τι ακριβώς θέλουν οι σημερινοί οργισμένοι νέοι; Δεν εκφράζουν αιτήματα. Δεν προβάλλουν ουτοπικές ιδέες. Σε μια γλώσσα, με ποιες λέξεις αρθρώνουν τα «θέλω»; Υπάρχουν οι λέξεις; Υπάρχει η δυνατότητα άρθρωσης ενός, έστω αμυδρά συγκροτημένου, αιτήματος; Αν θα επιθυμούσαν να ζουν σε έναν άλλο κόσμο

αυτό συμβαίνει επειδή ο μόνος κόσμος που γνωρίζουν έχουν την αίσθηση ότι τους ενοουχίζει, τους καταπνίγει και τους αποστερεί από κάθε ελπίδα. Και γι' αυτόν τον λόγο «απλώς βαιοπραγούν». Ακόμα και η «δικαιοσύνη» που ζητούν για τον θάνατο του Ναχέλ Μ. μοιάζει να αναφέρεται στον δικό τους θάνατο, στα δικά τους προσωπικά αδιέξοδα, στη δική τους ζωή που εμφανίζεται προκαθορισμένη από τη φυλετική θρησκευτική ή πολιτιστική τους διαφοροποίηση. Ο καθένας χωριστά από τους άλλους, καταστρέφοντας και καίγοντας ό,τι βρει μπροστά του, έχει μπροστά του τον δικό του φανταστικό θάνατο. Αμυνόμενοι μέσα στην απογύμνωσή τους, συναντιούνται επί του πεδίου, όπου από κοινού εκλύουν την ανεξέλεγκτη βία. Σε πλήρη αδυναμία έκφρασης ενός συγκροτημένου, συλλογικού πολιτικού λόγου.

Και όμως, οι πολιτικές προεκτάσεις είναι απροσμέτρτες. Η πρώτη προφανής συνέπεια είναι η ενίσχυση και ενδυνάμωση της εθνοκεντρικής Ακροδεξιάς. Από τη στιγμή που οι νέοι δεν εντάσσονται σε μια πολυπολιτισμική, κοινωνική κανονικότητα, προκαλούν ασύστολα απέχθεια και φόβο. Απειλούμενη από τη βία, η πλειοψηφία του λαού επιστρέφει στο αίτημα «Νόμος και Τάξη». Η πολιτική ταυτότητα του αιώνου έθνους οφείλει πριν από όλα να διαφυλάξει τις παραδόσεις του και την ιστορική ιδιαιτερότητά του. Να περιφρουρήσει πάση θυσία την πολιτιστική του ταυτότητα. Τα συνδυαζόμενα είναι καταλυτικά. Σε μια εποχή που η παραδοσιακή Αριστερά μοιάζει ανίκανη και ανήμπορη να συνδιαλλαγεί με τις προεκτάσεις και τις αγκυλώσεις της αγοραίας παγκοσμιοποίησης, το φαντασιακό οπλοστάσιο του εθνοκεντρικού απομονωτισμού

ενισχύεται. Με αυτή την έννοια, τα θλιβερά επεισόδια δεν αφορούν μόνο τη χώρα όπου διαδραματίζονται. Και προφανώς ξεπερνούν κατά πολύ τους κάθε λογής λόγους που αναπτύσσονται γύρω από τη διάκριση μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς.

Εντέλει, δεν πλάττεται μόνο η Γαλλία ως ενσάρκωση των μεγάλων ιδεών του Διαφωτισμού, της Ελευθερίας, της Ισότητας και της Αδελφότητας. Δεν πλάττεται μόνο η Ευρώπη, που ακόμα και σήμερα αποτελεί τη σοβαρότερη προσπάθεια εμβάθυνσης της δημοκρατίας και υπέρβασης φυλετικών, εθνικών και πολιτιστικών διακρίσεων στο πλαίσιο μιας ενιαίας «ισοπολιτιστικής» πολιτείας. Πλάττεται και η πρόσληψη της ίδιας της έννοιας της «Πολιτικής».

Ο κ. Κωνσταντίνος Τσουκαλάς είναι ομότιμος καθηγητής Κοινωνιολογίας.

Φράνσις Φουκουγιάμα,
καθηγητής του Πανεπιστημίου Στάνφορντ

Τα αυταρχικά καθεστώτα είναι ευάλωτα στα λάθη

Πώς η τεχνητή νοημοσύνη
επηρεάζει τη δημοκρατία

Συνέντευξη στον
ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Τρίαντα χρόνια απολογείται για το «τέλος της Ιστορίας». Από το 1992, ο Φράνσις Φουκουγιάμα καλείται συχνά να εξηγήσει γιατί η πρόβλεψή του περί οριστικής επικράτησης του μοντέλου της φιλελεύθερης δημοκρατίας, μετά την πτώση του κομμουνισμού, δοκιμάζεται από τα γεγονότα – από τους εσωτερικούς κλυδωνισμούς των δυτικών δημοκρατιών αλλά και από τη διαφαινόμενη επιτυχία αυταρχικών καθεστώτων, όπως η Κίνα. Η θεωρία του όμως δεν έχασε ποτέ τη σαγήνη της. Δεν έπαψε ποτέ να αποτελεί πεδίο αντιπαράθεσης για τη σύγχρονη πολιτική σκέψη.

Η «Κ» συζήτησε με τον Φουκουγιάμα για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα αυταρχικά κράτη και τη «νομιμοποίηση» τους στον σύγχρονο κόσμο, τον πιθανό αντίκτυπο των νέων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, στις φιλελεύθερες δημοκρατίες, αλλά και την πιθανή επίδρασή τους στην ισχύ των ανελεύθερων καθεστώτων.

Σύμφωνα με τον Φουκουγιάμα, «υπάρχει μεγάλη ποικιλία αυταρχικών κρατών και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν διαφέρουν το ένα από το άλλο. Αν κοιτάξετε τα δύο μεγάλα αυταρχικά κράτη, την Κίνα και τη Ρωσία, έχουν μερικά παρόμοια προβλήματα τα οποία αφορούν, μεταξύ άλλων, τη λήψη των αποφάσεων. Σε ένα αυταρχικό κράτος υπάρχει συγκέντρωση της εξουσίας σε ένα μόνο άτομο, π.χ. στον Βλαντιμίρ Πούτιν στην περίπτωση της Ρωσίας ή στον Σι Τζινπίνγκ στην Κίνα. Σε αυτά τα κράτη έχουν εξουδετερωθεί πολλά από τα θεσμικά αντίβαρα που υπάρχουν σε

μία φιλελεύθερη δημοκρατία, τα οποία περιορίζουν την εξουσία του ηγεμόνα. Κατά συνέπεια, ο ηγέτης είναι σε θέση να λαμβάνει μόνος του αποφάσεις, οι οποίες δεν έχουν ελεγχθεί από άλλους ανθρώπους και δεν έχουν ευρεία υποστήριξη.

«Τον τελευταίο χρόνο είδαμε μερικά τέτοια παραδείγματα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η απόφαση του Πούτιν να εισβάλλει στην Ουκρανία, ενώ ένα δεύτερο ήταν η πολιτική μηδενικής COVID της Κίνας. Οπότε, υπάρχει λόγος για τον οποίο θέλουμε να περιορίσουμε την εξουσία οποιουδήποτε ατόμου σε ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα, μέσα στο οποίο λαμβάνονται καλύτερες αποφάσεις.

«Ένα άλλο πρόβλημα έχει να κάνει με τη νομιμοποίηση των καθεστώτων. Πολλά αυταρχικά κράτη φαίνεται να είναι πολύ ισχυρά μέχρι τη στιγμή που καταρρέουν. Το Ιράν, για παράδειγμα, μετά τη δολοφονία της Μαχσά Αμινί (δολοφονήθηκε επειδή δεν φορούσε τη μαντίλα), είδε ένα μεγάλο μέγεθος του πληθυσμού του να απορρίπτει τη νομιμότητα της Ισλαμικής Δημοκρατίας στο σύνολό της. Δεν απορρίπτουν μια συγκεκριμένη πολιτική, αλλά θέλουν να φύγει το καθεστώς. Και παρόλο που κατάφεραν να κρατηθούν στην εξουσία, νομίζω ότι έχουν αποδυναμωθεί δραματικά από το γεγονός ότι οι γυναίκες δεν πιστεύουν σε αυτήν τη μορφή πατριαρχικής διακυβέρνησης.

«Άλλο ένα πρόβλημα που εντοπίζεται στα αυταρχικά καθεστώτα έχει να κάνει με τη διαδοχή. Σε πολλά εξ αυτών δεν υπάρχει σαφής μηχανισμός διαδοχής. Αυτό προκύπτει τώρα και με τον Πούτιν, διότι αν ο Πούτιν εκθρονιστεί, ή πεθάνει στη διάρκεια της

Φράνσις Φουκουγιάμα. «Βρισκόμαστε στη μέση μιας δημοκρατικής ύφεσης εδώ και σχεδόν 20 χρόνια», λέει στην «Κ» και επισημαίνει ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να ροκανίσει σε ανησυχητικό βαθμό την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Κινούμαστε προς μια περίοδο που θα μπορείτε να κάνετε πλαστογραφίες προσώπων και να φτιάξετε βίντεο με πολιτικούς να λένε πράγματα που δεν είπαν ποτέ.

θπτείας του, ή χάσει με κάποιο τρόπο την εξουσία, δεν έχουμε ιδέα ποιος θα κυβερνήσει τη Ρωσία έπειτα από αυτόν. Και νομίζω ότι και οι ίδιοι οι Ρώσοι δεν έχουν ιδέα».

Μεταξύ των κυριάρχων απόψεων στα έργα του καθηγητή Φουκουγιάμα είναι η θέση πως η φιλελεύθερη δημοκρατία είναι η απόλυτη μορφή διακυβέρνησης. Πώς εξηγεί όμως ο ίδιος την αστάθεια που ταλανίζει τα τελευταία χρόνια τις ισχυρότερες δημοκρατίες, όπως οι ΗΠΑ και η Ηνωμένη Βασίλειο, που μοιάζουν εγκλωβισμένες σε ένα σπινάλιο διαδοχικών κρίσεων;

Οπως λέει, «βρισκόμαστε στη μέση μιας δημοκρατικής ύφεσης εδώ και σχεδόν 20 χρόνια. Ο οργανισμός Freedom House, που αξιολογεί κάθε χρόνο την ελευθερία στον κόσμο, έχει καταστήσει σαφές ότι τις τελευταίες δύο δεκαετί-

ες η δημοκρατία έχει οπισθοχωρήσει. Επίσης, πρέπει να αξιολογήσει κανείς αυτά τα δεδομένα και ποιотικά, καθώς οι δύο μεγαλύτερες δημοκρατίες του κόσμου, η Ινδία και οι Ηνωμένες Πολιτείες, έχουν επίσης ζήσει την άνοδο λαϊκιστών πολιτικών που έχουν υπονομεύσει το κράτος δικαίου. Οπότε διανύουμε μια περίοδο οπισθοδρόμησης αυτή τη στιγμή, η οποία είναι αρκετά διαφορετική από την κατάσταση που είδαμε όταν ο αριθμός των δημοκρατιών διευρυνόταν στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και του 1990».

Η επιρροή της AI

«Θα ενισχύουν τα νέα εργαλεία, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, τα αυταρχικά καθεστώτα ή θα βοηθήσουν στον έλεγχο τους;» ρωτάμε τον καθηγητή Φουκουγιάμα. «Είναι αδύνατον να γνωρίζουμε», λέει. «Όταν το Διαδίκτυο έγινε για πρώτη φορά ευρέως διαθέσιμο τη δεκαετία του 1990, πιστεύαμε ότι η τεχνολογία θα ήταν πολύ ευεργετική για τη δημοκρατία, επειδή η πληροφορία είναι δύναμη. Το δεδομένο αυτό εξακολουθεί να ισχύει, καθώς το Διαδίκτυο ως εργαλείο κινητοποιήσεως είναι πολύ χρήσιμο. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν προβλήματα επειδή οι αυταρχικοί παράγοντες έχουν καταλάβει πώς να χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να παρακολουθεί τη συμπεριφορά των πολιτών της. Το μεγάλο ερώτημα που όλοι θέτουν αυτή τη στιγμή είναι ποια θα είναι η επίδραση της τεχνητής νοημοσύνης. Νομίζω ότι έχουμε ήδη δει κάποιες αρνητικές πλευρές της, επειδή επιτρέπει τη στοχευμένη διαφήμιση και τη χρήση δεδομένων για να προσεγγίσουμε τα άτομα και να χειραγωγήσουμε τη συμπεριφορά τους. Από την άλλη πλευρά, όμως, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγάλη αποτελεσματικότητα, δηλαδή θα μπορούσε να λειτουργήσει συμπληρωματικά στις δεξιότητες που έχουν οι εργαζόμενοι και, επομένως, να αυξήσει την απασχόληση.

για να παρακολουθεί τη συμπεριφορά των πολιτών της.

«Το μεγάλο ερώτημα που όλοι θέτουν αυτή τη στιγμή είναι ποια θα είναι η επίδραση της τεχνητής νοημοσύνης. Νομίζω ότι έχουμε ήδη δει κάποιες αρνητικές πλευρές της, επειδή επιτρέπει τη στοχευμένη διαφήμιση και τη χρήση δεδομένων για να προσεγγίσουμε τα άτομα και να χειραγωγήσουμε τη συμπεριφορά τους. Από την άλλη πλευρά, όμως, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεγάλη αποτελεσματικότητα, δηλαδή θα μπορούσε να λειτουργήσει συμπληρωματικά στις δεξιότητες που έχουν οι εργαζόμενοι και, επομένως, να αυξήσει την απασχόληση.

«Κινούμαστε προς μια περίοδο όπου μπορείτε να κάνετε πλαστογραφίες προσώπων (deepfakes) και στις οποίες μπορείτε να προσομοιώσετε βίντεο και φωτογραφίες ανθρώπων που μιλούν. Με αυτόν τον τρόπο μπορείτε να φτιάξετε βίντεο με πολιτικούς να λένε πράγματα που στην πραγματικότητα δεν είπαν ποτέ, ενώ τα επόμενα χρόνια αυτό θα γίνει όλο και πιο συνηθισμένο. Αυτό προφανώς θα υπονομεύσει σε μεγάλο βαθμό την εμπιστοσύνη των ανθρώπων σε οτιδήποτε βλέπουν ψηφιακά. Έχουμε ήδη δει μια διάβρωση της εμπιστοσύνης λόγω της ανόδου των κοινωνικών δικτύων και αυτό σαφώς είναι μειονέκτημα».

Φίλιπ Ν. Χάουαρντ, καθηγητής Σπουδών Διαδικτύου του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης

Η εποχή της εξατομικευμένης προπαγάνδας

Η πολιτική επικοινωνία θα χρησιμοποιεί τα προσωπικά μας δεδομένα για να διαμορφώνει το μήνυμά ανάλογα με τον χρήστη

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Λίγο να ανησυχεί κανείς για θέματα όπως η παραπληροφόρηση ή η αλγοριθμική χειραγώγηση της κοινής γνώμης, και έχει αρκετές απορίες να θέσει στον Φίλιπ Ν. Χάουαρντ, καθηγητή Σπουδών Διαδικτύου του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, που ερευνά τον αντίκτυπο των πληροφοριακών τεχνολογιών στην εκλογική συμπεριφορά των πολιτών.

Μπορεί, για παράδειγμα, να τον ρωτήσετε πόσο επηρέασε η Ρωσία τις αμερικανικές εκλογές του 2016, με τον Καναδό καθηγητή να αποκρίνεται ότι υπήρχε μεν κάποιος αντίκτυπος σε ορισμένες κρίσιμες εκλογικές περιφέρειες των ΗΠΑ, ωστόσο, «μία "πληροφοριακή επιχείρηση" στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που αλάξει το εκλογικό αποτέλεσμα κατά λίγες μόνο ποσοστιαίες μονάδες και είναι δύσκολο να δώσουμε στους Ρώσους όλα τα "εύσημα" για το 2016».

Ο Χάουαρντ συμμετείχε πρόσφατα στους «Δελφικούς διαλό-

γους» του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, που πραγματοποιήθηκαν υπό την αιγίδα της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου και είχαν θέμα «Τεχνολογία και Δημοκρατία». Στην ομιλία του με τίτλο «Επιστημονική συνεργασία και χρηστή διακυβέρνηση», παρουσίασε τη νεοσύστατη Διεθνή Επιτροπή για το Περιβάλλον της Πληροφορίας (International Panel on the Information Environment - IPIE), της οποίας προεδρεύει. Το πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει η Επιτροπή περιγράφεται στο βιβλίο του Καναδού, «Pax Technica: How the Internet of Things May Set Us Free or Lock Us Up» (2015, εκδ. Yale) και έχει ως εξής: η τεράστια ροή δεδομένων που αναμένεται από το «Διαδίκτυο των Πραγμάτων» (το οποίο θα «ενώνει» συσκευές, αυτοκίνητα και κάθε είδους αντικείμενα με δυνατότητα σύνδεσης σε δίκτυο επικοινωνίας), μπο-

Φίλιπ Χάουαρντ. «Η τεράστια ροή δεδομένων από το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (το οποίο θα "ενώνει" συσκευές) μπορεί να ενισχύσει την πληροφοριακή χειραγώγηση», σύμφωνα με τον Καναδό ακαδημαϊκό.

Ακόμη και εταιρείες επικοινωνίας που συνεργάζονται με πολιτικούς διαθέτουν εργαλεία χειραγώγησης των πολιτών.

ρεί να ενισχύσει την πληροφοριακή χειραγώγηση.

«Το επόμενο βήμα στην πολιτική επικοινωνία», εξηγεί ο Χάουαρντ, «είναι να γίνει κατορθώσιμη η δυνατότητα να αξιοποιηθούν τα δεδομένα της πιστωτικής μας κάρτας, τα συμπεριφορικά δεδομένα μας, που προέρχονται από το Διαδίκτυο των Πραγμάτων, ώστε με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης, τα μηνύματα που δεχόμαστε να διαμορφωθούν ειδικά για τον καθένα μας. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι θα βλέπουμε μηνύματα που δεν είναι απλώς προσαρμοσμένα σε έναν άνδρα 45 ετών, δημοσιογράφο ή ακαδημαϊκό κ.λπ., αλλά που έχουν σχεδιαστεί χρησιμοποιώντας πρόσωπα και φωνές με τις οποίες έχουμε πιθανότητες να συνδεθούμε και που θα μας μιλούν για ζητήματα που ενδιαφέρουν μόνο εμάς. Τέτοιου είδους εξατομικευση μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά ευρηματική, αν οι ελεγκτικές αρχές δεν ασκούν κάποια εποπτεία».

Στο βιβλίο του «Lie Machines: How to Save Democracy from Troll Armies, Deceitful Robots, Junk News Operations, and Political Operatives» (2020, εκδ. Yale), ο Χάουαρντ υποστηρίζει ότι χώρες όπως η Ρωσία και η Κίνα έχουν στα χέρια τους μια ειδική ψηφιακή «εργαλειοθήκη», που τις βοηθάει να ασκήσουν αυτό που αποκαλεί «υπολογιστική προπαγάνδα». Δεν είναι μάλιστα οι μόνες. «Χρησιμοποιείται πλέον από πολλές αυταρχικές κυβερνήσεις», λέει ο καθηγητής. «Χρησιμοποιείται επίσης από στρατούς σε περιόδους κρίσεων. Και, δυστυχώς, σε αρκετές δημοκρατίες ανά τον κόσμο χρησιμοποιείται πλέον από κανονικούς πολιτικούς, που μισθώνουν εταιρείες επικοινωνίας οι οποίες αναπτύσσουν παρόμοιες δραστηριότητες. Είναι εταιρείες δημοσίων σχέσεων με έδρες στις πρωτεύουσες του κόσμου. Στις δημοκρατίες αποτελούν σήμερα μέρος του χαρτοφυλακίου των επικοινωνιών».

Οι αρχαίοι Ελληνες μας έμαθαν να αμφισβητούμε τα πάντα

Γνωρίζοντας πως ο καταξιωμένος Αμερικανός φιλόσοφος είναι θιασώτης της αρχαίας ελληνικής διανοήσεως, στρέψαμε τη συζήτηση μας στις διδαχές των αρχαίων Ελλήνων περί των θεμελίων των κρατών και του αντικτύπου της ελληνικής σκέψης στην πολιτική επιστήμη.

«Νομίζω ότι οι αρχαίοι Έλληνες μας δίδαξαν κάτι κατά τρόπο ευρύτερο από τη δημοκρατία. Καθιέρωσαν μια φιλοσοφική μέθοδο στην οποία είχατε ορθολογική αμφισβήτηση των πιο θεμελιωδών ζητημάτων που αντιμετωπίζουν τα ανθρώπινα όντα. Οπως, ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να ζει κανείς; Ποια είναι η πιο δίκαιη μορφή διακυβέρνησης; Και, ξέρετε, η αρχαία Αθήνα είχε μια δημοκρατία πολύ νωρίς, και αυτό αποτέλεσε έμπνευση για τις μετέπειτα δημοκρατίες. Υπάρχει ένας πολύ ευρύτερος αντίκτυπος που είχαν οι αρχαίοι στην ίδια τη δυνατότητα του ορθολογικού διαλόγου που έθεσε τις βάσεις για τον σύγχρονο Διαφωτισμό, ο οποίος προέκυψε μετά την Αναγέννηση, στον οποίο συμπεριλήφθηκε η κρίση της φιλοσοφίας και της λογικής για την κατανοήση του κόσμου. Οπότε όλες αυτές είναι κρίσιμες συνεισφορές που έγιναν από τους αρχαίους Έλληνες». Στο τέλος ο Φουκουγιάμα μας αποκλείει με μια συμβουλή για τους νέους επιστήμονες που θα ήθελαν να ακολουθήσουν τα χνάρια του. Σύμφωνα με τον ίδιο, «τα πανεπιστήμια δεν δημιουργούν τα κατάλληλα κίνητρα για να σκεφτεί κανείς ευρέως για τα πράγματα. Αν θέλετε να γίνετε ακαδημαϊκός, πρέπει να επικεντρωθείτε στα πολύ στενά θέματα και να είστε πολύ μεθοδολογικός. Βέβαια, δεν είναι αυτός ο δρόμος που επέλεξα. Αλλά ήμουν τυχερός που μπόρεσα να κάνω αυτά που έκανα, εν μέρει λόγω της ιστορικής περιόδου στην οποία ζούσα και λόγω απλών ζητημάτων συγχρονισμού. Νομίζω όμως ότι είναι σημαντικό για τους νέους ανθρώπους να κατανοήσουν ότι πρέπει να σκέφτονται τόσο τα μεγάλα ζητήματα όσο και τις συγκεκριμένες δεξιότητες που θα χρησιμοποιήσουν καθώς θα ακολουθούν τη σταδιοδρομία τους, ενώ να μην ξεχάσουν πως η φιλελεύθερη εκπαίδευση παραμένει ο πυρήνας της βασικής εκπαίδευσης στις ανθρωπιστικές επιστήμες».

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Όταν δεν μετράει υποατομικά σωματίδια στο CERN, ο Στίβεν Γκόλντφραμ παίζει στην κιθάρα του τα αγαπημένα του μπλουζ. Εμφανίζεται με το ποδήλατό του και μπορείς να τον φανταστείς να αυτοσχεδιάζει στην πεντατονική κλίμακα και τις υφέσεις της στον τρίτο και τον έβδομο φθόγγο.

Όμως, τα πάντα στους χώρους του CERN παραπέμπουν σε συμβατική βιομηχανία, ακόμα και όταν κατεβαίνεις εκατοντάδες μέτρα κάτω από την επιφάνεια για να δεις από κοντά τους ανιχνευτές, το Atlas ή το Alice: τερατώδεις μεταλλικές δομές με άπειρα καλώδια και σύρματα που μπερδεύονται μεταξύ τους.

Με το που αρχίζει όμως να μιλάει ο Στίβεν, όρθιος πλάι σε ένα μοντέλο του Atlas από Lego (9.500 κομμάτια...), την πεζή αίσθηση του εργασιασίου αντικαθιστά το δέος. «Έχουμε ανακαλύψει πολλά γύρω από τον υποατομικό κόσμο, αλλά έχουμε ακόμα να μάθουμε. Το Καθιερωμένο Πρότυπο της Φυσικής περιγράφει τη συντηρημένη ύλη στο σύμπαν. Αλλά αυτή καλύπτει μονάχα το 5% του γνωστού σύμπαντος. Όλο το υπόλοιπο αποτελείται από αυτό που έχουμε ονομάσει "σκοτεινή ύλη" (27%) του περιεχομένου του σύμπαντος και "σκοτεινή ενέργεια" (68%). Όταν οι φυσικοί του μέλλοντος θα πέφτουν πάνω σε αυτούς τους όρους, θα πιστέψουν πως ζούσαμε σε Μεσαιώνα. Όμως, είμαστε ένας πλανήτης πλάι σε ένα από τα εκατό δισεκατομμύρια άστρα του γαλαξία, ενός από τα εκατό δισεκατομμύρια γαλαξίες στο σύμπαν. Δεν είναι λίγο να κατανοείς από τι είναι φτιαγμένο το 5% του σύμπαντος».

Όταν η Θεσσαλονικιά φυσικός Δέσποινα Χατζηφωτιάδη μάς ξεναγή στον «δικό της» ανιχνευτή, τον Alice, που βρίσκεται κάτω από το έδαφος της Γαλλίας, λέει για τη σκοτεινή ύλη: «Δεν ξέρουμε τι είναι και γι' αυτό δεν ξέρουμε και πώς να την αναζητήσουμε. Είναι και λίγο κατασκευασμο στο μυαλό μας, το βέβαιο πάντως είναι πως πρόκειται και για μια αόρατη "κόλλα" που κρατάει τους γαλαξίες μαζί. Παρατηρούμε, δηλαδή, μια μάζα που είναι πολύ περισσότερη από αυτή που ήδη γνωρίζουμε και προκαλεί βαρυτικά αποτελέσματα. Έτσι, δημιουργούμε τεράστιες ενέργειες με επιταχύνσεις για να προκαλέσουμε τη σύγκρουση υποατομικών σωματιδίων και από αυτά που θα προκύψουν βλέπουμε αν έχουμε στα χέρια μας κάτι νέο που ίσως ρίξει φως. Όμως στο CERN, αντί για επιταχύνσεις, κάνουμε και επιβραδύνσεις, για να μελετήσουμε την αντιύλη».

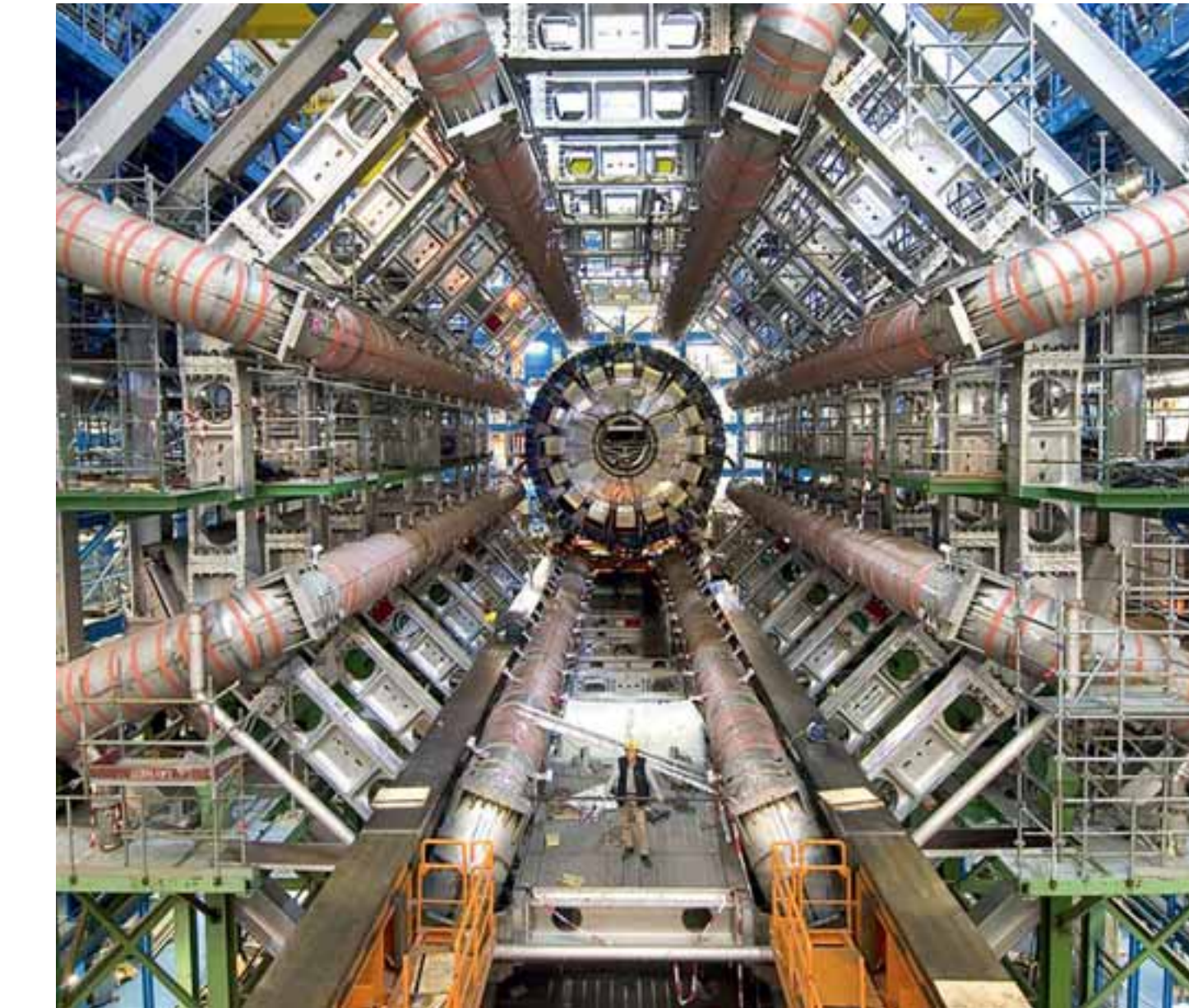
«Αγγελος» και «Δαίμονας»

Στην ταινία «Άγγελοι και δαίμονες» (2009), κάποιος κλέβουν ένα φιαλίδιο με αντιύλη μέσα από το CERN. Στο τέλος της ταινίας, το φιαλίδιο σπάει στον ουρανό πάνω απ' το Βατικανό, η αντιύλη μπερδεύεται με την ύλη και η έκρηξη που ακολουθεί θυμίζει τη βιβλική Γένεση – ή τη Μεγάλη Εκρηξη, ό,τι προτιμάτε. Τις πρώτες στιγμές της Μεγάλης Εκρηξης φαίνεται πως πραγματοποιήθηκε μια μοιραία σύγκρουση ανάμεσα στην ύλη και στην αντιύλη. Αν υπήρχε τίποτα έτσι όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Η ασυμμετρία ύλης - αντιύλης παραμένει ένα από τα μεγάλα μυστήρια της φυσικής. Και απασχολεί πάρα πολύ τους φυσικούς στο CERN.

Ο φυσικός Μιχάλης Κορατζίνος μάς ξεναγεί στο «Εργαστάσιο Αντιύλης», μέσα από τα δρομάκια με ονομασίες όπως «Οδός Αϊνστάϊν», «Οδός Νιλς Μπορ», «Οδός Βέρνερ Χάιζενμπεργκ». Φωτογραφίζω την ταμπέλα: Antimatter Factory.

Η ίδια αίσθηση ξανά: παρά την εξωτική του ονομασία, το κτίριο δείχνει να είναι απλά ένα βαρετό εργασιαστικό σύμπλεγμα, τόσο απ' έξω όσο κι από μέσα, όπου βρίσκεται ο ταπεινός επιβραδυντής Elena. «Είναι ένα από τα πιο φθηνά πρότζεκτ στο CERN», λέει ο κ. Κορατζίνος. «Το Elena έχει διέκοψει μόλις δέκα μέτρα. Εδώ δεν επιταχύνουμε αλλά επιβραδύνουμε για να φτάσουμε στην αντιύλη. Είναι μεγάλο "μανίκι" να φτιάξεις ένα άτομο αντιύλης».

Εντάξει, αλλά τι σημαίνει «αντιύλη»; «Κάθε συστατικό της ύλης

Το εσωτερικό του ανιχνευτή Atlas, μιας γιγάντιας μεταλλικής δομής με άπειρα καλώδια και σύρματα, που μετράει τις ενέργειες των σωματιδίων. «Έχουμε ανακαλύψει πολλά γύρω από τον υποατομικό κόσμο, αλλά έχουμε ακόμα να μάθουμε», λέει στην «Κ» ο Στίβεν Γκόλντφραμ.

Τα μπλουζ της αντιύλης

Η «Κ» καταδύθηκε στα έγκατα του CERN και μίλησε με τους ερευνητές που κυνηγούν τα μυστικά του σύμπαντος

έχει το αντίστοιχο του στην αντιύλη. Αντίθετα με ό,τι πιστευόταν, όμως, η ύλη και η αντιύλη δεν έχουν καμία απολύτως διαφορά. Διαφέρουν σε ορισμένα τεχνικά θέματα όπως είναι τα φορτία τους. Θετικό, αρνητικό. Τι σημαίνει αυτό; Ότι αν εγώ ήμουν φτιαγμένος από αντιύλη, θα είχα το ίδιο βάρος, το ίδιο ύψος κτλ. που έχω και τώρα. Βλέποντας κάποιον που είναι φτιαγμένος από αντιύλη δεν καταλαβαίνεις τίποτα, δεν βλέπεις καμία διαφορά. Ωστόσο, αν ύλη και αντιύλη έρθουν σε επαφή αλληλοεξουδετερώνονται, γίνονται ενέργεια. Ερώτηση: πετάμε, π.χ., προς τα πάνω την αντιύλη: θα έχει αντίθετες ιδιότητες ως προς την

Η ύλη καλύπτει μονάχα το 5% του γνωστού σύμπαντος· όλο το υπόλοιπο αποτελείται από «σκοτεινή ύλη» (27%) και «σκοτεινή ενέργεια» (68%).

ύλη; Η ύλη θα γυρίσει πίσω στη Γη; η αντιύλη; Θα συμπεριφερθεί σαν να υπάρχει αντιβαρύτητα; Η θεωρία λέει πως θα γυρίσει στη Γη. Αλλά δεν το ξέρουμε, πρέπει να γίνουν πειράματα και μετρήσεις. Αυτό κάνουμε εδώ. Είναι μια καταβύθιση στην ύλη».

Κυνήγι 70 ετών

Πώς καταδύσει στην ύλη; Ολα ξεκινούν το 1954, με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ατομική Έρευνα (αυτό σημαίνει CERN). Η πρόταση είχε πέσει από τον κορυφαίο φυσικό Λουίς ντε Μπρωλί. Μίλησε για τη λειτουργία ευρωπαϊκού εργαστηρίου για αμιγώς ερευνητικούς και ποτέ για στρατιωτικούς σκοπούς. Ως τοποθεσία επιλέγονται τα περικοί της Γενεύης, στα σύνορα με τη Γαλλία, στην καρδιά της Ευρώπης. Από το 1957 ξεκινά η παροχή επιταχυντών σωματιδίων για την πειραματική έρευνα στο πεδίο της φυσικής υψηλών ενεργειών. Ο πιο

Ο Στίβεν Γκόλντφραμ εξηγεί τις βασικές αρχές λειτουργίας του Atlas. Παραδέχεται ότι γνωρίζουμε μονάχα το 5% του σύμπαντος, ό,τι αφορά την ύλη δηλαδή, αλλά προτιμά να βλέπει το ποτήρι μισογεμάτο: «Είμαστε ένας πλανήτης πλάι σε ένα από τα εκατό δισεκατομμύρια άστρα του γαλαξία, ενός από τα εκατό δισεκατομμύρια γαλαξίες στο σύμπαν. Δεν είναι λίγο να κατανοείς από τι είναι φτιαγμένο το 5% του σύμπαντος».

Ισως σε κάποιο άλλο σύμπαν η ύλη έχασε

Βαθιά μέσα στη Γη, κοιτώντας το Atlas, που έχει περίπου τον μισό όγκο της Ντορ Νταρ, ρωτώ τον Γκόλντφραμ αν απλά «μετράει σωματίδια», όπως λέει, ή αν έχει χώρο μέσα του για υπαρξιακές αναζητήσεις. Εδώ, τώρα, ο φυσικός «τραγουδάει τα μπλουζ»: «Γιατί ξοδεύουμε όλα αυτά τα χρήματα εδώ; Εάν δεν μπορείς να απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα, δεν θα έπρεπε να είσαι εδώ. Με βασάνισε χρόνια αυτό. Μπορούμε να κατανοήσουμε τους βαθύτερους μηχανισμούς του σύμπαντος; Γιατί γνωρίζουμε μονάχα το 5% της ύλης που μας περιβάλλει και που περιέχουμε; Υπάρχει όντως ασυμμετρία ανάμεσα στην ύλη και στην αντιύλη; Μήπως ζούμε σε ένα πολυ-σύμπαν και στο δικό μας σύμπαν η ζυγαριά έγειρε προς το μέρος της ύλης; Ως φυσικός οντότητα είμαστε πολύ περιορισμένοι και αυτό μάς τρελαίνει. Δεν μπορούμε να διανοηθούμε τι σημαίνει να τρέχεις με την ταχύτητα του φωτός. Και όμως, ο Αϊνστάϊν φαντάστηκε ότι καθώς πλησιάζουμε την ταχύτητα του φωτός, ο χρόνος δεν είναι αυτός που ξέρουμε από την καθημερινή μας εμπειρία. Αυτή είναι η πρόκληση για κάθε έναν από εμάς που δουλεύουμε εδώ μέσα».

μεγάλος επιταχυντής, που αναπτύσσεται σε κυκλική σήραγγα περιφέρειας 27 χλμ., είναι ο LHC (Μέγας Επιταχυντής Αδρονίων), με «προσδεμένους» επάνω του εννέα σήμερα ανιχνευτές (Atlas, Alice, CMS κ.ά.). Κατά τον Γκόλντφραμ, «εάν θες να κοιτάξεις στην πιο μικρή δυνατή ύλη, χρειάζεται υψηλές ενέργειες. Οι υψηλές ενέργειες απαιτούν μεγάλο επιταχυντή για να κάνει τα φορτισμένα σωματίδια να καμπυλώσουν σε έναν κύκλο και χρειάζονται μεγάλο ανιχνευτή, ο οποίος να "αδράξει" τα σωματίδια και να τα μετρήσει. Αυτή είναι η δουλειά μου. Μετρώω σωματίδια».

Σαν να ψάχνεις ψύλλους στ' άχυρα. «Μιλάμε για χώρους απε-

ραντους ακόμα και στην κλίμακα του απειροελάχιστου», σημειώνει ο Γκόλντφραμ. «Τα σωματίδια συχνά δεν πέφτουν το ένα πάνω στο άλλο, αλλά περνούν ανάμεσα, σκορπίζοντας ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Θέλει μεγάλη υπομονή για να συγκρουστούν μεταξύ τους. Και τύχη για να εντοπίσεις από αυτές τις συγκρούσεις κάτι νέο».

Το τι ακριβώς συμβαίνει στην καρδιά του ανιχνευτή, οι φυσικοί δεν το βλέπουν ποτέ. Απλώς καταμετρούν και αναλύουν τα αποτελέσματα αυτού που συμβαίνει εκεί μέσα. Πώς το είχε πει χιλιάδες χρόνια πριν ο Ηράκλειτος; «Η φύσις αγαπά να κρύβεται».

Η ανακάλυψη

Στις 4 Ιουλίου του 2012, τα Atlas και CMS ανακοίνωσαν την ανακάλυψη του σωματιδίου Χιγκς, την ύπαρξη του οποίου είχαν προβλέψει θεωρητικά οι Πίτερ Χιγκς, Ρόμπερτ Μπρουτ και Φρανσουά Ανγκλέρ το 1964 (τους απονεμήθηκε

το Νομπέλ Φυσικής το 2013). Το μποζόνιο Χιγκς είναι ένα εξαιρετικά ασταθές σωματίδιο, που επιβιώνει μόλις ένα δέκατο του χιλιοστού του δισεκατομμυρίου ενός δισεκατομμυρίου του δευτερολέπτου, καθώς διασπάται αμέσως παράγοντας άλλα σωματίδια. Γιατί είναι σημαντικό; Διότι είναι υπεύθυνο για το πώς τα υπόλοιπα θεμελιώδη σωματίδια αποκτούν μάζα χωρίς την οποία δεν θα υπήρχε βαρύτητα στο σύμπαν. Θεωρείται, δηλαδή, το κλειδί της θεμελιώδους δομής της ύλης.

Ο κόσμος το γνωρίζει ως «σωματίδιο του Θεού», ονομασία που προήλθε από έναν εκδότη που δεν ήθελε το βιβλίο του φυσικού Λέον Λέντερμαν για το Χιγκς να ονομαστεί «Αναθεματισμένο σωματίδιο», όπως ήθελε ο συγγραφέας. «Το όνομα "σωματίδιο του Θεού" δεν σημαίνει απολύτως τίποτα και έχει φτάσει η ώρα να το ξεπεράσουμε», γράφει στο βιβλίο της «Ποιος κυνηγεί το Χιγκς. Μια οδύσσεια του μικρόκοσμου», η φυσικός Πολίν Γκάνιων (εκδ. Ροπή), προσθέτοντας: «Όντως πρόκειται για το τελευταίο σωματίδιο που χρειαζόταν για να συμπληρωθεί το Καθιερωμένο Πρότυπο, ένα απαραίτητο και πολύ ιδιαίτερο σωματίδιο, αλλά δεν υπάρχει λόγος να υπερβάλλουμε».

Μετά το μποζόνιο

Μισό λεπτό όμως: με την ανακάλυψη του Χιγκς, αυτό ήταν; Έχουμε πλέον μια πλήρη εικόνα του υλικού κόσμου; Από το 2012 έχει φουντώσει η συζήτηση πως «η φυσική τελειώσε». Άρα και το CERN; Κι όμως. Μπορεί το Χιγκς να επιβεβαιώνει τις βασικές αρχές του Καθιερωμένου Προτύπου (ακριβές θεωρητικό μοντέλο που περιγράφει επιστημονικά τα βασικά συστατικά της ύλης και τις δυνάμεις που δρουν σε αυτά), την ίδια στιγμή όμως επιβεβαιώνει και τις ελλείψεις του. Όπως, π.χ., η σκοτεινή ύλη και η σκοτεινή ενέργεια, η αντιύλη ή το μυστήριο της βαρύτητας: «Ένα από τα μεγάλα ερωτήματα είναι πόσο αδύναμη είναι η βαρύτητα στο σύμπαν», τονίζει ο Γκόλντφραμ. «Απαιτούνται αστρονομικές ποσότητες ύλης για να γίνει αισθητή η δράση της, εκτός απ' το ότι είναι η μόνη δύναμη χωρίς γνωστό φορέα δύναμης. Μήπως η πηγή της είναι κάποια άλλη, κρυμμένη διάσταση»; Απάντηση ακόμη δεν υπάρχει...

Κατά τον φυσικό και εκδότη Πάνο Χαρίτο και τον Σπύρο Αργυρόπουλο, επίσης φυσικό στο CERN έως πριν από λίγα χρόνια, εκκρεμεί ακόμα η έρευνα πάνω στην ακριβή μάζα του μποζονίου του Χιγκς αλλά και των υπόλοιπων μποζονίων. «Οποιαδήποτε απόκλιση της μάζας που προβλέπει το Καθιερωμένο Πρότυπο και της μάζας που μετράμε θα μπορούσε να είναι ίκνος νέα φυσικής. Έχουμε επίσης τα πρώτα αποτελέσματα μιας νέας γενιάς πειραμάτων που ερευνούν τα λεγόμενα Long Lived Particles, σωματίδια που ζουν αρκετά ώστε να διαφεύγουν από τους υπάρχοντες ανιχνευτές. Τέλος, μόλις ξεκίνησαν οι πρόδρομες εργασίες για τη μελέτη κατασκευής ενός νέου κυκλικού επιταχυντή (FCC) για τη μετά LHC εποχή – δηλαδή για μετά το 2040».

Το CERN είναι το αέναο κυνηγητό της γνώσης. Αλλά όχι μόνον. Το πώς εξελίσσει την τεχνολογία και τις εφαρμογές της έχει (και) πρακτικό αντίκτυπο στις ζωές μας. Δύο πράγματα: πρώτον, η ιατρική. Αυτή τη στιγμή στον πλανήτη λειτουργούν κάπου 10.000 επιταχυντές σωματιδίων (ειδικά αυτοί των αδρονίων) με στόχο τη θεραπεία των καρκίνου: συγκεντρώνουν τεράστιες ποσότητες ενέργειας σε ένα μικρό σημείο του χώρου, με αποτέλεσμα να διαλύουν καρκινικά κύτταρα αλλά όχι υγιείς ιστούς.

Δεύτερον, στις τηλεπικοινωνίες. Στο Data Center του CERN, η υπεύθυνη επικοινωνίας Μελίσα Γκεϊλάρ μάς δείχνει τον χώρο όπου καθόταν ο Άγγλος Τιμ Μπέρνερς-Λι, ο οποίος το 1989 εφευρέ το World Wide Web, ενώ εργαζόταν στο CERN. «Εως τότε, τα μηνύματα μεταξύ των φυσικών παραδίδονταν με... ποδήλατα», εξηγεί η Μελίσα. «Ο Λι είχε απογοητευτεί. Το τρομερό είναι πως όταν πρότεινε την ιδέα του, το σύστημα εδώ μέσα αδιαφόρησε αρχικά. Δεν του έδωσε σημασία». Τα υπόλοιπα είναι Ιστορία...

Είναι το όνειρο κάθε αθλήτη που βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο οι συμμετοχές σε μεγάλες διοργανώσεις, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, λέει στην «Κ» η Ολίβια Φωτοπούλου.

Δεν αγχώνομαι για τα ρεκόρ

Η Κύπρια σπρίντερ Ολίβια Φωτοπούλου ενθουσιάζεται με την ιδέα ότι θα καταρρίψει το παγκύπριο ρεκόρ στα 200 μ και θα προκριθεί στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι

Συνέντευξη στον ΠΑΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Έβαλε σκοπό να ξεπεράσει κάθε δυσκολία σωματική και πνευματική. Χρόνο με τον χρόνο, μήνα με τον μήνα, μέρα με τη μέρα βλέπει με ικανοποίηση πως το σώμα και το πνεύμα της ανταποκρίνονται και πως αξίζουν όλες οι θυσίες στις οποίες έχει υποβάλει τον εαυτό της για να πετύχει όλα όσα ονειρεύεται. Η σπρίντερ μας Ολίβια Φωτοπούλου με τις εξαιρετικές επιδόσεις της στο πρόσφατο πρωτάθλημα ομάδων στο Σλάσκι στην Πολωνία και την κατάκτηση του αργυρού μεταλλίου έχει κλειδώσει τον επόμενο στόχο. Ποιος είναι; Μα φυσικά οι Ολυμπιακοί Αγώνες στο Παρίσι. Η νεαρή αθλήτρια μιλάει στην «Κ» για τις πρόσφατες επιτυχίες της αλλά και τα σχέδιά της το επόμενο διάστημα.

–Αποτελεί όνειρο η πρόκριση στο παγκόσμιο πρωτάθλημα στη Βουδαπέστη, τον προσεχή Αύγουστο;
–Όχι. Όνειρό μου είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Σε παγκόσμιο πρωτάθλημα συμμετείχα και πέρισι. Σε αυτό το παγκόσμιο πρωτάθλημα που έρχεται τον προσεχή Αύγουστο, ο στόχος μου είναι να περάσω στους ημιτελικούς, διότι στο προηγούμενο στις ΗΠΑ έχασα την πρόκριση για 0,03 εκατοστά του δευτερολέπτου.

–Στην Πολωνία, στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ομάδων, έτρεξες τα 200 μ. σε 22,71, είσαι 11 εκατοστά μακριά από την απευθείας πρόκριση (22,60) σε αγώνες;
–Όχι καθόλου. Αντιθέτως ενθουσιάζομαι και έχω παραπάνω κίνητρο για να συνεχίσει να αγωνίζομαι δυναμικά. Μ' αρέσει η ιδέα και πιστεύω μάλλον θα με βοηθήσει παρά να με αγχώσει.

–Πόσο απολαυστικό είναι το 22.71 που είναι η 6η καλύτερη φετινή επίδοση στην Ευρώπη;
–Η αλήθεια είναι χαρούμενη στα όρια του ενθουσιασμού και ο λόγος είναι επειδή αισθάνομαι σε πολύ καλή φυσική κατάσταση. Δούλεψα σκληρά να φτάσω σε αυτό το επίπεδο, δηλαδή να βρίσκομαι ανάμεσα στις κορυφαίες αθλήτριες στην Ευρώπη. Το 22,71 είναι μία μεγάλη επίδοση, είναι επίδοση που θα μου ανοίξει πολλές πόρτες στο μέλλον.

–Τι εννοείς;
–Ευελπιστώ να πάρω μια αθλητική χορηγία επιτέλους! Δεν έχω ούτε για τον αθλητικό μου εξοπλισμό. Με αυτή την επίδοση μπορώ να πάω σε αγώνες «diamond league» στο πιο ψηλό επίπεδο δηλαδή που μπορεί να φτάσει ένας αθλητής στίβου.

–Έχεις στοχεύσει να καταρρίψεις το Παγκύπριο ρεκόρ (22,61) που σήμερα κατέχει η Ελένη Αρτυματά;
–Η αλήθεια δεν έχω βάλει σκοπό

«Δούλεψα σκληρά να φτάσω σε αυτό το επίπεδο, δηλαδή να βρίσκομαι ανάμεσα στις κορυφαίες αθλήτριες στην Ευρώπη. Το 22,71 είναι μία μεγάλη επίδοση, είναι επίδοση που θα μου ανοίξει πολλές πόρτες στο μέλλον».

να σπάσω το συγκεκριμένο ρεκόρ. Όταν υπάρχει ένα ρεκόρ πάντα κάποιος θέλει να το καταρρίψει. Για μένα όμως ο στόχος είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες στο Παρίσι. Αν το πετύχω θα είναι διπλή χαρά, διότι θα πρέπει να κάνω χρόνο κάτω από 22,61. Στόχος είναι να εξελιχθώ ως αθλήτρια και ως άνθρωπος. Να φτάσω στο ταβάνι μου, αυτός είναι ο στόχος μου.

–Αυτή η συγκίνηση που βγήκε από μέσα σου στο Σλάσκι τι περιείχε πίσω της;

–Αυτή την ερώτησή μου την έχουν κάνει όλοι (γέλια!). Να σας πω, συγκινηθήκα. Την ώρα που τερμάτισα ήρθαν αναλαμπές από το παρελθόν που ζηνοπούσα στις 5:00 το πρωί για να διαβάσω για το μάστερ... που πήγαίνα αγώνες και έπρεπε να έχω και το μάστερ στο μυαλό μου... που δεν κοιμόμουν μέχρι τις δύο το πρωί για να τελειώσω τα γραπτά μου... που κατάφερα στις προπονήσεις μου να τελειώσω μια δύσκολη περίοδο της ζωής μου. Ήταν όλες οι δυσκολίες που πέρασα μέχρι να φτάσω σε αυτό το σημείο.

–Έχεις τελειώσει με τις σπουδές σου;

–Τελείωσα να, ευτυχώς! Τελείωσα το μάστερ στη θεωρία για το «Lab technical in IVF Reproduction and Embryology». Το Σεπτέμβριο θα επιδιώξω να ξεκινήσω την πρακτική μου για περίπου ένα μήνα στη Βαλένθια.

Στόχος το Παρίσι
–Έχετε βάλει στόχο τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι με τον προπονητή σου τον Κώστα Βογιατζάκη;
–Ο στόχος είναι αυτός, να! Είναι πιστεύω το όνειρο κάθε αθλήτη που βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο, διότι έχουν ιστορική αξία και μόνο οι συμμετοχές σε τέτοιες μεγάλες διοργανώσεις. Με τον προπονητή μου ξεκινήσαμε μαζί πριν από περίπου ένα χρόνο. Θεωρώ

έβαλα τις βάσεις. Η επόμενη χρονιά θα είναι ακόμη καλύτερη και είμαι πεπεισμένη γι' αυτό, διότι βλέπω το σώμα μου να αντιδρά καλά και έμαθε να προπονηθεί σε αυτού του είδους την προπόνηση.

Αυτή την περίοδο περιμένω τον μάνατζέρ μου να συζητήσουμε σε ποιους αγώνες θα ήταν καλό να συμμετάσχω για να προετοιμαστώ αρτιότερα. Προς το παρόν δεν έχουμε κάτι προγραμματισμένο ακόμη. Η φετινή χρονιά ολοκληρώνεται τον Ιούλιο με τους Παγκύπριους και Βαλκανικούς αγώνες και τον Αύγουστο θα έχουμε το Παγκόσμιο πρωτάθλημα στίβου.

–Ποιο ήταν το παιδικό σου όνειρο;

–Να συμμετάσχω σε Ολυμπιακούς αγώνες. Μέχρι κάποια χρόνια ήταν ένα όνειρο άπαστο. Αλλά προσπάθησα πολύ. Ρισκαρα και πιστεύω πως θα τα καταφέρω.

–Ποια αθλήτρια θαύμαζες από μικρή ηλικία;

–Την Αμερικανίδα Άλισον Φίλιξ. Τεράστια αθλήτρια με 11 ολυμπιακά μετάλλια εκ των οποίων τα 7 ήταν χρυσά αλλά και ως άνθρωπος, αφού έδωσε πολλές μάχες για τα δικαιώματα των γυναικών.

–Γιατί ασχολήθηκες με τον στίβο;

–Η μοίρα το διάλεξε (γέλια!). Στην ηλικία των 10 χρονών ήμουν τενίστρια. Μέχρι και τα 14 μου έπαιζα τένις, διότι το αγαπώ. Είναι ένα άθλημα που και σήμερα μου αρέσει πάρα πολύ. Ωστόσο, με τράβηξε ο στίβος, διότι, κέρδιζα με αθλητικό παπούτσι και όχι με spikes. Οι νίκες έρχονταν πολύ εύκολα ακόμη ξεκίνησα στίβο στα 15 μου χρόνια και στα 17 μου πήρα υποτροφία για ΗΠΑ. Σπούδασα τέσσερα χρόνια Βιολογία και μετά πήρα το πτυχίο μου. Ακολου-

θωσ πήγα για άλλα τρία χρόνια στην Ισπανία, στη Βαλένθια.

–Πόσο σε βοήθησε το γεγονός ότι οι γονείς σου ασχολούνταν με τον αθλητισμό;

–Πάρα πολύ. Καταλάβαιναν τη σημασία να είσαι στον πρωταθλητισμό και καταλάβαιναν τη θέλω να κάνω. Όχι μόνο στα θέματα διατροφής και προπόνησης. Ήταν και τα υπόλοιπα θέματα όπως είναι η ψυχολογία. Πίστευαν σε μένα και στα καλά και στα άσχημα. Η μητέρα μου (Μαρία Δράκου) ήταν πρωταθλήτρια μήκους. Η μαμά καταλαβαίνει τι χρειάζεται ένας πρωταθλητής. Ο πατέρας μου (Στέργιος Φωτόπουλος) με βοήθησε επίσης σημαντικά στην ψυχολογία, με καταλαβαίνει απόλυτα.

–Γιατί δεν ασχολήθηκες με το άλμα εις μήκος όπως η δίδυμη αδελφή σου η Φιλίππα ή το ανάποδο εκείνη με τις ταχύτητες;

–Τυχαιά. Εντελώς. Επειδή στο Γυμνάσιο έκαναν ενδοσχολικούς αγώνες και εγώ έτρεξα στα 80 μ. και νίκησα. Χρειάζομασταν και μια αθλήτρια στο μήκος και πήγε η αδελφή μου. Να σας πω, και μένα μου αρέσει το μήκος αλλά συνεχίσαμε με ταχύτητες.

–Ποια κούρσα απολαμβάνεις παραπάνω, τα 100 μ., τα 200 μ., ή τη σκυταλοδρομία 4Χ100 μ.;

–Τα 200 μ. παρ' ότι είναι μόλις τέσσερα χρόνια τώρα που τρέχω τη συγκεκριμένη απόσταση. Πριν δεν ήθελα καν να τη βλέπω τη συγκεκριμένη απόσταση. Ένωθα πως το αγώνισμά μου ήταν τα 100 μ. Όταν έτρεχα το 200άρι δεν ήθελα, δεν μου άρεσε, διότι τα τελευταία 50 μέτρα κουραζόμουν. Μου πήρε τρία χρόνια να τερματίσω σε ένα 200άρι με ταχύτητα. Όταν προσαρμοστικά και έμαθα να τρέχω το 200άρι εκεί άρχισα να χτίζω. Γι' αυτό σήμερα το 200άρι είναι το αγώνισμά μου. Μου αρέσει επίσης και η σκυταλοδρομία επειδή τη θεωρώ αρκετά διασκεδαστική.

–Όταν λέμε προετοιμασία για παγκόσμια πρωταθλήματα πόσες ώρες την ημέρα προπονήσεις;

–Οι προπονήσεις είναι από Σεπτέμβριο μέχρι Δεκέμβριο. Η χειμερινή προετοιμασία είναι από τρεις μέχρι έξι ώρες, έξι φορές την εβδομάδα. Οι ώρες ποικίλουν ανάλογα, διότι δύο με τρεις φορές την εβδομάδα είναι διπλές. Α, έχω ρεπό τις Κυριακές (γέλια). Το καλοκαίρι είναι διαφορετική προπόνηση λόγω των αγώνων στους οποίους συμμετέχω.

–Πριν από τους αγώνες έχεις κάποιο γούρι;

–Όχι δεν έχω κάτι ιδιαίτερο. Απλώς συνήθισα να χτυπώ τα πόδια μου πριν σταθώ στο βατήρα. Είναι συγκεκριμένες κινήσεις αλλά δεν θεωρώ πως είναι γούρι. Μάλλον θα το έλεγα συνήθεια.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Σκλαβωμένοι, επαναστάτες

Του ΚΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Τουμπεκί. Τιμούδια. Σιωπή. Σιγαλά. Παύση. Ωσάν και μαρμάρωσαν. Τίποτα και κανείς, δεν βρήκε δύο κουβέντες να πει στους οπαδούς-πελάτες του. Κανένας δεν βγήκε στα ίσα να εξηγήσει, γιατί το σωματείο πήρε την απόφαση να στηρίξει τον Κούμα. Τι και αν Ομοσπονδία διά της ηγεσίας της κλήθηκε να πάει στη Βουλή για να λογοδοτήσει για

τυχόν παρανομίες, δεν βρέθηκε ένα σωματείο να πει ούτε και ένα καλσιπέρα στην κοινή γνώμη. Καλά, καλά πέρασαν κάποιες εβδομάδες προεκλογικές –λέμε τώρα– περιόδου για τη ανάδειξη του νέου προέδρου και δεν μερίμνησε κανείς να μας πει, γιατί είναι καλό να συνεχίσει ο Κούμας ή και το αντίθετο. Γενικώς η στάση των σωματείων ενώπιον των εξελίξεων, παρέμεινε παθητική, αποστασιοποιημένη, σχεδόν τρομαγμένη. Όπως οι σκλάβοι ένα πράγμα έναντι του εξουσιαστή τους.

Λίγο καιρό πριν ή και λίγο καιρό μετά, τότε δηλαδή που ο Κούμας στρουγγυλοκόβεται στον θρόνο του, όλα τα σωματεία μεταμορφώνονται σε κάτι άλλο. Και από σκλάβοι ή δούλοι γίνονται επαναστάτες. Κραυγές, παράπονα, καταγγελίες, αντιδράσεις, επιστολές, τίποτα με τίποτα δεν θυμίζει τη φιλήσυχη μάλλον υπόδουλη στάση που κρατούσαν λίγο πριν από τις εκλογές της Ομοσπονδίας.

Δεν χρειάζεται να είσαι ο Κάλκας, μπε ο Τειρεσίας για να μαντέψεις ότι κατά τη διάρκεια του πρωταθλήματος που ξεκινά θα ξεκινήσουν ξανά μεν τις κραυγές, επιζητώντας τάχατες το καλό του ποδοσφαίρου, την αξιοκρατία και τη διαφάνεια. Όλο αυτό τον καιρό που είχαν την ευκαιρία να βάλουν τα πράγματα επί τάπητος να συζητήσουν και να καταθέσουν απόψεις για το πώς θα πρέπει να πορευτεί η Ομοσπονδία, λαμβάνοντας συλλογικές αποφάσεις για την εξέλιξη του αθλήματος, παρέμειναν άφαντοι, αδρανείς και σχεδόν φοβισμένοι.

Τέτοια μεταμόρφωση, ψυχιατρικά θα έλεγε κανείς ότι βρίσκεται στο φάσμα της κυκλοθυμίας. Ή και της διπολικής προσοπικότητας. Μόνοι που οι «σκλαβωμένοι-επαναστάτες» δεν υποφέρουν από κάποια ψυχική πάθηση. Για το συμφέρον και την επιβίωσή τους είναι έτοιμοι να φορέσουν και χειροπέδες ή να χορδέσουν ενώπιον του Βασιλιά. Φτάνει να τους στηρίξει.

Καλή τύχη κύριε Μεσσίνα

Του ΓΙΡΓΙΟ ΛΟΓΙΑΗ

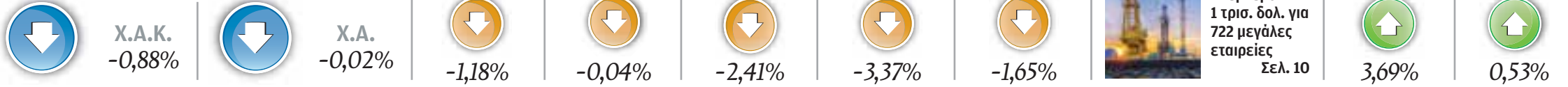
Κανείς, λογικά, δεν είχε αμφισβητήσει την ικανότητα της ΚΟΠ, να βρει αντικαταστάτη ανάλογου εκπομπισματος του Μίλοραντ Μάζιτς, για τη θέση του προέδρου της Επιτροπής Διαιτησίας. Και δύσκολα μπορεί να αμφισβητήσει κάποιος τις ικανότητες, την εμπειρία και γενικότερα την προσωπικότητα του Ντομένικο Μεσσίνα, αξιολογώντας την πορεία του στον χώρο της διαιτησίας.

Προκειμένου να είναι σε θέση κάποιος να αξιολογήσει σε κατοπινό στάδιο, τον κύριο Μεσσίνα, θα πρέπει να γνωρίζει την αποστολή η οποία του έχει ανατεθεί. Πιο απλά, τι ζητάμε από τον κύριο Μεσσίνα; Ανέκαθεν ο χώρος της κυπριακής διαιτησίας είχε σοβαρά προβλήματα, με αποκορύφωμα τα τελευταία χρόνια, την εξ ανάγκης τακτική της καθόδου ξένων διαιτητών σε σημαντικά μεγάλο αριθμό αγώνων. Πάντα οι Κύπριοι διαιτητές, στη συντριπτική τους πλειοψηφία τελούσαν υπό αμφισβήτηση, κάποιες φορές τόσο η προκατάληψη όσο και η κριτική ξεπερνούσαν τα όρια της υπερβολής, η παραδοχή, ωστόσο, από πλευράς ηγεσίας της ΚΟΠ για αλλοίωση βαθμολογίας από σοβαρά διαιτητικά λάθη, δικαιολογούσε απόλυτα τη... λύση των ξένων διαιτητών. Η δε εφαρμογή του VAR, σε αρκετές περιπτώσεις, περισσότερο εκτεθειμένους άφησε κάποιους διαιτητές, παρά τους βοήθησε.

Είναι ξεκάθαρο πως για κάποιους διαιτητές περιθώρια βελτίωσης υπάρχουν, για μερικούς, ωστόσο, τα περιθώρια ανοχής και υπομονής έχουν εκλείψει προ πολλού και παρά την επιμονή και το πείσμα του κυρίου Μάζιτς που τους θεωρούσε επιπέδου ελίτ! Φωνάζει και η ανάγκη ανάδειξης νέων... άφθαρτων αλλά και ικανών διαιτητών. Σε αυτά ουσιαστικά θα πρέπει να κριθεί ο Ντομένικο Μεσσίνα. Στην ικανότητα αντίληψης και στο αξιοκρατικό κριτήριο επιλογής των διαιτητών πρώτης και πιο κάτω διαλογής ή και του ξεκαθαρισματος των... ανεπίδεκτων μαθήσεως διαιτητών! Εδώ θα πρέπει να στηριχθεί αλλά και να βοηθηθεί από πλευράς ΚΟΠ ο κύριος Μεσσίνα, στις οποίες σημαντικές του αποφάσεις... Διαφορετικά, ύστερα από δύο ή περισσότερα χρόνια, τα ίδια θα λέμε.

Κάποιοι θεωρούν τη θητεία του κυρίου Μάζιτς πετυχημένη. Δεν θα έπρεπε, από τη στιγμή που η ανάγκη συμμετοχής ξένων διαιτητών αυξήθηκε αντί να μειωθεί. Η ικανότητα του κυρίου Μάζιτς να φέρνει στην Κύπρο καλά ονόματα ξένων διαιτητών καταγράφεται στα θετικά. Το θέμα είναι, όταν ο κύριος Μεσσίνα, αργά ή γρήγορα θα ολοκληρώσει την παρουσία και εμπλοκή του στο κυπριακό ποδόσφαιρο, να μην είναι αυτό το πιο σημαντικό που θα μένει για τον θυμόμαστε...

Μεταβολές εβδομάδας

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΑΔΑ

Αυξήσεις στα τιμολόγια για κινητά και ίντερνετ

Ανατιμήσεις στα τιμολόγια των τηλεπικοινωνιακών παρόχων αναμένονται σύντομα στην Ελλάδα. Αιτία είναι το αυξημένο κόστος σε συνδυασμό με τον ενισχυμένο πληθωρισμό, που έχουν ήδη πυροδοτήσει αυξήσεις στα τιμολόγια εταιρειών παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στην Ευρώπη. **Σελ. 8**

ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΕΣ ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ

Πλήμμυρα πλαστών ρολογιών πολυτελείας

Σκεδόν ένα στα 10 ρολόγια πολυτελείας είναι πλαστό, σύμφωνα με την εταιρεία Watchfinder & Co., που εμπορεύεται μεταχειρισμένα ρολόγια, ενώ οι απομιμήσεις γίνονται όλο και πιο εξελιγμένες, με αποτέλεσμα να εντοπίζονται δύσκολα, ακόμη και από ειδήμονες. **Σελ. 11**

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η «χρυσή βίζα» έδωσε ένα δισ. σε πέντε μήνες

Κατοικίες αξίας 975 εκατ. ευρώ πωλήθηκαν το πρώτο πεντάμηνο του έτους στην Ελλάδα στο πλαίσιο του προγράμματος «χρυσή βίζα», που εξασφαλίζει άδεια παραμονής σε πολίτες τρίτων χωρών που επενδύουν σε ακίνητα 250.000 ευρώ. Η αύξηση σε σύγκριση με πέρυσι ανέρχεται στο 170%. **Σελ. 12**

Εκπαιθήσεις και στο βάθος αναβάθμιση

Οι διεθνείς οίκοι αναμένεται να αξιολογήσουν θετικά τα βήματα που κάνει η κυπριακή οικονομία

Καθοριστική χαρακτηρίζεται η επόμενη εβδομάδα αναφορικά με τα νομοσχέδια των εκπαιθήσεων, τα οποία θα οδηγηθούν στην επόμενη ολομέλεια της Βουλής, με τις ισορροπίες να παραμένουν εύθραυστες. Εάν όλα κυλήσουν ομαλά και μέχρι και το τέλος Οκτωβρίου βρεθούν όλες οι χρυσές τομές σε σχέση με τις αδυναμίες του πλαισίου των εκπαιθήσεων, η κυπριακή οικονομία στην ολόκληρη θα βγει κερδισμένη. Κι αυτό γιατί πιθανώς οι Οίκοι Αξιολόγησης να προσμετρήσουν τις αλλαγές που θα έχουν γίνει προς την ορθή κατεύθυνση και να αναβαθμίσουν την κυπριακή οικονομία. Η Κύπρος παρά την ακριβεία, τον πληθωρισμό, τον πόλεμο, την πανδημία, κράτησε τους οικονομικούς της δείκτες σε πολύ καλά επίπεδα. Ένα από τα αγκάθια που υπάρχουν στην κυπριακή οικονομία είναι τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των 25 δισ. ευρώ. Μπορεί να τα έχουν «ξεφορτωθεί» σε μεγάλο βαθμό οι τράπεζες, ωστόσο παραμένουν στο «σύστημα». **Σελ. 3**

Θα δίνει «προίκα» 20.000 ευρώ στους 18άρηδες η Ισπανία

Μια «καθολική» κληρονομιά, στο πλαίσιο της οποίας όλοι οι νέοι που ζουν στην Ισπανία θα παίρνουν 20.000 ευρώ αφότου κλείσουν τα 18, προτείνει η υπουργός Εργασίας της χώρας, Γιολάντα Ντίαζ, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές ανισότητες. Στόχος του προτεινόμενου σχεδίου είναι να εγγυηθεί την «ισότητα των ευκαιριών», ανεξάρτητα από το οικονομικό και οικογενειακό υπόβαθρο του κάθε νέου. Η Ντίαζ και το κόμμα της, Sumar, ανακοίνωσαν την πρόταση ενόψει των εκλογών της 23ης Ιουλίου. Όπως υπολογίζουν, το σχέδιο θα κοστίσει 10 δισ. ευρώ, τα οποία προβλέπεται να αντληθούν από τη φορολόγηση των υψηλών εισοδημάτων. **Σελ. 9**

Η αποτίμηση μιας εικοσαετίας στον τουρισμό

Συνέντευξη Χ. Λοϊζίδη

Βρισκόταν επί μία εικοσαετία στο πηδάλιο του ΠΑΣΥΞΕ ο Χάρης Λοϊζίδης. Μια εικοσαετία κατά την οποία η ξενοδοχειακή βιομηχανία πέρασε σοβαρές κρίσεις. Σε συνέντευξη στην «Κ» ο κ. Λοϊζίδης ανατρέπει στα σημαντικότερα γεγονότα της εικοσαετίας, αναλύει τις προκλήσεις σε τουρισμό και ξενοδοχειακή βιομηχανία και μιλά για τα επαγγελματικά του σχέδια. **Σελ. 4**

Οι δήμοι δεν επενδύουν αρκετά στο περιβάλλον

Έρευνα της ΕΤΕπ

Ανεπαρκείς θεωρούν οι πλείστοι δήμοι τις επενδύσεις τους σε έργα υποδομής, που συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Σύμφωνα με ευρήματα της έρευνας της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση βασικοί λόγοι είναι η έλλειψη δεξιοτήτων, η ελλιπής χρηματοδότηση και οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Αναπτυσσόμενες οικονομίες και διαχείριση χρέους

Πρόσφατα, η Ζάμπα κατέληξε σε συμφωνία ελάφρυνσης του χρέους της, τρία περίπου χρόνια μετά την αθέτηση αποπληρωμών. Το τέλος του αδιεξόδου αναφορικά με τη χρεοκοπία του αφρικανικού έθνους, προβλέπει την αναδιάρθρωση δανείων ύψους \$6,3 δισ. με τους διμερείς δανειστές, ξεκλειδώνοντας έτσι \$188 εκατ. από το ΔΝΤ, εφόσον η Ζάμπα αναδιρθώσει το ύψους \$6,8 δισ. χρέος της με τον ιδιωτικό τομέα. Η συμφωνία θεωρείται ορόσημο και επιτεύχθηκε με τη βοήθεια της Κίνας, ως επικεφαλής δανειστής, ενώ επισφραγίστηκε με τη συμβολή του Γάλλου Προέδρου.

Η Ζάμπα δεν είναι η μόνη αναπτυσσόμενη οικονομία, η οποία αντιμετωπίζει πρόβλημα διαχείρισης συσσωρευμένου χρέους.

Σε μια άλλη γωνιά του πλανήτη, η Σρι Λάνκα μαστιγίζεται από εξωτερικό χρέος που ξεπερνά τα \$52 δισ. το οποίο πηγάζει, πρωτίτως, από την κακοδιαχείριση και τη διαφθορά της πολυχρονος εξουσίας των αδελφών Rajapaksa. Αν και το Κολόμπο κατέληξε σε αρχική συμφωνία με τους δανειστές του, αθέτησε την αποπληρωμή χρέους και διαπραγματεύτηκε διάσωση \$2,9 δισ. με το ΔΝΤ.

Σε μια πρωτόγνωρη κίνηση, αριθμός οικονομολόγων, υπό το κίνημα «Debt Justice», ζήτησε τη διαγραφή του εξωτερικού χρέους της Σρι Λάνκα, τονίζοντας ότι επενδυτές που δάνεισαν διεφθαρμένους πολιτικούς πρέπει να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες. Η στάση αυτή έχει επικριθεί ότι συμβάλει στην κατάρρευση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού

συστήματος. Πολλά θα εξαρτηθούν από τους δανειστές, και ιδιαίτερα την Κίνα, στην οποία ανήκει πέραν του 50% του χρέους διμερών πιστωτών.

Με δεδομένα τα πιο πάνω, μπορούν να γίνουν οι πιο κάτω επισημάνσεις.

Πρώτο, μετά από δεκαετίες παρατεταμένων λανθασμένων χειρισμών, τα προβλήματα των αναπτυσσόμενων οικονομιών αναδύονται. Αν και η προσοχή του πλανήτη εστιάζεται σε άλλες κρίσεις (πόλεμος στην Ουκρανία), τα ζητήματα των αναπτυσσόμενων εθνών αναμένεται να ενταθούν και να επηρεάσουν την παγκόσμια οικονομία, εν μέρει μέσω αυξημένων μεταναστευτικών ροών. Ενδεικτικά, ο ΟΗΕ έχει προειδοποιήσει ότι 1,7 δισ. άνθρωποι παγκοσμίως διατρέχουν σοβαρό

κίνδυνο διατροφής και οικονομικής ανασφάλειας.

Δεύτερο, τα αίτια των προβλημάτων των αναπτυσσόμενων εθνών εστιάζονται σχεδόν πάντοτε στην κακοδιαχείριση και εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων, που δεν προωθούν την ανάπτυξη των κοινωνικο-οικονομικών υποδομών. Η εύκολη οδός εξαγωγής πρώτων υλών πολλών αφρικανικών χωρών περιορίζει την ανάπτυξη και την εισροή ξένων επενδύσεων, δημιουργεί σοβαρά περιβαλλοντικά θέματα, ενώ δεν συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία της κρατικής μηχανής, περιλαμβανομένης και της φοροεπιπρακτικής ικανότητας.

Τρίτο, το θέμα έχει σοβαρές πολιτικές διαστάσεις. Την τελευταία δεκαετία, το Πεκίνο έχει αναδειχθεί στον μεγαλύτερο δανειστή

του αναπτυσσόμενου κόσμου. Καμία συμφωνία με εξωτερικούς δανειστές δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη δέσμευση της Κίνας, η οποία αυξάνει την επιρροή της παγκοσμίως. Παράλληλα, τα πρώην αποικιοκρατικά έθνη εξακολουθούν να έχουν συμφέροντα. Ως παράδειγμα, η συμφωνία χρέους της Ζάμπα θεωρήθηκε διπλωματική νίκη για τον Γάλλο Πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν.

Τέταρτο, η συμφωνία αναδιάρθρωσης χρέους της Ζάμπας περιλαμβάνει μια καινοτόμο παράμετρο, στη βάση της οποίας προβλέπεται αυτόματη περιορισμένη ελάφρυνση του χρέους σε περίπτωση που η οικονομία σημειώσει πρόοδο.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,88%	0,16%
Γερμανία	2,63%	0,22%
Γαλλία	3,18%	0,23%
Ιταλία	4,35%	0,26%
Ισπανία	3,68%	0,28%
Ιρλανδία	3,05%	0,26%
Ελλάδα	3,94%	0,28%
Ην. Βασίλειο	4,68%	0,31%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

PwC Foundation

Μια νέα πνοή κοινωνικής προσφοράς

Εκποιήσεις και στον ορίζοντα η αναβάθμιση

Ένα από τα αγκάθια που υπάρχουν τη δεδομένη στιγμή στην κυπριακή οικονομία είναι τα 25 δισ. ΜΕΔ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Εύθραυστες παραμένουν οι ισορροπίες στη Βουλή των Αντιπροσώπων αναφορικά με τα νομοσχέδια των εκποιήσεων και τα οποία θα οδηγηθούν στην επόμενη Ολομέλεια, την εβδομάδα που μπαίνει και που δικαίως μπορεί να χαρακτηριστεί «θρίλερ», αναλόγως της έκβασης που θα λάβει. Εάν όμως όλα προχωρήσουν καλώς και εν συνεχεία μέχρι και το τέλος Οκτώβρη βρεθούν όλες οι χρυσές τομές σε σχέση με τις αδυναμίες του πλαισίου των εκποιήσεων, η κυπριακή οικονομία στην ολόκληρή της θα βγει κερδισμένη. Και όταν λέμε «κερδισμένη» πιθανώς οι Οίκοι Αξιολόγησης να προσμετρήσουν όλες τις ορθές αλλαγές που θα έχουν γίνει και να αναβαθμίσουν την κυπριακή οικονομία.

Ένα από τα αγκάθια που υπάρχουν τη δεδομένη στιγμή στην κυπριακή οικονομία είναι σίγουρα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Μπορεί να τα έχουν «ξεφορτωθεί» σε μεγάλο βαθμό οι τράπεζες, ωστόσο παραμένουν στο «σύστημα». Χαρακτηριστικά, το συνολικό ύψος μη εξυπηρετούμενων δανείων των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων τον Μάρτιο του 2023

ανέρχονταν στα 22,5 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 21 δισ. ευρώ, ή ποσοστό 93% του συνόλου των δανείων, έχουν καθυστέρηση πέραν των πέντε χρόνων. Την ίδια ώρα, οι τράπεζες έχουν 2,2 δισ. ευρώ μη εξυπηρετούμενων δανείων, δημιουργώντας έτσι στο σύστημα ένα «κακό απόθεμα» 25 δισ. ευρώ προβληματικών δανείων. Για τις τράπεζες δε, το 28% ή δάνεια αξίας 624 εκατ. ευρώ έχουν καθυστέρηση λιγότερο από ένα χρόνο, ενώ ποσοστό 9% ή αλλιώς 191 εκατ. ευρώ δεν εξυπηρετούνται 1-2 χρόνια. Δάνεια 573 εκατ. ευρώ, ή αλλιώς 26% δεν εξυπηρετούνται πέρα από μία 7ετία.

Η Κύπρος προχώρησε –και πολύ σωστά– σε αναστολή καταβολής δόσεων δανείων με την έλευση της πανδημίας για 9 μήνες, υπήρξε αναστολή εκποιήσεων με αποφάσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων και γενικότερα το πλαίσιο των εκποιήσεων εν πολλοίς από το 2020 είναι περισσότερο ανενεργό, παρά ενεργό. Αφήνοντας στην άκρη τα του πλαισίου εκποιήσεων, η Κύπρος παρά την ακρίβεια, τον πληθωρισμό, τον πόλεμο, την πανδημία, κράτησε τους οικονομικούς της δείκτες σε πολύ καλά επίπεδα. Η ανεργία

Υπό τον «φόβο» να περάσει η προβληματική πρόταση νόμου για τη διακρίβωση του οφειλόμενου ποσού και να σταματά αυτομάτως η εκποίηση μέχρι να υπάρχει αποτέλεσμα, έγιναν αρκετές αλλαγές στο πλαίσιο των εκποιήσεων και αυτή την εβδομάδα.

Το πλαίσιο των εκποιήσεων εν πολλοίς από το 2020 είναι περισσότερο ανενεργό, παρά ενεργό

κρατήθηκε χαμηλά, ο τουρισμός κατέγραψε καλές επιδόσεις, οι καταθέσεις κρατήθηκαν ψηλά, υπήρξε ισχυρός νέος δανεισμός και ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν ένας από τους θετικούς ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρώζωνης. Για πρώτη φορά λοιπόν, έχουν δρομολογηθεί μία σειρά από μέτρα τα οποία έχουν ως στόχο να βελ-

τιώσουν το πλαίσιο των εκποιήσεων μέχρι και τον Οκτώβριο του 2023. Απάντηση σε όλα τα ζητούμενα θα είναι ιδανικό να δοθεί, αλλά με τη διαδικασία που έχει δρομολογηθεί θα δοθεί στα πλείστα. Από τη μία υπάρχει το ενοίκιο έναντι δόσης που η Κύπρος έχει πάρει ήδη το πράσινο φως για την εφαρμογή του. Από την άλλη, συζητείται η διεύρυνση του Σχεδίου ΕΣΤΙΑ για να ενταχθούν ακόμα περισσότεροι δανειολήπτες που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Συγχρόνως, έχει μπει στις ράγες η δημιουργία του ειδικού δικαστηρίου για τη διακρίβωση του ποσού που χρωστά ένας δανειολήπτης και η απόφαση που θα λαμβάνεται θα είναι δεσμευτική. Παράλληλα, ενδεχομένως

μέχρι τον Οκτώβριο να δοθούν περαιτέρω δικαιοδοσίες στον Χρηματοοικονομικό Επίτροπο Παύλο Ιωάννου. Μαζί με τις δύο προτάσεις νόμου που πέρασαν την περασμένη Πέμπτη από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, τις επτά προτάσεις του υπουργείου Οικονομικών για ενδυνάμωση του πλαισίου, αλλά και τον μηχανισμό της Κεντρικής Τράπεζας που έχει στην ουσία η πέμπτη πρόταση νόμου που κατατέθηκε στο τραπέζι από ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ, ΕΔΕΚ, δημιουργούν ένα «καλό κοκτέιλ» για το πλαίσιο. Μέσα στο 2024 δηλαδή, όλα τα παραπάνω μπορεί να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για μία αναβάθμιση της κυπριακής οικονομίας από τους Οίκοι Αξιολόγησης.

Εβδομάδα με αποφάσεις

Υπό τον «φόβο» να περάσει η προβληματική πρόταση νόμου για τη διακρίβωση του οφειλόμενου ποσού και να σταματά αυτομάτως η εκποίηση μέχρι να υπάρχει αποτέλεσμα (ακόμα υπάρχει το παράθυρο να περάσει στην προερχόμενη Ολομέλεια), έγιναν αρκετές αλλαγές στο πλαίσιο των εκποιήσεων και αυτή την εβδομάδα. Από τη μία οι τράπεζες και οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων αποφάσισαν να σταματήσουν τις διαδικασίες εκποίησης για δάνεια που αφορούν πρώτη κατοικία έως 350 χιλιάδων ευρώ, ενώ το υπουργείο προχώρησε σε επτά κυβερνητικές προτάσεις για την αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τα προβληματικά δάνεια. Πέρασαν δύο προτάσεις νόμου, με τις οποίες θα αποστέλλεται και τυποποιημένη πληροφόρηση αναφορικά με την πιστωτική διευκόλυνση, με την επιστολή Τύπου Θ, δηλαδή θα υπάρχει καλύτερη πληροφόρηση, και θα προνοείται ότι σε περίπτωση που ενυπόθηκος οφειλέτης επιλέξει να προχωρήσει στην ανταλλαγή ενυπόθηκου ακινήτου έναντι εξόφλησης χρέους προς ενυπόθηκο δανειστή και το ακίνητο συνιστά κύρια κατοικία ή επαγγελματική στέγη, ως αξία ανταλλαγής να ορίζεται η αγοραία αξία που προκύπτει από την υφιστάμενη διαδικασία εκτίμησης ακινήτου, αντί η καταναγκαστική αξία. Μεγάλο ενδιαφέρον είχε και η καινούργια πρόταση που αναμένεται να συζητηθεί, αυτή των ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ. Έχει αρκετά γνωρίσματα του «πολυδιαφημισμένου» μηχανισμού που έχει δημιουργήσει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Μέσω της πρότασης νόμου, θα επιτρέπεται στον δανειολήπτη η προσφυγή στο Δικαστήριο για εξασφάλιση διατάγματος αναστολής της εκποίησης, αλλά αυτή τη φορά για πρώτη κατοικία και αξίας μέχρι 250 χιλιάδων ευρώ. Η αμφισβήτηση ωστόσο του ποσού που απαιτείται θα πρέπει να γίνεται στη βάση βεβαίωσης υπογεγραμμένης από Ελεγκτή, ή Ελεγκτικό Γραφείο, ή από Σύμβουλο Αφερεγγυότητας.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Την Κυριακή
16 Ιουλίου
μαζί με την
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

**ΟΔΗΓΟΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

Η κλιματική αλλαγή στις προτεραιότητες / 8 επαγγέλματα ζητούν ασφαλιστή / Delete στο διαδικτυακό έγκλημα

eurolife Γενικές Ασφάλειες
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η κατάρα της ατομικής βόμβας

Η νέα ταινία του Κρίστοφερ Νόλαν βασίζεται σε μια ογκώδη βιογραφία, που περιγράφει το δράμα του Ρόμπερτ Οπενχάιμερ

Του ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ

Στις 21 Ιουλίου αναμένεται με μεγάλο ενδιαφέρον η προβολή της ταινίας «Οπενχάιμερ», με σκηνοθέτη και σεναριογράφο τον Κρίστοφερ Νόλαν και πρωταγωνιστή τον Κίλιαν Μέρφι, γνωστό από τη δημοφιλή βρετανική τηλεοπτική σειρά «Peaky Blinders». Το σενάριο της ταινίας βασίζεται στην ογκώδη βιογραφία των Κάι Μπερντ και Μάρτιν Σέργουιν για τον «πατέρα της ατομικής βόμβας», Ρόμπερτ Οπενχάιμερ, που με τίτλο «Ο Αμερικανός Προμηθέας» κέρδισε το βραβείο Πούλιτζερ το 2006. Σε αυτή σκιαγραφείται η συναρπαστική ζωή ενός σύγχρονου Προμηθέα, που έδωσε στην ανθρωπότητα την ατομική φωτιά, αλλά όταν προσπάθησε να ελέγξει τη διασπορά της, προειδοποιώντας για τους φοβερούς κινδύνους από τη χρήση της, ήλθε αντιμέτωπος με το αμερικανικό κατεστημένο εθνικής ασφαλείας, που ως νέος Δίας βάλλθηκε να τον τιμωρήσει.

Οι συγγραφείς εξέτασαν χιλιάδες σελίδες από το προσωπικό αρχείο του Οπενχάιμερ και τον φάκελό του στο FBI (που τον παρακολουθούσε επί μια 25ετία) και μίλησαν με εκατοντάδες άτομα που τον γνώρισαν από τη γέννησή του στη Νέα Υόρκη τον Απρίλιο του 1904 έως τον θάνατό του στο Πρίνστον τον Φεβρουάριο του 1967, με ενδιάμεσο σταθμό το Λος Άλαμος στο Νέο Μεξικό, όπου κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου διηύθυνε την ομάδα επιστημόνων που κατασκεύασε την πρώτη ατομική βόμβα υπό την κωδική ονομασία «Σχέδιο Μανχάταν».

Το Κραχ και οι ναζί

Στο προοδευτικό κλίμα του Μπέρκλεϊ, όπου τη δεκαετία του '30 ίδρυσε το σημαντικότερο ερευνητικό κέντρο θεωρητικής φυσικής στην Αμερική, η ζωή του Οπενχάιμερ σημαδεύτηκε από την οικονομική ύφεση που έπληξε τη χώρα του και την άνοδο του φασισμού και ναζισμού στην Ευρώπη.

Με πολλούς αριστερούς

«Ρώτησέ με κάτι στα λατινικά και θα σου απαντήσω στα ελληνικά», υπερηφανευόταν ο Οπενχάιμερ στο γυμνάσιο.

φίλους του στρατεύθηκε στον αγώνα υπέρ της κοινωνικής δικαιοσύνης στο εσωτερικό και κατά του φασισμού στο εξωτερικό. Όταν αργότερα είδε τις καταστροφικές συνέπειες του όπλου που κατασκεύασε, πρωτοστάτησε στην κίνηση για τον έλεγχο των πυρηνικών εξοπλισμών σε μια περίοδο ραγδαίας επιδείνωσης των αμερικανοσοβιετικών σχέσεων, εμπέδωσε τον Ψυχρό Πολέμο και έξαρσης του μακαρθισμού. Η αντίθεσή του στην κατασκευή της βόμβας του υδρογόνου και η απόρριψη του δόγματος των μαζικών πυρηνικών αντιποίνων ήταν αρκετές για να θεωρηθεί επικίνδυνος από το κατεστημένο εθνικής ασφαλείας και το 1954 απομακρύνθηκε από την Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας, στην οποία από τον Ιανουάριο του 1947 είχε διατελέσει πρόεδρος του συμβουλίου εμπειρογνομώνων.

Ιδιαιτερός άνθρωπος

Στο βιβλίο αναδύονται η χαρακτηριστική και ανιγμιατική προσωπικότητά του, η υπεροψία και οι ανασφάλειές του, η ευφυΐα και η αφελειά του, το ηθικό κύρος και η προσφορά του στα κοινά. Γοητευτικός και μαnivώδης καπνιστής, ψηλός και αδύνατος, γνώστης της αρχαίας ελληνικής και λατινικής («ρώτησέ με κάτι στα λατινικά και θα σου απαντήσω στα ελληνικά»), υπερηφανευόταν στο γυμνάσιο, φίλος της γαλλικής και ρωσικής λογοτεχνίας, παθιασμένος με την ποίηση, σπούδασε χημεία στο Χάρβαρντ, αλλά στράφηκε στη θεωρητική φυσική στο Κέμπριτζ και στο Γκέτινγκεν, όπου έλαβε το διδακτορικό του το 1927.

Με την επιστροφή του στην Αμερική τον κέρδισε το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ. Το κέντρο θεωρητικής φυσικής που ίδρυσε εκεί προσείλκυσε πολλούς λαμπρούς φυσικούς, ορισμένοι από τους οποίους τιμήθηκαν αργότερα με το βραβείο Νομπέλ, διάκριση που δεν δόθηκε ποτέ στον ίδιο.

Θερμός οπαδός του Νιου Ντιλ του Ρούζβελτ, πορεύθηκε με την Αριστερά σε διάφορους κοινωνικούς αγώνες, παρότι δεν ήταν

ποτέ μέλος του Κ.Κ. ΗΠΑ, όπως ορισμένα μέλη της οικογένειάς του. Ένα μήνα πριν από την έναρξη του πολέμου στην Ευρώπη, τον Σεπτέμβριο 1939, ο Αϊνστάιν έστειλε επιστολή στον πρόεδρο Ρούζβελτ με την οποία τον προειδοποιούσε ότι οι Γερμανοί σχεδίαζαν την κατασκευή ατομικής βόμβας. Μετά την είσοδο της Αμερικής στον πόλεμο, τον Δεκέμβριο 1941, ωρίμασε η ιδέα ότι η ατομική βόμβα ως όπλο έσχατης ανάγκης θα μπορούσε να φέρει το τελειωτικό χτύπημα στις δυνάμεις του Άξονα.

Ενώ οι ηγετικές ικανότητες και η επιστημονική φήμη έθεσαν τον Οπενχάιμερ στην κορυφή των υποψηφίων για τη θέση του διευθυντή του μυστικού προγράμματος κατασκευής της ατομικής βόμβας, ο αμερικανικός στρατός έδειχνε απροθυμία να τον εμπιστευθεί για το σημαντικό αυτό έργο. Όταν όμως ο στρατηγός Λέσλι Γκρόουβς – στην ταινία τον υποδύεται ο Ματ Ντέιμον – ανέλαβε την εποπτεία του «Σχεδίου Μανχάταν» το φθινόπωρο του 1942, παραμέρισε τις επιφυλάξεις και επέλεξε τον Οπενχάιμερ να διευθύνει το πυρηνικό εργαστήριο στο Λος Άλαμος του Νέου Μεξικού.

Εκεί, για τρία χρόνια συντόνιζε την εργασία χιλιάδων επιστημόνων και τεχνικών σε έναν αγώνα δρόμου για την κατασκευή της ατομικής βόμβας, πριν προηγηθούν οι ναζί με τη δική τους. Και ενώ η Γερμανία παραδόθηκε τον Μάιο του 1945, η Ιαπωνία αρνούταν να συνθηκολογήσει, παρότι τον προηγούμενο Μάρτιο μαζικοί αμερικανικοί αεροπορικοί βομβαρδισμοί με εμπρηστικές βόμβες είχαν ισοπεδώσει το Τόκιο, με περίπου 100.000 νεκρούς.

Διλήμματα

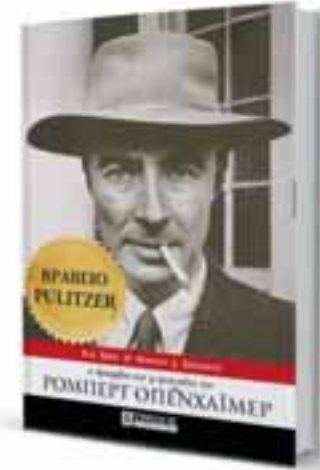
Μετά την πρώτη πυρηνική δοκιμή τον Ιούλιο, όλοι όσοι εί-

χαν εμπλακεί στην κατασκευή της ατομικής βόμβας ήλθαν αντιμέτωποι με υπαρξιακά ηθικά διλήμματα, καθώς συνειδητοποίησαν ότι ο κόσμος είχε πλέον αλλάξει ριζικά και είχε γίνει πολύ πιο επικίνδυνος. Παρά τους προβληματισμούς όμως ο κύβος είχε ριφθεί από την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, καθώς η χρήση της ατομικής βόμβας θεωρούνταν η μόνη απομεινούμενη επιλογή για την ολοκληρωτική συντριβή της Ιαπωνίας.

Η καταστροφή που προκάλεσαν οι δύο ατομικές βόμβες που έπεσαν στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι τον Αύγουστο του 1945 ανάγκασε την Ιαπωνία να παραδοθεί, αλλά έπεισε τον Οπενχάιμερ ότι το ατομικό όπλο δεν έπρεπε να χρησιμοποιηθεί εκ νέου. Μάλιστα, στη συνάντησή του με τον πρόεδρο Τρούμαν τον Οκτώβριο 1945 στον Λευκό Οίκο, του εξομολογήθηκε: «Κύριε πρόεδρε, αισθάνομαι ότι τα χέρια μου είναι βαμμένα με αίμα».

Όσο οι σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση επιδεινώνονταν μετά το τέλος του πολέμου τόσο μεγαλύτερη έμφαση άρχισε να δίνεται στην προστασία των πυρηνικών μυστικών, στη διατήρηση της αμερικανικής πρωτοκαθεδρίας στην κατασκευή πυρηνικών όπλων και συνακόλουθα στην παρακολούθηση όσων είχαν εμπλακεί στο πυρηνικό πρόγραμμα. Αναπόφευκτα, στο επίκεντρο ξαναβρέθηκε ο Οπενχάιμερ και το αριστερό παρελθόν του. Οι ανακρίσεις της Επιτροπής Αντιαμερικανικών Δραστηριοτήτων, η οποία την άνοιξη του 1949 διενεργούσε ακροάσεις σε αναζήτηση υπόπτων, πάντως, δεν αποκάλυψαν κάτι ενοχοποιητικό για τον ίδιο.

Μετά την έκρηξη της πρώτης σοβιετικής ατομικής βόμβας τον Αύγουστο 1949, όταν η πρότασή του για διεθνή έλεγχο των πυρηνικών όπλων και η

ΚΑΙ BIRD & MARTIN J. SHERWIN
Ο θρίαμβος και η τραγωδία του Ρόμπερτ Οπενχάιμερ
 Μετάφραση: Μαριλένα Κορωναίου
 Γλωσσική επιμέλεια μετάφρασης: Αναστάσιος Καφαντάρης
 Επιστημονική επιμέλεια μετάφρασης: Θεοφάνης Γραμμένος
 Τελική θεώρηση και έλεγχος κειμένων: Παναγιώτης Τραυλός
 Εκδόσεις Τραυλός

αντίθεσή του στην κατασκευή της βόμβας του υδρογόνου δεν εισακούσθηκαν, ο Οπενχάιμερ αποφάσισε να εντείνει τη δημόσια κριτική του. Με ομιλίες και άρθρα συνιστούσε διαφάνεια και ειλικρίνεια για τους κινδύνους από τη χρήση των πυρηνικών όπλων και καλούσε την κυβέρνηση του να διαβεβαιώσει τη Σοβιετική Ένωση ότι η Αμερικανική Ένωση θα χρησιμοποιήσει πρώτα πυρηνικά όπλα της.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική προέβια της Ουάσιγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

Μουσική και θεατές νικητές στο Γουέμπλεϊ

Η συναυλία του Χάρι Στάιλς στις 17 Ιουνίου ήταν μαγική

Της **ΑΔΑΣ ΣΤΑΜΑΤΑΤΟΥ**

Ουάου! Η πρώτη μου αντίδραση όταν μπήκα μέσα στο Γουέμπλεϊ, τον ναό των τελικών Κυπέλλου της Αγγλίας, του πιο παλαιού ποδοσφαιρικού θεσμού, έστω και αν βρέθηκα στο νέο Γουέμπλεϊ, που χτίστηκε το 2007, στα ερείπια του παλαιού, το οποίο καταδαφίστηκε το 2003. Δεν ξέρω αν είναι θέμα αυθυποβολής ή είναι ο επιβλητικός χώρος που προκαλεί αυτές τις εσωτερικές δονήσεις, το σίγουρο πάντως είναι ότι αυτό ένιωθα μπαίνοντας μέσα. Είναι κάτι που δεν το νιώθεις μονάχα με το βλέμμα, κοιτάζοντας γύρω σου, αλλά το νιώθεις με όλο σου το είναι.

Εμείς όμως, με την κόρη μου Φράνσις, δεν είχαμε πάει στο Γουέμπλεϊ για να παρακολουθήσουμε αγώνα ποδοσφαίρου (όχι ότι θα μας χάλαιγε και αυτό). Είχαμε πάει για να ακούσουμε μουσική. Ζωντανή μουσική στο Γουέμπλεϊ. Η ώρα ήταν έξι παρά το απόγευμα και είχαμε μπροστά μας δυόμισι ώρες έως ότου αρχίσει η συναυλία «Love on Tour» του Χάρι Στάιλς, του τραγουδιστή των One Direction που συνεχίζει σε σόλο καριέρα.

Ο Στάιλς πρωτοεμφανίστηκε 16 ετών στο τηλεοπτικό ριάλιτι «X-Factor» της Αγγλίας και σήμερα, στα 29 του χρόνια, είναι κάτοχος τριών βραβείων Γκράμι.

Μου αρέσει να πηγαίνω νωρίς στις συναυλίες για να παρα-

Ο Χάρι Στάιλς έδωσε τον καλύτερό του εαυτό και, όπως συνηθίζει, αφιέρωσε χρόνο στους φίλους του.

90.000 άνθρωποι κατευθυνθήκαμε στον μοναδικό σταθμό τρένου υπό καταρρακτώδη βροχή. Κανείς δεν έσπρωχνε. Κανείς δεν προσπερνούσε τον μπροστινό του.

κολουθώ τον κόσμο, να νιώθω την ατμόσφαιρα, αλλά και για έναν ακόμη λόγο: δεν μπορώ να ξεχάσω ότι ο θρυλικός Πρινς είχε τρεις φορές στο ξεκίνημα της καριέρας του ανοίξει συναυλίες των Ρόλινγκ Στόουνς, οπότε

τε σκεφτόμουν ότι ίσως κι εγώ γίνω έτσι μάρτυρας ενός αστέριου που μόλις τώρα γεννιέται. Ποιος ξέρει...

Τελικά, από τους τρεις που είδαμε και ακούσαμε, μας άρεσε μόνο ο ένας που δεν συγκράτησα το όνομά του, οπότε και διάσημος να γίνει δεν θα το πάρω ειδήση.

Ροζ στρατός

Κοιτάζω γύρω μου τον κόσμο. Όλο το στάδιο είναι ντυμένο στα ροζ, πολλοί φορούν φτερά και καουμπούκα καπέλα. Όσο για τις ηλικίες του κοινού; Κυμαίνονταν από τα 7 έως τα 87 χωρίς υπερβολή. Αυτό που έχει καταφέρει να περάσει ο Χάρι Στάιλς στη νεολαία είναι το μήνυμα να ντύνονται όπως τους αρέσει χωρίς να φοβούνται την κριτική και το μπούλινγκ. Οι περισσότεροι ενήλικοι είναι συνοδοί παιδιών σύμφωνα με τους κανονισμούς, όμως δίπλα μας κάθεται ζευγάρι καλοβαλμένων εξητάρδων μόνοι τους.

Για να περάσει η ώρα μάς βάζουν από τα ηχεία να ακούμε γνωστά τραγούδια. Γίνομαι έτσι θεατής ένα ολόκληρο στάδιο με 90.000 άτομα να τραγουδάει το «Bohemian Rhapsody» του αλυσμώδη Φρέντι Μέρκιουρι.

Τις δυόμισι ώρες της συναυλίας ήμασταν όλοι όρθιοι και τραγουδούσαμε μαζί με τον ταλαντούχο, αεικίνητο, αξιαγάπητο ως σκηνική παρουσία Χάρι Στάιλς, ο

Ο ναός του ποδοσφαίρου, κατάμεστος στη συναυλία του Χάρι Στάιλς. Ένα πάρτι με 90.000 καλεσμένους.

ο οποίος έχει μια ωραία συνήθεια: σε κάθε συναυλία του αφιερώνει χρόνο και διαβάζει τα πλακάτ που κρατούν θαυμαστές του. Σε συναυλίες του έχουν γίνει προτάσεις γάμου, έχουν απαντηθεί ερωτήματα εφήβων για τη ζωή και πολλά άλλα.

Ο Χάρι βλέπει μια κοπέλα η οποία κρατάει πλακάτ που γράφει «Σήμερα γίνομαι 18 ετών», τη ρωτάει το όνομά της, γυρνάει στο πλήθος και φωνάζει: «As της τραγουδήσουμε όλοι το Happy Birthday». Όλο το Γουέμπλεϊ εύχεται τα χρόνια πολλά, και στις γιγαντοοθόνες η κοπέλα κλαίγοντας του φωνάζει «σε ευχαριστώ, σε αγαπώ».

Στο προτελευταίο τραγούδι ο Χάρι δίνει το μικρόφωνο σε ένα παιδί 7-8 ετών, το οποίο ο τραγουδιστής είχε ξεχωρίσει στην αρχή της συναυλίας και του είχε πει «θα σου ζητήσω κάτι αργότερα να με βοηθήσεις... μην έχεις άγχος... θα τα καταφέρεις», και όταν

έρχεται η στιγμή το αγοράκι λέει άψογα τα πρώτα λόγια του επόμενου τραγουδιού του. «Come on, Harry, we wanna say goodnight to you». Ένα στάδιο χοροπηδάει στους ήχους του «As it was», μαζί κι εγώ με την κόρη μου.

Ο μαγικός αυλός...

Η ανάμνηση όμως που θα μου μείνει από το Γουέμπλεϊ εντυπώθηκε κατά την έξοδό μας από το στάδιο: 90.000 άνθρωποι βγήκαμε ήρεμα και συντεταγμένα και κατευθυνθήκαμε σε έναν στενό δρόμο δύο χιλιομέτρων που οδηγούσε στον ένα και μοναδικό σταθμό τρένου, υπό καταρρακτώδη βροχή. Η αστυνομία έκοβε τον κόσμο ώστε η προσέλευση στην πλατφόρμα του τρένου να γίνεται ανάλογα με την άφιξη του πλήθους. Κανείς δεν έσπρωχνε. Κανείς δεν προσπερνούσε τον μπροστινό του.

Το πιο εκπληκτικό; Κάποιος αστυνομικός, κατ' εντολήν ανω-

τέρου του, βάζει το κινητό του πλάι σε ένα μεγάφωνο. Ξαφνικά ξεκινάει μια δεύτερη συναυλία! Στον δρόμο, από όλους εμάς.

Αυτό που συμβαίνει μπροστά μας είναι μαγικό. Η μουσική εξημερώνει τον κόσμο, τον μαγεύει. Μου θυμίζει το παραμύθι με τον Μαγικό Αυλό. Και η βρετανική αστυνομία μάλλον ξέρει αυτό το μυστικό. Σκέφτηκα πόσο χαρούμενη ήμουν που η κόρη μου σπουδάξει σε μια χώρα στην οποία, όταν λέει «θα πάω σε συναυλία», δεν έχω λόγο για να ανησυχώ. Τραγουδώντας με βήμα σημειωτόν φθάνουμε στον σταθμό βρεγμένοι έως το κόκαλο. Μουσικίδι, ναι, αλλά με ένα πλατύ χαμόγελο.

Η κ. Αδα Σταματάτου είναι ιδρύτρια της AMKE Race for AutismGR και συγγραφέας. Το τελευταίο της βιβλίο, «Τι έχει ο Γιάννης. Μιλώντας στα παιδιά μας για τον αυτισμό», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

ENJOY YOUR WEEKENDS AT

MASTERS
tennis academy

Κρατήσεις Γηπέδων τα Σαββατοκύριακα στην Ακαδημία Masters Tennis Academy. € 20.00 την ώρα.

Περισσότερες πληροφορίες στο: 99631669, 99606689 και 22105929

#HellenicBankMASTERS

ΧΟΡΗΓΟΙ:

POWERED BY

MARAVEYAS

ΣΚΑΛΙ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ
ΤΡΙΤΗ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 2023 • ΕΝΑΡΞΗ 21:00

LOVE 100.7 FM • Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ • MUSIC BY RED 20

Tickethour
7777 7040
Πληροφορίες: 99059257

Κατάδυση στον βυθό της ψυχής

Ο μικρόκοσμος ενός ιστιοφόρου και οι δυστοπικές συνέπειες μιας νηνεμίας

WILLIAM GOLDING
Σε απόσταση αναπνοής
Μτφρ.: Μικ. Μακρόπουλος
Εκδ.: Διόπτρα, σελ. 344

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Το 1983 ο Γουίλιαμ Γκόλντινγκ βραβεύεται με το Νομπέλ και κάνει την έκπληξη καθώς ο Γκράχαμ Γκριν έμοιαζε ότι θα είναι ο νικητής. Η σουηδική Ακαδημία το απονέμει «για τα μυθιστορήματα που με τη σαφήνεια της ρεαλιστικής αφηγηματικής τέχνης, σε συνδυασμό με την ποικιλομορφία και την καθολικότητα του μύθου, βοηθούν στην κατανόηση της ύπαρξης του ανθρώπου στον σύγχρονο κόσμο». Δεν θα μπορούσε να υπάρξει επιτυχέστερη περιγραφή αυτού που πετυχαίνει τούτο το βιβλίο. Εξοπτικός ρεαλισμός, λεπτομερείς περιγραφές, η ναυτοσύνη στα πιο σκληρά της, η «γλώσσα του μουσαμά» άγρια, αυστηρή, κάποτε χυδαία. Εντυπωσιακή η μετάφραση του Μακρόπουλου για όσα πετυχαίνει στο αφιλόξενο περιβάλλον του «Μπριτάνια».

Ο Εντμουντ Φιτζκένρι Τάλμποτ ταξιδεύει για την Αυστρα-

λία με ένα παλιό πολεμικό πλοίο, το «Μπριτάνια», που δίνει την αίσθηση ότι κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αποσυντίθεται αργά, ανεπαίσθητα, βασανιστικά. Σε μια ατμόσφαιρα θρίλερ, το πλοίο παραμένει ακίνητο, δέσμο του καιρού των τροπικών. Χωρίς άνεμο, πνιγμένο στην ομίχλη και στη ζέστη, με τα ύφאלά του ολόγυρα να τρέφουν φύκια, ίδια μαλλιά μέδουσας, οδηγεί πλήρωμα και επιβάτες στην απελπισία, ίσως και στη βύθιση. Στο δεύτερο βιβλίο της τριλογίας «Ως τα πέρατα της γης», ο Τάλμποτ, που ξεκίνησε το ταξίδι του με το «Μύθους ταξιδευτού», δοκιμάζει την κοινωνική και συναισθηματική του μεταμόρφωση.

Ζώντας στο απομονωμένο περιβάλλον του πλοίου, απελπιστικά κοντά στις ζωές όλων των άλλων, καταγράφει ένα μη συμβατικό ημερολόγιο. Η τήρηση ακριβούς καθημερινής χρονικής σειράς είναι αδιάφορη, δεν νιώθει καμία υποχρέωση τυπικής τήρησης ημερολογίου, κι έτσι απομένουν μόνο τα γεγονότα, οι συνθήκες, οι συμπεριφορές. Ο μικρόκοσμος του πλοίου έχει τους δικούς του όρους και κανόνες, οι ψυχολογικές συνέ-

Ενα πλοίο ακινητοποιημένο κάπου στους τροπικούς. Ανθρωποι που ασφυκτιούν, προκλήσεις που γιγαντώνονται, αντοχές που γίνονται στην ομίχλη. Φόβος, αγωνία, παραίτηση. Αλλά και ελπίδα...

Πνιγμένοι στη ζέστη, στην ομίχλη και στην απελπισία, πλήρωμα και επιβάτες δοκιμάζονται σκληρά.

πειες της εγγύτατης συνύπαρξης παύουν να ελέγχονται, οι ασφυκτικές κλιματολογικές συνθήκες καταλύουν τα όρια της στεριότητας και ο Τάλμποτ αντιμετωπίζει προκλήσεις για τη σωματική και συναισθηματική αντοχή του. Ο νεαρός αλαζόνας, που προσπαθεί να ανταποκριθεί στη διάθεση και στις απαιτήσεις του λόρδου νονού του που του εξασφάλισε αυτό το ταξίδι, περνάει από τη στενωπό που

οδηγεί στην ωριμότητα. Αποκτά αυτογνωσία, αναγνωρίζει τις προσωπικές του αποτυχίες, αλλά και τις επιτυχίες του, οι εμπειρίες τον βγάζουν από τη νεανική άγνοια, τιθασεύουν τον αυθορμητισμό, ενεργοποιούν την αυτοσυγκράτηση, τη μοναχικότητα, την περίσκεψη.

Μέχρι που το πλοίο συναντά μεσοπέλαγα την περήφανη «Αλκυόνα». Ενα ωραίο σκαρί, που μεταφέρει τα νέα του τέλους των πολέμων του Ναπολέοντα, μα και τον έρωτα. Ο Τάλμποτ ερωτεύεται κεραυνοβόλα τη δεσποινίδα Τσάμλεϊ και οι σελίδες της περιγραφής αυτής της συνάντησης των δύο, αλλά ιδίως της κατάστασης στην οποία περιέρχεται ο Τάλμποτ, είναι καθλωτικές. Γεμάτες χαρά κι

απελπισία, προσμονή και απογοήτευση, ευγένεια και θράσος, ελπίδα, χιούμορ, συναίσθημα, τρελά όνειρα, βιάση και θλίψη. Γιατί τα δύο πλοία θα ακολουθήσουν διαφορετική ρότα, ο χωρισμός είναι αναπόφευκτος, η αλληλογραφία αδύνατη. Ο Τάλμποτ θα ανακαλύψει την παρηγορητική ποίηση.

Καθώς οι συνθήκες του ταξιδιού επιβαρύνονται, ο συγγραφέας δίνει μια καταπληκτική εικόνα της μεταβολής των συμπεριφορών όλων, πληρώματος και επιβατών, που οφείλεται στους εξωγενείς παράγοντες. Ανθρωποι που λυγίζουν από φόβο μπροστά στο άγνωστο και στον ενδεχόμενο χαμό, λυγμοί, αφροντισιά, παραίτηση, συναλλαγή, εκβιασμός, μυστικά και η λέξη «ευθύνη» που αντηχεί για

Η ναυτοσύνη στα πιο σκληρά της, η «γλώσσα του μουσαμά» άγρια, συχνά χυδαία. Ρεαλιστική αφήγηση που καθλώνει.

να δείξει εκείνον που αποφασίζει και ορίζει τις ζωές όλων. Μέσα σε αυτή τη δυστοπία, ο Τάλμποτ καταγράφει τη στάση του απέναντι στους άλλους και τη συνθήκη που έχει δημιουργηθεί, αποκαλύπτει τον τρόπο που αντιλαμβάνεται τον εαυτό του, προσδιορίζει τις φιλοδοξίες του κι έχοντας επίγνωση της προνομίουθας θέσης στην οποία ανήκει, κατατάσσει τον εαυτό του σε κείνους που με υψηλή γενιά, μόρφωση και σπριγμάτα είναι γεννημένοι να κυβερνούν. Μόνο που «οι άνθρωποι, σαν τις γούμνες, αντέχουν μέχρις ένα σημείο ο καθένας, κι έπειτα σπάζουν». Μπορεί το σημείο αυτό να είναι η χαμένη υπόληψη.

Ο Γκόλντινγκ εξερευνά με το «Μπριτάνια» τους θεμελιώδεις βυθούς της ζωής. Μέσα σ' ένα περιβάλλον σκοτεινής αισιοδοξίας, η επιβίωση, η ελευθερία, ο έρωτας, ο σεβασμός στη ζωή και στον άλλον, η αντοχή, προβάλλουν επιτακτικά για να ορίσουν το παρόν και το μέλλον. Που έρχεται ελπιδοφόρο, το «Μπριτάνια» δεν θα βυθιστεί. Η αλληγορία οδηγεί τη φαντασία και μας δίνει μια απολαυστική γραφή.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

07:00 - 10:00

Stélla Mάρκου

GiYrgos Logídis

Antreas Giyrgalídis

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

H soeasy της Cytamobile-Vodafone παρουσιάζει

SUMMER TOUR

DEEJAY 93.5 RADIO

25 ΙΟΥΝΙΟΥ 15:00 - 17:00 ΛΑΡΝΑΚΑ - ΜΑΚΕΝΤΖΙ	23 ΙΟΥΛΙΟΥ 11:00 - 13:00 ΠΡΩΤΑΡΑΣ - ΣΙΚΟ SEASIDE
9 ΙΟΥΛΙΟΥ 11:00 - 13:00 ΛΕΜΕΣΟΣ - ΑΚΤΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ	30 ΙΟΥΛΙΟΥ 17:00 - 19:00 ΛΑΡΝΑΚΑ - ΦΟΙΝΙΚΟΥΔΕΣ
16 ΙΟΥΛΙΟΥ 11:00 - 13:00 ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ - NISSI BEACH	6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 11:00 - 13:00 ΠΑΦΟΣ - ΜΠΑΝΙΑ

SPONSORED BY

POKKA

LIVE the summer experience

2023

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΝΙΜ

Επέτειος 30 χρόνων

Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στην πόλη Νιμ της νότιας Γαλλίας γιορτάζει επέτειο 30 ετών λειτουργίας. Αρχιτεκτονικό έμβλημα, σχεδιασμένο από τον Βρετανό αρχιτέκτονα σερ Νόρμαν Φόστερ, το μουσείο της πόλης είναι γνωστό με το όνομα Carré d' Art και στη διάρκεια του 2023 θα επιδιώξει τη μεγαλύτερη δυνατή εξωστρέφεια για τη γνωριμία του κοινού με τις πλούσιες συλλογές του. Και η πόλη της Νιμ θα συμβαδίσει με ενίσχυση της παρουσίας της τέχνης στο αστικό περιβάλλον.

ΓΚΣΤΑΑΝΤ

Σετσούκο

Η Σετσούκο, επί σειράν ετών σύγχρονος του Μπαλτίς, είναι εκείνη η Γαπώνέζα εικαστική δημιουργός που, με βάση την Ελβετία, εξακολουθεί στα 81 της χρόνια να ικνυλατεί πάνω σε μια βαθιά υποσυνείδητη αντίληψη του χρόνου. Η νέα της έκθεση («Into Nature»), με έργα ζωγραφικά, ορειχάλκινα γλυπτά, έργα σε χαρτί και κεραμικά, εγκαινιάστηκε στην γκαλερί Gagosian στο Γκστάαντ. Από την ίδια γκαλερί θα κυκλοφορήσει και η πρώτη μονογραφία για το πολύπλευρο έργο της.

ΠΑΡΙΣΙ

Ο συλλέκτης Ουστίνοφ

Ο Πίτερ Ουστίνοφ εκτός από ένας λαμπρός πλοηγητής υπήρξε και ένας αφοσιωμένος συλλέκτης έργων τέχνης. Συνέλεγε διάφορα έργα τέχνης και αντικείμενα που μαζί με τα δώρα καλλιτεχνών συνέθεσαν συν τα χρόνια μια γοητευτική συλλογή. Ο οίκος δημοπρασιών Sotheby's έβγαλε σε δημοπρασία τα αντικείμενα της συλλογής Ουστίνοφ, στις 7 Ιουλίου στο Παρίσι, μαζί με χειρόγραφα και σενάρια, όλα σχολαστικά ταξινομημένα από τον δημοφιλή πλοηγητή.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Η απόσχιση

Στην Παλιά Παναθηναία του Βερολίνου, η νέα έκθεση παρακολουθεί τα ρεύματα της πρωτοπορίας μετά το 1890, τις αποσχίσεις από τον ακαδημαϊσμό. Για πρώτη φορά μια έκθεση συγκρίνει τα καλλιτεχνικά κινήματα σε τρεις μητροπόλεις: Βερολίνο, Μόναχο, Βιέννη. Στην αυγή του Μοντερνισμού, οι πρωτοπορίες διεκδικούσαν νέα εκφραστικά μέσα και νέο κοινό. Πάνω από 200 έργα τέχνης αφηγούνται αυτές τις διαδρομές. Σε συνεργασία με το Μουσείο της Βιέννης, ικνυλατούνται και οι πρόδρομοι του Κλίμτ.

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Τα παλιά σινεμά

Στη μεγάλη πόλη του βρετανικού βορρά, το Λιντς, συντηρήθηκε με ευλάβεια και ανοίξε εκ νέου ο παλιότερος κινηματογράφος του Ηνωμένου Βασιλείου. Πρόκειται για το Hyde Park Picture House, στο κέντρο της πόλης. Αρχισε τη λειτουργία του το 1914 πριν ξεσπάσει ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, πέρασε επιτυχώς το πέρασμα στις ομιλούσες ταινίες μετά το 1928 και το 2014, με την επέτειο των 100 χρόνων λειτουργίας, απέσπασε κρατική χρηματοδότηση άνω των δύο εκατ. ευρώ για την αποκατάστασή του.

Το περίφημο Δικαστικό Μέγαρο των Βρυξελλών αποκαθίσταται επί σειράν ετών.

Δικαστικό Μέγαρο Βρυξελλών, η αφύπνιση του γίγαντα

Η αποκατάσταση του Δικαστικού Μεγάρου Βρυξελλών, με τον χαρακτηριστικό τρούλο, ένα από τα μεγαλύτερα δημόσια κτίρια στην Ευρώπη, είναι μια ιστορία γεμάτη καθυστερήσεις και παλινδρομήσεις. Οι σκαλωσιές είχαν τοποθετηθεί ήδη από το 1984, χρειάστηκε να αντικατασταθούν, αλλά πλέον όλα δείχνουν ότι το τιτάνιο, περίπλοκο και απαιτητικό έργο πλήρους αρχιτεκτονικής και αισθητικής αποκατάστασης αυτού του οικοδομικού κολοσσού θα ολοκληρωθεί τα προσεχή χρόνια και θα είναι έτοιμο έως το 2030, όταν το Βέλγιο θα γιορτάσει τα 200 χρόνια εθνικού βίου. Το Δικαστικό Μέγαρο των Βρυξελλών οικοδομήθηκε την περίοδο 1866-1883 και είναι έργο του Βέλγου αρχιτέκτονα Ζοζέφ Πουλάρ (1817-1879), ο οποίος απεβίωσε πριν δει το δημιούργημά του αποπερατωμένο.

Ήταν ένας αναγνωρισμένος αρχιτέκτονας από άλλα δημόσια έργα στις Βρυξέλλες, όπου είχε σχεδιάσει θαυμάσιους ναούς (π.χ. την Αγία Αικατερίνη) ή την περίφημη Στήλη που συμβόλιζε την εθνογένεση των Βέλγων. Αλλά στην περίπτωση του Δικαστικού Μεγάρου, ο Ζοζέφ Πουλάρ αφέθηκε ελεύθερος και ενώ αρχικά είχε δηλώσει πως θα εμπνευστεί από τον ελληνορωμαϊκό ρυθμό, προχώρησε σε μια προσωπική ερμηνεία του εκλεκτικισμού, συνδυάζο-

ντας όλα τα στυλ σε μια έκφραση ακραίου «pastiche». Τα εσωτερικά είναι πομπώδη και πολυτελή και οι σύγχρονες φωτογραφίες αποκαλύπτουν έναν αισθητικό κόσμο. Η πρόσοψη, όμως, του οικοδομικού γίγαντα του 19ου αιώνα καταγορήθηκε ως αλαζονική, εκτός κάθε μέτρου ή αρμονικής σύνθεσης. Δεν είναι λίγοι όσοι το θεώρησαν (και το θεωρούν ακόμη) τερτατοϋργημα. Παρ' όλα αυτά, το Δικαστικό Μέγαρο Βρυξελλών έγινε με τα χρόνια κομμάτι της ιστορίας και της εικόνας της πόλης και η πατίνα του χρόνου απάλυνε τις πρώτες αντιδράσεις. Σήμερα, αυτό το τεράστιο κτίριο φέρει βαρύ συμβολισμό. Παρότι δεν ήταν μέρος των μετέπειτα αναπτυξιακών πλάνων του διαβόητου βασιλέα των Βέλγων Λεοπόλδου Β', συνδέεται με τη δική του περίοδο αναμόρφωσης των Βρυξελλών. Εμεινε ως σύμβολο της πόλης. Κινδύνευσε να καταστραφεί ολοκληρωτικά κατά την αποχώρηση των Γερμανών στη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Ο τρούλος κατέρρευσε και ανοικοδομήθηκε μεταπολεμικά ελαφρώς υψηλότερος. Το Δικαστικό Μέγαρο Βρυξελλών καταλαμβάνει εκτάσεις 26.000 τ.μ. και έχει ύψος περί τα 150 μέτρα. Ο τρούλος ζυγίζει 24.000 τόνους. Αυτές οι ασύλληπτες διαστάσεις μαρτυρούν τη φιλοδοξία του αρχικού σχεδιαστή.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Δεν ακούμε μονάχα εμείς τη φύση, αλλά και η φύση ακούει εμάς

«Δεν μπορώ να το παρομοιάσω με χορωδία ή ορχήστρα», λέει ο φυσικός Ξαβιέρ Ζιμένς του Πανεπιστημίου Ορεγκόν Στέιτ των ΗΠΑ. Σε τι αναφέρεται; Σε αυτό που ο κύριος Γκρι διάβασε πρόσφατα και –φυσικά– τον συνεπήρε: το βουητό του Διαστήματος, το οποίο «ηχογράφησε» η ομάδα του Ζιμένς.

«Κάθε ζεύγος από μαύρες τρύπες εκπέμπει διαφορετικά νότα. Εμείς λαμβάνουμε το άθροισμα των μουσικών αυτών φθόγγων την ίδια στιγμή», προσθέτει ο Ζιμένς.

Η άκρως τεχνική πληροφορία της ημέρας (για τον κύριο Γκρι αυτές ακριβώς είναι οι πιο ωραίες πληροφορίες); Αλλά ίσως όχι. Ο βόμβος του Διαστήματος ίσως βοηθήσει τους επιστήμονες να καταλάβουν πώς το σύμπαν απέκτησε τη σημερινή δομή του, αποκαλύπτοντας ενδεχομένως νέες εξωτικές μορφές ύλης, που δημιουργήθηκαν

«Ακούγεται πολύ μυθιστορηματικό, αλλά είναι αλήθεια», λέει η αστροφυσικός **Κιάρα Μινγκαρέλι**.

μετά τη Μεγάλη Εκρηξη πριν από 13,7 δισ. χρόνια.

«Ακούγεται πολύ μυθιστορηματικό, αλλά είναι αλήθεια», λέει η αστροφυσικός του Πανεπιστημίου Γέιλ, **Κιάρα Μινγκαρέλι**, μέλος της ομάδας.

Ο κύριος Γκρι με παραπέμπει στο βιβλίο «Sonorous Desert. What Deep Listening Taught Early Christian Monks – and What It Can Teach Us» (Εκκωφαντική έρημος. Τι διδάξε η βαθιά ακρόαση στους πρώτους χριστιανούς μοναχούς – και τι μπορεί να διδάξει

Οι ήχοι της ερήμου ή, αλλιώς, η κρυμμένη ένταση που κρύβεται βαθιά μέσα στην απόλυτη σιγή.

εμάς, εκδ. Princeton University Press) της Κιμ Χάινς-Αϊτσεν.

Εκκινώντας από τον ασκητισμό των πρώτων Πατέρων, η Χάινς-Αϊτσεν, αφού πέρασε και η ίδια αρκετό χρόνο σε ερήμους ανά τη Γη, πχογραφώντας τους ήχους της, αναζητεί την κρυμμένη ένταση εντός της απόλυτης σιγής. Δεν ακούμε μονάχα εμείς τη φύση, μοιάζει να λέει, αλλά και η φύση ακούει εμάς.

Ήχος: Δονήσεις στον αέρα ή και στο κενό του Διαστήματος. Η δυναμική του είναι μυστηριακή. Στο διήγημα «Η κραυγή» του Ρόμπερτ Γκρέιβς κάποιος μπορεί να σκοτώσει απλώς και μόνον ουρλιάζοντας. Και πόσο «ηχηρή» είναι η διάσημη ζωγραφισμένη «Κραυγή» του Μουνχ!

Ο κύριος Γκρι θυμάται στο Μουσείο Μουσικής της Βιέννης, την εγκατάσταση που έδινε μια

αίσθηση των ήχων που ακούει το έμβρυο μέσα στη μήτρα. Όπως δεν θυμόμαστε τη στιγμή της γέννησής μας, λέει, έτσι δεν θυμόμαστε και τον πρώτο ήχο που ακούσαμε. Αλλά αυτός είναι εντυπωσιακός μέσος μας για πάντα.

Κι ωστόσο, μέσα στη δικτατορία των ήχων που έχουμε επιβάλει σήμερα παντού στους εαυτούς μας (από τα δημόσια ασανσέρ έως τα εστιατόρια ή τα παιδικά πάρτι σε δημόσια πάρκα), έχουμε άραγε ξεμάθει να ακούμε; Είναι και αυτή μια μορφή σύγχρονου, αργού θανάτου;

Η συγγραφέας αναρωτιέται ποιος να ήταν ο ήχος των Σειρήνων με τον οποίο σκότωναν τους ναυτικούς στην «Οδύσεια». Ο Κάφκα, που θυμίζει ο κύριος Γκρι, λέει ότι δεν υπήρξε τραγούδι των Σειρήνων. Ήταν η σωπή τους που σκότωνε.

Ένα χωριό, μια επιδημία και μια τρέλα

Το καλοκαίρι του 1348, η πανώλη εξαπλώνεται στην Ιρλανδία, όμως κάποιος ενδιαφέρεται μόνο για την αξία της γης...

ΟΣΙΝ ΦΕΪΓΚΑΝ

Νόμπερ

Μτφρ. Μαργαρίτα Ζαχαριάδου
εκδ. Δώμα, 2023, σελ. 336

Τον ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ

Πράγματα που μαθαίνεις με τον δύσκολο τρόπο: η νεοαποκτηθείσα εμπειρία από την πανδημία μάς δίνει τη δυνατότητα να τοποθετήσουμε την «Πανούκλα» του Αλμπέρ Καμύ στην κατηγορία των προφητικών βιβλίων. Πέραν του αδιαμφισβήτητου συμβολικού επιπέδου του μυθιστορηματος, υπάρχει, πλέον, και μια πραγματιστική διάσταση ερμηνείας. Όλα αυτά, όντως, μπορούν να συμβούν στις μέρες μας.

Ωστόσο, με το «Νόμπερ» (εκδ. Δώμα) του πρωτοεμφανιζόμενου Ιρλανδοαμερικανού Οσιν Φέιγκαν, οι λογοτεχνικές αναφορές γύρω από τέτοια μετα-αποκαλυπτικά θέματα διευρύνονται περαιτέρω. Στη δική του εκδοχή δεν έχουμε κάποιον γιατρό Μπερνάν Ριέ ως πρωταγωνιστή, ούτε τα αλληγορικά σημάδια – εν συνόλω – είναι αυτά που μας αναγκάζουν να αντιμετωπίσουμε την επελαύνουσα πανώλη ως σύμβολο μιας μακράς σιωπής, που απλώνεται στην ανθρώπινη επικράτεια σαν μαύρη πούδρα.

Ο Φέιγκαν μας μεταφέρει στο απώτατο καλοκαίρι του 1348, χρονιά όπου η πανώλη εξαπλώθηκε με γεωμετρική πρόοδο στην Ιρλανδία, προκαλώντας σωρεία θανάτων. Το χωριό Νόμπερ – που δίνει και τον τίτλο

στο βιβλίο – γίνεται ο αγρός του θανάτου, αλλά και το σημείο συνάντησης μιας ολότελα εξωφρενικής ομάδας ανθρώπων.

Ο πρώτος που συναντάμε είναι ο 17χρονος σερ Οσπρέϊ ντε Φλουκλ και οι τρεις λεροί ακόλουθοί του. Από μακριά μοιάζει με τον Δον Κιχώτη, μια μοναχική φιγούρα που περιδιαβάζει τη χώρα σε μαύρους καιρούς. Από κοντά, όμως, δεν είναι τίποτα άλλο από ένας κυνικός τυχοκνηγός, που αποκτάει ανά την επικράτεια γαίες στη μισή τιμή, εκμεταλλευόμενος το χάος που έχει προκαλέσει η πανούκλα. Μόνο που φτάνοντας στο Νόμπερ καταλαβαίνει πως εισέρχεται στο στόμα της κόλασης. Αυτό το μέρος είναι πρόδηλο

Ο συγγραφέας καταφέρνει να φυτέψει έναν ακόμη μύθο στο γόνιμο έδαφος της ιρλανδικής παράδοσης.

καταραμένο. Στην εισοδό του στέκει ένα σκιάχτρο καμωμένο από ζωντανά και πεθασμένα κοράκια. Οι Κέλτες κάνουν συχνές βαρβαρικές επιδρομές, ενώ οι αρχές του χωριού (ο δήμαρχος, ο ιερέας και ο κωροφύλακας) είτε έχουν πεθάνει είτε έχουν εξαφανιστεί. Αυτοί που κάνουν κουμάντο είναι ένας νεκροθάφτης που συνέχεια λείπει, ο βοηθός του που εκτελεί χρέη τοπικού ηγέτη και ένας αποτρελαμένος

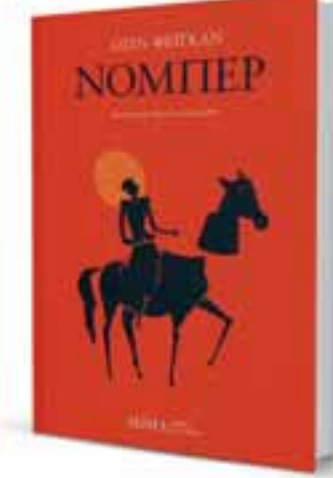

Τα χρόνια του «μαύρου θανάτου», όταν η πανώλη θέριζε τον πληθυσμό της Ευρώπης, οι γιατροί κυκλοφορούσαν με τέτοιες μάσκες για να μην πλησιάζουν υπέρ του δέον τον ασθενή. Επειτα από σχεδόν επτά αιώνες, τα πράγματα ήταν μάλλον καλύτερα. Ως προς τις μάσκες...

και σεξουαλικά φαύλος, πεταλωτής. Εξαιτίας του τελευταίου έχει επιβληθεί απαγόρευση κυκλοφορίας, με αποτέλεσμα το Νόμπερ να μοιάζει κρανίου τόπος. Ακόμη κι έτσι, όμως, ο θάνατος το στρώνει κανονικά. Αυτό το εξόχως σκοτεινό σκηνικό θα μπορούσε να μας προσφέρει μια ατόφια κατάσταση φρικωδίας, αν δεν παρέμβαινε το γάργαρο ιρλανδικό χιούμορ του Φέιγκαν, που θυμίζει τις

καλύτερες στιγμές του Τζόυς της γαελικής λογοτεχνίας, του Μάρτιν Ο' Κάιν. Είναι, δε, τόσο δραστικό αυτό το χιούμορ, που ισορροπεί θαυμαστά με τους αποτρόπαιους θανάτους που ξεχύνονται στις σελίδες με έκτυπο τρόπο.

Το μυθιστόρημα φθάνει στο ανώτατο σημείο αιχμής του, όταν ο 17χρονος σερ διαπραγματεύεται να αγοράσει κοψοχρονιά εκτάσεις του Νόμπερ, τη

Ένα έρημο χωριό που μοιάζει με πύλη της κόλασης, ένας κυνικός τυχοδιώκτης, κάτι Κέλτες εισβολείς, ένας σεξουαλικά φαύλος πεταλωτής και επικεφαλής ο βοηθός νεκροθάφτη.

στιγμή που επίκειται η επέλαση των Κελτών. Αυτό που καταφέρνει ο Φέιγκαν είναι να ξεφύγει από το προφανές της μεσαιωνικής Ιρλανδίας, φυτεύοντας έναν ακόμη μύθο στο ήδη πλούσιο έδαφος της ιρλανδικής παράδοσης, που έχει ζυμωθεί με θρύλους και γοτθικές ιστορίες.

Προβολή στο σήμερα

Εξείς την αίσθηση πως το Νόμπερ βρίσκεται στο τώρα και με τις απαραίτητες χρονικές αναγωγές, όλα αυτά είναι τόσο σημερινά που εύκολα πιστεύεις ότι ο συγγραφέας τα εμπνεύστηκε μετά την πανδημία. Εντούτοις, το βιβλίο γράφτηκε πριν απ' αυτόν, κάτι που σε τρομάζει για τις

μαντικές του ικανότητες.

Το μεγάλο προσόν του Φέιγκαν δεν είναι η εφευρετικότητά του ως προς την αποτύπωση του ζόφου. Έχουν υπάρξει κι άλλοι πριν απ' αυτόν που τα έχουν καταφέρει άριστα σ' αυτό το πεδίο. Ο συγγραφέας σε κερδίζει με τη ζωντάνια της γλώσσας του, που, ορισμένες στιγμές, μοιάζει να πάλλεται σαν ζωντανός μουσικός. Κάπως έτσι καταφέρνει να μετατρέψει το εξωπραγματικό σε κάτι γνώσιμο και το ολέθριο σε έκφανση του πραγματικού.

Ταυτόχρονα παίζει συνεχώς με την κλιμάκωση της πλοκής, διασκορπίζοντας το δράμα σε κύματα μαύρου χιούμορ. Αυτό που ενισχύει τη δράση είναι η συνεχόμενη χρήση συμβόλων, όπως τα κοράκια, οι πεταλούδες και μια αλεπού με πράσινα μάτια. Όλα αυτά κατατείνουν προς ένα κεντρικό συμπέρασμα που διατρέχει όλο το βιβλίο: η παράνοια της ανθρώπινης φύσης. Κανένας ήρωας του βιβλίου δεν είναι μόνο θετικός ή αρνητικός. Όλοι εμβαπτίζονται στα θολά νερά της ανθρώπινης πολλαπλότητας. Η εσκατολογία των ημερών θα έρθει όπως αυτό το καυτό ιρλανδέζικο καλοκαίρι του μυθιστορηματος. Η παραφροσύνη είναι η μοναδική απάντηση στις στρεβλώσεις της ζωής. Επομένως, η όποια ηθική κρίση γίνεται για τις ενέργειες των ηρώων, πρέπει να εξετάζεται υπό το φως των ταραγμένων καιρών που ζουν. Η εξαιρετική μετάφραση ανήκει στη Μαργαρίτα Ζαχαριάδου.

Για τον άνθρωπο και τον γοργισισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10 ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ΜΕ 11.9%

ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΙΜΟΥ

10-13 ΠΡΩΤΗ ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ΜΕ 12.6%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24 ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ΜΕ 13.2%

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΡΟΝ MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΛΙΟΥ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

Γαστρονόμος

Η ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ
ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΕΙ
ΔΡΟΣΕΡΑ ΓΛΥΚΑ
ΓΕΜΑΤΑ ΧΡΩΜΑ

- CHEESECAKE ΜΕ ΒΕΡΙΚΟΚΑ ΚΑΙ ΑΜΑΡΕΤΤΟ
- ΕΥΚΟΛΟ ΕΠΙΔΟΡΠΙΟ ΜΕ ΜΑΡΕΓΚΕΣ ΚΑΙ ΚΕΡΑΣΙΑ

**+ ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ 2023:
ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ
ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ**

ΣΤΑ ΚΑΦΕΝΕΙΑ ΤΗΣ
ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΑΙ ΖΩΝΤΑΝΟΣ
Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 16/07 ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ